

MIMAR

serbest

Yeni: Selçuklu YHT Garı, Selçuk Eczza Deposu, 31.23. Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi | Modern Mimar Eserlere Geziler: Kastamonu Eski Göl Köy Enstitüsü | Modern Kuyumculuk: Fincıklı Akbank Genel Müdürlüğü | Oradayık: Hamburg

Mimari Özgürlük Işığın En Doğal Haliyle Buluşuyor

LAMILUX Cam Işık Sistemleri,
doğal ışığın mekânınıza estetikle
dokunuşudur. %100 ısı köprüsüz yapısı
ve üstün yalıtımıyla enerji tasarrufunu
desteklerken, farklı boyut ve şekillerde
sunduğu tasarım seçenekleriyle hayal
gücünüzü serbest bırakır.

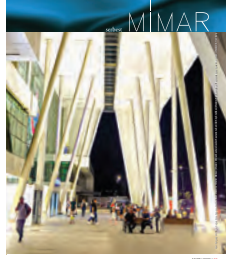

 **MİMARİ
ÖZGÜRLÜK** **%100 ISI
KÖPRÜSÜZ YAPI**
 **ÖZEL ÖLÇÜ VE
ŞEKİL SEÇENEKLERİ**

MART | 2025 | 55

- 04 **MASAÜSTÜ**
ŞANALarc, FREA Mimarlık, Evrenol Architects, NOMAA. Studio
- 08 **SMD'LERDEN**
- 10 **YAKA RESMİ**
• Aydan Bulca Erim | Akın Atauz, Faruk Soydemir
• Hiroshi Hara | Gülce Halıcı
• Haldun Ertekin | Akın Atauz
- 14 **MİMARLIK GÜNDEMİ**
• 2025 Riba Kraliyet Altın Madalyası'nın Kazananı Sanaa Architects Oldu
• Serpentine Pavyonu 2025 Yılında Marina Tabassum Tarafından Tasarlanıyor
• Şerife Meriç'ten "Kağıttan Sesler & Nefesler" Heykel Sergisi
• 2025 Pritzker Ödülü'nü Liu Jiakun Kazandı
- 18 **DOSYA**
• Türkiye'nin Deprem Gerçeği: 6 Şubat Depremlerinden Ne Öğrendik? | Hasan Özbay
• Olağanüstü Bir Afet Sonrası Olağan Dışı Bir Planlama ve Tasarım Serüveni:
Antakya'nın Yeni Yaşamı için Stratejik Yaklaşımlar |
Aslı Özbay, Bünyamin Derman, Dilek Derman, Tansel Korkmaz, Hasan Alaybey Üstünbaş
- 46 **YENİ**
• Selçuklu YHT Garı | TH & İDİL Mimarlık
• Selçuk Ecza Deposu | Ser Mimarlık
• 31/23 | rggA Mimarlık
• Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi | Iglo Architects
- 60 **YARIŞMA**
Odak Ürgüp: Geçmişten Geleceğe Bir Kent Merkezi Dönüşümü
- 74 **MODERN MİMARİ ESERLERE GEZİLER**
Zaman İçinde Zaman: Kastamonu Eski Göl Köy Enstitüsü Yerleşkesi'ne Yolculuk | Saadet Gündoğdu
- 80 **MODERNİ KORU(YAMA)MAK**
• Türkiye Modern Mimarlığının Bir Temsilcisi Daha Yok Oluşun Eşiğinde:
• Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü | H. İlke Alatl, Nezh R. Aysel
- 82 **DÜNYADAN**
• Qiaochengbei Park Ziyaretçi Merkezi | Atelier XI
- 86 **ORADAYDIK**
• Hamburg | İlhan Kural
- 92 **ÖZETLER**

55. SAYI KAPAK KONUSU
Selçuklu YHT Garı
Fotoğraf: Tamer Başbuğ

SERBESTMİMAR
Üç Ayda Bir Yayınlanır

SAHİBİ
M. Erkan Kaçar | TürkSMD Başkanı

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Aytaç Özen

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Yasemin Şener
yaseminsener@prchitect.com

EDİTÖR
Gülce Halıcı
gulce@prchitect.com

YAYIN KOMİSYONU
Ahmet Sukutü Tükel,
Aslı Özbay, Aytaç Özen, Burak Bican,
Can Şimşek, Cüneyt Kurtay, Deniz Aslan,
Deniz Güner, Dürrin Süer, Emrullah Yıldız,
Figen Kıvılcım, Gamze İlalan, Gamze Köküm,
Gökhan Hezer, Güney Tonkal, Görkem Volkan,
Hasan Özbay, İlhan Selim Kural,
İlayda Karabulut, İlker Özdel, Kadri Atabaş,
Kumru Alpaydın, Mehmet Soylu,
Mehmet Turhan Kayasü, Melis Varkal,
Meral Ekincioglu, Osman Tütal,
Selin Nevrim Fidan, Suha Özkan,
Şerife Meriç, Şükrü Kocagöz

GRAFİK UYGULAMA
Belma Kuyucu

YAZI İŞLERİ
pRchitect İletişim Ltd. Şti.
Balmumcu Mah. Zincirlikuyu Yolu Sok. 7/2
Beşiktaş-İstanbul
0212 809 28 72
www.prchitect.com

YÖNETİM YERİ, ABONELİK ve REKLAM
Türk Serbest Mimarlar Derneği
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123.
Sk. No: 164 Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr | info@tsmd.org.tr

YAYIN TÜRÜ
Yaygın Süreli Yayın

Deprem sonrası yeniden yapılanma sürecinde, Bünyamin Derman'ın koordinasyonunda 47 farklı firmadan mimar, mühendis ve şehir plancılarının bir araya geldiği disiplinler arası bir ekip, Hatay ili özelinde kapsamlı bir planlama sürecine odaklandı. Ekip, üst ölçekli Master Plan'dan başlayarak 1/200 ölçeğe kadar inen çok sayıda plan ve alt ölçekte proje geliştirdi.

Çalışmalar, merkezi idareyle sürekli temas halinde yürütüldü; kamu otoritelerinin talepleri ile kentin yapısal ve sosyal gereksinimleri arasında dengeli bir yaklaşım benimsenmeye çalışıldı. Süreç, yalnızca teknik ve mekansal zorluklarla değil, aynı zamanda muhalif çevrelerden gelen önyargılı ve sert eleştirilerle de şekillendi. Buna karşın, sunulan projelerin niteliği, karar alma süreçlerinde gösterilen ilkesel tutarlık ve emeğin yoğunluğu, geniş kesimlerde olumlu karşılık buldu.

Aslı Özbay'ın Antakya'nın yeniden inşasına yönelik yürütülen ve yürütülemeyen çalışmalar üzerine Dilek Derman, Bünyamin Derman, Tansel Korkmaz ve Hasan Alaybey Üstünbaş ile gerçekleştirdiği kapsamlı sohbetten bir derlemeye Serbest Mimar dergisinin bu sayısında, Dosya sayfalarında yer veriyoruz. Yine bu bölümde yer alan Hasan Özbay'ın "6 Şubat 2023 Depreminin Ardından" başlıklı yazısında depremin etkileri, ilk müdahale ve yardım süreçleri, geçici ve kalıcı barınma çözümleri, yeniden yapılanma stratejileri, politika ve mevzuat değişiklikleri gibi süreçler ele alınıyor.

Tamamlanmamış veya halen yürütülmekte olan projelerden bir seçkiye yer verdiğimiz "Masaüstü" sayfalarımızda ŞANALarc, FREA Mimarlık, Evrenol Architects ve NOMAA. Studio'nun projelerini bulabilirsiniz.

"SMD'ler" bölümünde SMDF'nin düzenlediği son etkinliklerden haberlere, "Yaka Resmi" sayfalarında, Akın Atauz ve Faruk Soydemir'in geçtiğimiz aylarda kaybettiğimiz Aydan Bulca Erim için kaleme aldığı anma yazılarına yer veriyoruz.

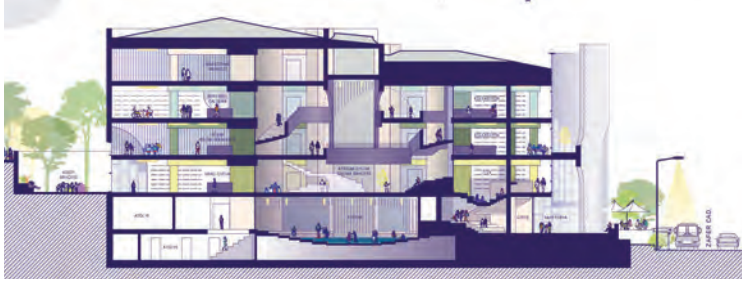
"Yeni" sayfalarında TH & İDİL Mimarlık tasarımı Selçuklu YHT Garı, Ser Mimarlık'ın projelendirdiği Selçuk Ecza Deposu, rggA Mimarlık tasarımı 31/23 ve Iglo Architects imzasını taşıyan Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi yapıları yer alıyor. "Yarışma" bölümünde ise Odak Ürgüp Kent Merkezi için Fikir Projesi Yarışması'nın kazanan projeleri ele alınıyor.

Prof. Dr. Figen Kıvılcım Çorakbaş'ın editörlüğünde hazırlanan "Modern Mimari Eserlere Geziler" serisinin bu sayıda yer alan 18. makalesinde Saadet Gündoğdu'nun kaleminden Kastamonu Eski Göl Köy Enstitüsü Yerleşkesi'ne bir yolculuk yapıyoruz.

"Moderni Koru(yama)mak" bölümünde ise H. İlke Alatl ve Nezh R. Aysel'in kaleme aldığı "Türkiye Modern Mimarlığının Bir Temsilcisi Daha Yok Oluşun Eşiğinde" başlığı ile Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü'nü incelemeye alıyoruz.

"Dünyadan" sayfalarımızda Atelier XI tasarımı Qiaochengbei Park Ziyaretçi Merkezi projesini inceleyebilirsiniz. İlhan Kural'ın "Hamburg" başlıklı yazısını ise "Oradaydık" sayfalarımızda bulabilirsiniz.

Keyifli okumalar dileriz...

Kesit

ÇANKIRI İL HALK KÜTÜPHANESİ ŞANAL ARC

Projenin Adı ve Yeri: Çankırı İl Halk Kütüphanesi, Merkez, Çankırı
Mimari: Murat Şanal, Alexis Şanal, İbrahim Beqiri, İlker Şener, Asel İşlak, Nur Jobass, Ahmet Fazıl Yenice

Statik: Oran Mühendislik - Oğuz Üner

Mekanik: Vorteks

Elektrik: Yeliz Başoğlu

Geoteknik: NZS Mühendislik

Mimari Uygulama ve Altyapı: Çakıtaş Mimarlık

3B Görselleştirme / Render: Bardhyl Morina

İşveren: Çankırı Belediyesi & İl Özel İdaresi, Milli Kütüphane İşbirliği

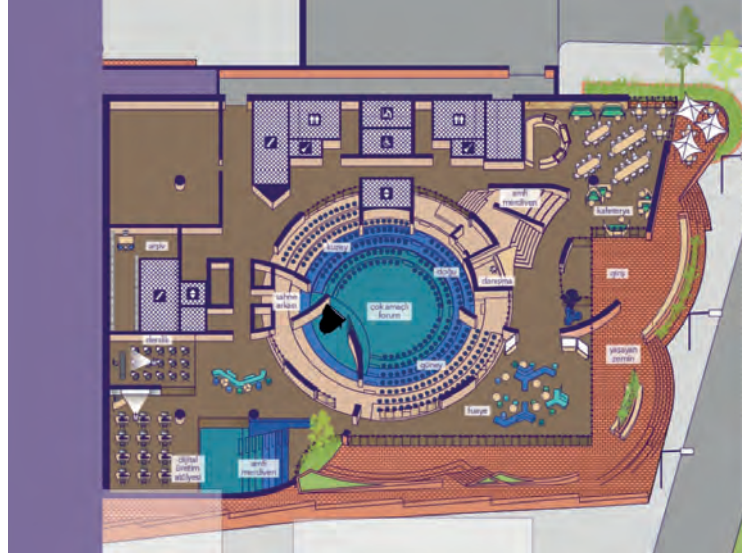
Proje Yılı: 2022-2027

İnşaat Alanı: 6848 m²

Şanal Arc tasarımı Çankırı İl Halk Kütüphanesi, toplamda yaklaşık 6.500 m² alanıyla bölgenin kültürel, sosyal ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır. Kütüphanede yer alan sergi ve fuaye alanları, forum ve konferans salonları, STEM atölyeleri, bireysel ve grup çalışma alanları, çocuk, gençlik ve genel koleksiyonları gibi çeşitli fonksiyonlar, kullanıcıların öğrenme, araştırma ve sosyalleşme süreçlerini desteklerken oylum, okuma bahçesi ve teras gibi açık

Birinci Kat Planı

Zemin Kat Planı

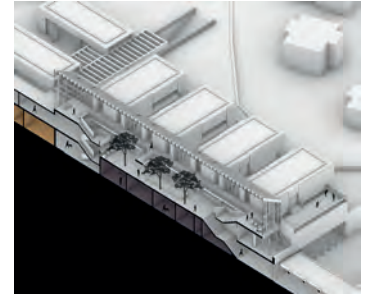
alanlar ise kullanıcıların keyifli vakit geçirebileceği ortamlar sunuyor. Ayrıca, kütüphanede düzenlenecek müzik dinletileri, sanat sergileri, edebiyat söyleşileri, teknoloji çalışmaları ve kariyer programları gibi etkinliklerle bölgenin sosyal ve kültürel zenginliğinin artırılması hedefleniyor. Çankırı İl Halk Kütüphanesi bilgiye erişim ve toplumsal etkileşim olanaklarını bir arada sunarak Çankırı için kıymetli bir merkez olmayı amaçlıyor.

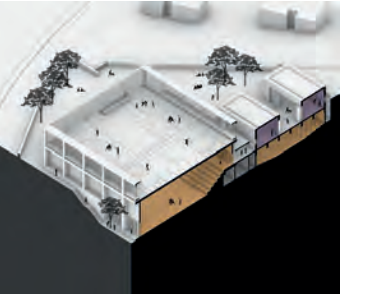
BAŞKA BİR TARIM OKULU FREYA MİMARLIK

Projenin Adı ve Yeri: Tarım Okulu, Bademler, Urla, İzmir
İşveren: İzmir Büyükşehir Belediyesi
Danışmanlar: Mert Ayaroğlu, Merve Görkem, Serdar Bayram
İç Mekân Tasarımı: Cemre Önertürk, C. Ege Çakır
Peyzaj Tasarımı: EcoLaud
Proje Yılı: 2023
Proje Alanı: 21.500 m²

Freya Mimarlık tasarımı Tarım okulu, tarım ve hayvancılık konularında yetkin bireyler yetiştirmek hedefiyle teoriyi, pratiği ve yaşamı birleştiren, "Başka bir Tarım Okulu" mottosu ile tasarlanan bir eğitim modelinin mekanı olmayı amaçlıyor. İzmir Urla'da yer alacak okul, eğitim ve yönetim birimleri, tarım ve hayvancılık atölyeleri, açık ve kapalı uygulama alanları, sosyal alanlar, kapalı ve açık spor salonları, konferans salonu, yurtlar ve destek birimlerinden oluşuyor. Teorik altyapısı ve yaya odaklı küme şeması ile köy enstitülerini referans alan, bir ara-

Kesit

Kesit

Vaziyet Planı

da öğrenme-üretme-yaşama pratikleri ile güçlü bireyler yetiştirmeyi önceleyen bir tarım okuludur. Merkezdeki sera, teori-yaşam-pratik üçlemesinin kesişimindeki "hub" olarak tüm programları hem birbirine bağlar hem de dereceli bir geçiş tanımlayarak bazı programların merkezden yalıtılmasını mümkün kılıyor. Çelik yapıya oturan cam yüzeylerden oluşan sera, gerek çevreden algılanan imge gerekse okul mekanının içerisinde kurguladığı yaşam senaryosu ile tarım okulunun odak noktası olarak tasarlanmıştır.

KADRAJ AYAZMEND EVRENOL ARCHITECTS

Projenin Adı ve Yeri: Kadraj Ayazmend, Altınova Ayvalık
Tasarım Ekibi: Mehpare Evrenol, Lale Tunbiş, Tamer Tunbiş,

İpek Güner Bakır, Nagihan Gündüz Önel,
Kübra Zeynep Şahin Kılıç, Öyküm Öztürk,
Zeren Ökdemir, Buse Özel, Onur Değer,
İrem Karademir Toprak,

Statik: Siray Mimarlık Mühendislik
Mekanik: Aydınlar Mühendislik

Elektrik: Yıldız Teknik

İşveren: Çiftçioğlu Grup İnşaat A.Ş.

Ana Yüklenici: Çiftçioğlu Grup İnşaat A.Ş.

Proje Yeri: Altınova, Ayvalık, Balıkesir

Proje Yılı: 2023

Toplam İnşaat Alanı: 8334 m²

Kuzeyde Kaz Dağları, batıda Ege Denizi ve Midilli Adası, güneyde ise İzmir Dikili ile komşu Altınovada geniş tarım arazileri ve zeytinliklerle çevrili sahilde kıyıya paralel iki ayrı komşu parselde bütüncül bir anlayış ile kurgulanan Evrenol Architects tasarımı Kadraj Ayazmend, farklı plan tipolojileriyle geniş bir sosyal çeşitliliği barındıran, modern bir yaşam alanı sunuyor. Denize yakın parselde, müstakil yaşam özellikli bahçeli ve havuzlu ikiz villalar yer alırken; diğer parselde ise çepere konumlandırılmış dubleks sıra evler ve bağımsız girişli butik konutların merkezinde sosyal etkileşimi teşvik eden zengin peyzaj alanı yüzme havuzu ile destekleniyor.

Bölgenin eşsiz iklimi göz önünde bulundurularak, doğal hava akışına uygun olarak konumlandırılan tamamı çift cepheli olarak tasarlanmış yapıların modern ve sade bir anlayış ile kurgulanan cephelerinde seçilen doğal malzemeler ile entegre gölgelendirme elemanları, iç ve dış mekân sıcaklığını dengeleyerek pasif iklimlendirme stratejilerini destekliyor. Doğal havalandırma, gün ışığı optimizasyonu ve gölge kontrolü ile sürdürülebilir bir yaşam modeline öncülük ediyor.

Projenin iç ve dış mekanlar arasında kesintisiz ilişki sunan açık plan kurgusu, esnek ve fonksiyonel yaşam senaryolarına olanak tanıyor. Zemin katlar, geniş bahçe ve teraslar, gölgelik alanlarla desteklenerek, mevsimsel adaptasyonu mümkün kılan açık ve yarı açık mekânlara olanak sağlıyor. Teraslar ve balkonlar, günün farklı saatlerinde değişen ışık ve gölge hareketleriyle kullanıcı deneyimini çeşitlendiren çok yönlü alternatif mekânlar sunuyor.

Kadraj Ayazmend, bölgenin doğal ve iklimsel dinamikleriyle uyumlu tasarım anlayışı, farklı konut tipolojilerini içeren mekansal çeşitliliği ve doğaya duyarlı plan kurgusuyla, Ayvalık kıyı hattında yeni nesil sürdürülebilir yaşamın güçlü bir örneğini sunuyor. Kıyıya paralel yerleşimi, çift cepheli mekansal organizasyonu ve açık alan kullanımıyla, doğa ve mimarlık arasında denge kuran çağdaş bir yaşam modeli oluşturuyor.

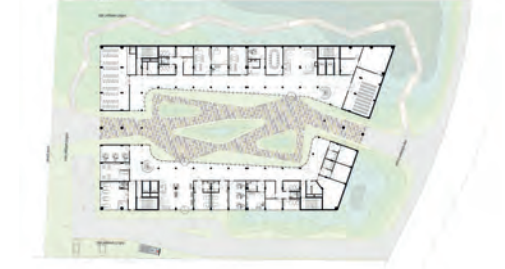
Yerleşim, bölgedeki klasik “yazlık” kurgusundan ayrılan sene boyu kullanımına uygun özelliklerle donatılmış tasarımı ile pandemi sonrası değişen eğilimleri dikkate alan coğrafyası ile uyumlu sürdürülebilir bir yaşam alanı yaratmayı hedefliyor.

Aksonometrik Sirkülasyon

Vaziyet Planı

Zemin Kat Planı

ERYAMAN YAŞLI BAKIM MERKEZİ NOMAA. STUDIO

Projenin Adı ve Yeri: Eryaman Yaşlı Bakım Merkezi, Eryaman, Ankara

Mimar: Melike Kavalalı, Nimet Değertaş

Yardımcı: Cem Anıl Mutlu

İşveren: Ankara Büyükşehir Belediyesi

Proje Yılı: 2024

Kapasite: 100 yatak

İnşaat Alanı: 12.165 m²

Kesit

NOMAA. Studio tasarımı Eryaman Yaşlı Bakım Merkezi, yaşlı bireylerin konforlu, güvenli ve sosyal bir ortamda yaşamlarını sürdürebilmeleri için tasarlanmış. Projede, doğayla iç içe bir yaşam alanı oluşturulmuş; bina, kullanıcı dostu mekan organizasyonu ve erişilebilir tasarım ilkeleriyle kurgulanmış. Konseptin temelinde, yaşlı bireylerin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayan, sosyalleşmeyi teşvik eden ve doğayla bütünleşik bir mekan kurgusu bulunuyor. Merkez, avlu etrafında şekillenen bir yerleşim düzenine sahip. İç avlu, hem kamusal bir buluşma noktası hem de ışık ve havalandırma sağla-

yan bir alan olarak işlev görüyor. Avlunun yanı sıra bina çevresinde patika yollar düzenlenmiş ve böylece açık havada yürüyüş imkanı sunulmuş. Kamusal peyzaj alanları, yeşil doku ve dinlenme alanlarıyla desteklenerek kullanıcıların doğayla iç içe vakit geçirmesi amaçlanmış. Cephedeki güneş kırıcı paneller, yaz aylarında iç mekanları serin tutarken kış aylarında doğal ışık girişini optimize ediyor. Eryaman Yaşlı Bakım Merkezi doğayla bütünleşik yapısı, geniş avlusu ve kullanıcı dostu mekan organizasyonu sayesinde, sakinlere konforlu bir yaşam alanı sunuyor.

YAPI KABUĞU SERİSİ SÜRÜYOR

“Yapı Sohbetleri: Yapı Kabuğu Serisi” uzman mimarların ve malzeme/çözüm üreticisi profesyonellerin uygulama deneyimlerini genç mimarlar ve mimarlık öğrencileri ile paylaşımını hedeflenerek başlayan sohbet serisi, yoğun katılımlarla tamamlandı. 18 Ekim 2024'te Mete Sezer ile başlayan seri 25 Ekim'de Ka-

lesinterflex, 8 Kasım'da Ali Osman Öztürk ve 15 Kasım'da Pimeks Group, 29 Kasım'da FREA Mimarlık, 6 Aralık'ta Serge Ferrari, 20 Aralık'ta Yazgan Mimarlık ve 27 Aralık'ta Megaron mimarlar ve öğrenciler ile buluştu. 27 Aralık'ta katılım belgesi almaya hak kazanan katılımcılarımıza belgeleri verildi.

TÜRK SMD ÜYE YEMEĞİ YAPILDI

TürkSMD aylık Üye Yemeği Fibrobeton Yapı Elemanları desteği ile 27 Kasım 2024 tarihinde TSMD Mimarlık Merkezi'nde yapıldı. Firma ürün ve hizmetlerinin tanıtıldığı etkinlikte ayrıca dernek üyeleri ile çalışmalar hakkında görüş alışverişinde bulunuldu.

İSTANBULSMD'NİN “MİMARLIĞA KATKI ONUR ÖDÜLÜ”NÜ SEVİNÇ HADİ VE ERKUT ŞAHİNBAŞ KAZANDI

Ödül alan isimler, Ali Hızıroğlu başkanlığındaki İstanbulSMD 11. Dönem Yönetim Kurulu ve dernek üyelerinin katılımlarıyla belirlendi. Ödüller, 15 Ocak tarihinde, İstanbulSMD “MASA Buluşmaları” kapsamında düzenlenen törenle sahiplerine verildi. Bu yıl ödülün kazananları Sevinç Hadi ve Erkut Şahinbaş olarak açıklandı. İstanbul Serbest Mimarlar Derneği- İstanbulSMD, 2012 yılından bu yana her iki yılda bir, mimarlık kültürünün geliştirilmesi, kurumlaşması ve yüceltilmesi amacıyla oluşturduğu ödül programı kapsamında “Mimar-

lığa Katkı Ödülü” veriyor. Ödüller, İstanbulSMD Yönetim Kurulu önderliğinde dernek üyelerinin geniş katılımıyla belirleniyor. Ödül programı kapsamında daha önce ödül alan isimler arasında; Doğan Kuban (2012), Doğan Hasol (2014), Doğan Tekeli (2016), Levent Aksüt (2018), Yaşar Marulyalı (2018), Ersen Gürsel (2020), Hayzuran Hasol (2022) ve Cafer Bozkurt (2022) yer alıyor. İstanbulSMD tarafından verilen ödüllerin ismi, derneğin 2022 yılındaki 20. yılı kutlamalarından itibaren “Mimarlığa Katkı Onur Ödülü” olarak değiştirildi.

TÜRK SERBEST MİMARLAR DERNEĞİ'NİN 2025- 2026 DÖNEMİ YENİ YÖNETİMİ BELİRLENDİ

Türk Serbest Mimarlar Derneği'nin 15 Şubat 2025 tarihinde yapılan Olağan Genel Kurul Toplantısı ile 2025 - 2026 dönemi yeni yöneti-

mi belirlendi. M. Erkan Kaçar'ın Yönetim Kurulu Başkanı olacağı yeni dönemde, R. Güneş Gökçek, Hacer Ayrancıoğlu Yetiş, Filiz Cingi

Yurdakul, Hasan Okan Çetin, Burak Peri ve Sevdâ Özkan İmamoğlu Yönetim Kurulunda görev aldılar.

NET SIFIR GELECEĞE DOĞRU

İklim krizi hepimizin ortak sorunu ve geleceğimizi, bugün attığımız adımlarla şekillendirme gücüne sahibiz. Pasif binalar sayesinde ileri düzeyde enerji verimliliği sağlarken; sağlıklı yaşamak, eğitim almak ve çalışmak da mümkün. Esra Aydınoglu, Murat Bayram ve Stefan Palantzas'ın sunumları ile Türkiye ve Avrupadan örneklerle Net Sıfır Geleceğe Doğru uzanan dönüşüm TSMD Mimarlık Merkezinde 19 Şubat 2025 Çarşamba günü görüldü.

BASAMAKLAR 2024 SERGİSİ 24 ŞUBAT'TA KAPILARINI AÇTI!

Bu yıl onuncu kez düzenlenen Basamaklar 2024 I Çizgiye Yön Vermek, 24 Şubat'ta Cermodern'de kapılarını açtı! Hasan Okan Çetin'in küratörlüğünde gerçekleşen bu ilham verici sergi, genç mimar adaylarının yaratıcı projelerini bir araya getirdi. Cermodern, Reo Tek ve FLOW Digital Studio'nun katkılarıyla hazırlanan etkin-

lik, Dalsan, Kalebodur, Mapei, Samet ve Tepe Betopan'ın destekleriyle hayat buldu. Sergi, 22 Mart'a kadar her Çarşamba ve Cumartesi günü, saat 11:00 ve 11:30'da gerçekleşecek seanslarda ücretsiz olarak izlenebilecek. Yaklaşık 30 dakika süren bu etkileyici gösterimde her seans 50 kişilik gruplar halinde alınacak.

26. YAPI SEKTÖRÜ BULUŞMASI TSMD MİMARLIK MERKEZİ'NDE GERÇEKLEŞTİ

Derneğimiz ve Archimim iş birliği ile 20-21 Şubat 2025 tarihlerinde TSMD Mimarlık Merkezinde düzenlenen 26. Yapı Sektörü Buluşması'nda üyelerimiz ve yapı sektörü temsilcileri bir araya geldi.

“VE MİMARLIK” SERİSİNİN 10 KİTABI

“ ve Mimarlık” Serisinin 10 Kitabı etkinliği, 13 Şubat 2025 Perşembe günü TSMD Mimarlık Merkezi'nde katlı sunanların katılımlarıyla birlikte gerçekleşti.

İZMİR YAPIMI: İZMİRSMD 20. YILINDA

İzmir Serbest Mimarlar Derneği üyesi olan mimarların serbest mimarlık pratiklerini gözler önüne seren 40 yapıyı farklı öyküler çerçevesinde okuyuculara sunan “İzmir Yapımı: İzmirSMD 20. Yılında” başlıklı kitabın editörlüğünü Müge Cengizkan ve Ali Cengizkan, tasarımını Dilara Sezgin gerçekleştirdi. İzmir'de serbest mimarlık pratiklerinin İzmir Serbest Mimarlar Derneği çatısı altında toplanarak güçlenmesinin 20. yılını kutlayan kitap, dernek üyelerinin katkılarını kayıt altına alıyor. Kitap, İzmirSMD'ye üye olan mimar müelliflerin yalnızca İzmir ve Ege bölgesine değil, Türkiye'ye yayılmış olan etkin katkılarını kayıt altına alıyor. Yayın Kurulu, mimarlık gibi çoklu bileşenli bir anlatı alanındaki “yapı öykülerini” temalar çevresinde toplamayı ve yan yana sunabilmeyi, bunu yaparken yazın alanından yararlanabilmeyi, bu seçkiyi son haliyle sunarken mimarlık konusunda yeniden öğrenebilmeyi amaçladı. En az dört yüz yıldır karmaşık uluslararası ilişkiler geliştirerek kozmopolitleşen İzmir kentine layık bu kitap, aynı kapak altında çift dilde Türkçe ve İngilizce olarak yayımlandı.

AYDAN BULCA ERİM

1938 – 2024

AYDAN BULCA ERİM İÇİN ELEJİ AKIN ATAÜZ

Aydan Bulca Erim, deyimim tam anlamıyla kuraldışı bir öğrenci, bir mimar, bir akademisyen, bir çevreci, bir kadını ve engin bir kişilikti. Birçok özelliği, sanki olağandışı hiçbir şey yokmuş ve olmuyormuş gibi taşıyan çok az insana rastlanabilir. Aydan onlardan biriydi. Ama her şeyden çok, harikulade bir insan, bir dost-arkadaş ama olağanüstü dirençli/eğilmez ve azimli biriydi. Direnişi, ana akıma, sıradanlığa, kalıpcı bönlüğe, tek boyutluluğa ve tahakkümcü zorbalığa karşıydı. Okulda, iş yerinde meslek odasında, mesleğinin uygulanmasında ve kentin sokaklarında...

Aydan Bulca'nın hem öğrencisi oldum, hem meslektaş, hem de sokak mücadelesinde omuzdaşı... Aydan hepsinde benzersiz bir kişilik olarak belirdi, bütün bu işleri yaparken hem çok yumuşak, nazik ve esprili, hem de çok kararlı ve dirençliydi. Öyle ki yapılan şey, sanki en olağan, sıradışı bir yönü bulunmayan doğal bir şeymiş gibi akıp giderken, bir yandan da, radikal dönüşümlerin oluşmasının doğal heyecanı, sürekli tazeleyebiliirdi.

Sanırım Aydan Bulca Erim'in kim olduğunu en çok belirleyen iki temel eksenden bahsedilebilir: ODTÜ'lülük ve Oda'daki/mimarlık-planlama örgütlerindeki ve en geniş anlamıyla meslek etiğindeki arayışlarla-tartışmalarla genişleyen bir meslek olarak mimarlık... Ayrıca bu iki eksenin de, Aydan tarafından belirlenmiş, en azından etkilenmiş olduğunu düşünüyorum.

ODTÜ'lülük, onun akıntıya karşı kürek çekerken yılmamasını sağlayan, yenilikçi ve devrimci özelliklerinin toplamıydı diyebiliriz. ODTÜ'nün ilk mezunlarından biriydi ve mezun olduğu Mimarlık Fakültesi'nin başlangıçtaki idealine, yani II. Dünya

Savaşı ertesinde hızla gelişmekte olan ülkenin kendi geleceğini, mekansal boyutları da tasarlanmış bir biçimde planlamayı gerçekleştirmesi amacına katkıda bulunmaya çalıştı. Bunun için gerekli bilgiye-araçlara sahip olmayı önemsendi. Dolayısıyla mimarlıkla ilgili tasarımcı yordamını, kentsel bölge/ kent/coğrafi bölge, hatta bazen ülke çapındaki politikaların geliştirilmesi arayışında kullandı.

Ama ODTÜ'lülük onu aynı zamanda, kendi gelecek arayışları, programları doğrultusunda mücadele edebilen, direnebilen ve karşı çıkışları örgütleyebilen biri olarak da eğitti ve eylemci yaptı.

Aydan bu eylemci ve örgütçü yönlerini daha çok, yukarıdaki anlamda geniş tanımlı bir mimarlığı uygularken kullandı. Aydan için geniş tanımlı mimarlık, bir yandan mekansal olarak daha üst ölçekleri, kenti, bölgeyi kapsayacak biçimde belirlenmişti ama bu, sadece teknik bir anlam taşımıyordu. Diğer yandan da, gerek bir akademisyen

olarak teorik, gerek bir mücadeleci olarak eylemli biçimde ilgi alanlarını genişletmeyi, yenilenmeyi öngörüyordu. Dünyası, gelişen ve başkalaşan diğer evrimci süreçle birlikte, giderek olgunlaştı ve zenginleşti. Bazıları sadece Türkiye'de bazıları da evrensel olarak, gelişen çeşitli düşünsel ve pratik olaylarla, sürekli yeni boyutlar kazandı: 1968'de öğrenci olaylarıyla, 1970'lerde ve 1980'lerde askeri darbelerle, belediyeçilik ve toplu konut çalışmalarıyla, yeni oluşmaya başlayan çevre ve ekoloji hareketleriyle, kentsel sosyal hareketlerle, kadın mücadelesiyle, sanatla ve kültürle, her zaman birçok cephede birden meydan okumayla, yaşam boyunca dünyayı/ülkeyi/ kenti daha güzel yapacak pek çok arayışı ve işi sığdırmayı başardı.

Onu Güvenpark direnişinde, sivil toplumsal kent hareketlerinde bazı ilkleri yaratmaya çalışırken de, çevre hareketinde ekolojik kaygıları ciddi standartları ve kuralları oluşturmaya çabalarırken de, Devlet Tiyatrosu'nda dramaturgi çalışmaları yaparken de, Ankara'nın yaya kaldırımında bir çocuk arabasını sürmeye çalışırken de sıradışı bir kadın olarak gördük.

Bütün bunları "türkü söyleyen otlar" gibi, hem direngen hem neşeli ve her zaman güler yüzlü/ kahkaha dolu, her zaman nazik, hem de kamusal yararın, sivil toplumun demokrasisiyle yeşermesini sağlayacak biçimde, etkili, eylemli olarak yapmaya özen gösterdi. Gerçi bir Aydan Erim Bulca'dan bahsediyoruz ama o, ODTÜ'nün yetiştirdiği en sıradışı kadın mimarlardan biri olarak, birden çok fazlamış gibi yaşadı ve yaşamla adeta şakalaştı...

Biz arkadaşları, meslektaşları ve her bakımdan öğrencileri olarak onu çok sevdik, seviyoruz...

Mimarlar Odası Ankara Şubesi:

- 20. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı
- 25. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı

Mimarlar Odası'nın adeta bir neferiydi. Mimarlık yaşamı boyunca, Mimarlar Odası Genel Merkezinde, Mimarlar Odası Ankara Şubesinde, Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) ve Mimarlar Derneği'nde önemli görevler üstlendi. Mimarlar Derneği 1927'nin de aktif bir üyesiydi. Zaman zaman önemli görevler üstlendi ve yönetim Kurullarında yer aldı.

Özetle, mimarlığa ve mimarlık mesleğine önemli katkılar sundu, kendisini saygıyla ve rahmetle anıyorum.

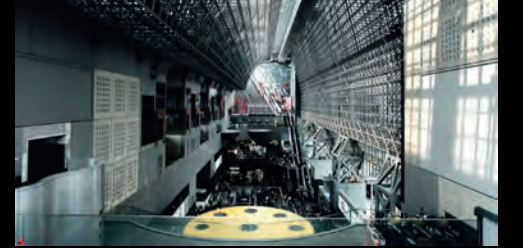
Güle Güle Aydan Abla...

HIROSHI HARA

1936-2025

Deneyel Ev, 2005, Cordoba .

Kyoto Tren İstasyonu, 1997 .

Umeda Sky, 1993 (Fotoğraf: Dmitry Romanoff)

Yamato International Building (Fotoğraf: Yōsei Shoshi)

DERLEYEN: GÜLCE HALICI

Japon mimar Hiroshi Hara, 88 yaşında hayatını kaybetti. Tokyo Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapmış ve ünlü Japon mimarlar Kengo Kuma ile Pritzker Ödüllü Riken Yamamoto gibi isimleri yetiştirmişti. Hara, Japonya'da birçok büyük ölçekli projeye imza attı. Osaka'daki 173 metre yüksekliğindeki Umeda Sky binası, 1993 yılında tamamlandı. İki kuleyi üst katlarda birbirine bağlayan ve ortasında dev bir açıklık bulunan bu gökdelen, 2008 yılında The Times tarafından dünyanın en iyi 20 binasından biri olarak seçildi. Aynı listede Roma'daki Koleyum, Ati-

na'daki Parthenon ve Sidney Opera Binası gibi dünya çapında tanınan yapılar da yer alıyordu. 1997'de tamamlanan Kyoto İstasyonu binası, Japonya'nın en büyük ikinci tren istasyonu olarak kabul ediliyor. Cam ve çelik kullanılarak inşa edilen bu modern yapı, otel, alışveriş merkezi, sinema salonu ve Tokyo'ya giden Shinkansen hızlı trenleri için platformlar içeriyor.

Hara'nın Japonya'daki diğer önemli eserleri arasında Hokkaido'daki Sapporo Dome Stadyumu, Nagano'daki Tasaki Sanat Müzesi ve Tokyo'daki Yamato International Building bulunuyor. Japonya dışında da çalışmalar gerçekleştiren mi-

mar, 2004 yılında Uruguay'da ilk Casa Experimental konutunu inşa etti ve bu projenin varyasyonlarını 2005'te Arjantin'de, 2010'da ise Bolivya'da gerçekleştirdi.

Tokyo Üniversitesi'nden üç dereceyle mezun olan Hara, 1959'da lisans, 1961'de yüksek lisans ve 1964'te doktora eğitimini tamamladı. 1964'te Tokyo Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde doçent olarak göreve başladı ve 1982'de Endüstri Bilimleri Enstitüsü'nde profesör oldu. Japon mimarisine yaptığı katkılar ve modern tasarımlarıyla tanınan Hiroshi Hara, özgün yapılarıyla mimarlık dünyasında iz bıraktı.

HALDUN ERTEKİN

1953-2025

HALDUN ERTEKİN İÇİN AKIN ATAÜZ

Bir dostluğu, bu dostluğun nasıl oluştuğu ve geliştiğini, içindeki anlamı, değeri ve renkleri, hakkında yazmaya çalıştığınız arkadaşın eleştirisinden geçmeyeceğini bilerek yazmaya çalışmak oldukça zor. Ama Haldun için söylemek istediklerimi, bu zorluğu yenerek bulmam ve ifade edebilmem gerekiyor.

Haldun'un çok sessiz ve nazik ama biraz derinden bakıldığında hareketli, uğultulu, çok canlı ve renkli bir yaşamı oldu. Tıpkı üzerinde ancak küçük kıpırtıları gördüğümüz bir yüzeyin altından devinerek ve çağlayarak akan coşkun bir su gibi.

Her şeyden çok, iyi bir mimar olmak istedi ve oldu. Belki mimarlık için duyduğu kaygı, mimarlığın kendisinden bile daha büyüktü. Mimarlar, Haldun'a göre olağanüstü çok boyutlu düşünebilen ve gerçekten devrimci olabilen, yaratan ve yaratıcılıkları bu dünyayı yaşanılabilir kılan insanlar kategorisindeydi. Mimarlığı seviyordu ve mimarlığa gerçekten saygı duyuyordu. Haldun'un mimarlığa bakışı ve bakışındaki özen/tazelik, bende her zaman hayranlık uyandırır.

Haldun'un yaptığı yapıları hiç görmedim. Kerükteki üniversiteyi de özellikle merak etmeme rağmen, fotoğraflarını ya da çeşitli çizimlerini bile görmedim. Benim için Haldun, bir mimar olmaktan çok, dostluğuna değer verdiğim bir arkadaş. Gerçi hiçbir zaman çok samimi değildik ve ilişkilerimiz de pek sık değildi. Ama her karşılaşma, her zaman doyurucu olur, birbirimizi, güncel gelişmeler üzerinden başlayarak yaşamın nasıl bir kıvama büründüğüne dair düşüncelerle tamamlardık. Yakın arkadaşım değildi ve bu nedenle, ne yazık ki onu bütün bilgeliği ile ve kişiliğinin bütün özellikleriyle anlatamayabilirim.

Haldun'la ilk kez, 1970'li yılların sonuna doğru, Mimarlar Odası'nda karşılaştık. Tanışıklığımızın amacı, Mimarlar Odası yayın işlerini bütünüyle Haldun'a devretmek üzere, Haldun'u hazırlamaktı. Bu amaçla, pek de kısa olmayan bir süre birlikte çalıştık ve bu beraberlikten ikimiz de çok hoşlandık. Mimarlar Odası en üst katta, batıya bakan "yayın odasında" çalışıyorduk. Odanın tam karşısında Mimarlık Kütüphanesi vardı ve bu kütüphane, üzerinde çok titizlendiğimiz alanlardan biriydi.

Aynı fakülteden mezun olsak da, mezuniyet tarihi açısından aramızda epey fark vardı; ama bu hiçbir zaman iyi arkadaşlığı etkileyen bir öge değildi. Hatta hoş bir kombinasyon bile sayılabilirdi. Birlikte çalıştığımız yıllarda ben, Haldun kadar kurama ve kuramsal tartışmalara yatkın değildim. Böyle olmasına şimdi hayıflanarak bakıyorum. Eğer ben de kent ölçeğindeki kuramsal tartışmalara, Haldun'un mimarlıkta hazır olduğu kadar hazır olabilseydim, arkadaşlığımızın çok daha yoğun ve nitelikli bir özelliği olabileceğini düşünüyorum. Daha derin bir arkadaşlık geliştirebilirdik. Haldun, Mimarlar Odası'na geldiğinde, çok genç

olmakla birlikte, mimarlığa yaklaşımı hiç da hafife alınacak gibi değildi. Onun merakı, uç noktalara doğru, dünyada en ilginç mimarlık deneyimlerini yapan veya mimarlık üzerinde yeni düşünceleri olan mimarlarla ilgiliydi. Haldun'un master tezi Tafur'nin "Architecture and Utopia: Design and Capitalist Development" kitabı üzerine bir okumaydı. Tam olarak söylemek gerekirse Haldun, mimarlık pratiğiyle ilgili olmakla birlikte, entelektüel bir mimar olmak arayışındaydı ve sanırım, entelektüel tarafı ağır basan bir mimar oldu.

Haldun'dan bahsedildiğinde gözümün önünde, ipince ve hafif bir bedeninin ağır ve gür bir sakal ve saçla tamamlandığı ve genellikle ciddi ama aynı zamanda da müstehzi bir bakış geliyor. Haldun tartışmalarda bilmediği konularda belki sadece birkaç soru sorardı ama bildiği konularda da düşündüklerini sakın bir sesle açıklar ama hiçbir zaman empoze etmez, hatta üzerinde ısrarla durmaksızın geçebilirdi. Anlattıkları genellikle pek kısa olmaz, her şeyi düşündüğü ayrıntılarıyla beraber aktarmayı severdi.

Hafif kapalı ve kendisini kolay ele vermeyen bir iç dünyası vardı. Niteliğe verdiği önem çok açıktı. Entelektüel bir sohbetten aldığı tadı, her zaman ön planda tuttuğunu sanıyorum. Hiçbir zaman statükodan yana olmazdı ve yeniye açılan uçlara, ilgilendiği alanlardaki değişime ciddi bir merak duyardı. Bu bakış açısı da onu, bence sol bir entelektüel kategorisine yaklaşıyordu. Ama bu hiçbir zaman gündelik politikalar veya uygulamalar üzerinden ve perakende bir biçimde değil, düşünceler veya düşüncenin arkasındaki daha bütünlüklü felsefe ve kuram açısından onun solla bağ kurduğu bir biçimde olurdu.

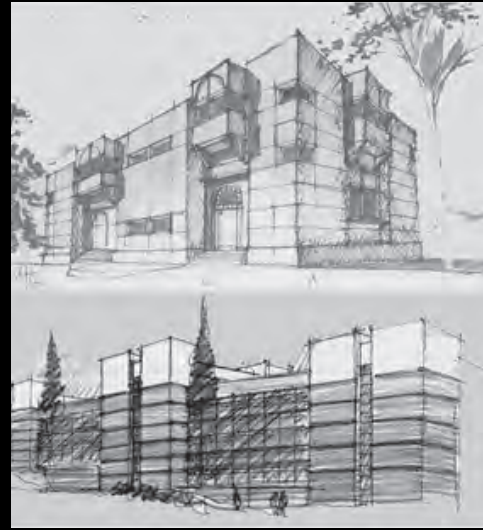
Sanıyorum bu, Haldun'un köklü olana ve anlam kalitesi bakımından nitelikli olana bakış özelliğiyle ilgiliydi. Değer verdiği alan, böyle bir kapsamdaydı. Küçük ve önemsiz şeyler onu neredeyse hiç ilgilendirmezdi, ama bunu üstünlük

Kraliyet Karargahı, Ürdün.

Kraliyet Karargahı, Ürdün.

Fuar ve Sergi Merkezi, Özbekistan.

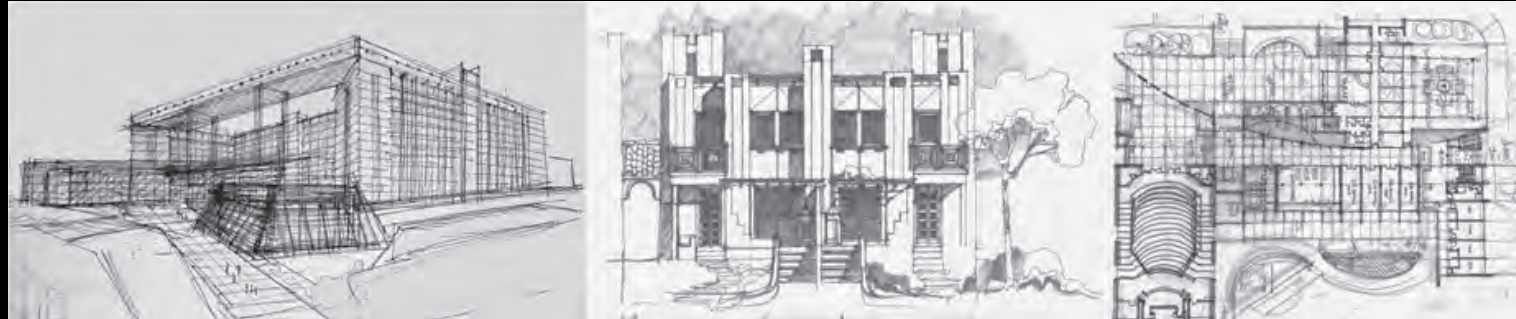
taslayarak yapmazdı. Sadece ilgisi başka yerde olduğu için öyle yapardı. Tekrar düşündüğümde, Haldun'da en belirgin ayırt edici özelliği, onun özgürlüğe/özgürlüğüne olan düşkünlüğü olduğunu anlıyorum. Haldun'un ODTÜ öncesi eğitimi, nasıl bir ailede yetiştiğini bilmiyorum; ama bütün bu süreçlerde kendisi için geliştirdiği, son derece makul ve serin ama kendisine son derece yakışan bir özgürlük anlayışı vardı. Bu özgürlük anlayışı, diğer özgürlüklere gerçekten saygılı ve geniş bir dünyada, çeşitliliği içeren bir bakıştı.

Haldun'u toplulukların içinde de anımsıyorum elbette; ancak, nedense, Haldun'un gerçekten arkadaş olabilecek kişileri belirlerken oldukça seçici olduğu gibi bir izlenim var üzerimde. Bunu tam olarak bir "seçkinlik" anlamında söylemiyorum. Gerçekten beraber olmayı/arkadaşlığını istediği/önemsediği kişilerin sayısının az

olduğunu, ama hepsinin de belirli bir niteliksel skalayı aşmış olduğunu gözlemlemiş olmama dayanarak söylüyorum.

Belki de, çocukluğumda fazlasıyla büyük bir hayranlıkla okuduğum "Michel Zevaco" romanlarındaki yalnız ama özveri ve giz dolu becerilerle her zaman sorunların üstesinden gelen, herkesle dost ama aslında oldukça yalnız kahramanları, biraz Haldun Ertekin'le özdeşleştiriyor gibi olduğum için böyle düşünüyorum; bilmiyorum.

Haldun'un duruşunu, incecik ve dimdik ayakta, hafif gülümseyen, özgürlüğü ruhunda ve bedeninde tam olarak özümsemiş, kültürlü ve sade, ancak sesle yavaş yavaş konuşan, mimarlığı gerçekten önemseyerek seven, mimariyi yüceltmek için gösterdiği çabalardan süzülen bir bilgelik simgesi gibi anımsıyorum.

2025 RIBA KRALİYET ALTIN MADALYASI'NIN KAZANANI SANAA ARCHITECTS OLDU

The Royal Institute of British Architects (RIBA), SANAA'nın kurucuları, Japon mimarlar Kazuyo Sejima ve Ryue Nishizawa'nın 2025 Kraliyet Altın Madalyası'nı alacaklarını duyurdu.

İngiltere Kralı adına verilen madalya, RIBA tarafından SANAA'nın sade, aydınlık ve rafine tasarım yoluyla çağdaş mimariyi şekillendirmeye katkısına karşı bir onurlandırma olarak veriliyor.

2025 RIBA Onur Komitesi'ne göre SANAA'nın çalışmaları "her yerdeki insanlarda yankı uyandıran evrensel bir mimarlık dili" oluştu-

rulmasına yardımcı oluyor. Aslında RIBA, uygulamanın yenilikçilik ve yerel çevreye duyarlılığı dengelediğini belirterek, yaklaşımlarının mimarının nasıl hem işlevsel hem de zarif olabileceğini gösterdiğini ve giderek karmaşıklaşan bir dünyada sakinlik duygusu sağladığını belirtiyor.

SANAA kapsayıcılık ve erişilebilirliğe verdiği önemle de tanınıyor. RIBA, SANAA'nın şeffaflık ve doğal ışık kullanarak çevresiyle bütünleşen ve insan ilişkilerini güçlendiren mekanlar yarattığını vurguluyor. Birçok ülkede projeler yürüten SANAA'nın portföyünde çeşitli kültürel ve kurumsal tasarımlar bulunuyor.

SERPENTINE PAVYONU 2025 YILINDA MARINA TABASSUM TARAFINDAN TASARLANIYOR

Serpentine Pavyonu, 2025 edisyonunda "Zamanda Bir Kapsül" başlıklı proje ile Marina Tabassum ve ekibi tarafından tasarlanacak.

2000 yılında Zaha Hadid ile başlayan iddialı görev ardından, dünya mimarlık ortamındaki önemli ve yükselen yetenekler tarafından Birleşik Krallık'ta öncü strüktürler ortaya koyuldu. Serpentine Pavyonu, tarihsel olarak yükselen yetenekler için büyük heyecanla beklenen bir platform haline geldi. Pavyon, yıllar içinde, Serpentine'in deneyel, disiplinler arası, topluluk ve eğitim programları için katılımcı bir kamusal ve sanatsal ortama evrildi.

Marina Tabassum Architects, Tabassum'un 2005 yılında URBANA ile on yıl süren ortaklığının ardından kurulan bir ofis. Dhaka şehrinde, çevresinde ve Bangladeş genelinde inşa edilen yapılarının yanı sıra, MTAnın pratiği, iklim değişikliğinin etkilerine özellikle hassas olan ve bu tehditlerle karşı karşıya olan Bangladeş'te çevresel bozulmayı araştırmaya da

yöneliyor. Ofis ayrıca, bölgede marjinalleşmiş bireylerin yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik mimarının rolüne odaklanıyor ve iş birliği yaptıkları kişilerin çevresel ve yaşam koşullarını yükseltmeyi amaçlıyor. Bu, 2020 yılında geliştirilen ve şu an devam eden ünlü Khudi Bari projelerinde bir örnek olarak karşımıza çıkıyor. Bu modüler yapılar, Jamuna, Meghna ve Teesta nehir yataklarında yaşayanlar için geliştirilmiş, gerektiğinde kolayca sökülüp taşınabilir özellik gösteriyor.

Yer, iklim, bağlam, kültür ve tarih ile etkileşime giren, çağdaş bir mimarlık dili kurmayı amaçlayan ve bu alandaki çalışmalarıyla tanınan Tabassum'un tasarımı, Serpentine South ile uyum içinde olacak ve bu görevin kalıcı ve geçici doğası arasında bir diyalog başlatmayı amaçlayacak.

2025 pavyonu, kuzey-güney yönünde uzatılmış, merkezi bir avluya sahip ve bu avlu Serpentine South'un çan kulesi ile hizalanıyor. Parklara gitme geleneği ve yeşil yapıklar

arasından yumuşak gün ışığını süzen kemerli bahçe tenteleri ilham alınarak tasarlanmış olan pavyon, ışı ışığı içeri girdiğinde dağıtan ve gölgeleyen saydam bir cepheye sahip dört ahşap kapsül formundan oluşan heykelsi bir yapı oluşturuyor. Tabassum'un tasarımında merkezi bir unsur olan kinetik özellik, kapsül formlarından birinin hareket edebilmesi ve birleştirilmesiyle pavyonun yeni bir alana dönüşmesini sağlıyor.

Tabassum'un tasarımı, ölçek ve ışık ile gölge arasındaki etkileşimle mimarının duyusal ve ruhsal olanaklarını vurguluyor. Ayrıca, bu tasarım, Güney Asya'daki Shamiyana çadırları veya tente dilinden de ilham alıyor. Benzer şekilde kinetik işlevlere sahip bu yapılar, bambu direkler tarafından desteklenen dış bir kumaştan yapılıyor ve genellikle açık hava etkinlikleri ve kutlamalar için kuruluyor. Tabassum'un pavyonunun açıklığı, ziyaretçilerin konuşmalar ve bağlantılar, canlı programlar ve halk toplantıları yoluyla bir araya gelmelerine olanak sağlıyor.

Bolu'daki Grand Kartal Otel yangınında yaşamını yitiren vatandaşlarımızın ailelerine ve yakınlarına başsağlığı diliyoruz.

Ülkemizde afetlere karşı alınması gereken önlemler ertelendikçe, denetim ve güvenlik uygulamalarındaki ihmaller arttıkça, benzer acı olaylarla karşılaşmaya devam ediyoruz. Daha fazla can kaybı ve yaralanmanın yaşanmaması adına, afet yönetimi ve güvenlik önlemlerinin sıkı bir şekilde uygulanması gerektiğini vurguluyoruz. İhmallerin yeni acılara yol açmaması için yetkilileri sorumluluklarını yerine getirmeye davet ediyoruz.

2025 PRITZKER ÖDÜLÜ'NÜ LIU JIAKUN KAZANDI

Moca Chengdu.

West Village.

Pritzker Mimarlık Ödülü, Liu Jiakun'u 2025 Pritzker Mimarlık Ödülü sahibi olarak açıkladı. Bu ödül uluslararası alanda mimarlığın en yüksek onur ödülü olarak kabul ediliyor. "Mimarlık, bir şey açığa çıkarmalıdır; yerel halkın doğasında var olan özellikleri soyutlamalı, özünü almalı ve görünür kılmalıdır. Mimarlık huzur ve şiirsellik vaadederek, sevgi ve merhamet uyandırarak, paylaşılan bir topluluk hissini işleyerek insan davranışını şekillendirme ve atmosferler yaratma gücüne sahip." diye ifade ediyor Liu. Utopia ile günlük yaşam, tarih ile modernite ve kolektivizm ile bireysellik karşıtları bir araya getirerek, sıradan vatandaşların yaşamlarını kutlayan onurlandırıcı bir mimari sunuyor. Mimariyi topluluk oluşturmak, şefkati

ilham vermek ve insan ruhunu yükseltmek için kullanan Liu, inşa edilmiş çevrenin yücelten gücünü kültürel, tarihsel, duygusal ve sosyal boyutların harmanlanması yoluyla savunuyor.

Pritzker Ödülü'nün jürisi "Derin bir tutarlılık ve sürekli kaliteye sahip olağanüstü bir eserler bütünü ile Liu Jiakun, estetik veya stil kısıtlamalarından bağımsız olarak yeni dünyalar hayal ediyor ve inşa ediyor. Bir tarz yerine, her projenin belirli özelliklerini ve gereksinimlerini farklı bir şekilde değerlendirmeye dayanan bir strateji geliştirmiş. Yani, Liu Jiakun mevcut gerçekleri alıyor ve bazı durumlarda günlük yaşamın tamamen yeni bir senaryosunu sunmak için onları iş-

liyor. Bilgi ve tekniklerin ötesinde, sağduyu ve bilgelik, tasarımcının alet çantasına eklediği en güçlü araçlar." ifadelerini kullanıyor.

Bu prestijli ödül, Jiakun'a, geleneksel Çin mimarisi unsurlarını çağdaş tasarımla harmanlama yeteneği ve inşa edilmiş çevrede sosyal eşitliğe olan bağlılığı nedeniyle verildi. Çin'de doğmuş olan, Chengdu'da yaşama-ya ve çalışmaya devam eden Jiakun, Wang Shu'nun (2012) ardından bu ödülü kazanan ikinci Çinli mimar oldu. Ödül töreni bu bahar, Jean Nouvel tarafından tasarlanan Louvre Abu Dabi'de gerçekleştirilecek ve sunumun küresel yayını daha sonraki aylarda yapılacak, sempozyum ve konferanslar Mayıs ayında düzenlenecek.

ŞERİFE MERİÇ'TEN "KAĞITTAN SESLER & NEFESLER" HEYKEL SERGİSİ

Şerife Meriç: "İlk sergimde "atık kağıt malzemeyi, farklı bakışla işleyebileyim başka anlamlar başka hikayeler katabileyim ve bu sürdürülebilir olsun." diye hedeflemiştim. Bu sergimde seçtiğim obje olan kadın figürüne başka başka anlamlar katabilmeyi hedefledim. Temel sorunun olan malzeme dönüşümünü unutmadan, yaşamımızda benzerliklerin çok olmasına rağmen farklılıkları önceleyen insanları hem tekil hem de çoğul olarak ele aldım. Her şey çok, pek çok... Başka başka ifadeleri ve sesleri; kendi dünyamda koronun bireyleri yapmak istedim. Görülmeyen, anlaşılmayan şeylere ya hayran, ya da eleştiren çoğunluk, her yerde bir aidiyet meşruiyet sorunsalı... Her sesleniş, her ifade bazen müzik parçası gibi ruh okşasa da ba-

zen mınıltı gibi duyulmuyor ve anlamından uzak sorgulanıyor... Kendine yeterli kimlikler kurmuş bedenler, farklı tenler, değişik giysiler, bambaşka kokular... Ana malzemem birden fazla kez dönüştürülmüş kağıtlar. Zaman zaman ona talaş, ve çimento bazlı katkılar eşlik ediyor. Kağıt, her bireye bambaşka dokunuşlar ve ruhlar katıyor, adeta kişiyi özgürleştirip başkalaştırıyor, kağıt büyüğü bir dokunuşla çevreye de sihrini saçıyor. Benim insanlarıma da benden ve kendilerinden bağımsız başkaca kimlikler ekliyor."

Şerife Meriç 1990 yılından bu yana mimarlık ve ürün tasarımıyla yapmaktaki ayrıca sosyoloji eğitimi aldı, şimdilerde uğraşı alanına birde heykel ekledi.

TürkSMD Üyesi Mimarlarla Çalışın

TürkSMD'yi
Sosyal Medyada
Takip Edin

TSMD
Mimarlık Merkezi'nin
Etkinliklerini
İzleyin

TÜRKİYE’NİN DEPREM GERÇEĞİ: 6 Şubat Depremlerinden Ne Öğrendik?

HASAN ÖZBAY

2023 yılı başından bu yana ülkenin bugününü ve geleceğini birçok açıdan değiştiren ve belirleyen 6 Şubat depremlerini bu sayıda özet bir girişle ve önemli bir söyleşiyle ele alıyoruz. Yayın Kurulu üyelerimizden Hasan Özbay’ın derlediği giriş metninde depremin etkileri, ilk müdahale ve yardım süreçleri, geçici ve kalıcı barınma çözümleri, yeniden yapılanma stratejileri, politika ve mevzuat değişiklikleri gibi süreçler ele alınıyor. Bu özet değerlendirmenin ardından, depremin başından itibaren Hatay odaklı planlama ve tasarımı çalışmalarında başat rollerden birini üstlenen mimar Bünyamin Derman’ın değerlendirmeleri, ilk kez bu denli detaylı bir yayına konu oluyor.

6 Şubat Depremleri, şiddeti ve etkileri açısından şimdiden Dünya tarihine geçti (Görseller: DB Mimarlık Arşivi).

Neler Oldu...

"...6 Şubat 2023'te dokuz saat arayla meydana gelen, merkez üsleri sırasıyla Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan, 7,8 Mw ve 7,5 Mw büyüklüğündeki iki deprem sonucunda Türkiye'de -resmî açıklamaya göre- en az 53 bin 537, Suriye'de ise en az 8 bin 476 kişi öldü. Toplamda 122 binden fazla kişi yaralandı. Depremlerin ardından büyüklüğü 6,7 Mw'e varan 45 binden fazla artçı sarsıntı gerçekleşti.

Pazarcık merkezli ilk deprem, Türkiye ve Suriye'nin yanı sıra Lübnan, Kıbrıs, Irak, İsrail, Ürdün, İran ve Mısır'ın da yer aldığı geniş bir coğrafyada hissedildi. İki büyük deprem, yaklaşık 350.000 km2 alanda, Almanya'nın toplam yüz ölçümüne kadar bir bölgede hasara yol açtı ve 13,5 milyon kişiyi etkiledi. Türkiye'de birçok tarihî yapı da dâhil ilk gün 39 binden fazla bina yıkılırken, 11 ilde toplam 518 bin konut yıkıldı veya ağır hasar aldı. 128 bin 778 konut ise orta derecede hasar aldı. Afet sonrası 2 milyondan fazla kişi barınma sorunu yaşarken en az 5 milyon kişi

farklı kentlere göç etti. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), depremler sonucu Türkiye'de 658 bin, Suriye'de ise 170 bin çalışanın geçim olanaklarını yitirdiğini duyurdu.

Meclis Deprem Araştırma Komisyonu'nun 2023 raporuna göre depremlerin toplam maliyeti Türkiye'de 148,8 milyar dolar oldu. Türkiye'nin 2023 gayrisafi yurtiçi hasılasının yüzde 9'una denk gelen maddi zarar, 1999 Marmara depreminin yol açtığı maddi kaybın yaklaşık 6 katından fazla. Dünya Bankası, depremlerin Suriye'ye doğrudan maliyetinin toplamda 5,1 milyar dolar olduğunu duyurdu. İki ülkede toplam 153,9 milyar dolar maddi zarara yol açan depremler, dünya tarihinde en büyük maddi maddi zarara sebep olan üçüncü deprem oldu.

Pazarcık'ta meydana gelen ilk deprem, Anadolu topraklarında ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde gerçekleşen en büyük deprem olarak kayıtlara geçti. Elbistan merkezli ikinci deprem ise Türkiye'de meydana gelen depremler arasında en

büyük ikinci deprem oldu. Deprem bölgesinde 571km yüzey kırığı oluşurken, bölge 3 ila 9 metre batıya kayd. Depremler, 1939 Erzincan depremini geride bırakarak Türkiye'de, 1822 Halep depremini geride bırakarak Suriye'de, 300 binden fazla insanın öldüğü 2010 Haiti depreminden bu yana dünya çapındaki en ölümcül sarsıntılar olarak kayda geçti...(1)"

"...İlk verilere göre Kahramanmaraş'ta 310, Hatay'da 1278, Gaziantep'te 581, Şanlıurfa'da 201, Osmaniye'de 101, Malatya'da 130, Kilis'te 50, Adıyaman'da 600, Diyarbakır'da 20 ve Adana'da 12 olmak üzere toplam 6.624 bina yıkıldı. Gaziantep Kalesi, Şirvan Camii, Adana-Gaziantep otobüsü, Kırıkhan-Reyhanlı kara yolu ve Hatay Havalimanı da hasar gören yapılar arasındaydı. İskenderun Limanı rıhtımının deprem nedeniyle çökmesiyle birçok konteyner devrilererek yanına neden oldu. Hatay'daki iki devlet hastanesi yıkıldı. En az 516 üniversite binası etkilendi ve bunlardan 106'sı ağır hasar gördü. Uluslararası Göç Örgütü, tahminen 2,7 milyona yakın kişinin

evsiz kaldığını bildirdi. Depremin yaşanmasından hemen sonra enkaz altında kalan bazı kişiler, sosyal medya üzerinden video kaydıyla yardım istedi.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, depremden etkilenen 11 ilde 1 milyon 430 bin 363 binanın hasar tespitini yaptı. 507 bin bağımsız bölümden oluşan 227 bin 27 binanın yıkık, acil yıkılacak ve ağır hasarlı olduğunun tespit edildiğini bildirdi..."

"...AFAD tarafından depremzedelere yardım kampanyası başlatıldı. Türk Kızılay'ı kan bağıışı için çağrıda bulundu. 7 Şubat sabahı İstanbul başta olmak üzere pek çok ilden gönüllü doktorlar, hemşireler ve kurtarma ekipleri bölgeye gitti. AFAD'dan yapılan açıklamaya göre, saat 06.00 itibarıyla İstanbul'dan 12.752 AFAD gönüllüsü bölgeye sevk edildi. Fuat Oktay'ın açıklamasına göre TSİ 11 Şubat 00.03 itibarıyla 159 binden fazla gönüllü ve profesyonel arama- kurtarma ekibi bölgede çalışmalarını sürdürdü..."

"...8 Şubat öğleden sonra, Türkiye hükûmeti BTK vasıtasıyla Türkiye'den Twitter'a erişimi kısıtladı ve bu durum siber güvenlik ve internet gözlemevi NetBlocks tarafından bildirildi. Erişim engeli, yardım çalışmalarına ve enkaz altındaki kazazedelerin iletişimine engel olacağı gerekçesiyle eleştirildi. Yaklaşık 10 saat süren erişim engeli 9 Şubat gecesi kaldırıldı..."

"...Deprem sonrasında Ahbap derneğine yoğun miktarda bağış yapıldı. Çeşitli kurumlar, sanatçılar, futbolcular ve iş adamları da bağışlara katıldı. Futbolcu Merih Demiral, diğer futbolcuların formlarını açık arttırmaya çıkarıp 9 Milyon'dan fazla para toplayarak bu rakamı Ahbap'a bağışladı. Ünlü şarkıcı Madonna Ahbap'a bağış çağrısında bulundu. Bu bağışlar kullanılarak ilk 14 günde 7 ilde 3.600 konteyner ve 13.250 çadır ek olarak 2.050 kişilik çadır kent kuruldu, sahadaki yüzlerce gönüllü yardımıyla gıda, giyim, ısınma ihtiyaçlarının giderilmesi ve 419 adet jeneratör kurulumu sağlandı..."

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri'nin büyüklüğü nedeniyle birçok ulusal ve yerel TV kanalı deprem yayını yapmaya başladı. 15 Şubat Çarşamba saat 20.00'den gece saatlerine kadar 8 ulusal kanalın (atv, FOX, Kanal D, Kanal 7, Show TV, Star TV, TRT ve TV8) ortak yayınıyla Türkiye Tek Yürek yardım kampanyası düzenlendi, bu kampanyadan toplam 115,1 milyar TL toplandı. Merkez Bankası ve 3 kamu bankasının toplanan miktardaki payı yüzde 60'a denk geliyordu.

Deprem sırasında yeni inşa edilmiş binaların çökmesi, kamuoyunda bina sağlamlık standartlarında şüphelere neden oldu. 1999'daki yıkıcı Gölcük depreminden sonra, binaları depremlere daha dayanıklı yapmak için yeni bina yönetmelikleri çıkarılmıştı. En son 2018'de

Hatay'da "tasarlanmış" tek konteyner alanı: Koç Grubu.

Halen yüzbinlerce insanın barınma alanı olan konteyner kentler, çileli yaşam alanlarına döndü.

güncellenen bina yönetmelikleri, mühendislik tasarımı, inşaat kalitesi ve malzeme kalitesi için yeterli gerekliliklere sahipti. Bina yönetmeliklerinin yeterince uygulanmadığına dair uzun süredir eleştiriler ve şikayetler vardı. Türkiye hükûmeti, gerekli güvenlik sertifikaları olmadan inşa edilen veya genellikle ilave kaçak katlar inşa ederek özgün tasarımlardan sapan yapılar için yasal muafiyet sağlayan imar aflarını periyodik olarak çıkardı. Etkilenen deprem bölgesinde 75.000 kadar ruhsatsız binaya inşaat affı belgesi verilmişti.(2)"

Başka Türlü Olamaz mıydı?

Deprem sürecini özetleyen bu bilgileri Wikipediadan ödünç aldım. Depremden sonra ilk verilere göre, 11 ilin etkilendiği bildirilmesine karşın, daha sonra buna 6 il daha eklendi ve 17 il "afet bölgesi" olarak ilan edildi. Başta Cumhurbaşkanı Erdoğan olmak üzere yöneticiler yaraların hızla sarılacağını açıkladılar. Depremzedeler için toplam 850 bin kalıcı konutun yapılacağı bu süreçte açıklandı (3). Aradan geçen 2 yıl içinde hızlı bir yapım faaliyeti başladı ve halen sürüyor ancak açıklanan hedeflerin yarısını bile tutturmak

mümkün olmadı. Tescilli kültür varlıkları için verilen Kültür Bakanlığı hibelerinin tamamı, afet bölgesindeki 11 ile aktarıldı.

Tümüyle deprem risk alanında olan ve yıllar içinde çeşitli depremlerle karşılaşan bir ülkede deprem ve sonrasında kamu yönetiminin yapması gereken temel işler üç başlıkta özetlenebilir: 1. Deprem anında acil müdahale ve kurtarma faaliyetlerinin koordine edilmesi; 2. Geçici barınma ve yaşama şartlarını oluşturma; 3. Kalıcı konutlar ve diğer donatı yapılarının yapılması, kentsel ve sosyal altyapının inşası.

Deprem anında hızlı müdahale edilememesi, kurtarma çalışmalarının kopukluğu, iletişim altyapısının eksikliği ile özetlenebilecek temel aksaklıklar sonraki süreçte de devam etti. Ülkemizdeki kurumların halen felaketlere hazır olmadığını, 2023 depremleri vesilesiyle yeniden gördük. Depremde evleri yıkılan vatandaşlara geçici ve kalıcı konutlar yapılması, özellikle en ağır hasarı gören Antakya ve Kahramanmaraş'ta kentsel mekânın yeniden ayağa kaldırılması

Bakan Kurum'un deprem bölgesinde TOKİ tarafından yapılacağını müjdelediği konutlardan bir örnek.

TOKİ tarafından yapılan Köy konutları.

Bakan Kurum TOKİ başkanı Sungur ile şantiye gezisinde. Bakanlık sitesi bu ve benzeri fotoğraflarla kamuoyunu bilgilendirdiğini düşünüyor.

için, hızlı ve iyi koordine edilen bir çalışma gerektiğini vurgulamak, özgün bir söylem olmayacak. Ancak süreç ne yazık ki tam tersi oldu.

Evleri yıkılan vatandaşlara ev yardımı yapılması, birkaç yıla yayılan bir süreçtir. Bu süreçte 'geçici barınma' alanlarının öncelikli ve hızla yapılması çok önemlidir. Oysa çok küçük birkaç örnek dışında geçici barınma mekanlarının düzenlenmesi, tümüyle hazırlıksız yakalandığımız bir konu olarak ortaya çıktı. Çadır ve konteyner yerleşimlerinin bile herhangi bir tasarım fikri olmadan düzenlenmesi, geçmiş depremlerden hiç ders alınmadığını gösteriyordu. Bu konuda istisna olan Hatay örnekleri, İBB (mimarı Murat Şahin) ve Koç Grubu'nun yaptığı konteyner yerleşimleri dışında genelde yapılan, yan yana dizilen, üstelik drenaj-altyapı sistemleri de oluşturulmayan konteyner yığınlarından öteye geçmiyor. Bu alanlarda yaşayanların açık-kapalı mahrem alanları, ortak sosyalleşme alanları dikkate alınmıyor. Deneyimlerimiz bize bu yerleşimlerin 3-5 yıl arası süreyle kullanıldığını gösteriyor ki bu hiç de kısa bir süre değil ve geçici barınma mekanları için tasarım hizmetinin hiç dikkate alınmamış olması, daha şimdiden çok ciddi sosyal sorunlara yol açmış durumda.

Yapımına başlanan ilk kalıcı konutlar ise, afet kentlerinin çeperlerinde, konumları ve mekânsal kararları aceleyle verilmiş, daha çok tip projelerin kullanıldığı TOKİ siteleri olarak ortaya çıktı. Projeleri kamuoyuyla paylaşılmayan, ancak basından izleyebildiğimiz kalıcı konut alanları, ne yazık ki son derece özensiz, alelacele yapılmış, önceki benzer örneklerde olduğu gibi insanların sürekli yaşamak istemeyeceği tekinsiz alanlar olacaklar. Seçilen kamu arazileri nedeniyle, çoğu kent merkezlerinden uzak olan yeni yapılaşmalar, iktidarın toplumsal baskıyı göğüslemek üzere başlattığı stratejik yatırımlar olarak görülmeli (4).

Deprem sonrasında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞİDB) öncülüğünde yürütülen inşai faaliyetler, Bakanlık adına TOKİ ve Emlak Konut GYO üzerinden gerçekleştiriliyor. Yapılan çalışmalarla ilgili olarak Bakanlık ve Emlak Konut'un web sitelerinde yine ciddi bir şeffaflık ve 'bilgiye erişim sorunu' görüyoruz. Bakanlık sitesinde sadece Bakan'ın fotolarda görüldüğü haberler yer alıyor. Emlak GYO sitesinde ise hiçbir bilgi yok. TOKİ'nin web sitesinde, il il yapılan projelerle ilgili bazı bilgiler var ama bunlar da ihaleler ile ilgili açıklamalardan oluşuyor; yapılan projeleri ve proje müelliflerinin kimler olduğu bilgilerini içermiyor. TOKİ kayıtlarına göre (30 Mart 2025 itibarıyla) deprem bölgesinde 550 adet inşaat ihalesi yapıldığı anlaşıyor. Bu ihaleler ile başta (700 adedi köy konutu olan) toplam

TOKİ tarafından yapılan Adana, Ceyhan'daki deprem konutları.

290.136 adet konut, 15.084 ticari ünite (dükkan, fırın vb.), 4 tarihi çarşı restorasyonu, 144 cami, 12 ilkokul, 10 sosyal tesis, 296 ofis ünitesi ve çeşitli depo, ahır vb. işlerin ihale edildiğini görüyoruz. İhaleler halen devam ediyor ve bu sayıların artacağını biliyoruz (Tablo 1).

TOKİ tarafından yürütülen, 11 kente ait planlama işlerinin, sadece 7-8 proje bürosu tarafından hazırlandığı, Şubat 2023'te basın ve sosyal medya yoluyla topluma duyuruldu. Başlangıçta, "her ile bir şehir mimarı" atandığı ve çalışmaların bu mimarlar tarafından yürütüleceği yönünde haberler bile çıktı. Ancak ilerleyen zamanda farklı büroların yürütmekte olduğu plan işlerinin bile tek bir ofise yönlendirildiği anlaşıldı. Şeffaf paylaşımların olmadığı, söylentiler kaynaklı bilgiler üzerine yorum yapmak doğru olmayacaktır. Ancak her ilde bazı mimari gruplardan hizmet alındığı meslek kamuoyuna yansdı (5).

Depremden en fazla etkilenen illerin başında gelen Hatay, sivil toplum örgütlerinin aktif olmasının da sayesinde, kamuoyunun en çok bilgi alabildiği ve kent planlaması adına en çok tasarım emeği verilen il olarak öne çıkmakta. Türkiye Tasarım Vakfı'nın Hatay'ın planlanması için gösterdiği çaba, meslek ortamlarında çokça konuşuldu ve eleştirildi. DB Mimarlık (Dilek Derman, Bünyamin Derman) koordinasyonunda kentin master plan ölçeğinden başlayarak Antakya merkezinin detaylı projelendirilmesine uzanan çalışmalar, Norman Foster bürosunun da katılımıyla, devlet mekanizmasının çalışmalarını aşan ve zenginleştiren bir süreç olarak ortaya çıktı. Uzun süre gönüllü olarak yürütülen ve sadece kent merkezi değil, bütüncül bir kentsel plan yapma amaçlı bu çalışma, süreç içinde devlet mekanizması tarafından göz ardı edildi ve uygulama aşamasına getirilmedi. Dosyanın devamında Dilek ve Bünyamin Derman'ın süreci detayıyla anlattığı geniş bir söyleşiyi bulacaksınız.

TABLO: Deprem Bölgesinde TOKİ Tarafından Yapılan İhalelerin Dağılımı *

İL	İhale Sayısı	Konut	Ticari Ünite	Cami	İlkokul	Sosyal Tesis	Ofis	Çeşitli Yapılar
ADANA	25	12344	119	8	2	1	-	-
ADIYAMAN	25	3217	551	6	3	1	-	4 (Ahır)
BATMAN	-	-	-	-	-	-	-	-
BİNGÖL	1	245	-	-	-	-	-	-
DIYARBAKIR	24	14417	256	8	1	3	-	1 (Su Deposu)
ELAZIĞ	25	9505	212	4	3	3	-	-
GAZİANTEP	47	24303	1041	12	-	-	40	-
HATAY	189	103125	6714+638 (Rest.) **	48	1	-	2	221(Depo) 2 (Öğrenci Yurdu)
KAHRAMANMARAŞ	74	39803	1919	17	1	-	92	-
KAYSERİ	-	-	-	-	-	-	-	-
KİLİS	3	1854	4	1	-	-	-	-
MALATYA	93	58855	3605	19	-	-	162	4 (Depo)
NİĞDE	1	353	8	-	-	-	-	-
MARDİN	-	-	-	-	-	-	-	-
OSMANİYE	21	9934	486	8	-	-	-	-
ŞANLIURFA	20	11372	159	13	1 (Ortaokul)	2	-	1 (Pazaryeri)
TUNCELİ	2	809	10	-	-	-	-	-
TOPLAM	550	290136 (700 adedi Köy Konutu)	15084 +638 (Rest.)	144	12	10	296	1 (Su Dep.) 225 (Depo) 4 (Ahır) 2 (Öğrenci Yurdu) 1 (Pazaryeri)

* 30 Mart 2025 tarihine kadar yapılan ihalelerin kayıdındır.

**4 adet tarihi çarşı restorasyonudur.

Diğer illerdeki tüm çalışmalar ÇŞİDB ve bağlı organları tarafından, TOKİ kontrolünde yürütülüyor ve kamuoyu çalışmalar hakkında halen bilgilendirilmiyor. Bakan Kurum'dan ve TOKİ başkanı Levent Sungur'dan yüz yüze görüşmek için randevu istedik. Ancak olumlu

bir yanıt bu satırlar yazılana kadar gelmedi. Deprem bölgesindeki belediyelerden bilgi almaya çalıştığımızda, "rezerv alan ilan edilen bölgelerle ve yapılacak yerleşimlerin detaylarıyla ilgili bilgilerinin olmadığı, illerindeki çalışmaların kendi bilgileri dışında yürütül-

Sabri Paşayığıt Mimarlık tarafından projelendirilen Maraş'daki deprem konutları.

Özgüven Mimarlık bürosu tarafından projelendirilen Hatay, Gülderen deprem konutları.

düğü" yanıtını alıyoruz. Depremden sonraki 25. ayda, bazı illerde konut inşaatlarının bitiği ve kullanıma açıldığı görülüyor. Yapılanlar genellikle -Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylemi olan- "yatay mimari" kavramı çerçevesinde, alçak katlı yerleşimler. 5 katı geçmeyen yapılar olmaları, çevreye ve doğaya uyum konusunda geçmişten ders alınması açısından olumlu görülüyor. Yerleşimlerin altyapı standartlarının deprem öncesine göre daha iyi olması, yapıların arasındaki mesafeler ve yeşil alanlar başta olmak üzere kentsel ekipmanların da düşünülmesi, deprem sonrası yerleşimlerinin yıkılan yerleşimlere göre daha nitelikli mekanlar sunacağına dair umut veriyor. En azından ağaçlar büyüyünce blokların gizlenecek olması durumu kurtaracaktır. Ancak, on binlerce binanın tamamının sadece birkaç tip bloktan oluşması; blokların, eğim, yön vs. kaygısı olmaksızın binlerce kez "patates baskı" anlayışıyla, yanyana yerleştirilmesi ve yegâne ayırıştırıcı özelliğin, bölgelere göre iki-üç farklı renkle ifade edilmesi, tek elden tek

defada yapılmış yaşam çevrelerinin 11 kente yayılı tekdüzelğine dair en temel problem olarak ortaya çıkıyor. Yapılan yeni yerleşimlerin içine park, çarşı, cami gibi sosyal donatı tesislerinin yapılması doğru bir yaklaşım ancak cami dışında sosyal ve kültürel tesislerin öngörülmemesi büyük eksiklik. Ayrıca yüzbinlerce konuttan oluşan yüzlerce yerleşim biriminin, sınırlı sayıda mimari ekiplere yaptırılması, ülkedeki mimarlık birikiminden yeterince yararlanılmaması büyük hata. Görünen o ki deprem sonrasındaki yapılaşma, geleceğe "dünyanın en büyük tip proje operasyonlarından biri" olarak geçecek.

Depremde evlerini kaybeden vatandaşların ihtiyaçlarının acil olarak giderilmesi elbette bir zorunluk. Ancak bu bahaneyle, başka hiçbir yapılaşma stratejisinin dikkate alınmaması, geçici yapılaşma yönteminin hiç düşünülmemesi, kalıcı yerleşimler için daha geniş meslek gruplarının birikiminden yararlanılmaması ve hiçbir deneysel çaba-

ya olarak verilmemesi, kentleşme adına da mimarlık adına da büyük kayıp. Suriye'de yarışma yöntemi kullanılırken, yarışmaların bizde gündeme bile gelmemiş olması için söylenecek söz yok (6). Şili'de Alejandro Aravena'nın yaptığı, hatta geçmişte TOKİ'nin Adana için geliştirdiği -ama uygulanmayan- "çekirdek konut" ve benzer uygulamalarının hiç denenmemesi önemli eksiklik.

Deprem bölgesindeki kentlerin tarihi dokularını kaybetmeleri ise diğer önemli sorun. Özellikle Antakya'da Sit Alanı içindeki tescilli binaların bile "hasarlı" denilerek, ayırıştırılmadan, yıkılması ve yıkılan malzemenin "moloz" sayılarak kepçelerle kaldırılması, ciddi bir kültürel envanterin kaybına neden oldu. Adıyaman'da, kentsel sit alanı içine TOKİ konutlarının yapılmasıyla, kentin asırlık izleri yok edilerek bir skandala imza atıldı. Maraş ve Adıyaman'da ciddi hasar alan tarihi doku genellikle anıtsal yapılar ölçeğinde Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Kültür Turizm Bakanlığı kontrolünde onarılıyor. Antakya'nın Koruma Amaçlı İmar Planı ise, DB Mimarlık yönetimindeki bir ekip tarafından hazırlandı. Çarşı yapıları, detaylı bir inceleme ile ve özgününe sadık tasarımlarla projelendirildi. Bu çerçevede kamu tarafından tarihi çarşının öncelikle restore edilerek ayağa kaldırılması, sürecin olumlu işler hanesine yazılmalı.

6 Şubat depremi sonrasında, her depremde olduğu gibi yapı mevzuatında yeni değişikliklere gidildi. En büyük suçlu olarak "çıkma" görüldü ve konutlarda 7 kattan fazla yapılar da çıkma yapılması yasaklandı. Tipik bir "bürokrat çözümü" olan bu düzenleme, sadece 7 kattan yüksek konutları ilgilendiriyor. Her nasılsa, 7 kat üzerindeki büro, otel, hastane vb. yapılar depremden etkilenmiyor. 1999 Marmara depreminden sonra uygulamaya konulan "yapı denetim" sistemiyle, mimar ve mühendis proje grupları yapı üretim sürecinden tümüyle uzaklaştırılmıştı. Projeleri yapan müellifler yıllardır yapılarının uygulamasını kontrol edemiyor. Günümüzde yapı ruhsatı bile yapı denetim firmaları üzerinden alınıyor. Başta mimarlar olmak üzere yapı üretim sürecine tüm proje ekiplerini katmadan, sağlıklı bir inşaat düzeni gerçekleştirilemeyeceğini bir kez daha vurgulayalım.

Deprem sonrasında TSMD ve diğer Serbest Mimar Dernekleri ortak Çalıştay düzenledi ve kamu yönetimine, elimizden gelen her türlü yardımı yapmaya açık olduğumuz ilan edildi. Devlet mekanizması bu açık davete cevap vermedi. Bu dosyayı oluştururken deprem illerinde çalışan dernek üyelerimizden bilgi-belge aktarmalarını istedik. Proje hizmeti üreten üyelerimiz yanıt vermediler ve büyük bir suskunluk içine girdiler. Araştırdığımızda, üyemiz olan veya olmayan mimari büroların hiçbirinin web sitelerinde TOKİ için yaptıkları projelere yer vermemiş olduklarını gördük.

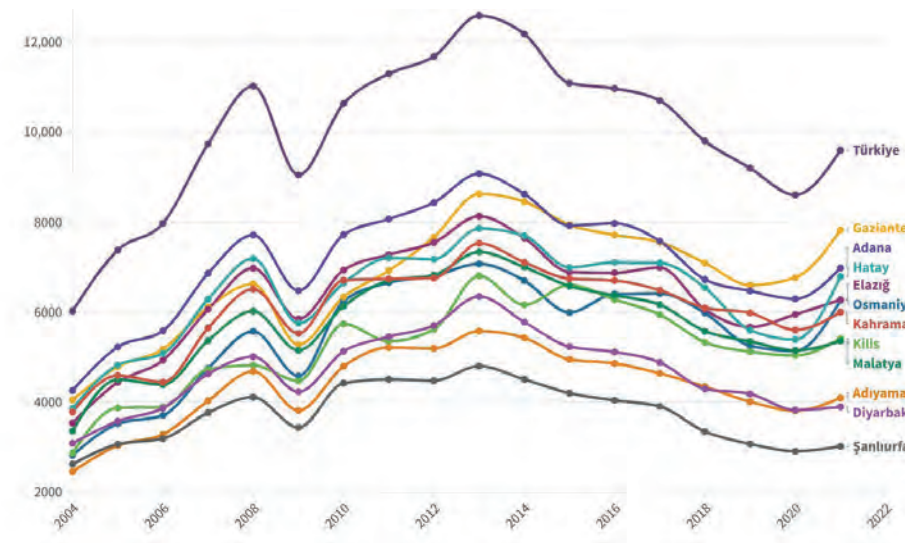
Adıyaman'da depremden hemen önce yapımına başlanan ve bugünlerde kullanıcılara teslim edilen konutlar TOKİ'nin yapılaşma karakterini anlatması açısından iyi bir örnek.

Suriye, Azaz deprem konutu yarışması. 1. Ödül / Youssef Ragab, Mohamed Hussien, Marawan Yehia Salem / Mısır.

TOKİ C1 tipi blokların kat planı.

Kişi Başına Düşen GSYH, (ABD doları), 2022, (Kaynak: TÜİK, 2022).

Bu süreçte, şeffaf ve paylaşıma açık olma anlamında Türkiye Tasarım Vakfı'na çalışan mimarları ve Bünyamin Derman'ı ayrı tutmak gerekiyor. Özgüven Mimarlık ekibini de yaptığı çalışmaları web sitesinde paylaşan yegâne büro olarak not düşelim.

Depremden etkilenen iller, Merve Akkuş Güvendi'nin araştırmasına göre, ekonomik gelişme durumuna göre ülke ortalamasının altında yer alıyor (7) (Şekil 1). Gelir durumunun düşüklüğü, yapı kalitesi ve kentsel standartlarda olması gereken

düzeyin sağlanamamasının en önemli nedenidir.

6 Şubat depremi "coğrafya kaderdir" sözünü tekrar kanıtlamış gibi görünüyor. Türkiye evrensel değerdeki hukuk, ekonomi ve demokrasi standartlarına ulaşmadıkça, bu yaşananların tekrarlanmasına korkarım yine "kader" denecek.

REFERANSLAR VE NOTLAR

1. https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_Kahramanmaraş_depremleri
2. https://tr.wikipedia.org/wiki/2023_Kahramanmaraş_depremlerindeki_kayıplar
3. <https://www.haberturk.com/6-subat-depreminde-kac-bina-yikildi-ne-kadar-hasar-oldu-deprem-konutlari-hangi-asamada-kac-kisiye-konut-verildi-3659151/7>
4. <https://www.csb.gov.tr/bakan-kurum-11-ile-11-ayrimaster-plan-calisiyoruz-bakanlik-faaliyetleri-38453>
5. Hilmi Güner, Bahadır Kul, Sabri Paşayığıt, DB Mimarlık, A Tasarım, Özer Özgüven Mimarlık, Olivia Mimarlık, Mim Yapı (Şeref Kesgün), İlke Mimarlık, Elz Mimarlık bu çerçevede ismi geçen mimarlık büroları.
6. <https://mimariastudio.com/architects-for-humanity-winningprojects/>
7. <https://tyap.net/depremden-etkilenen-illerin-sosyoekonomik-yapisi>, Merve Akkuş Güvendi, 28 Mart 2023

OLAĞANÜSTÜ BİR AFET SONRASI OLAĞAN DIŞI BİR PLANLAMA VE TASARIM SERÜVENİ

ANTAKYA'NIN YENİ YAŞAMI İÇİN STRATEJİK YAKLAŞIMLAR

Serbest Mimar Dergisi için 2 Ekim 2024'te, Dilek ve Bünyamin Derman'ın İstanbul'daki mimarlık ofisinde, Tansel Korkmaz ve DB Mimarlık'tan Hasan Alaybey Üstünbaş ile 2023 depremleri sonrası Antakya'nın planlama ve koruma amaçlı projelendirme çalışmalarını konuşmak üzere bir araya geldik. Bünyamin Derman liderliğinde, toplam 47 firmada çalışan mimar, mühendis ve plancının yer aldığı büyük bir ekip, depremin hemen ardından çalışmaya başlayarak Hatay için Master Plan ile 1/200 ölçeğe kadar inceltilmiş çok sayıda plan ve alt ölçekli projeleri hazırladı. Bu çalışmayı, iktidarın temsilcisi olan yönetim kademeleriyle iletişim içerisinde ve onların talepleriyle kentin gereksinimlerini dengelemeye çalışarak yürüttüler. Bu zorlu ve karmaşık süreçte, iktidara muhalif kesimlerin ön yargılı, sert eleştirilerini göğüslemek zorunda kaldılar. Buna karşın, yaptıkları her sunumda ortaya koydukları ürünün gerektirdiği emeğin büyüklüğü ve yaptıkları işin niteliği, aldıkları prensip kararlarının doğruluğu, geniş kesimlerin takdirini kazandı. Yeni Antakya için yapılanlara, yapılamayanlara ait bir özet değerlendirmeyi, DB Mimarlık ekibiyle yaptığımız uzun söyleşiden derledik.

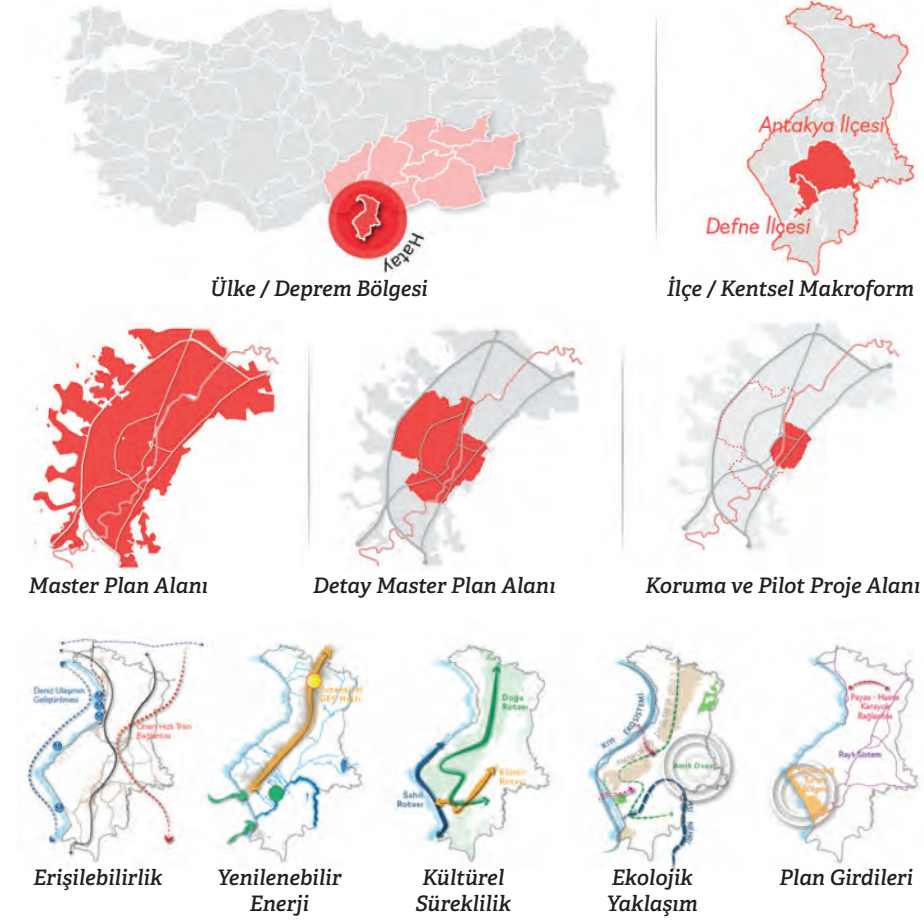
Aslı Özbay: Antakya için, önemli bir projelendirme ve koordinasyon hizmetine, büyük bir emek ve özveriyle liderlik ettiniz. İki yıldır süren bu çaba ne kadar özetlenebilir bilemiyorum ama planlama adına Antakya için yapılanların oluşturduğu “büyük resmi” dergi kapsamında belgelemek amacıyla buradayız. İsterseniz, kurduğunuz proje ekibinin, deprem sonrasında bu yana çalışmalara hangi vesileyle dahil olduğunu sorarak başlayalım?

Bünyamin Derman: Öncelikle altını çizmek gerekir ki, 6 Şubat 2023'te yaşananlar, ülke olarak karşılaştığımız durum büyük bir acı ve yıkımdır. Günler içerisinde gerek can kayıpları gerekse çevresel tahribatın boyutları görülmeye başlandığında aynı zamanda çok büyük bir yeniden inşa süreciyle de karşı karşıya olduğumuz anlaşıldı. Enkaz kaldırma çalışmaları yürütülürken bir yandan da devleti temsil eden ilgili kurumlar bu inşa süreci ile ilgili bazı girişimlerde bulunuyorlardı. Emlak Konut daha önce çalışmış olduğu ofisleri arayarak, kent merkezlerinde yapılacak çalışmalarla ilgili bir tür acil durum çağrısı yaptı. Bu ofislerden biri de bizim ofisimizdi. Ofis olarak depremden on beş gün sonra deprem bölgesindeki tüm illerin tarihini, kültürel ve coğrafi özelliklerini çalışmaya başladık. Dönemin Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı ile depremin yaşandığı on bir ili kapsayan saha ziyaretleri yaptık. Helikopterle önce Malatya'ya,

sonra Adıyaman'a, daha sonra Hatay'a indik. Görüntüler inanılmazdı. Depremin açtığı yara çok büyüktü ama özellikle iki şehir, Antakya ve Adıyaman ağır hasar almıştı. Depremin hemen sonrasında Cumhurbaşkanlığı tarafından Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın koordinasyonunda deprem ve yer bilimlari, tarihi ve kültürel miras, coğrafi bilgi sistemleri, kentsel ve kırsal altyapı, yeni yapı teknolojileri, mekansal planlama, sosyal politikalar ve destek hizmetleri, sağlık hizmetleri, finans başlığında on üç tane bilim kurulundan oluşan bir “Risk Kalkanı” grubu kuruldu. Ben “mekansal planlama” kurulunda görevliydim. Bölgeyi birkaç kez gezdik, toplantılar yaptık. Sonunda konusunda deneyimli 158 bilim ve meslek insanının katkı sunduğu kurullar tarafından, atık yönetiminden planlamaya, sürdürülebilirlikten arkeolojiye, raporlar hazırlandı, öneriler sunuldu. Elimizde çok önemli bir birikim oluştu. Burada vurgulanması gereken bir husus, deprem sonrası günlerin iki seçimin gölgesinde yaşanmış olmasıdır. Mayıs 2023'teki Cumhurbaşkanlığı seçimi ve 31 Mart 2024 yerel seçimleri, tüm süreci ve alınan kararları etkileyen önemli bir faktördü. Saha incelemeleri sırasında çadır ve konteynerlerden kurulu geçici konutlardan oluşan yerleşkelerin ivedilikle hayata geçirilmesi ve bu arada kentsel planlama çalışmaları yapılması konuşulurken, ilgili bakanlıktan “şehir

merkezlerinin yoğunluğunu %40-60 oranında hafifleterek kentlerin çeperlerinde tünel kalıpla konut üretimine geçileceği” açıklaması yapıldı. O süreçte birçok kentin kırsalında rezerv bölgeler ilan edildi. Bildiğimiz kadarıyla 40-45 civarında mimarlık ofisi hızla toplu konut projeleri hazırlamaya başladı. Zeytinlik alanlarda, yamaçlarda, köylerde yeni konutlar o dönemde projelendirilmeye başlandı. Aynı tarihlerde Gyoder'den bizi arayarak rezerv alanlardaki yerleşim planlarıyla ilgili olarak katkı koymamızı talep ettiler. Gyoder'den Mehmet Kalyoncu ve Cem Yılmaz'la ilk temasımız bu vesileyle oldu.

Akabinde Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı yeni bir beyan ile “11 İle 11 Mimar” projesini ilan etti. Bize de teklif getirdiler, Hatay'a talip olduk. Görüşmeler sırasında Hatay için daha önce başka ofislerle de görüştüklerini ancak onlarla anlaşamadıklarını öğrendik. Sonuç olarak ofisimiz Mart ayında Hatayla ilgili çalışmalara başladı. Bakanlık tarafından resmi görevlendirme yazımız 4 Mayıs 2023'te geldi. Tekrar bizim çalışmalara dönersek... Hatay için yapacağımız çalışmanın zaman baskısına rağmen bilimsel bir yaklaşım ve katılımcı bir modelle hayata geçmesi gerektiğini biliyorduk. Hatay'ı bütün ilçeleriyle, sahip olduğu potansiyeller üzerinden yeniden ayağa kaldırmayı hedefliyorduk. Bu bütüncül bakış sadece yapı çevre ve onun ülkeyle ve yakın coğrafyadaki diğer ülkelerle fiziksel bağlantısıyla sınır

lı kalmayıp aynı zamanda coğrafi ve kültürel ekosistemi yeniden canlandırmayı da kapsamaktaydı. Çalışmaların katılımcı bir anlayışla ve bilgi alışverişi yapılarak gerçekleşmesini arzu ediyorduk. Aklıma ilk gelen, İstanbul Mimarlar Odası ile iletişime geçmek oldu. Dönemin İstanbul Mimarlar Odası Başkanı Esin Köymen beni hemen Hatay Mimarlar Odası Başkanı Mustafa Özçelik ile ilişkilendirdi. Bu süreçte bir üniversitenin de bizimle birlikte olmasını istedik; İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dekanı Murat Gül'den yardım istedim. Şehir plancısı arkadaşlarımız bize o kanaldan katıldılar. DB Mimarlık olarak başladığımız çalışmaya destek verecek, senkronize çalışacağımız daha büyük bir proje ekibi oluşturmamız gerekiyordu. Ofisimizden yetişmiş ya da işlerini takip ettiğim, yarışma geleneğini sürdüren, güzel işlere imza atmış, meslek etiğini gözetten genç arkadaşlarımıza çağrıda bulundum. Onlara yaptığım çağrı, bir meslek insanından diğerlerine yapılmış ve tamamen memleket meselesi olan bu durumda sorumluluk almaya gönüllü olup olamayacakları üzerineydi. Zira çalışmalarımızın başlangıcında bir görevlendirme yazımız olsa da elimizde üzerinde süresi, şartları, maddi karşılığı yazılı olan bir sözleşmemiz yoktu. Bizim dışımızdaki etkenlerin süreci ve sonuçları neye dönüştüreceğini de bilemiyorduk. Bir anlamda tüm çabaya rağmen boş kürek çekmiş de olabilirdik. Neticede Adeas,

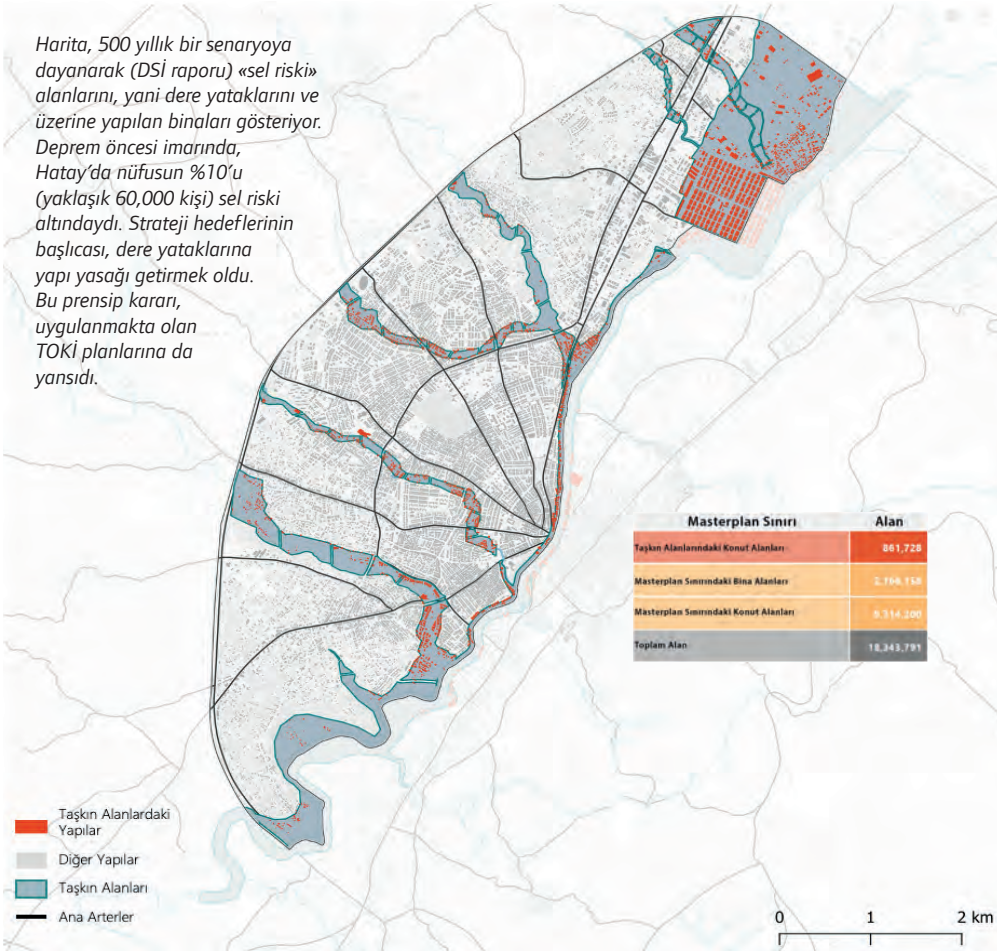
Stüdyo Fora, We'Re, Rasa ve KAA'nın katılımı ve özverili katkılarıyla çalışmalarımıza devam ettik. Bir yandan Gyoder'le kent çeperlerini çalışırken diğer yandan kent merkezi ile ilgili çalışmalarımıza yoğunlaştık. Hatay için envantere ihtiyaç vardı fakat ne yazık ki hazırda olan ve ele alıp değerlendirebileceğimiz bütünlüklü bir arşiv bulamadık. Kentle ilgili bulabildiğimiz ne varsa yazılı, dijital kayıtları toplamaya giriştik. Müze tahrip olmuştu arşivlere ulaşılıyordu. Dijital kayıtların önemi bir kez daha anlaşıldı. Kültür ve Turizm Bakanlığı tüm üniversitelere bir yazı yazmış ve depremde zarar gören kentlere dair ellerinde ne var ne yoksa istemişti. Çok anlamlı dönüşler olmadığını öğrendik ne yazık ki. Bu arada bölgede iş yapan mimarlar ve kimi hocalar kişisel arşivlerini bakanlığa açmışlardı. Mimar Mert Nezih Rifaioğlu ve arkeolog Hatice Pamir hocaları bu dönemde tanıştık. Pek çok tez okuduk. Kentin geçmişi öğrendikçe yedi kez yıkılıp tekrar tekrar kurulan kentin değerini daha iyi kavradık. Gördük ki kendi kendine yeten ve çevresini besleme potansiyeli olan inanılmaz bir coğrafyadayız. Çalışmalarımızı kentin tarihiyle, doğasıyla ilişkilendirerek Asi'nin ve onu besleyen dere yataklarının, Amik Gölü'nün geri kazanılma stratejilerini içeren, alternatif tünel yolunu, İskenderun limanı, hızlı tren ilişkilerini kapsayan detayda üst ölçekli bir master plan hazırlıyorduk. Yüzde 80'i yıkılmış bir kentin ve çevresinin bütün-

cül bir planlama anlayışıyla ele alınması zardıydı. Planlama işi yaparken “matematiğin” de tutması lazım. Siz bir kentin geleceği için en iyi tasarımı da yaparsınız, eğer nüfus, hak sahiplikleri, sosyal donatı ihtiyaçları gibi konuları doğru hesaplayamazsanız, kentin demografisini gözetmezseniz hepsi boşuna. Bu aşamada danışman hocalarımız yanı sıra Keym firması da girdi devreye. Bu arada Cumhurbaşkanlığı seçimleri (14 Mayıs 2023) yaklaşıyordu ve Bakanlık* ivedilikle merkezde yapılacak konut sayısını belirlememizi istiyordu. Elimizden geldiğince tasarım ölçeği ve bütünlüğünün önemini, yapılmaya çalışılanların kamuoyu ile paylaşılması gerektiğini, geniş çevrelerin görüş ve katılımının sürecin sağlıklı işlenmesi için çok değerli olduğunu anlatmaya çalıştık. Bunu hem bakanlık düzeyinde yetkililere hem de sivil toplum kuruluşları üzerinden kamuoyuna çok kereler ifade ettik. Kolay olduğunu söyleyemem. Bir şeyler yapmaya çalışan gönüllü ekipleri bir araya getirmeye çalıştık. Amacımız bu büyük felaket karşısında ortak bir çalışma kültürü geliştirerek, dayanışma içinde çalışarak bu alanı siyasetin dışında tutabilmektir. Ben bizat Ortak Akıl Antakya'nın koordinatörü Ece Ceylanbaba'yla görüştüm, birlikte çalışmaya davet ettim. Ama “Biz kendi A takımımızı kurduk” dedi cevaben. Yerelde ise durum farklıydı. Başta Hatay Mimarlar Odası, kime başvurduysak hepsi bize büyük destek veriyordu. Çünkü

onlar için kimin yaptığı önemli değildi ne yapıldığına ve samimiyetimize bakıyorlardı ve bence hala da öyle bakıyorlar. Hakikaten güzel insanlar Hataylılar, haklarını her zaman teslim etmek lazım.

Başlangıçta sivil halkın da önyargıları vardı ve hakları da vardı. Zira bir gecede her şeylerini en önemlisi en yakınlarını kaybetmişlerdi. Sunumlarda kente ve çevresine dair gelecek vizyonlarını ben ve Rasa Mimarlık'tan Tuna-han Koç anlatıyorduk, planlama donelerini de Keymiden İsmail Çakal anlatıyordu. Mart ayında yaptığımız ilk 4-5 sunum Antakya'da Afad salonunda gerçekleşti. Katılanlardan büyük tepki aldık ve haklılardı: Dışarıda hala cenazeler kalkarken, biz Roma diyoruz, dere diyoruz, Amik Ovası diyoruz... Ne dertlerimiz ayıruz ne de psikolojimiz. Öyle hikayeler anlatılıyordu ki, toplantılardan dışarı çıkıp ağladığım zamanlar oldu. Sonra 5 Nisan'da İstanbul Şişli'deki o ilk büyük katılmalı toplantıda sunduk yaptıklarımızı. Yine hem olumlu hem olumsuz tepkiler aldık. Kafalardaki genel düşünce yaklaşan seçimlerin sonuçlarına göre yapılacakların ve işi yapacak olanların boşa düşme ihtimaliydi. Oysa sunumlarda anlatılanlar bilimsel, insani ve hak temelli projelerdi. Siyaset gözetilmeden, seçim sonuçlarını düşünmeden, olması gerekenler üzerinden yapılmış planlardı. Eksikleri, eleştirilecek yönleri tabii ki vardı ve bunların dile getirilmesi değerliydi. Ancak hatırlanmalı ki bu düzeyde yapılmış sunumlar depremin henüz ikinci ayında yapılmıştı. Sadece geçen zamanın ne denli kıymetle değerlendirildiğinin hakkının teslimi gerekirdi diye düşünüyorum.

Hatay'daki sunumlarda aldığımız geri bildirimleri çok önemsiyorduk. Mustafa Özçelik ve ekibi bize ilçe ilçe Hatay'ın toplumsal özelliklerini anlatmıştı. Her bir mahallenin kendi hikayelerini, oradaki kentsel hafızayı, özellikle hafıza mekanlarını anlatmışlardı. Ben de şahsen yöreyi anlatan yazılı, görsel çoğu kaynaktan araştırarak kentin tarihini, demografik özelliklerini ve hafıza mekanlarını öğrenmiştim: Marmara Kahvesi'nin hikayesini, Affan Kahvesi'nin hikayesini, hafıza mekanlarındaki meddahları... Kim ne anlatıyorsa dinledim, hepsini not aldım. Bu bilgiyle ve bir Hataylı'ya yakışır hassasiyetle insanlara hitap ettikçe insanlar bizim onlarla ortak bir dilimiz olduğunu anlamaya başladı. Bu çok önemli bir aşamaydı. Eski yeni tüm ilçe belediye başkanlarıyla konuştuk, onlara danıştık. Ama eski Büyükşehir Belediye Başkanımız Lütfü Savaş maalesef tutmadı elimizden. Onlarda da "biz zaten İPA ve Hatay Planlama Ajansı ile kendimiz çalışıyoruz planlamayı" anlayışı vardı. Oysa biz hazırladığımız projeleri İPaya da sunduk fakat bir geri bildirim alamadık. Derken seçim zamanı geldi, herkes depremi ve depremzedeleri unuttu! Seçim öncesi ve sonrası, neredeyse 2,5 ay boyunca kimse bize hiçbir şey sormadı. Ama biz çalışmaya devam ettik. Çünkü yönetime kim gelirse gelsin, ellerinde doğru dürüst bilgi, birikim olmayacağına

Taşkın Riski / Dere yataklarına yapı yasağı.

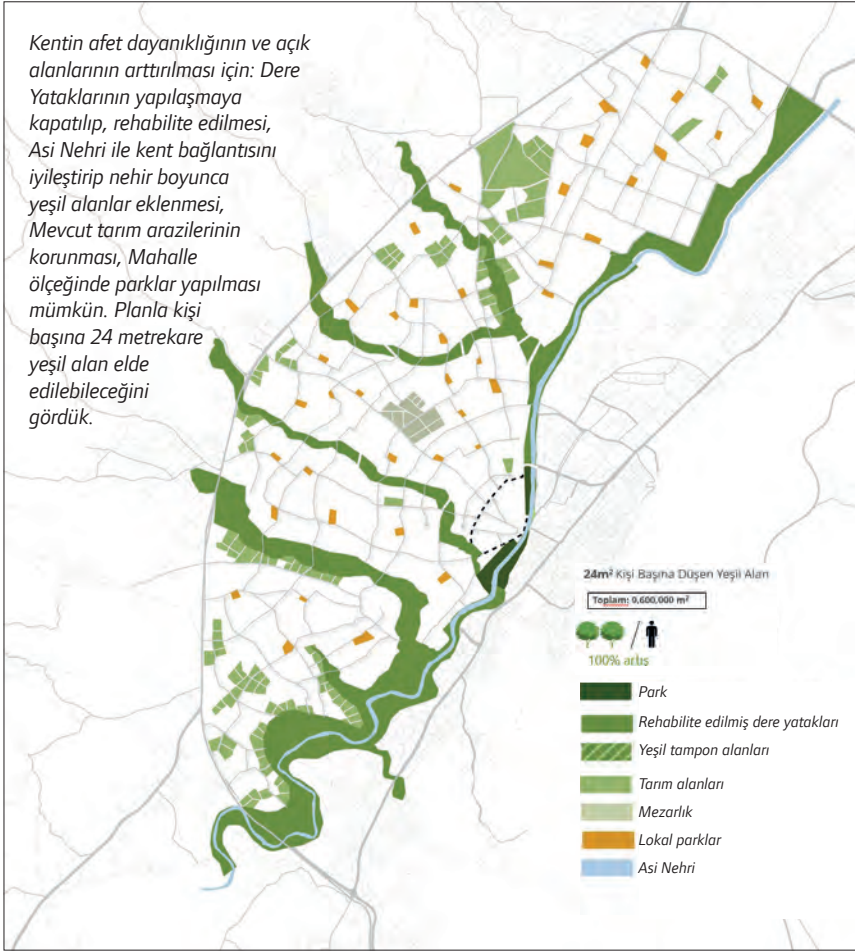
bilirdik. Amaç Hatay'ın ve Antakya'nın yollarının sarılmasıydı.

Dilek Derman: Bünyamin süreci anlatırken bahsetti ama ben bir kez daha vurgulamak isterim: Resmi rakamlara göre bir gecede 50.000'den fazla insanımızı kaybettiğimiz böyleli büyük bir acının bile toplumu dayatışmaya, bir arada çalışmaya, hatta birbirini dinlemeye ikna edememiş olması, anlaşılabilir çok güç bir durumdur. Siyasilerin -iktidarıyla muhalefetiyle- siyaset anlayışının yaya kaldığına, depresi bile bir rövanş alanı olarak gördüklerine tanıklık ettiğimiz bu süreçte daha da üzücü olanı deprem sonrası yaptığımız çalışmaları paylaştığımız toplanılardan birinde sevgili Tuğçe Tezer'in meslek insanlarına ithafen sarf ettiği sözdi: "Bu kadar büyük acılar yaşanırken, sizler, meslek insanları olarak nasıl olur da bir araya gelemezsiniz? Buna ne engel olabilir?" demişti. Toplumdaki ayrıma o denli derinleşmişti ki ya bir taraf ya da diğer taraftan olabildirince genele göre. Oysa aslanan insan olabilmektir.

Tansel Korkmaz: İPA sadece veri toplamak için çalışıyor aslında, onu işleme katmayabiliyorlar. Hatay'daki merkezde de bunu yaptılar.

BD: İPA'cılar toplanan verileri bir kitap haline getirdiler ama kamuoyuna plan yapılmıyormuş gibi yansıdı söylemleri. "Yıldız Üniversitesi'nden, İzmir Yüksek Teknoloji'den hocalarımız geldi, biz planlarımızı yapıyoruz" diye beyanatlarda verdiler.

Biz elimizden geldiği kadar tüm kontakları kurmaya çalıştık. Böyle bir çalışmada doğru yaptığını da düşünsen, dışarıdan bir değerlendirmenin olması, yapılarımların kritik edilmesi doğru bir şey. Bundan çekinmedik. Ayrıca ben bu çalışmanın bir uluslararası ayasının olması gerektiği hususunda da ısrarcı oldum. Çünkü bu süreçte katkı koyacak uluslararası ofisler aracılığıyla konunun dünya gündeminde karşılık bulması ve fon bulma imkanları daha mümkün görünüyordu. Bilindiği gibi dünyanın pek çok yerinde yaşanan büyük felaketlerin sonrası yeniden inşa süreçleri devletin bütçesinin yanı sıra birtakım uluslararası fonlarla da destekleniyor. Hatay, geçmişte çok eskilere tarihlenen, dinler merkezi olarak kabul edilen bir yer. Bulunabilir ve doğru kullanılabilirse bu fonların halkın üzerine düşün yükü de hafifletecek bir çözüm olabileceğini düşünmüştüm. Böylece uluslararası ortak arayışımız başladı. DB Mimarlık olarak ofisimizin ve Keym firmasının önceki yıllarda Norman Foster ekibiyle çalışma deneyimi olmuştuk. Bu

Yeşil Alan Stratejisi

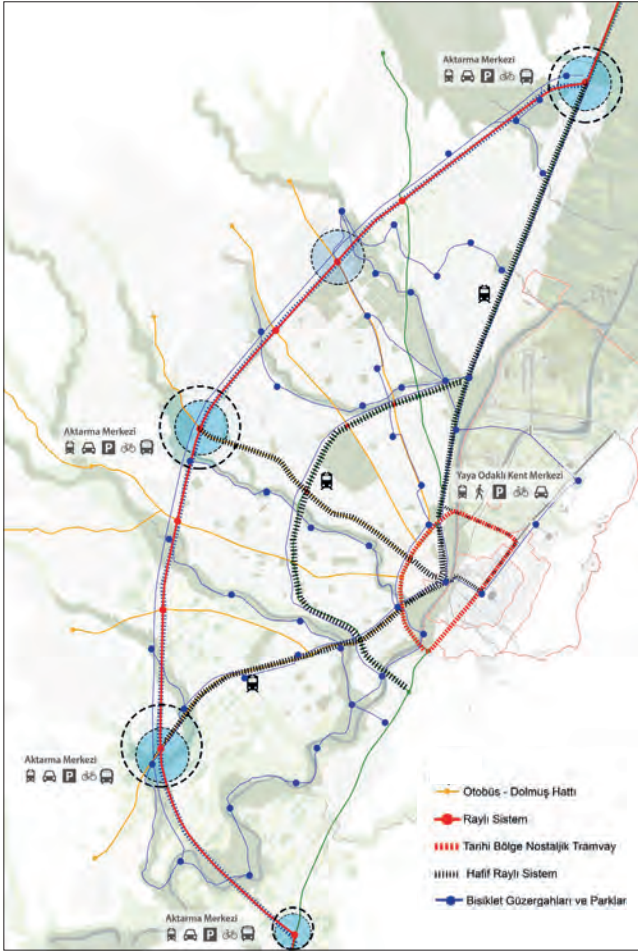
sebeple Foster and Partners'le ilişki kurduk.

AÖ: Pora mesesesine girmişken, profesyonellik/gönüllülük mesesesine de değinebilir miyiz: Siz hangi aşamada bu çalışmayı gönüllülükten çıkarp profesyonel bir iş olarak yapmaya başladınız? Tasarım Vakfı ile yapılan protokol ne çerçevede bir protokoldü? Tasarım Vakfı bu işi sahiplenmeyi nereye kadar sürdürecektik?

BD: Daha önce de söylediğim gibi depremin hemen ertesindeki acil çağrı ile başladığımız çalışma 2023 Mayıs ayında bakanlığın verdiği görevlendirme yazısıyla resmileşti. Ancak bu yazı bir sözleşme değildi ve biz de bizimle birlikte çalışan beş ofis de hala gönüllülük esasına dayanan bir çalışma içindeydik. Konuşmamızın başında Gyoder'le yollarımızı nasıl keşiştiğinden bahsetmiştim. Bunu biraz detaylandırmakta fayda var: deprem sonrası Gyoder, kendi oluşturduğu fonla deprem bölgesindeki 11 ilde toplam 100.000 konutu kapsayan inşa faaliyetinin projelendirilmesi için çeşitli mimarlık ofisleri ile iletişime geçmişti. (Bu ofislerin tam listesi Gyoder'in web sayfasında mevcut) Kent çeperlerindeki ilk etap rezerv alanlarda projelendirilen bu konutlar tünel kalıp sistemiyle ve söz konusu fonla inşa edildiler. Biz de rezerv alanların master planlarını çalışıyorduk. Bu süreçte Gyoder ve Tasarım

Vakfı'nın yönetim kurulu başkanı olan Mehmet Kalyoncu ve yardımcısı (Keym firması ortaklarından) Cem Yılmaz ile bu ortak çalışma ortamı içinde birbirimizi daha iyi tanıma fırsatı bulduk.

Hatay master planını çalışırken gördük ki belli kararların alınması sadece Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'na bağlı olmayacak. Kültür ve Turizm, Ulaştırma, Tarım ve Sanayi Bakanlıkları gibi birçok bakanlıkla senkronize çalışmayı gerektiren bir süreç bu. Mesela Amik Gölü ve sulak alan havzasının yeniden hayata kazandırılması çok önemli bir konuydu. Bu vizyon hayata geçerse, o müthiş potansiyeli Asi ile yeniden buluşturduğumuz zaman bölgenin ve ülkenin geleceği bambaşka bir yere gidebilirdi. Alınacak kararlar siyaset üstü kararlar olmalıydı ama biliyoruz ki bu kararlar bürokraside alınıyor. Ayrıca işin Türk-rasisi ağır, buna karşın zaman dardı. Tek başına bir ofisin bu ilişkileri kurabilmesi, ilgililere ulaşabilmesi, derdini anlatabilmesi çok zordu. Bu noktada devreye, Yönetim Kurulu Başkanı olduğu Türkiye Tasarım Vakfı ile Mehmet Kalyoncu girdi. Bahsettiğim hassasiyetlerle ele alınacak bir Master Plan'ın anlamını ekibimizle birlikte Mehmet Kalyoncu da gördü. Ona "bu işi vakıfla yapabilir miyiz" diye sorduğumuzda memnuniyetle kabul etti hatta "Ben vakıf

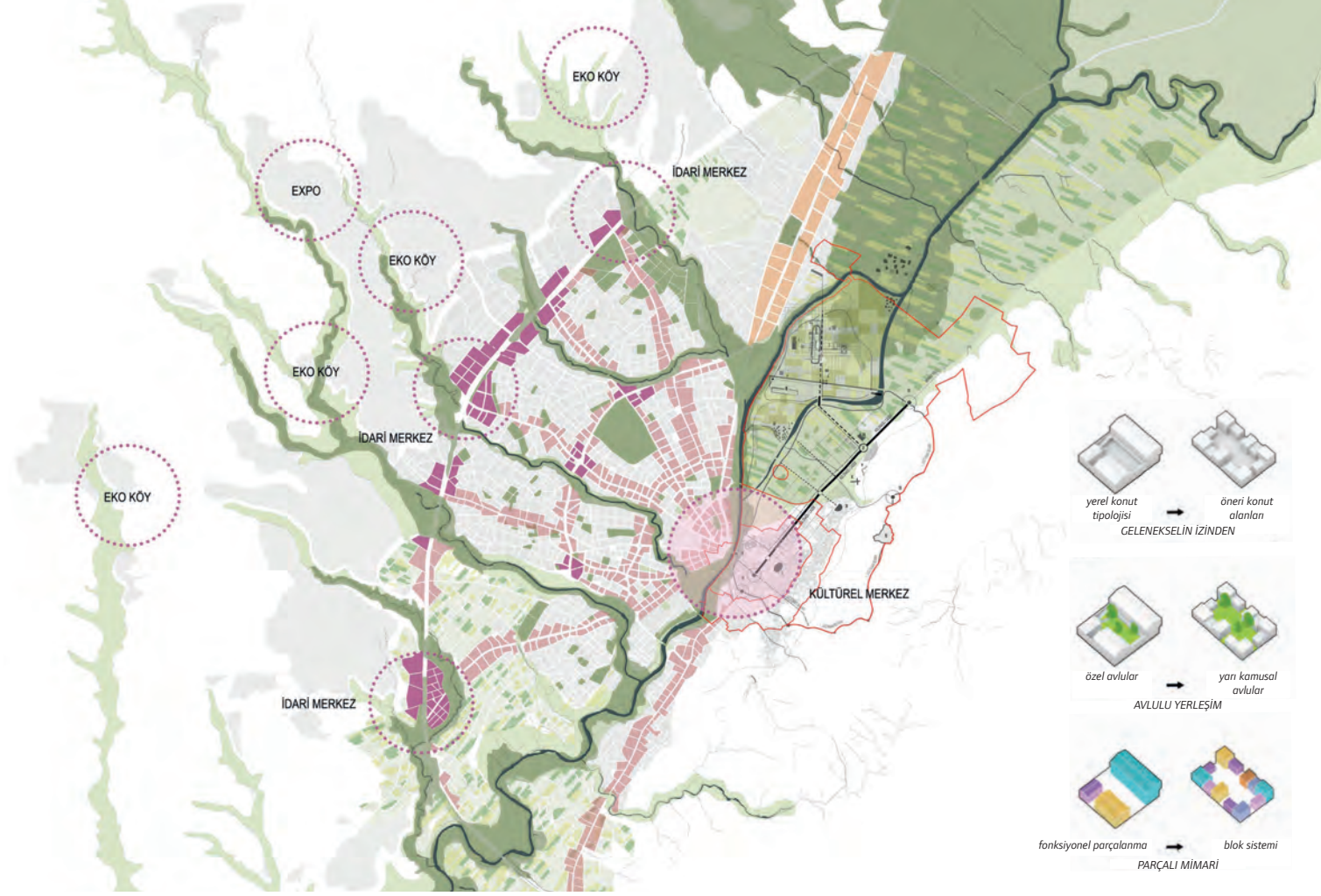

Ulaşım ağı senaryosu.

olarak buna fon da bulurum" dedi.

Bu arada Cumhurbaşkanlığı seçimi sonuçlanmış, Çevre ve Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı değişmişti. Yeni bakan Mehmet Özhaskeki bizi sunuma çağırdı, yaptıklarımızı hem ona hem Kültür ve Turizm Bakanı'na anlattık, beğendiler. Vakıf her iki Bakanlıkla birden resmi protokol yaparak Hatay için hem Master Planı hem de Koruma Planı işini resmen üstlendi. Vakıf devreye girince projenin hem yerel hem ulusal hem de uluslararası ayağını oluşturduk. Yeni ofisler çalışmalarına dahil oldular. Biz de ekibimizle bu geniş ekibin bir parçası olarak çalışmalarımıza devam ettik. Böylece gönüllülük esasıyla başlayan işimizin sözleşme ile maddi anlamda da desteklendiği bir safhaya geçtik. Esasında amacımız daha etkin ve verimli bir süreç yönetimi, Hatay için bir vefa borcunun iadesi, Hataylılar için sürdürülebilir bir gelecek planlama işini kolektif bir çalışma ile düşünce ve emek dayanışmasıyla yapmaktır.

Bugün geldiğimiz noktada, onca çaba ve mücadeleye rağmen hayal ettiklerimizizin gerisinde kalmış olmanın üzüntüsü içindeyim. Zira Hatay için başladığımız stratejik planlama sadece Antakya için değil tüm ilçeler için yaptığımız çalışmalar, Antakya için hazırladığımız şehrin gelişimine yön veren master plan çalış-

Korunan ana arterler, merkezler ve odak alanlar.

maları... büyük ölçüde kağıt üzerinde kaldı. Biz kendimizi ağırlıklı olarak tarihi alanın yeniden ayağa kaldırılması için çabalar halde bulduk. Yine de elde ettiğimiz her kazanımın Hatay ve Hataylılar için değerli olacağı ve yapılanların bir gün tam olarak anlaşılacağı inancındayım.

DD: Tekrara mı düşünüyoruz bilemiyorum ama eklemek isterim; katılım ve bilgi akışı sürecin her aşamasında önemliydi. Bu şekilde de bir bakıma bu amaca hizmet ediyor. Bünyamin'in vurguladığı gibi başından beri amacımız siyasi görüşlerine ya da pozisyonlarına (kamu-özel) bakmaksızın, bu ekibe -üniversiteler dahil- istekli olan herkesi eklemlendirerek ve özellikle yerelle ilişki kurarak birlikte, bir ortak çalışma yürütebilmektir. Bunu da açık ve şeffaf bir şekilde, herkese anlatarak, herkesle paylaşarak yapabilmektir. Zira başta da dediğim gibi bilgi akışı çok önemliydi, hala da önemli. Özellikle sahada bunu çok iyi anlıyorsunuz çünkü orada yalnız depremzedeler var. Talepleri muhatabından öğreniyorsunuz, endişeleri dinliyorsunuz. Bu irtibat kesildiğinde ya da düzgün bilgilendirme olmadığında insanlar her türlü dezenformasyona açık oluyor. Seçimlerin, seçim sonrası yapılan bakan değişikliklerinin,

vali atamalarının, söylem ve kararlara yansıyan farklılıkların halk üzerinde oluşturduğu kaygı bu süreçteki en sıkıntılı durumlardı. Vakıf, bütün bunlara karşın Antakya için çalışabilmeyi kolaylaştıran, istikrarlı bir ortam yarattı.

AÖ: Peki, bu süreçlerle ilgili olarak yapılan "kamunun proje elde etme yöntemlerinin özelleştirildiği" eleştirisini nasıl değerlendiriyorsunuz?

BD: Kamu yararına olan bir projenin kamuya açık bir platformdan yapılması lazım ve şeffaf olması lazım, bu net. İster yarışma yoluyla olsun ister davet usulü olsun ama açık olsun. Bana sorsanız her şey yarışmayla yapılsın. Ama dünyada iş verme metotları bambaşka bir yere geldi. Bu durum özelinde de süreç öyle başlamadı. Devleti temsil eden ilgili kurumlar üzerinden ofisler kendilerine yapılan çağrı ile sürecin bir parçası oldular. Kendimiz için şunu söyleyebilirim; işin verilmiş yöntemi sorgulamak yerine bunu bir memleket meselesi olarak gördük. Bir taraf olarak değil, meslek insanı sorumluluğu içinde yaklaştık soruna ve bu işi bilimsel temellerde ele ala-

cak altyapıya ve deneyime sahip olduğumuzu bilerek, Antakya'yı yeniden ayağa kaldırma işine gönüllü olduk. Mesleki yetkinlikleri tartışma götürmeyecek, kalabalık bir ekiple yürütüyoruz çalışmalarımızı. Yine de duymadığımız laf kalmadı! Diğer taraftan ihale yöntemleriyle, 10 kentin planını bir firmaya vermişler, tamamı tek elden yapılıyor ve bu durum meslek camiasında konuşulmuyor bile, kimsenin umurunda değil! Bizim ülkede sergilenen bu ikili tutum çok garip gerçekten. Bu tutum iyi olma potansiyeli olan şeylerin gerçekleşmesindeki en büyük engel aslında. Vurgulamak isterim ki katlanmak durumunda kaldığımız tüm sıkıntılara rağmen bu işin içinde ısrarla kalmış olmamızın, para kazanmakla bir ilgisi yok.

DD: Bütün tartışmalar aslında Hatay bile değil, hep Antakya üzerinden yapılıyor. Antakya, yaşadığı büyük acı sebebiyle değil, bence daha çok siyasi bir hesaplaşma alanı olarak görüldüğü için gündemde ve tartışılıyor. Aslında depremde 11 il ilçeleri, kasabaları ve köyleriyle yıkıma uğradı ama bu yerlerle ilgili işler Bünyamin'in de dediği gibi, kimsenin adını bile anmadığı birtakım ofislere

Akevler Mahallesi'nde, ayakta kalan yapıların çevresine yeni konut alanlarının yerleşim etüdü.

verildi. Biz sadece Antakya özelinde, bir sürü nitelikli ofisle birlikte çalışıyoruz. Pilot alanda çok daha kalabalık ve yereldeki mimarların da dahil olduğu, katılımcı bir modelle yapıyoruz projeleri. Bu insanların herhangi birisinin bir ahabap-çavuş ilişkisi nedeniyle buraya seçilmediğini, tüm işleri liyakatle yapmakta olduklarını herkes kabul ediyor. Yapılan her şey şeffaf, kamuya anlatılıyor, yayımlanıyor, paylaşılıyor. Diğer tarafta ise, resmi ihale usulü alınmış işler, her nasılsa bir kişinin birden fazla ilin bütün binalarını tek elden çıkarmakta olduğu ve üzerine hiç konuşulmayan bir yöntem sunuyor. Bunun konuşulmuyor olması bende Antakya'nın gerçekten siyasi bir malzeme haline getirildiği düşüncesini pekiştiriyor. Örneğin neden Kahramanmaraş'ta olanlar tartışılmıyor? Ya da niye Adıyaman'da sit alanı içine yapılan ve dokuya uygun olmayan tip konutlar konuşulmuyor? Adıyaman'da tarihi alanda yapılanlara dikkat çekmek istememiz bu olanlara bir meslek insanı olarak sessiz kalmayı doğru bulmadığımız içindir.

Bence yarışma yöntemi böylesi bir kriz ortamı için geçerli olamazdı Bünyamin. Çağrının neye göre yapılacağı bile sorun olurdu. Zaman baskısı malum. Aslında 11 ili kapsayan bu yeniden inşa süreci Türkiye'nin tüm mimarları, şehir plancıları ve bağlı disiplinlerinin görev alacağı bir seferberlik dönemi olabilir. Tabii liyakatli ellerden çıkan master planlar üzerinden.

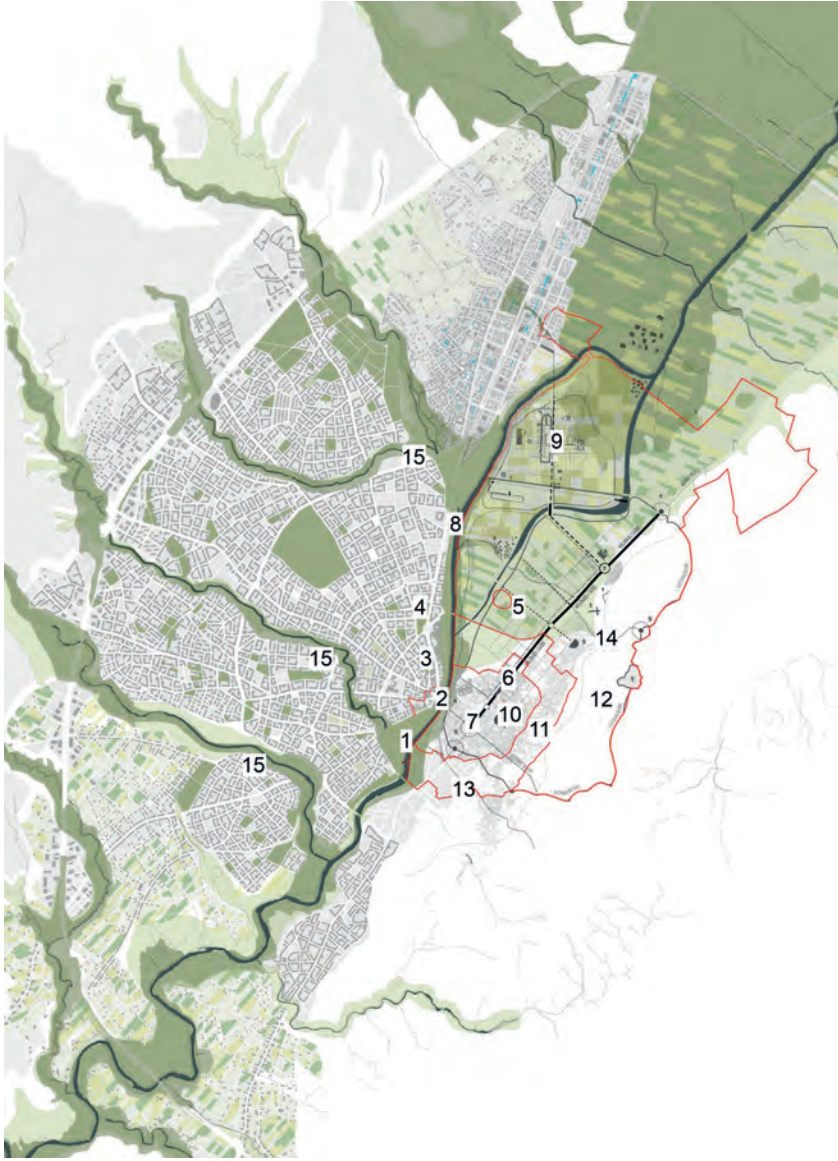
AÖ: Eleştirilen şey yarışma yapılmamış olması değil zaten. Kamunun iki temel proje elde etme

5 Katlı yeni yapılaşma düzeninde örnek doluluk-boşluk oranları ve donatı alan etüdleri.

yöntemi var. Yarışma bir tanesi ve nadir uygulananı. Asıl yaygın uygulanan, açık ya da kapalı ihale usulü. "Antakya'daki işlerin tamamı ihale usulüyle yapılsa, bundan daha iyiydi" diyor. Diğer kentlerde uygulanmakta olan çarpık ihaleler de bu söylemle meşrulaştırılmış oluyor aslında. Eleştirilmez hale getiriliyor. Ben ikinizin söylediğinizden farklı olarak konuya şöyle bakıyorum: Burada emsalsiz bir "olağanüstü hal" var! Kimse de bu duruma hazırlıklı değilmiş, her şey olup bittikten sonra trajik bir şekilde gördük bunu. O hâlde konu olan yerler ve aciliyet ihtiyacı, Türkiye'nin -zaten son derece

sorunlu olan- kamuda proje elde etme yöntemlerinin düzeltileceği alan olamaz bence. Konuşulacağı bir alan bile olmamalı. Kendi adımı, olağanüstü hallerin gerektirdiği duruma özgü yöntemler kullanarak "içinin aranması" yaklaşımını doğru ve meşru buluyorum. Böyle bir afet ortamında "Ben bu iktidarın yöntemlerine uyarak çalışmam" demek de olamaz. Bir yandan, "böyle bir iktidarla" da olsa iletişimi sürdürmek, diğer yandan de kentlerin derdine çare olacak iyi hizmeti vermeye odaklanmak esas olmalıydı, bunu da siz yaptınız. Herkes kenara çekildi ve eleştirinin dayanılmaz konforuna sığındı.

Hatay kent merkezine ait plan kararları.

DD: Bünyamin'in söylemek istediklerini sen çok güzel ifade ettin. Bizim yaşadığımız da bir tür "seferberlik hali" olarak başladı zaten. Meslek örgütlerine çağrı yaparak, kim neye talip olabiliyorsa destek alarak. Motivasyonumuz da asla ticari olmadı. Birlikte çalıştığımız genç arkadaşlarımız da bizler de aylarca hiç para almadan çalıştık. Bünyamin ilk buluşmada "Ben bu işe para için girişmiyorum. Elimde olandan size üçer beşer ne verebilirim bilmiyorum, bakacağız. Buna rağmen bu işte var mısınız?" diye sorarak yaptı çağrını. O gün genç meslektaşlarımız masadan kalkarken hem ne kadarlık bir bütçeleri olduğunu bilmeden hem de ülkenin siyasi ortamı gibi bölünmüş olan meslek ortamında bu tutumlarının nasıl değerlendirileceğini kestiremeden kalktılar. Ama bize, samimiyetimize güvenerek, "ortada bir felaket var ve biz

buna kayıtsız kalamayız" diyerek ekibe katıldılar. Bu aslında hepimiz açısından tarih karşısında duruşumuzu belirleyen, önemli bir karardı.

BD: Motivasyonumuz hem insaniydi hem de çalıştığımız projenin kapsamı ve verdiği yerle ilgiliydi. Yani bu iş sadece tek tip blok konutlar yapacağımız bir iş olarak görseydik hem kendi ofisimizde bu heyecan olmazdı hem de dışardan kimseyi bu ekibe katılmaya motive edemezdik. Şu anda Hatay'ın planlaması için, dünyada planlama ve tasarım adına ne konuşuluyorsa bizler de onu konuşuyoruz; "Açık şehir'den, kamusalığa, mimari sürdürülebilirlikten, doğa korumaya..." tüm projeler hem yerel hem evrensel bilgilerle donatıldı. Bu yaklaşım da tüm ekip için heyecan vericiydi.

1. Atatürk Parkı - Müzeler Bölgesi

Kent ölçeğinde merkezi bir yeşil alan olarak kurgulanan bu park, kültürel peyzaj değeri olan müzeler ile bütünleştirilecek. Deprem sonrası zarar gören bölgede oluşturulacak park alanı, bölgeye ekonomik, sosyal ve mekânsal değer kazandıracak. Müzeler bölgesinde yer alacak yeni müzelerin yanı sıra mevcut müzelerin restorasyonu yapılacak. Kültürel peyzajın öne çıkarılması amacıyla Arkeopark, Ekoloji Parkı, Geleneksel Peyzaj gibi yeni açık alan kurguları bu bütünlüklük park yapısı içerisinde yer alacak. Park içerisinde su öğeleriyle zenginleştirilmiş rekreatif alanlar, yürüyüş ve bisiklet yolları ile açık sergi ve toplanma alanları yer alacak. Bu yapısıyla doğayla bütünlüklük kentlilik deneyimi sunması hedefleniyor.

2. Köprübaşı

Köprübaşı bölgesi, Roma Köprüsü ve çevresi yapıları, Asi nehri kıyısı ve uzantısı boyunca kurgulanan yeşil alanları ile birlikte Atatürk Parkı ve müzeler bölgesinin bir parçası olarak planlandı. Köprübaşı'nın kimliğini oluşturan simgesel köprü yapısı, yeniden inşa edilerek mevcut dokuya uyumlu bir şekilde tasarlanacak. Mevcut yerleşimler yerinde korunarak, sokak sağlıklaştırmaları ve cephe iyileştirmeleri yapılacak. Tarihi dokunun korunması-na yönelik bu yaklaşım, kentsel hafızanın sürdürülebilirliğini destekliyor. Ayrıca yeni tasarlanan köprü ile bölgeye yeni bir kamusal alan kazandırılması ve yaya sirkülasyonunun artırılması hedefleniyor.

3. Atatürk Caddesi

Kentin ana aksını tanımlayan bu caddenin tarihi ulaşıcı önceliklidir. Geliştirme kararları, caddenin tarihi dokusunu dikkate alarak yeniden tanımlanmasını içeriyor. Yayalaştırma ile birlikte otobüs, minibüs gibi toplu taşıma araçlarının yer alacağı bir sistem önerilmektedir. Caddenin her iki yanında cephe sağlıklaştırmaları yapılacak. Sokak ve zemin yenileme kararları uygulanacaktır.

4. Vali Ülgen Parkı

Vali Ülgen Parkı, Ana Kararlarla oluşturulan yeşil anatarıda tarihi müzeler bölgesi ve Atatürk Parkı ile yürüyüş yolu bağlantısı olan açık rekreatif bir yeşil alandır.

5. Küçük Sanayi

Deprem sonrası zarar gören sanayi yapılarını yer küçük sanayi yapılarının yer aldığı bu bölge için yeniden planlama yapılması gerekmektedir. Bu bölgede yapılacak yeniden planlama, sanayi yapılarının üretkenliğini ve sürdürülebilirliğini artırmayı amaçlıyor. Ekolojik üretim, yeşil sanayi ve geri dönüşüm gibi kavramlar doğrultusunda, çevresel etkileri minimize eden, doğa ile uyumlu sanayi alanları oluşturulması hedefleniyor. Küçük sanayi alanı ile mevcut doku arasında yeşil bant oluşturularak, hem görsel hem işlevsel bir geçiş sağlanacaktır. Bu yeşil bantta sosyal donatılar yer alacaktır.

6. Kurtuluş Caddesi

Kurtuluş Caddesi kentin ana caddelerinden biri olma derecesine sahiptir. Caddenin yeniden kurgulanması, mevcut yapılar ile uyumlu olarak yapılacaktır. Yayalaştırma, cephe sağlıklaştırma ve alt yapı yenileme gibi müdahalelerle cadde daha işlevsel hale getirilecektir. Yaya ve taşıt yolları ayrılarak caddenin her iki yönünde bisiklet yolu oluşturulacaktır. Cadde, tarihi dokusu ve anıtsal yapıları ile öne çıkmaktadır. Cadde boyunca yürüyüş yolları ve dinlenme alanları ile zemin sağlıklaştırılması birlikte düşünülecek.

7. Çarşı

Kentin en önemli ekonomik ve kültürel değerlerinden olan Çarşı merkezi, yeniden yapılanma sürecinde öncelikli alan olarak belirlenmiştir. Bu bölge, ticaretin kalbi olmasının yanı sıra sosyal etkileşimlerin de yoğun olarak yaşandığı bir alandır. Yeni tasarım kararları ile birlikte, çarşının özgün kimliğini koruyarak, alt yapı sistemleri güçlendirilecek ve yaya önce-

likli bir ulaşım sistemi oluşturulacaktır. Açık alan düzenlemeleri ve sokak sağlıklaştırmaları ile çarşı, hem kentliler hem de ziyaretçiler için cazip bir merkez haline getirilecektir.

8. Asi Çevresi / Doğal Peyzaj

Asi nehri, kentin doğal peyzajının önemli bir ögesi olarak yeniden değerlendirilmiştir. Nehir çevresinde yer alan yeşil kuşak, rekreatif alanlar, yürüyüş ve bisiklet yolları ile desteklenecektir. Bu alan aynı zamanda ekolojik koridor işlevi görecektir şekilde kurgulanmıştır. Nehir çevresindeki tarım alanları ve doğal bitki örtüsü korunacak ve geliştirilecektir. Böylece kentsel ekosistem desteklenmiş olacak ve doğayla uyumlu yaşam alanları oluşturulacaktır.

9. Roma Kalıntıları

Kentin tarihi mirasını oluşturan Roma kalıntıları (antik tiyatro, kilise, sur duvarları vb.) korunarak kente kazandırılacaktır. Bu bölge arkeopark olarak tanımlanmıştır. Tarihsel katmanların açığa çıkarılması ve ziyaretçilere sunulması amaçlanmaktadır. Roma dönemine ait bu kalıntıların bulunduğu alan, müzeler bölgesi ve Atatürk Parkı ile bütünlüklük bir kültürel koridorun parçası olacaktır.

10. Tarihi Doku ve Sokaklar

Kentin tarihi dokusunu temsil eden sokaklar yaya öncelikli ve özgün yapısıyla korunarak yeniden düzenlenecektir. Bu bölgelerde cephe sağlıklaştırmaları, sokak kaplamaları ve aydınlatma sistemleri iyileştirilecektir. Tarihi dokuda dolaşımı sağlayacak şekilde, yönlendirme sistemleri geliştirilecektir. Bu sayede kullanıcılar için yön bulma kolaylığı sağlanacak ve tarihi alanların cazibesi artırılacaktır. Sokaklarda kültürel ve sanatsal etkinliklerin düzenlenebileceği alanlar da planlanmaktadır.

11. Yamaç Evler

Tarihi yamaç yerleşimleri olarak bilinen Habibi-Neccar dağı arası yerleşim alanları yerinde korunacaktır. Bu bölgedeki mevcut dokuya uyumlu konut alanları yeniden düzenlenecek, altyapı sistemleri iyileştirilecektir. Ayrıca sosyal donatılar ile bu kentleşme alanlarının yaşanabilirliğini artırmak hedeflenmektedir.

12. Habibi-Neccar Dağı

Kentin simgelerinden biri olan Habibi-Neccar Dağı, doğal ve tarihi peyzaj alanı olarak tanımlanmıştır. Bu bölge, doğa yürüyüşleri, manzara seyir noktaları ve rekreatif alanlar ile bütünlüklük bir yaşam alanı haline getirilecektir. Ayrıca dini turizmin önemli bir destinasyonu olarak değerlendirilecek ve bu doğrultuda gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

13. Askeri Alan

Kentin güneyinde başlayan Askeri alan bu bölgeden kaldırılarak sosyal donatı ve yeşil alan olarak planlanmıştır. Yeni planlama kararları ile birlikte, bu bölge halkın kullanımına açılacak ve sosyal etkileşim alanları oluşturulacaktır. Açık spor alanları, oyun alanları ve yeşil koridorlar ile kente entegre edilecektir.

14. Satın Alma Planı

Hatay'ın simgelerinden biri olarak kabul edilen Habib-i Neccar Cami çevresindeki alanda, "Satın Alma Planı" (Purchase Plan) yapılacaktır. Bu plan kapsamında, mülkiyet sorunu çözülerek, bu alan kamusal kullanım için düzenlenecektir. Alan içerisinde yeşil alanlar, kültürel merkezler ve dinlenme alanları yer alacaktır. Ayrıca bu bölge dini turizm açısından önemli bir merkez haline getirilecektir. Klasik İslam kent planlamasına referans veren bir yaklaşım benimsenmiştir.

15. Dereler

Kentsel ekolojik koridorların tanımlanmasında yerini kritik önemi vardır. Bu alanlar su akışını sağlayan ve çevresel etkileşimleri destekleyen sistemlerdir. Deprem sonrası bu alanların bir kısmı taşkın alanı olarak belirlenmiş ve riskli bölgelerin tahliyesi sağlanmıştır. Yeni planlama kararları ile birlikte, dereler boyunca yürüyüş yolları, bisiklet ve yeşil yol parkurları önerilmiştir.

Yeni Antakya Planı ile ulaşılmayı hedeflenen kent dokusu.

1. Rezerv Alan içine yapılan 11 pilot projenin yerleştirildiği yeni merkez alanı.

AÖ: Sen yereldeki belediye başkanlarıyla sürekli temastaydın. Onların desteğini istedin, planı defalarca anlattın, başka bir Hatay olabileceğine ikna etmeye çalıştın. Fakat onların tavrı, var olan eski rantıye planları devam ettirmek yönünde oldu. Buna ne diyorsun?

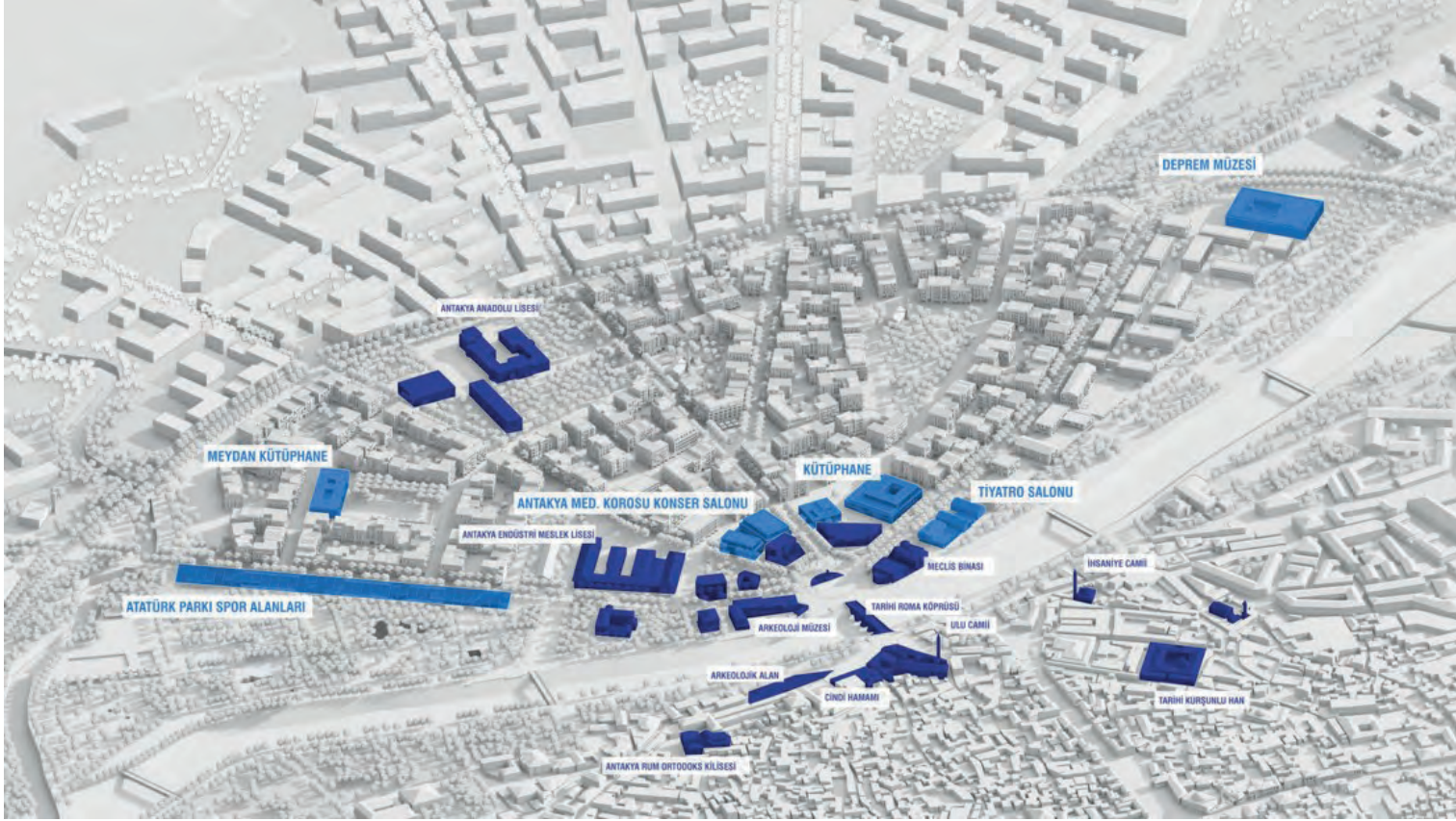
BD: Yaşanılan felaketin nedenlerinden biri de zamanında verilmiş yanlış imar kararlarıydı zaten. Buna rağmen bunu halka anlatmak çoğu siyasetçiye zor geliyordu. O arada gerçekleşen iki bakan değişimi ve iki farklı söylem de kafaları iyice karıştırdı. Depremin ertesinde dönemin ÇŞİD Bakanı Kurum, rezerv konutların şehir dışına yapılacağını açıklamıştı. Depremden üç ay sonra gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı seçiminin sonrasında gelen yeni bakan Özhasaki, "yerinde dönüşüm" deyiverdi. Üstelik Vakıf olarak kendisiyle görüşüp, yaptıklarımızı anlattığımız ve "elinize sağlık,

çok iyi olmuş" dediği toplantımızdan hemen sonra! Bakanın, "mevcut planlar geçerli olsun, devlet hak sahiplerine 500 bin lira hibe versin, 500 bin lira da uzun vadeli krediden yararlan-dır-sın" diyerek yaptığı açıklamanın çözüm olmayacağını anlaşılmaması da maalesef aylar aldı. Bakanlığın işin finansal kısmına kısmi destek vererek sorunu müteahhitler üzerinden çözme yaklaşımı, mülkiyet sorunlarının çok yüksek olması, mevcut parselasyon ve tekil yapı anlayışıyla istenen yoğunluğun ve yeterli donatının sağlanamaması, %80'i yıkılmış bir kentin kendi kendine dönüşümünün alacağı zaman ve koşulların demografisinin muhafazası üzerinde oluşturduğu tehdit gibi sorunlar nedeniyle ortada kalıyordu. Bu arada, bize de planlamamız için Fatih Caddesi ve Asi nehri arasındaki (Köprübaşı ve çevresi) alanı verdiler.

DD: O gün (2024 Nisan lansmanı) aylardır üzerine çalıştığımız master planı boşa çıkardılar. Halbuki planda mesela çok temel bir karar verilmiş ve denmiş ki, "imar sınırını fay hatlarının 60 metre ötesine, dere yataklarının 500 senelik taşma kodlarının gerisine çekeceğiz..." Peki, bu karara rağmen eski imar durumları nasıl geçerli olacak ki? Hem "Bundan böyle yapılar maksimum 5 kat olacak" diyorsun, bir yandan da aynı yer için "12 kat imar izni olan eski planlar geçerli" diyorsun... nasıl olacak?! Olamayacağını görmeleri için altı ayın daha harcanması gerekli.

AÖ: Bünyamin'in 1-2 sunuşunda beni çok umutlandıran bir vurgu vardı, diyordu ki "Eğer Antakya'yı iyi planlarsanız, çevre yolunun batısına, yani bahçelere, zeytinlik alanlara geçmeye hiç gerek kalmadan, doğayı daha fazla tahrip etmeden, verimli toprakları kaybetmeden, 450.000 kişilik yeni Antakya'yı kurabiliriz." Bu çok değerli bir öngörüydü. Hesap kitap yapıldıktan sonra açıklıyordu bunu kamuoyuna. İlgili uzmanlardan bütün verileri aldığını söylemişti; yıkılan kaç bina var, bunların kaç ev, kaç dükkan, kaç hak sahipliği var... Tüm verileri koydu önümüze. Bu verinin alanda hangi büyüklüğe tekabül ettiği de zaten matematiğin işi. Yeniden yapılandırılması gereken alanları doğru tasarladığın zaman, zeytinlikleri, vadileri, dereleri heder etmeden, üstelik de kenti daha insani ve nitelikli bir şekilde kurmak mümkün demişti. Bunu iktidar sahiplerine benimsetememiş, dinletememiş, anlatamamış olmak bence ülkenin büyük trajedisidir.

BD: Rant tüm dengeleri bozuyor maalesef. Çevre yolunun çevresindeki tarlaları depremden önce açmışlar imara, arsaların değeri 1 iken 8 olmuş. Aslında hak sahiplerinin ilk baştaki tavrıyla sonraki tavırları aynı olmadı, başta "ideali neyse onu yapalım, gerekirse taviz veririz" diye başlamışlardı görüşmelere. İnsanları daha fazla mağdur etmeden de tarım toprağını imara açmadan da makul haklar verilebilirdi. Bunun yolları, teknikleri var, konuşulabilirdi. Aslında eski Hatay'ın o kadar çok kullanılmayan alanı var ki. Oya gibi işleyebileceğin nefis atıl duran kent parçaları var. Şimdiye kadar değersiz zannedilen alanları iyi bir tasarımla değerli hale getirdiğin zaman, dünya kadar yeni konut-ticaret alanı çıkarabiliyorsun. İyi bir planlamayla ortaya çıkan gayrimenkulün değeri eskiden 1 iken 5 oluyor. Bu da merkezde olmayı cazip hale getiriyor. Mesela dere yataklarının üzerinin örtülü olduğu mahalleler... Eğer dere yataklarını boşaltır ve yapılaşmayı taşma kotlarını gözeterek uygularsanız, o beğenmeyip üstünü kapattığınız dere, bütün manzaranın ana kaynağı oluyor ve orası çok değerli bir mahalleye dönüşüyor. Eskiden sadece Asi kenarındaki yüksek bloklar manzara görürken, birden tüm dere yatakları boyunca sıralanan konutlar, Habibi Neccar'a kadar manzaraya kavuşabiliyor. Bu ne demek, hak sahipleriyle masaya oturduğunuz zaman,

Antakya merkezinde tarihi anıt binaları ve yeni yapılması önerilen kültür-sanat binalarının yerleri.

elinizde eskisinden çok daha değerli evler olacak ve daha kolay ulaşacaksınız demek! Bunu böyle anlatınca insanların da gözünde canlanıyor aslında; “evden çıktığım zaman bir manzaram olacak, önünde bir yeşil alan var, spor alanları olacak” diyor... Ama maalesef yönetim kademesi bunu anlamadı, değer odaklı bakmadılar, hep “kafa hesabı” yaptılar: “Kaç konut yapalım, kaç metrekaare olsun, hepsi eşit olsun...” kafasıyla yaklaştılar tüm kente.

AÖ: Aylardan beri rezerv alanlarda kıyamet koparan bir yıkım meselesi var: Depremden sağlam çıkmış, az hasarlı, kimileri bahçe içinde tek katlı, içinde yaşanmakta olan evleri yıkıyorlar. Onlar orada kalırsa TOKİ sitesinin plan bütünlüğü bozuluyormuş (!) Siz ilçeleri çalıştığınızda, yeni yerleşim alanlarını planlarken bu tür sağlam yapıları dikkate aldınız mı? Onları da hesaba katarak, sağlamları yıkmadan, planı onlara göre tasarlayarak, yine de ihtiyaç sahibi insanlara yeni yapılar vermek mümkün müydü?

BD: Halihazırda böyle yaptığımız yerler var, gösterelim. Öncelikle altını çizeyim ki biz eski yol hiyerarşisini özellikle bozmadık. Bazı yolları azalttık ama ana aksları hep koruduk. Hatta kimi yerde büyük ağaçları da halihazırın üzerine işleyerek tasarladık planı. Sanki sıfırdan bir yer planlıyormuşuz gibi davranmadık. Kentteki eski hafıza mekanlarının, ziyaret yerlerinin, türbelerin korunmasına özel önem verdik. Defne içindeki pek çok mahalleyi böyle plan-

ladık ama bizim planları uygulamak istemediler. Bir tane örnek göstereyim: Şöyle şekilsiz bir rezerv alan var.

DD: Planın tüm strüktürünü bozdular. Biz aslında Çevre Yolu’na kadar kentin gelişimini de gözeterek yaptık master planı, ama kabul ettiremedik. Bizi “vuruşa vuruşa” Fatih Caddesi’nin gerisine kadar iteklediler. Sonunda ne yapabildiysek Fatih Caddesi’nin doğusunda ve tarihi alanda yaptık.

AÖ: Korkarım halk da iktidara uyup devreye girince işler geriye döndü. Maalesef biz de şahit olduk ki oralı halkın hatırı sayılı bölümü, daha önce imara açılan zeytinliklerinin, tarlalarının apartmanlaşmasını istiyor. Mevcut belediye başkanlarıyla muhtarlar da bu yönde davranıyorlar. Bir örneği, Defne’nin Ballıöz Mahallesi’nde yaşandı; Çiğdem Mutlu adında cesur bir kadın kendini parçaladı zeytin bahçelerini kurtarabilmek için. İki ay boyunca her gün tek başına sahaya gitti, videolarla yapılanları duyurdu. Ama ne komşularından ne muhtardan ne de CHP’li belediye başkanından -bırakın destek almayı- edepsizce karalamalara maruz kaldı. Orada yeni TOKİ apartmanları uğruna binlerce kadim zeytin ağacını katlettiler. Bu tavır hala sürüyor. Halka rağmen iyi olanı yapabilmek çok zor.

BD: Haklısın. Bakanlar ve yardımcılarının katıldığı halk toplantılarında, mesela eğer muhtarlar

itiraz ediyorsa, o alan hemen master plandan çıkarılıyordu. Böyle bir planlama tekniği olur mu? “Halkın katılımı” denilen şey bu değil ki. Bütün kent dokusunu, kuşbakışı baktığınız zaman, izlerden de olsa okuyabiliyorsunuz. Kentin ruhunu temsil eden, dokuya en az müdahaleyle sahip olduğu değeri ortaya çıkaracaksın, biraz ayıklama yapacaksın, nüfusu doğru dağıtacaksın, hepsi bu.

DD: Biz olan potansiyeli daha efektif kullanmaya özen gösterdik ama hafıza mekanlarına dokunmadan... Bu çok önemliydi.

TK: Yani bu stratejik plan kararları artık tamamen rafa mı kalktı?

BD: Maalesef... büyük ölçüde. Öyle dayanaksız eleştiriler yaptılar ki! Mesela yapılaşma sınırı için derelerden kaç metre geri çekileceğiyle ilgili olarak DSİ’ye gidiyorlar ve “buna ait bir veri yok” deniliyor. Halbuki veri var, biz bulduk! Plan kararlarını da buna göre oluşturduk zaten. Orman Bakanlığı’nın, Hatay ilinin bütün su sistemleriyle ilgili kapsamlı bir çalışması var. Koca bir kitap. İçinde Amik Gölü’nden, Ası havzasına, bütün dere yataklarının yıllara göre taşma kotlarına dek her şey var. Tüm güncel veriler var. Bende ki ni yolladım onlara, buyrun burada veriler diye. Orman Bakanlığı’nın dere yatakları ile ilgili tüm çalışması hem tarihi bölgelerde hem de diğer bölgelerde planlara işlendi. Sadece Antakya’yı değil, Defne’deki taşkın verilerini de işledik.

Asi Nehri batısında, 11 farklı toplu konut yapılanmasını da içeren yeni merkez alanın modeli.

TK: Üstelik artık o taşkınlar daha da büyük olacak çünkü iklim krizi yüzünden dereler artık bütün bir yılda alacağı yağışı iki günde alıyor. Dere ıslahı çözümü beton kanallardan kurtarılabilir mi?

BD: Bizim önerilerimiz tümüyle öyle. Dünya’daki iyi örneklerde de olduğu gibi... “Sünger Şehir” ilkelerini ortaya koyduk. Suyun toplanması, taşkınların önlenmesi, biyotoplar vs. konuları planlamamızda yer buldu. Güney Lübnan dağlarından doğarak Akdeniz’e dökülen Ası’nın iki ülke geçerek kirlenen sularının “fitoremediasyon” yöntemiyle (bitkilerle, doğal yollarla) temizlenmesini, derinlik ve genişlik olarak mümkün olduğu kadar doğal yatağına dönüştürülmesini önerdik.

Antakya için hazırladığımız master planda, deprem öncesi Ası kenarında yer alan ve “Küçük Sanayi Sitesi” olarak adlandırılan bölgenin, Belen yolu üzerindeki Organize Sanayi Bölgesi ile entegre edilecek şekilde taşınmasını önermiştik. Zira mevcut yapıların bir kısmı Ası’nın delta ağzında yer alan Antik kentin üzerindeydi. Bu yer değişikliği zaten “tüm dere yataklarının yapılardan arındırılması prensip kararı” ışığında önerilmekteydi. Bu kararın uygulanmasıyla bir yandan arkeolojik alan korunurken, nehirlere tarım alanlarının birbirine bağlandığı çeperde bir ekolojik koridor açılmış olacaktı. Bütün alan, tarım ürünlerinin satılabildiği bir pazar yeri, arkeolojik alanıyla bir ören yeri ve insanların nefes aldığı bir rekreas-

yon alanı olacaktı. Master plana böyle işlendi, planlarını, üç boyutlu görsellerini hazırladık. Bugün ve gelecekte kentsel sürdürülebilirlik için ifade ettiği anlamı dilimiz döndüğünce anlatmaya çalıştık fakat maalesef olmadı. Son yaptıkları planda Müze Otel’in çevresindeki alana 5 kat imar vermişler! Biz o bölgede, eski planlardaki gibi sadece 1-2 katlı yapı yapılabilecek bir alan ayırıp, belli bir hattan sonrasını da tamamen tarım ve arkeolojiye bırakmıştık. Kuzeye Amik Ovası’na doğru giden bu bölge bence kentin en değerli yeri. Kazıları yapıp kapatılmış olan bir arkeolojik alan ve kentin geleceğine değer katma potansiyeli çok yüksek olan bir yer burası.

AÖ: Senin, hep Roma’yı örnekleyerek anlatmaya çalıştığın, antikite ile tarihi kenti iç içe yaşatacak boşlukların açılması meselesini, bunun kentin geleceğinde yaratacağı değeri anlamış görünmüyorlar.

BD: O bakışa sahip değiller. Bu tür arkeolojik alanlar, Atina’da, Roma’da olduğu gibi, o kentin “anchor”ları, yani çekim odakları haline geliyor. Etraflarında hemen yeme içme mekanları oluşuyor. Evlerin arasında bile kalsalar, çekim merkezi oluveriyorlar ve insanları şehrin her yerine, kıyı bucak dolaşmaya sevk ediyor böyle odaklar. Mesela Dağ Mahallesi biraz tepelik bir yerde ve insanları oraya çıkartmanız için bir gerekçenizin olması lazım. Arkeolojik odaklar işte bu imkanı sağlıyor.

Türkiye Tasarım Vakfı devreye girdiğinde, bizden sadece 307 hektarlık alanın içinde kalan bir Koruma Planını istediler. Ama bu sınır bü-tüncül bir plan yapabilmek için yeterli değil. Bence hala en değerli alan o sınırın dışında, kentin kuzey-doğusunda kalan alan: Amik Gölü’ne giden, Dalyan dediğimiz, Roma tiyatrosunun, hipodromun, surların, Demir Kapı’nın bulunduğu alan. Bütün su sistemleri de orada. Buralar arkeolojik bir park gibi yaşama açıldığı zaman, kent birdenbire farklı bir hüviyete bürünüyor. Roma gibi olabiliyor. Nitekim kazılarda nehrin çeperindeki arkeolojik alanlar açığa çıktı ve orası şimdi arkeolojik park haline getiriliyor. Buradaki Valens Su Kemerleri de İstanbul’dakine çok benziyor. Neredeyse altından araç geçebiliyor. Ve bunların tamamı o 307 hektar koruma sınırının dışında kalıyor, iyi mi. Dolayısıyla o koruma sınırı asla yeterli değil. Üst ölçekten baktığımız zaman sözünü ettiğimiz yerleri de koruma planına dahil etmemiz gerekiyor.

Plandaki engelleyici büyük problemlerden biri de Ası Nehri yatağının değiştiği kimi yerlerdeki yapıları eski halleriyle koruma talepleri oldu. Mesela İnönü Caddesi, Ası’nın orijinal dere yatağının üzerine yapılmış. Nehrin yönü değiştirilip beton bir kanal haline getirilince, Habibi Neccar Dağları’ndan inen küçük dereler de bağlanacak yer bulamıyorlar. Uzun Çarşı bölgesini devamlı su basmasının tek nedeni dere yataklarını böyle kapatmış olmaları. Biz oturduk, Roma’dan bu yana derelerle nasıl bir

su yönetim sistemi oluşturulduğunu çalıştık ve derelerin tıkanmaması için Romalıların aldıkları önlemleri keşfettik. Dere yataklarına yapı yapılmasını diye plan yaptık. Ama şimdi İnönü Caddesi'nde dere yatağı üzerindeki 5-6 katlı otelleri korumaya çalışıyorlar ve bütün sistem bozulmaya başlıyor. Oysa bunu doğru planlarsanız hem antik yapıların açığa çıkarıldığı hem su taşkınlarının önleildiği bir kente sahip olabilirsiniz.

AÖ: Dere yataklarının üzerine yapılmış apartmanlardan yaklaşık kaç tane hak sahibi çıkar? Telifisi mümkün olmayan bir sayı değildir herhalde...

BD: 5-6 ada civarında hak sahipliği çıkar muhtemelen. Ama çözümü de hazır. Dağ Mahallesi'nde bunu telafi edecek çok uygun yerler var. Eğer iyi projelendirilirse, Yamaç Evlerde inanılmaz bir konut potansiyeli var. Oralar büyük ölçüde kaçak oluşmuş, birçok evin hak sahipliği yok. Üstelik zemini en sağlam bölge. Roma zamanında orada 500 bin nüfusun yaşadığını biliyoruz. Dağ Mahallesi'nde, bugünkü emsali kullanarak, az katlı ama yoğun konutlarla çok nitelikli konut alanları yaratılabilir.

AÖ: Merkezdeki Pilot Bölge'de çok değerli bir deneyim hayata geçirildi aslında. İyinin ne olabileceğine dair 11 farklı ekleple alternatif yaşam alanları üretildi. Tabii bu durum tünel kalıpcı müteahhit lobisinin hiç işine gelmemiştir. Hatta tehdit olarak algılamışlardır. Burada yapılacak yapılar tabii ki tünel kalıpcıların hızına erişemez ama yaşam alanı kalitesinde kıyaslanamaz bir fark olacaktır. Bunu göstermemek için de ellerinden geleni yapmışlardır eminim.

Bünyamin Derman: Burası yok olmuş bir kent. Onu yeniden inşa ederken geçmişinden güç alan, bugünün ve geleceğin ihtiyaçlarına karşılık verebilecek sürdürülebilir, ekolojik, afetlere karşı dirençli ve insan odaklı bir şehir yapmamız gerekiyor. Elbette Hatay gibi tüm şehirlerimiz bunu hak ediyor. Ancak dünyanın en iyi tasarımını da yapsanız iş karar vericilerde bitiyor.

Zaman ve seçim baskısı da bu süreçte dezavantajdı tabii. Pilot Bölge'de başımıza geldi. Alanda ulusal, yerel ve uluslararası multidisipliner bir çalışma başlattık. Bu deneyimin kentin bütünü için de bir model olmasını arzu ediyorduk ancak buradaki özel koşullar ve zaman kısıtı maalesef bunu mümkün kılmadı. İdare için birim zamandaki üretim en belirleyici parametreydi. Öyle olunca alanın daha büyük bir bölümünde belli yapım sistemleri ve olabildiğince tekil ve tip konutla ilerlemeyi tercih ettiler. Dolayısıyla bizim master plan için hazırladığımız doku ve tipoloji de tamamen bozuldu.

AÖ: Çeperlerdeki dokusal bozulma çok hızlı ilerliyor. Eylül ayının son haftası Samandağ'ın Döver köyüne gittik. Daha iki ay öncesine

Yeraltında otopark, zemin katlarda ticari üniteler ve üst katlarda konutların yer aldığı yeni toplu konut projelerinden örnekler (DB Mimarlık, Ada 9).

kadar nefis bir yermiş belli ki ve hala geleneksel yapıların olduğu, tertemiz bir suyun kaynadığı, Roma'dan kalma bir su kemeriyle aşağılara taşındığı doğa harikası bir köy iken, tüm köye saçma sapan yeni binalar yapmaya başlamışlar. Denetim filan yok. Bu binaları yapabilmek uğruna çok güzel geleneksel evleri büyük bir hızla yıkmışlar. Ayakta kalabilen tek tük evi ve yeni yapılanları görünce kahroldum. Bu gördüğüm bir tane köy. Allah bilir daha kaç tanesinde bunlar oluyor.

BD: Yeniden ayağa kaldırmaya çalıştığımız coğrafya öyle özel bir yer ki. Örneğin Defne dediğiniz yer, Roma'nın ünlü komutanlarının konaklarının olduğu bir zenginler mahallesi. Hadrian Villası benzeri büyük villalar var orada. Allah bilir kazılrsa daha ne mozaikler

ne sarnıçlar ne evler çıkacak. Çok itina göstermemiz gerekiyor. Fakat bu yaklaşımın aynı şekilde hem yönetimde hem de halkta karşılığı olmalı.

Biz Antakya için çalışmaya başladığımızda Emek ve Aksaray mahalleleri bomboştu, tüm yapılar yıkılmıştı. En rahat dönüşüm yapılacak yerd. Biz de ilk önce Emek ve Aksaray Mahallesi için rezerv alan projelerini yaptık. Bakkalını, kahvesini berberini, ziyaret yerlerini tespit ederek, oraya uygun 4-5 katlı bir konsept yapılaşma tasarladık ve ilgili bakanlığa sunduk. Bakanlıktan önce olumlu geri bildirim verdiler ama sonra aylarca hiç ses çıkmadı. Derken bir de baktık, yine 4-5 katlı tip konutların inşasına başlamışlar orada. Koordinasyon ve iletişimle ilgili sorunlar nedeniyle sonuç bu oldu ne yazık ki.

Ada 1B; parçalı bloklar, geniş balkonlar ve orta avluda ortak yaşam alanları (Rasa Mimarlık).

Hasan Alaybey Üstünbaş: Esasen Emek ve Aksaray Mahalleleri'nde kentsel dönüşüm çalışmaları deprem öncesi başlamış. Orası için standart tip bloklar öngörülmüş hatta bir kısmının temeli de atılmış ama halkla uzlaşma sağlamadan başlandığı için çok şiddetli itirazlar olmuş ve sonrasında iş durdurulmuş. Deprem sonrasında bu hususta tartışmalar olmuştu orası için; "siz karşı çıkmasaydınız, o konutları yapsaydık bu kadar kayıp olmazdı" diye.

AÖ: Herhangi bir aşamada tünel kalıp ve konvansiyonel betonarme sistemler yerine hafif çelik sistemler ya da geçici yapım teknikleri

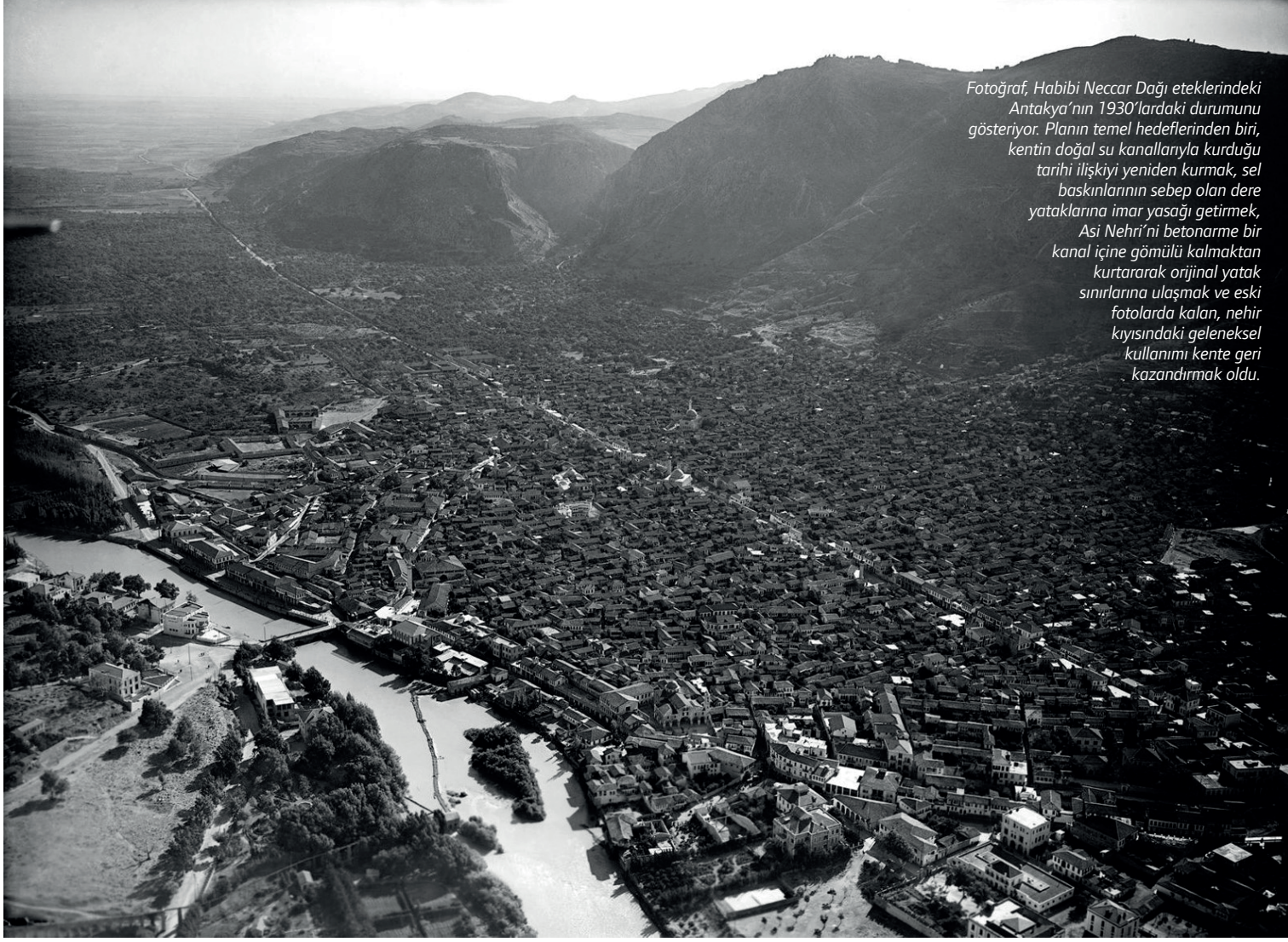
masaya kondu ve tartışıldı mı yoksa "biz bunları yapamayız" dendi ve konusu bile olmadı mı?

BD: İlk etapta oluşturulan Risk Kalkanı grubunda "Yeni Yapım Teknikleri" diye bir alt kurul vardı. O kurul, lazer printerden nasıl yapı yapılacağını bile görsellerle anlattı. Yani esasında herkes, panel sistemleri, çelik sistemleri falan biliyordu. Fakat ülkenin inşaat yapma geleneğinde öyle bir deneyim yok. Bu hususta müteahhitler belirleyici oluyor. Yani müteahhitler ne yapabiliyorsa o teknik geçerli oluyor. Bizim müteahhitlerimiz de konvansiyonel bina bile değil, tünel kalıp istiyorlar.

AÖ: Yani sen de diyorsun ki, başka türlü bir yönetim kafasıyla pekala çok daha pratik, alternatif sistemlerle çalışılabilirdi. Bu kadar çok yapı yapılırken, iddia edilen aksine pahalı da olmazdı. Şu anda uygulanan daha pahalı bir sistem. Çünkü şehirlerin orta yerine konulan, herkesi toza dumana zehire bulayan, ruhsatsız beton santrallerinden mıcır elde edeceğim diye her tarafı patlatan taş ocaklarına varan bir kabus yaşıyoruz şehirde. Orada yaşamak zorunda olanlara bu hastalık kaynağı kâbusu yaşıyorlar. Hafif çelik sistemlerle çok daha hızlı ve temiz ilerlenebilirdi. Planın bir diğer önemli itiraz kaynağı Asi'nin kıyısındaki zengin mahallenin yüksek katlı apartmanları, öyle değil mi? Onlar da eski yerlerinden taşınmak istemiyorlar.

BD: Bakın, Zenginler Mahallesi dediğiniz yer dere yatağı. Derenin buradaki eni fazla, derinliği az ve hatta zamanında karşıdan karşıya yürüyerek geçebiliyormuşsunuz. Su değişimleri var bu bölgede... Yani esasında bir yalı mahallesi burası. Bizim eski Boğaz köyleri gibi. Saray Caddesi ve burası çok önemli kent mekanları.

Fransız haritalarında burada 2-3 katlı yapılar var ve bölge eski kentle yeni kentin ara kesitini oluşturuyor. Yani sadece silüet nedeniyle bile burada 7-8 kat yapamazsınız, yapmamalısınız. Ama yapılmış! Zamanında imar rantı uğruna

yanlış kararlar alınmış. Şimdi bu yanlıştan dönmek için bir neden var. Biz buradaki kat sınırını, 5-6 kattan 3 kata indirmeyi önerdik ama Taksı arttırdık ve yapı düzenini bitişik nizam yaptık. Yapıları birleştirdiğiniz zaman büyük-lüklerde %10-20 azalmayla da olsa bu alanı çok rahat dönüştürebiliyorsunuz. Bu arada evlerin kıymeti artıyor çünkü sokaklar mevcut sokakların bir devamı olunca, ticari bağlantıları güçleniyor.

AÖ: Plana Hatay Mimarlar Odası'nın temel itirazlarından biri olan merkezdeki askeri alanın ne yapılacağı konusu vardı. Sen orayı üniversiteye tahsis etmek istiyordun, Oda konut yapalım diyordu.

BD: Burada temel konu şuydu: Antakya hem arkeolojik hem tarihsel değerleri olan bir kent. Yani alta mozaikler var, üstte freskler, hat işleri, taş zanaatı var. Üniversitenin mimarlık ve güzel sanatlarla ilgili bölümlerini buraya entegre ederek bir yandan araştırmayı ve eğitimi bir yandan da üretim yapmasını sağlamak

doğru bir fikirdi kanımca. Bunu İtalyanlar, Fransızlar yapıyor. Şehrin merkezinde ressam-lar, heykeltıraşlar, rölyef sanatçıları bir araya geliyor ve bunu bir akademi bünyesinde yapıyorlar. Bu alan da tam şehrin göbeğinde ve böyle bir işleyle gençlerin de merkeze çekilme-si, buranın potansiyelini artıracak bir öneriydi. Maalesef bunu taraflara doğru anlatamadılar. Yani aslında sadece doğru bir yönetim iradesi gerekiyordu. Oadaki arkadaşlar da sanırım diğer mahallenin baskısıyla orada karşılanamayan talebi buraya aktaralım diye düşündüler ama bu doğru bir karar değildi.

AÖ: Gördüğüm kadarıyla alandaki temel meselelerden biri de ev sahiplerinin itirazı. O kadar nüfuzlu insanlar var ki orada, o nüfuz bu planı bozmaya sebep olabilecek bir nüfuz.

BD: Zaten bozdular! Kültür Bakanlığı'nın inisiyatifıyla oraya 5 kat 6 kat geliyor. Ama iyi bir istişare ile bu olmayabilirdi. İnsanlara doğru şekilde anlatılabilirdi. Valilik daha yeni anladı planla ne yapılabileceğini. Zamanında bu in-

sanları masaya oturtup, kaç kişi varsa hepsine durumu anlatıp, "Gel kardeşim ben sana -fa-raza- 400 tane daireyi bu alanda yapıp veriyorum." demiş olsa, aynı mahallede, daha az katlı konutlarla insanları ikna edebilirdi. Bu sadece yerle değil, kaliteyle ilgili bir durum. O insanlara yapılacak yeni konutların değer odaklı avantajları, kalitesi anlatılabilirdi.

AÖ: Maalesef böyle bir insani ve yönetsel sorunumuz var ve işin temel zorluğu da bu sanırım. Ama dediğin gibi, doğru bir iletişimle hala aşılabılır konular bunlar. Koruma Planı'ndaki tescilli yapıların sayısı-yla ilgili son durum ne oldu? Deprem sonrası ilk açıklamalarda, tescilli yapı sayısını anıtlar dahil 570 adet diye duyurmuşlardı. 4000 civarında yapısı olan bir kentte bu çok yetersiz bir rakamdı. Anıtlar çıkarılınca, konutlar 420'lerde filan kalıyordu.

BD: Onları muntika muntika grupladık. Elimizde kimisine ait sadece tek bir fotoğraf düzeyinde belge varken, kimisinin rölöveleri bile vardı. Ba-

Asi Nehri kıyısının 1930'lardaki kullanımından örnekler.

Koruma Planı ile Asi kıyısının yeni kullanımı.

Asi'nin beton kanal içine alınarak çukurlaştırılmış bugünkü hali.

kanlık arşivinde belgesi olan 404 tane tescilli konuta biz 422 tane yenisini ilave ettik. Şimdi planda toplam 826 adet tescilli konut var. Anıtları da katınca toplam tescilli yapı sayısı 1342'ye çıktı. Elimize ulaşan belgelerin tamamını dijital olarak arşivledik ve kaynağına göre tasnif ettik. Kimi döküman Bakanlıktan geldi ama kimisi de Özgür Deniz Emir, Mert Nezih Rifaioglu gibi yerel mimarların kişisel arşivlerinden temin edildi. Rahmetli Ataman Demir hocanın tespit ederek yayımladıklarının değeri çok büyüktü. Kimi üniversiteler bizi çok hayal kırıklığına uğratılar, projenin içinde yer almadıkça ellerindeki belgeleri paylaşmayı reddettiler. Ama biz onların yaptığını yapmayacağız. Elimizdeki her şeyi kamu yararına açık bir kaynak olarak yayımlayacağız. Böyle bir zamanda bilgiyi kentin yararına kullandırmamayı anlayamıyoruz. Toparlayabildiğimiz belgeleri kullanarak, bütün koruma alanını parsel parsel, yapı yapı plana işledik. Tüm yapıların modellerini yaptık, hepsini makette yerlerine koyduk. Rölöve bilgisine ulaştığınız ve özgününe uyduğunuz zaman her sokağın karakteri öyle nefis ortaya çıkıyor ki... Modelde artık her sokağı mal sahiplerine tek tek

gösterebilecek duruma geldik. Mesela bakın Ortodoks Kilisesine... yanı başına 5 katlı bina izni verilmiş! Hem tarihi bina ile ilişkisi sorunlu hem de silueti bozuyor. Halbuki Fransız Haritalarına göre rehabilite ettiğinizde görüntü değişiyor. Geçenlerde Vali bana ilk defa teşekkür etti. Aylardır, defalarca anlattığım plan nihayet anlaşıldı. Sonra tuttu beni çarşıya götürdü, bütün esnafı etrafıma topladı ve "Bütün planları yapan Bünyamin Bey bu, ne sorarsanız ona sorun" dedi. Beni aslanların ortasına attı! Beş saat boyunca oradaki kuyumculara, kunduracılara, künefecilere... dükkân dükkân anlattım her şeyi. Hepsinin özgün çizimleri, bilgileri vardı elimde. O gün katılanlar yapılmak isteneni anladılar ve herkes mutlu oldu. Kurumların itirazlarını başka kurumlar aracılığıyla çözmek durumunda kaldığımız da oldu. Mesela Vakıflar, Meydan Camii'nin olduğu yerde çarşı alanını, cami siluetini bozacak şekilde büyütmüş. Halbuki elde özgün planlar var, o ekin sonradan yapıldığı belgeli. Biz planda kadastral haritalara uygun olarak o eki kaldırdık, özgün silueti açtık. Israrcı oldular. Valiye ve Bakan'a görseller üzerinden Vakıflar'ın istediği ek

binanın, sokağın siluetini ve caminin meydanla ilişkisini nasıl zedelediğini anlattım. Valiyle Bakan anladılar, onayladılar ve uzlaşıldı. Yani elinizde özgün bilgi belge olduğunda, onlar üzerinden ve doğru görsellerle eski dokuyu anlattığınız zaman insanları ikna etmek mümkün olabiliyor. Özellikle bu kişiler karar merciindeki idarecilere ve fikre destek verirlerse, her şey iyi yönde çok kolaylaşıyor. Şimdilik çarşıdaki en temel sorun, restorasyonlara gereken miktarda taş ve ahşap bulunamayışı. Hem zeminde gerekiyor hem duvarlar için.

AÖ: Ne kadar gerektiğinin yaklaşık bir hesabı var mı? Ayakta kalabilen özgün evleri kepçelerle yok etmeselerde, birçok yapının zemin katı, sağlamlaştırılarak, özgün malzemesiyle kullanılabilir durumdaydı.

BD: Aynı şeyi söyledim, "Bu evlerin taşları özel bir istifleme alanına muntika muntika taşınmıştı, nerede onlar?" dedim. Maalesef yetkili kurumlardan bir yanıt gelmedi. Şimdi restorasyonlar için gereken doğru taşı, ahşabı nereden bulacağız? Uzmanlar restorasyon için

Asi Nehri kıyısında yapı yasağı getirilen, içinde Roma dönemi arkeolojik kalıntıların de bulunduğu yeşil kıyı bandından bir kesit.

kullanılacak en doğru taşın Yayla Dağı'ndan çıkan taş olduğunu söylüyorlar. Özetle malzeme temini ile ilgili bir stratejiye acilen ihtiyaç var.

TK: Peki taş yerine daha hafif strüktürlerle, daha farklı bir mimari yorum yapılamaz mıydı? Bütün taşı, ahşabı bir kerede çıkarmak bir ekolojik kırım da yaratıyor bir yandan. Malum yıkılan evler 150 yılda yapıldılar.

BD: Deprem sonrası kent neredeyse yok oldu. Şimdi Antakya, eski fotoğraflarda ve geride kalanların hafızasındaki anılarda yaşıyor. Bu imgelerin çoğu da tarihi kentin fiziksel karakterinde vücut buluyor. Bu bakımdan yapıların yerel ve doğal malzemelerle, doğru detaylarla uygulanması çok önemli. Farklı bir şey yapmaya kalkmak epey tepki yaratır. Rekonstrüksiyonun bu anlamda kolaylaştırıcı bir yanı var. Ama doku içinde var olup, belgesi olmayan yapılar için yaptığımız mimari yorumlar da var. Tabii ki hafif strüktürel malzemeler de değerlendirilebilir. Biz çevreye uyumlu, daha yakın bir yeni dil bulmaya gayret ettik. Yereldeki

oranlar, saçak bitişleri, gezenekler vs üzerinden... Yöre insanı kadim kültürde güneşten, avludan, nasıl faydalanmış, kuyuları pergolaları nereye nasıl yerleştirmiş, hepsini araştırdık, inceledik, derslerimizi çıkardık. Bunları danışmanlarla birlikte plan notlarına işledik. Bizim yaptıklarımız bir tür "yol haritası" dokümanı. Sahadakilerin ellerinde bütüncül bilgi, belge yok. Hal böyle olunca örneğin yıkılan bir mescidin olduğu yere yeni bir betonarme bina yapabiliyor. Biz bu tür yanlışlar olmasın diye binaların doğru yerlerini gösteren, imalattaki olası detayları örnekleyen altlıkları hazırlayıp verdik

AÖ: Senin her yere konsept proje önermen eleştirilere sebep oluyor. Her şeyi Bünyamin mi yapacak kardeşim diyorlar. Sen bunların hepsini yapmak mı istiyorsun?

BD: Hayır tabii ki amacım bu değil. Bakın biz yarışma geleneğinden geliyoruz, yarışmacı mimarlar bilirler: Bir kentsel tasarım programı içinde yapıların asgari büyüklükleri şematik

olarak gösterilir ama yapının nasıl olacağı onu tasarlayacak mimarın yorumuna kalır. Bir alanı tasarlarken oraya 5 farklı proje yapabilirsiniz. Kentsel tasarım ölçeği o alanın kimliğini oluşturur ama tek tek yapıların projelerini farklı mimarlara yaptırırsın. Ben konseptleri, o işlev o alana hangi kapasitede yerleşir görebileyim diye yaptım: "Opera mesela kaç kişilik olur... oraya sığar mı... buraya kütüphane olur mu" gibi. Konseptte çalışınca, oraya yapılacak binalara ait programlar da ortaya çıkıyor. Bizim yapmaya çalıştığımız da buydu.

HAÜ: Ayrıca master planda tiyatro, kütüphane, spor salonu gibi işlevleri önermemiş olsak, o alanların da tamamını konut alanı yapacaklardı. "Projesi bile hazır" deyince durdular.

DD: Yönetim erkini elinde bulunduranlar kentin ayağa kaldırılması denildiğinde üretim adına konut dışında bir şey düşünemiyorlar ve bildikleri yapım sistemiyle ilerlemek istiyorlar. Ama planda kamusal alanları tanımladığınızda ve bunların kent yaşantısına

Kamu eliyle, yeniden canlandırılacak olan tarihi çarşı alanında, eldeki mevcut rölöve-restorasyon projelerinden yararlanıldı ve 1930'lar dönemine dönmek esas alındı.

katkılarını anlattığınızda ve bir de yapıların nasıl olabileceğine dair örnekleri önlerine koyduğunuzda, kısmen de olsa derdinizi anlatabiliyorsunuz. Aslında sırf buna çabaladı Bünyamin, tüm süreçte bir satranç oyuncusu gibiydi. Yarışma geleneği sayesinde, gezip gördüklerimiz, incelediklerimiz, akademik geçmişimiz sayesinde, uluslararası değerde olması gereken bir işin nasıl yapılabilceğine dair fikir sahibiydik. Dünyadaki iyi örnekler gibi bir örneği burada da hayata geçirebilirsek memleketi hayrı olur motivasyonuyla çalıştık hep. Ne kadar çok insan ne kadar çok bilgi buraya odaklanır ve üretirse proje o kadar zenginleşir, ne kadar çok insanın emeğiyle gelişir ve sahiplenilirse raydan çıkmaz, uygulanma imkanı bulur, tek bir kişiye mal edilmez diye düşündü Bünyamin her zaman. Genç arkadaşları buraya dahil ederken de kendi yaşdaşlarıyla bu işleri paylaşıırken de hep pastayı büyötmek istedi. Ama haklısınız, sanki her şeyi büyük bir iştahla kendisi yapmak istiyormuş gibi bir algı oluştu. Deprem sonrası tek bir mimarın birden fazla

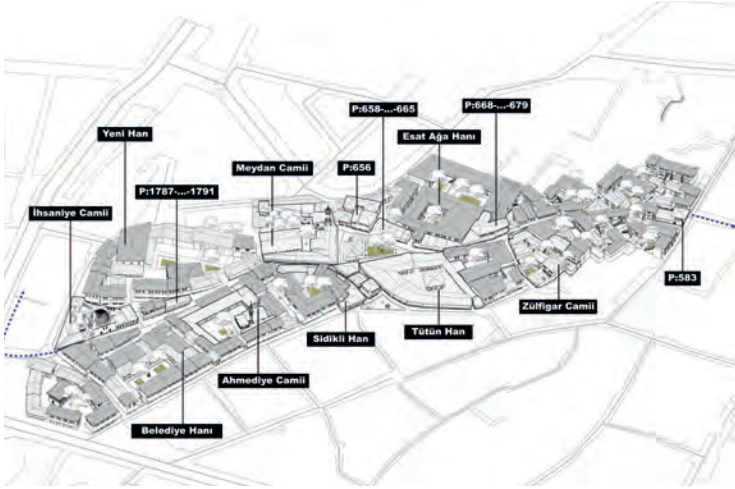
şehri tek başına tasarladığı örnekler gözümüzün önündeyken, bu durumun görmezden gelindiği ve ortaya çıkan sorunların konu bile edilmediği bir ortamda, Hatay için verilen kolektif emeğe yapılan bu ithamları doğru ve adil bulmadığımızın altını çizmek istiyorum. Başka bir motivasyonla ve hakikaten katılımcı bir modelle ortaya çıkan bu çalışmanın, böyle bir yorumla, hele ki bizi tanıyan insanlar tarafından yapılması, yaralıyor hepimizi. Eleştiriden azade olmak istemiyoruz sadece adil bir değerlendirmeydi beklediğimiz. İyi yapılanlar söylenmeli, eksikler tamamlanmalı, varsa yanlışlar düzeltilmeli. Ama her şey kötüymüş gibi davranıldığında kamuoyunda oluşturulan yanlış algı iyi bir şeyler elde etme şansını yok ediyor. Master Plan'ın bozulması, bir yönüyle de bu yalnız kalma ve yeterince sahiplenilmemenin de bir sonucu aslında. Verilen zarar sadece bize değil ki aslında, Hatay'a ve Hataylılara.

AÖ: Yaralanmayın lütfen. Bir taraftan siyasi manzarayı görüp diğer taraftan yönetim ira-

desinin neyi ne kadar yönetebildiğini gözlemleyip bir taraftan da olabildiğince nitelikli bir ürün olsun diye bu kaosu içine girip, kendi üzerinizden bir tür "tampon bölge" oluşturunuz ve akıl almaz bir enerjiyle çalışarak yaptınız bu işi. Ortaya çıkan dökümanın da yüksek bir niteliği olduğunu düşünüyorum. Ben kişisel olarak yaptığınız işe, verdiğiniz emeğe çok saygı duyduğumu vurgulamak isterim. Bunları da ortamda konuşulup yayınlandığı için ve sizin yanıtlarınız da kayda geçsin diye özellikle soruyorum. Biliyoruz ve görüyoruz ki çok zor bir deneyim bu. Kimsenin bildiği, hazırlıklı olduğu bir şey değil.

TK: Aslı bu dosyaya şöyle bir başlık atalım: "Bugünün Antakya'sını Çizerek Düşünmek" falan gibi.

AÖ: Tarihi alanda yerelde çalışan arkadaşların aktardığı çok önemli birkaç tespit var ve bence bunlar sizi ve ihtiyaç duyulan bir "tasarım rehberi"ni çok ilgilendiriyor. Malum depremle birlikte Antakya'daki bütün apli-

Meydan Çarşısı.

kasyonlar, yani kadastral harita kaydı. Şu anda bunu nasıl düzeltereğini, neye göre aplikasyon vereceğini bilen çok az haritacı var. Aslında belki de sadece bir tane var: Kenan Kantarcı. O da hobisi ve disiplini gereği elinde eskiden kalma taranmış veriler olduğu ve onları bugünkü durumla üst üste çakıştıra-bildiği için yapabiliyor. Bir taraftan da bölgede aplikasyon için muazzam bir talep var ve bir sürü yeni harita bürosu türemiş durumda. Öğreniyoruz ki mimarların eline çok sayıda hatalı aplikasyon veriliyor ve bunlar da ciddi gecikmelere yol açıyor.

Kentsel Sit Alanı içindeki yapıların birçoğu bitişik nizam düzeninde olduğu için bir tek yapıda oluşacak bir kayma o adanın tamamını etkileyen bir tehlikeyi doğuruyor. Sorunun temellerde temizlik yapmamak yüzünden çıktığı söyleniyor. Rölöveye başlamadan önce mutlaka temel kazısı yaptırtmak gerekiyor. Çünkü o alanların üstünden vinçler geldi, molozlar gitti ve tüm özgün temel izleri kayboldu. İşin kötüsü, temizlik yaptıracak adam yok, denetleyecek yeterli adam da yok. Bunlar olmadığı zaman, istediğin kadar drone'la uç, tespit yap... Ayakta bir iki tane röper yapı yoksa yine oturtamıyorsun yenileri doğru yerine. Geçenlerde Saray Caddesi'nden felaket bir uygulamanın resimleri geldi: Yapılan ilk prestij yapılardan birinde (üçüncü muntika

5 parselde) binayı kaldırımın üzerine 75 cm bindirmişler. Kagir duvarlarda çok fena durumdaydı; sanki birkaç farklı el tarafından yapılmış gibi... Belli ki istif alanına yığıldıkları moloz taşları kullanma zorunluluğu getirmişler, o taşları veriyorlar herhalde müteahhidin eline, tabi malzeme harap olmuş, kötü işçilikle de birleşince, karikatür gibi taş duvarlar yapılıyor.

BD: Bunları Bakanlık'tan ilgililere aktaralım.

AÖ: Bir diğer dert "ortak duvarlar" konusu. Komşu yapılar arasında bir metre kalınlığa ulaşan ve ortak taş duvarlar var. Bir parsel bir yarısını, diğeri öbür yarısını mı yapacak? Yapılar eş zamanda yapılmadıkları durumda ortak duvara özel bir detay önermek lazım. Tasarım rehberleri aslında tam da bu tür sorunlar için gerekli. Kentsel Sit alanı içinde 400'e yakın tescilli binanın projesi onaylanmış. Bunlar birer ikişer uygulanmaya başlayacaklar. Sahadakilerin bu tür teknik detay yardımına ihtiyacı olacak. Bir de kontrolden sorumlu genç memurların deneyimsizliği meselesi var: Kontrol memurları Hatay'da en çok 1-1.5 sene kalıp kaçıyorlarmış. Üstelik daha yeni mezun, deneyimsiz çocuklar geliyorlarmış göreve. Durum böyle olunca, oradaki zor koşullarda proje-uygula-

ma yapmaya çalışan mimarların da ne denetleyeceğini bilemeyen genç teknokratların da hayatı çok zorlaşıyor. Halbuki deprem kentleri için deneyimli teknik insanlarla kadrolar oluştursalar... Projeleri hızlı hızlı onaylasalar. Birdenbire hayat herkes için kolaylaşabilir, gereksiz zaman kayıplarının önüne geçilebilir.

BD: Bu başlıkları, kocaman kırmızı harflerle vurgulayarak bir uygulama rehberi gibi hazırlamak ve uygulayacak bir mekanizma kurmak lazım. Bakan yardımcısıyla birlikte orada bu işlerle ilgilenen 5-6 kişi var. Onlara aktaralım bunları.

TK: "Nasıl yapmalı" videoları mı yapsak acaba 4-5 tane. Kısa kısa ve çok net bir şekilde.

DD: Bizim de korkumuz bu zaten. Uygulama projesini çizsek bile, iyi bir uygulama denetimi olmadığı sürece ortaya neyin çıkacağı belli değil.

AÖ: Bence Bünyamin senin başında olacağın, özerk bir denetim kurulu kurmaları lazım.

BD: Ben Bakan yardımcısına tekrar anlatırım bunları. Onca ayın uğraşından sonra, Defne tarafı bu şekilde ortaya çıkınca, benim de moralim bozuldu.

Kunduracılar Çarşısı düzenlemeleri.

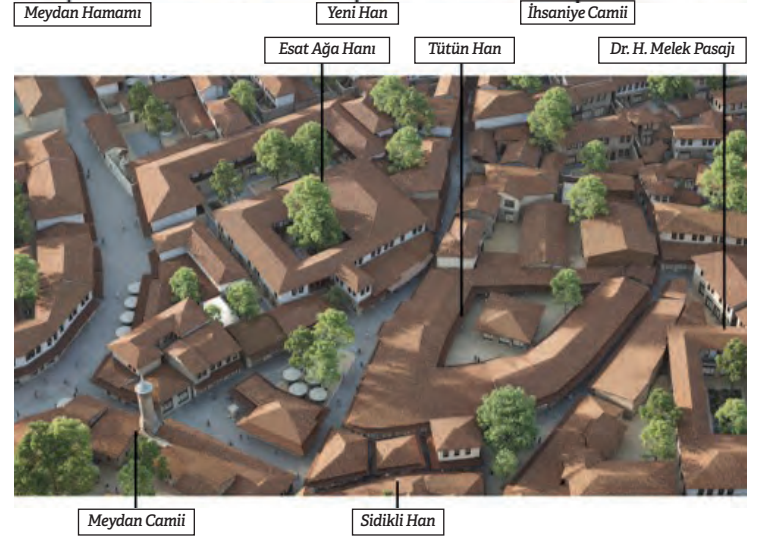
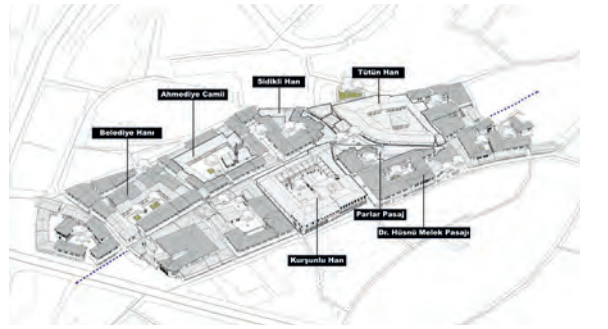
Tarihi Çarşı alanlarında gerçekleşmesi öngörülen dönüşüm projeleri: Deprem öncesi kuşbakışı tespitler (sol) Koruma Planı ile dokunun özgüne dönüştürülmesi (sağ).

HAÜ: Dün, şantiyelerin başındaki Bakanlık personeli aradı, "dükkanların cephelerinin boyutunu" sordu. "Burada tüm esnaf dükkân cephesini tamamen cam istiyor" dedi. Anla-

mıyorum ki böyle bir depremden bile hiç mi ders alınmaz?

TK: Sonra da aynı eski Antakya gibi olsun derler.

BD: Sahaya indiğin zaman sorun büyük. Ama biz hazırladığımız "önce-sonra" görselleriyle esnafa yapmak istediğimizi büyük ölçüde anlat-tık. "Hocam bak bu senin evinin avlusu, burası

Belediye Hanı.

konut da olur, otel de olur, ticaret de olur” diye gösterdik, ikna oldular. Bakan da o zaman anladı. Eğer anlayacakları gibi anlatırsan, sürekli orada olursan, sorulara sabırla, hoşgörüyü cevap verirken, insanlar anlıyorlar. Kadastral haritayı koruduğun sürece anlatması da zor değil. Koruma alanı rezerv alanı gibi değil. Adamın arsası zaten var. Hakkı belli.

AÖ: Icomos Türkiye’nin koruma planı eleştiri siyle ilgili ne düşünüyorsunuz?

DD: Çalışmaya vakıf olup, onu daha çok geliştirmek üzerine yazılmış bir rapordan ziyade ezberler üzerine kurulu beylik bir metin yazmışlar. Hala “bilimsel bir temele dayanmıyor” diyorlar, “yerelle ilişki kurulmadı” filan diyorlar... Fransız Haritalarını esas aldık demişiz, yerelle kim bilir kaç kez sahada toplanmışız, yapılanları anlatmışız... Liyakat sahibi multidisipliner bir ekiple bir aradayız... kenti derinlemesine çalışmış olan mimar akademisyenlerden biri olan Mert Rifaioğlu (Vakfın danışmanı,) Arkeolog Hatice Pamir Hoca (Vakfın danışmanı,) her aşamayı incelemişler, düzeltmelerini uyarılarını plana işlemişiz... Hala bilimselliğini sorguluyor, tek elden yapılmış plan diyorlar!

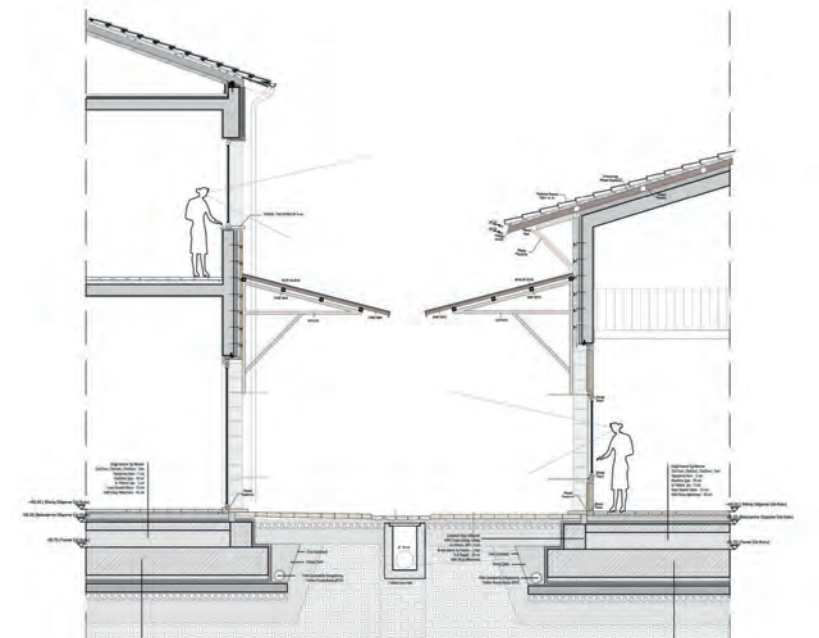
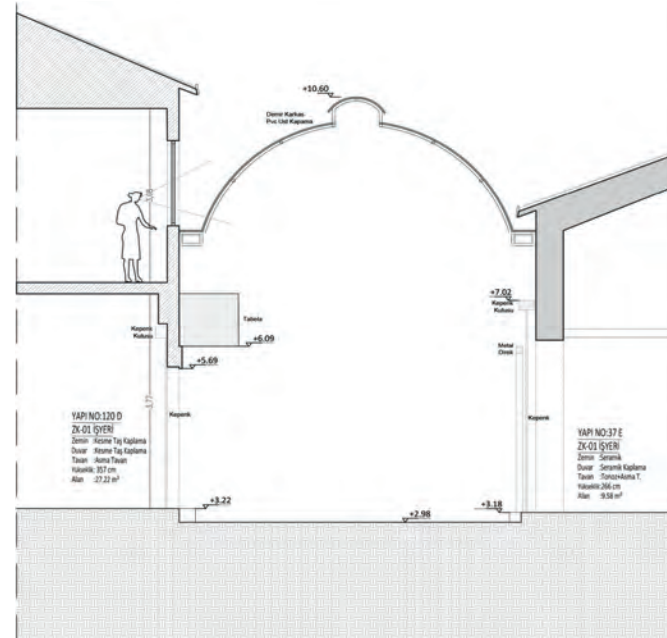
BD: Müzeler ve Anıtlar Genel Müdürlü’nün dediğine göre Bakanlık tüm ilgili kurumlara ve üniversitelere resmen, “Koruma Planı ile ilgili önerinizi yollayın” diye yazmış. Hiçbiri görüş, öneri yollamamış. İki hafta önce de Bakanlık hepsini Ankara’ya çağırdı, planı anlattılar, problem var mı diye sordular, yine hiçbirinden yanıt gelmedi. Halbuki öncelikle onların inceleyip eleştirmeleri gerekir. Bir de bence plancılar ve mimarların plan tekniklerindeki nüanslardan kaynaklı anlam kaymaları oluyor. Böylesi koruma planları hazırlanırken 1000’lik plan tekniği yetersiz kalıyor.

Uzun Çarşı.

Yeni Cami, Uzun Çarşı.

Tarihi çarşı sokaklarındaki kentsel tasarım kararı, deprem öncesinde, üst katları kullanılmaz hale getiren pvc tonoz sokak örtüleri yerine, özgün saçak uygulamalarına atıfta bulunan bir kullanım öngörüyor.

Biz bunu fark ederek planlama grubu Keym ile 1/500 ve 1/200 ölçekli planlar çizdik.

TK: Herkese anlatmaya çalışıyoruz: Planlamacılar tasarımcı değil!
AÖ: Peki senin Bakanlık nezdinde Bünyamin Derman olarak şu andaki pozisyonunun nedir? Hala danışılan kişi misin?

BD: Eski kentte, bizim yaptığımız 200 ölçekli projelerle ilgili soruları varsa, malzeme vs gibi, çağırırlarsa gidip destek oluyorum. Bana verilmiş bir resmi kontrol görevi yok.

DD: Bizim de birlikte çalıştığımız diğer arkadaşların da en büyük endişesi, sahada işlerin

nasıl yürüyeceğinin belirsiz olması. Eleştirecek yerleri vardır elbette ama biz projeyi içimize siner bir seviyeye getirdik. Ama sahada sorumluluk alamıyoruz. Orada gelişigüzel ortaya çıkacak işlerin sorumluluğunu da taşımak istemiyoruz. Bakanlıkla yaptığımız görüşmelerde devamlı sahadaki kontrol konusunun ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalıştık. Hem kontrol mekanizmasındaki sorumlu kişilere hem de müteahhitlere yol gösterecek bir “rehber” hazırlanması gerektiğini vurguladık: Yapım teknolojisi olarak, malzeme kullanımı olarak, birkaç uygulamanın özel olarak başında durup detaylı olarak yaptırılması gerektiğini söyledik. Saçak nasıl olacak? Duvar nasıl olacak? Taşı nasıl koyacak? Geleneksel

stilde nasıl olacak? Sıvayla yaptığı zaman nasıl olacak? Karma sistemle nasıl olacak..? Çünkü hepimizin temel endişesi, ortaya çıkacak olan işin bizi temsil etmemesi...

AÖ: Evet artık bu konu çok acil ve önemli. Temel uğraşı konumuz da bu olmak durumunda. Çünkü uygulamaların ortaya çıkması çok yakın, eli kulağında...

BD: Özellikle tarihi alandaki imalatların olabildiğince doğru malzeme ve detaylarla yapılması için -projelerde yaptığımız tanımlamalar dışında- yerinde mock-uplar üzerinden değerlendirmenin önemini, kontrol ve onay mekanizmasının gerekliliğini bakanlık ve valilik düzeyinde

dillendirdim. Yerelde bu konuyu günlük takip edecek liyakat sahibi bir meslek insanının, bizimle temas halinde bu işin içinde yer alması gerektiğini söyledim. Bu düşüncenin yöneticiler tarafından benimsenmiş olmasına seviniyorum zira bir süredir yerelden genç ve başarılı meslektaşımız (Yonca Yılmaz) tarihi alanda emek veriyor.

Ayrıca tarihi alanda vakıfların yaptığı tescilli yapılar dışında bakanlık üzerinden yapılan imalatlarda ihaleler ada bazında yapılıyor. Müteahhitler restorasyon projesi deneyimi olan müteahhitler ve 1/200'lerin uygulama projelerini çizdirdikten sonra hem bizden görüş alıyorlar hem de Anıtlar Kurulu'ndan onay alıyorlar.

DD: Diyarbakır Sur'u biliyorsunuz. Hatta dillendirildi de bu konu: "Bizim yaptığımız alanla ilgili uygulamalar daha başlamadı, yapılanları bize mal etmeyin" dedik durduk ama bir taraftan da eğer başında durmadan yapılsaydı, bizimkiler de daha farklı olur muydu diye düşünüyoruz. Çünkü biz yine sahada yokuz.

BD: Yapılsaydı farklı olurdu aslında, çünkü bizim projenin detayları, Sur'da uygulananlardan çok farklı. Uygulanan projelerin saçak, parapet proporsiyonları bile doğru değil.

AÖ: Diyarbakır Sur örneği, Antakya'nın planlaması sürecinde, sizin aleyhinize sıkça dile getirilen temel eleştirisi unsurlarından biri olarak kullanıldı. Aynı ekip Antakya'yı da Sur'a döndürecek dendi. Sur'da yapılanlardan neyi sizin projelendirdiğiniz, neyin diğer TOKİ mimarlarına ait olduğu konusunda yalan yanlış bilgiler vardı. Ama bu biraz da sizin ihmaliniz yüzünden mi acaba? Sur projesinin hangi parçasının size ait olduğunu ve sizin çizdiklerinizin uygulananlar arasında olmadığını yayımlamanız ve anlatmanız da çok iyi olurdu. Hala anlatılabilir bence.

Bunlar, detayı, derinliği yoğun, çok çetrefil konular. Bilen bilmeyen laf söylemek konusunda kendini yetkin hissedebiliyor. Konuşmak için illa bilmek ihtiyacı duymayan geniş bir kesim de var. O nedenle, biz üzerimize düşeni yapmış olalım ve ilk ağızdan bilgiyi -özetle de olsa- kamuoyu ile yazılı olarak paylaşma sorumluluğunu yerine getirelim. Evet youtube'da yayında olan çok sayıda konuşma var ama yine de yazılı kaynağın değeri hala farklı. Bilmeyenler için projenin TTV-Türkiye Tasarım Vakfı'nın youtube sayfasında yayınlandığı, yapılmış plan ve projelerin mimarları tarafından anlatıldığı konuşmaların bağlantısını da ekleyelim buraya:https://www.youtube.com/results?search_query=ttv+b%C3%BCnyamin+derman. Son söz olarak, bu süreçten çıkarılacak temel ders nedir?

BD: 6 Şubat'ta 11 kentimizi ve çevresini etkileyen deprem, geri getirilemeyecek kayıplar ve hissettirdiği acılar bir yana, geleceğe dönük tutumumuza ışık tutması gereken çok önemli bir deneyimdi. Deprem sonrası oluşturulan kurullarda, uzman kişiler tarafından, müdahale ve rehabilitasyonun nasıl yapılması gerektiği bilimsel bir bakışla raporlandı, yönetim, finans ve organizasyon mo-

Tarihî çarşı bölgesi ara sokaklar.

Tarihî çarşı bölgesi ara sokaklar.

delleri üzerine öneriler geliştirildi. Tecrübelerimizin bize öğrettiği şudur: Süreç içinde eksik ya da yanlış olarak gördüğümüz çoğu şey aslında bilgi eksikliğinden değil, uygulamada yaşanan koordinasyon problemlerinden ya da yönetsel kararlardan kaynaklandı. Çoğu tanıdığım bana "bunun böyle olacağını tahmin edemedin mi?" diyor. Öngörüyordum elbette, ama yine de "elimizi taşın altına sokmamız gereken" ağırlıkta bir dönemden geçiyorduk. Şu anda geldiğimiz noktada onca çalışmaya, onca mücadeleye rağmen Hatay için yapıp yapamadıklarımızın muhasebesini takas

ettiğim başka bir kaygım var: İstanbul her an, bar-dağı taşırın damlanın düşmesini bekliyor. "Ders çıkarmak" deyişi, olumsuz bir durumdan olumlu sonuçlar elde edilebileceğine vurgu yapan ve umut aşılayan bir ifadedir. Fakat endişem odur ki büyük şair Mehmet Akif'i haklı çıkaracak bir yolda yürüyoruz hala. İstanbul'la ilgili olarak neler yapılması gerektiğini biliyorum ama bunların neden yapılmadığını da görüyorum. Toplumsal bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç var. Yoksa sorunlar baki kalacak ve korkarım tarih tekrerrür edecek. Bilimsel verilere göre tahmin edilen Marmara

Meydan çarşı bölgesi.

Kurşunlu Han, Uzun Çarşı.

Depremi çok yıkıcı olacak. İstanbul, ülkenin gerek nüfus yoğunluğu gerekse ekonomik, tarihi ve kültürel kayıp riski en yüksek kenti. Olası depremde Tarihî Yarımada'nın %50-60'ının yıkılacağı öngörülüyor. Öyleyse, ilk iş kentte tarihi değeri olan ne varsa, tamamının envanterinin çıkarılması, rölevoellerinin, projelerinin, dijital arşivinin bir merkezde hızlıca toparlanması gerek. Tarihî yarımadayı üniversiteler kayda almışlar ama "bana danışmanlık verirsiniz kullandırırım bu bilgiyi" diyorlarmış; tıpkı Antakya'da olduğu gibi. Dolayısıyla kamu yöneticilerinin bu husus-

ta şimdiden girişimlerde bulunarak, İstanbul için tüm arşivlerin kamu yararına kullanılacak şekilde bir dijital envantere toplanmasını sağlaması gerekiyor. Bunu İstanbul Büyükşehir Belediyesi yetkililerine de söyledim. Bence bu İstanbul'un kent kimliğinin korunması için birinci öncelik! Ama tabii ki dahası var: Deprem sonrası Antakya'da yapmaya çalıştığımız stratejik planlamanın bir benzerinin, üst ölçekten alt ölçeğe kadar amasız fakatsız, senin benim çekişmesinden kurtararak, el birliği ile ve ivedilikle yapılarak hayata geçirilmesi gerekiyor.

DD: Umudu korumak ve hiç kaybetmemek gerekiyor. Zira o hala mevcut. Umudun varlığını deprem bölgesinde onca sıkıntıyı göğüslemiş, kayıplar yaşamış insanların hayata tutunma çabasında görüyoruz. Ben çok üzülmüştüm... Antakya için yaptığımız mücadelenin istediğimiz yere varamamasına, kıymetsizleştirilmesine, irtifa kaybetmesine çok üzülmüştüm ama bazen süreç içerisinde öğrendiğimiz en önemli şey, 1'in o'dan üstün olduğu. Ve önünde 1 yoksa onun ardına eklenecek sıfırların bir hükümünün olmadığı gerçeği... Tabii bir de vicdanından yankılanan sesin huzurlu olup olmaması hali.

HAÜ: Ben Hatay, Kırkhan'da doğdum. Ailem depremi orada yaşadı. Çalışmaya başladığımızda Hatay'daydılar. Deprem sonrası yaptığımız çalışmadaki en temel motivasyonumuz gerçekten insanlara yardım edebilmektir, mimarlar olarak yaptığımız işle faydalı olabilmektir. Ancak mesleki olarak baktığım zaman, böyle büyük bir acı olayda bile beraber, dayanışma içinde çalışmayı pek de başaramadığımızı görüyorum. Süreç içinde görünürde herkes bir şeyler yapmaya çalıştı ama organizasyon şemasını kuramadık, kimse kimsenin fikrini almakla uğraşmak istemedi. Bunu ve sonuçlarını görmek benim için çok büyük bir tecrübe oldu. Buna rağmen biz çok çalıştık. Bundan 10-20 yıl sonra kentte neyin nasıl dönüşeceğini çok merak ediyorum. O zaman oraya gidip yapılanları gördüğümüzde, bugünlerde yaptıklarımızdan da izler bulmayı umut ediyorum.

TK: Yapılanların tamamının çok iyi belgelenip yayına dönüştürülmesi en önemli konu. Ancak o zaman bilgi topluma mal olabiliyor, sonuçlar çıkarılabilir. Sadece sen bilince olmuyor. Herkesin yapılanları takip edebildiği durumda o bir kazanıma dönüşüyor. Bunu da hep beraber yapalım. O zaman Marmara Depremi için de doğru sonuçları anlatmak kolaylaşır. Sizin hayal kırıklıklarınızı biz de kendi kurumlarımızda sürekli yaşıyoruz. Onun için aslında bu yaşanan sıkıntılar çok sürpriz değil, maalesef dönemin karakteri bu. Ona rağmen yine de kaç kere birlikte umutlandık değil mi... Hala da umutlanıyoruz. Ama bizim de yapabileceklerimiz var ve en iyi şey bu çalışmayı çok iyi dokümanle etmek ve yayına dönüştürmek. Ayrıca bahsettiğimiz tasarım rehberi yerine geçebilecek uygulama detayları konusunda da 4-5 tane YouTube videoları çekelim mutlaka, herkes görsün, yararlansın. Herkesin anlayabileceği bir dille ve görsellerle yapalım.

AÖ: Bence ekip olarak Antakya için muazzam bir iş yaptınız ve herkesin size büyük bir teşekkür borcu var. Müsterih olun. Bu zamanlar da geçecek. Tansel'in dediği gibi, bu dönemin karakteri gereği maalesef bütün bunlar kırıp dökme pa-hasına konuşulacak ama bu sizin yapmış olduğunuz işin değerini değiştirmeyecek. Bunun iyi anlaşılmasını sağlamak ve İstanbul için doğru derslerin çıkarılmasını sağlamak için de iyi anlatmak gerekiyor. Hep birlikte elimizden geleni yapalım. Tekrar teşekkürler, ellerinize, emeklerinize sağlık.

SELÇUKLU YHT GARI

Yüksekten alçağa doğru yayılan örtüsüyle, tüm programı “semazenin etekleri” misali kaplayarak, yer ile ilişkilenen TH & İDİL Mimarlık tasarımı Selçuklu YHT Garı, kentin farklı yönlerindeki yaklaşımları karşılayarak ve kent dokusu ile bütünleşerek kentsel yaşantının bir parçası olma hedefini taşıyor.

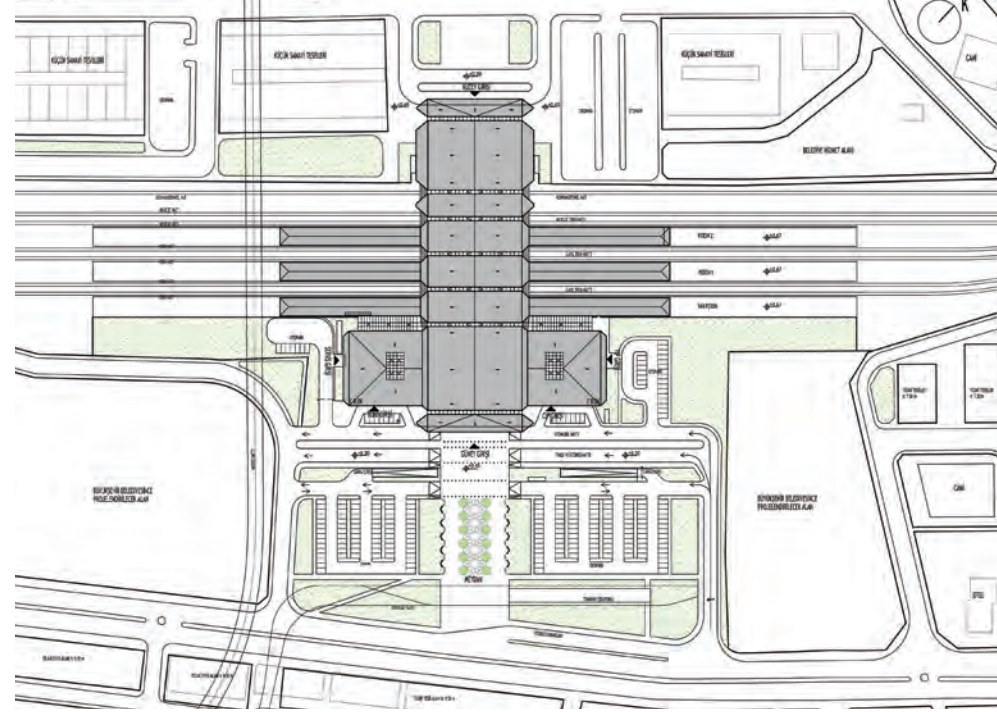
Mimari Proje:	TH & İDİL Mimarlık, Şehircilik Ltd. Şti
Tasarım Ekibi:	Hasan Özbay, Baran İdil, Tamer Başbuğ, Aslı Özbay
Yardımcı:	Murat Ölgün
Statik Projesi:	Levent Aksaray, Reşat Volkan
Mekanik Proje:	Ünal Karakoyunlu
Elektrik Projesi:	Ali Gündüz
Peyzaj Projesi:	Serpil Öztekin
Altyapı:	Ali Demircan
İşveren:	TCDD Genel Müdürlüğü
Proje Yeri:	Selçuklu, Konya
Proje Tarihi:	2013
İnşaat Tamamlanma Yılı:	2020
Proje Alanı:	29.324 m ²

Selçuklu YHT Garı Konya kent merkezi içinde, tarihi Konya Garı'na, Ankara yönüne doğru, 4,5 km. mesafede, Buğday Pazarı semtinde yer alıyor. Yeni Gar'ın yapılacağı yer ve çevresi Konya'nın küçük sanayi merkezi olup oto tirmicileri, ayakkabı satış ve pazarlama dükkan-

ları, tekstil işyerleri bölgedeki yapı türlerinin başlıcalarıdır. Yapılar 1-2 kat yüksekliğindedir ve yapı kaliteleri oldukça düşük. Alan ve yakın çevresi Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından “kentsel dönüşüm alanı” olarak ilan edil-diğinden bölgedeki küçük sanayi tesislerinin

kaldırılması, alanın yeni bir kent merkezine dönüştürülmesi hedefleniyor. Bu çerçevede ticaret, konut, otel, alışveriş merkezleri, sosyal ve kültürel yapıların yapılması beklenmektedir. Selçuklu YHT Garı, kentsel dönüşüm projesini tetikleyecek bir işleve sahip.

Vaziyet Planı

Projeye başlandığında metro ve tramvay projeleri sürmekteydi. Demiryolunu dikine kesen bir metro hattı ve gar alanında sonlanan bir tramvay hattı planlanmıştı. Toplu taşıma sistemi ile ilgili veriler, YHT Garı'nın projelendirilmesinde dikkate alındı ve çalışmalar bu çerçevede gelişti.

Kent içi yol şebekesi gar alanını çevrelemektedir. Özellikle kuzeydoğu, güneybatı ve güneydoğu yönlerindeki yollar ve kent altyapısı tamamlanmış. Bu yolların arasında kent içi toplu taşıma şebekesi de bulunuyor. Kuzeydoğudan geçen yol demiryolunun altından, güneybatı-

dan geçen yol ise demiryolunun üstünden köprü ile geçmekte ve bunlar istasyon yan yolları için doğal eşikler oluşturmaktadır (Şekil 1).

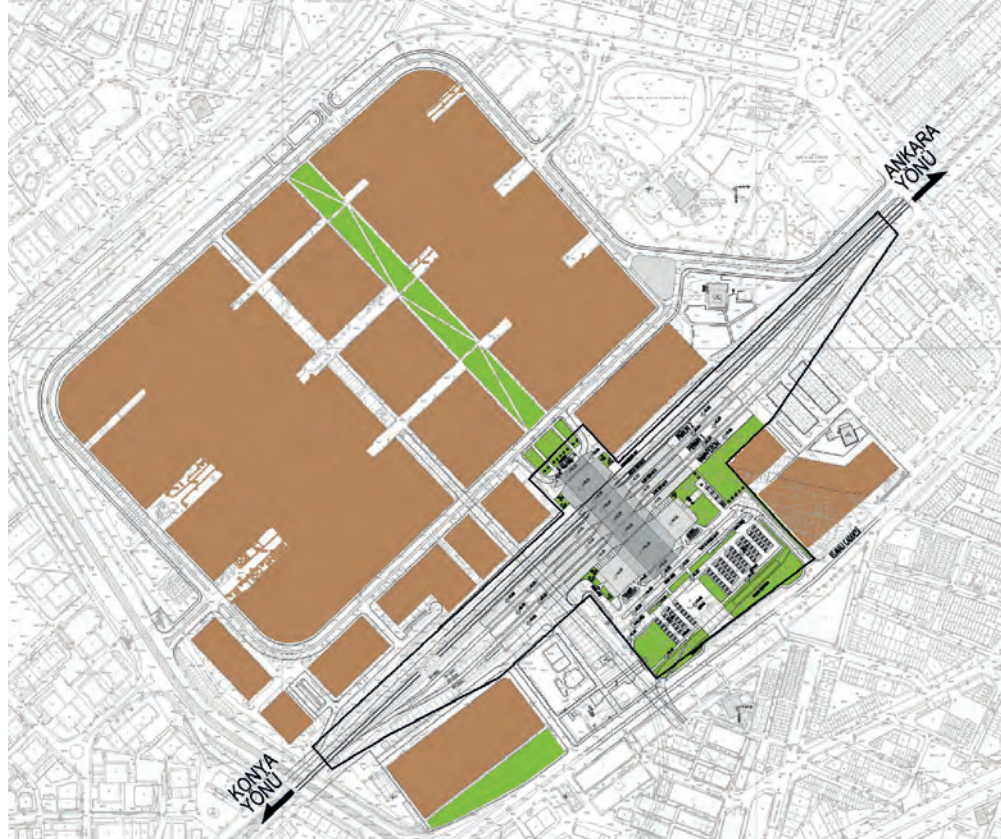
Projeye başlandığında mevcut demiryolu bir hat konvansiyonel ve iki hat hızlı tren olmak üzere üç hattan oluşmaktaydı. YHT Garı, yıllık yolcu kapasitesi 3 milyon kişi öngörüsüyle, hızlı tren için 4 hat ilave edilmesi ve 1 adet yan peron, 2 adet orta peron oluşturulması hedefine göre planlandı. TCDD'nin Gar sahası olarak, planladığı alan, demiryolunun güneyinde 160.000 m² büyüklüğündeydi.

Tasarım yaklaşımı

Selçuklu YHT Garı kent dokusunun ortasında kalmaktadır. Yapıya, ülkemizde geçmişte yapılan garların aksine, tek yönden değil, iki yönden yaklaşıyor. Bu nedenle öneri kentin farklı yönlerindeki yaklaşımları karşılayan bir gar kurgusu üzerine gelişti. Bölgenin gelecekte kent merkezi işlevlerini yüklenerek olması ve yeniden planlanma çalışmalarına başlanması, gar ve yakın çevresinin de planlaması için geniş olanaklar sundu. Mevcut demiryolu hattının geliştirilmesi, hattın her iki yönünden de yaklaşımın sağlanması amacıyla, kentsel öl-

Şekil 1.

Şekil 2.

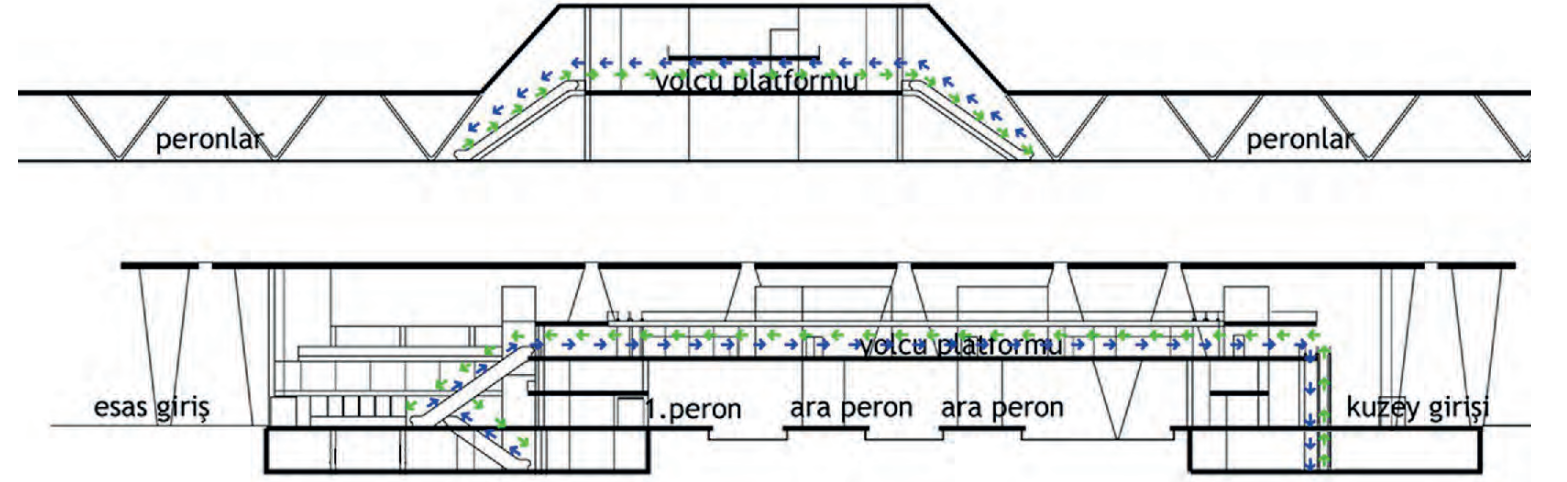
çekte de öneriler geliştirildi ve Selçuklu YHT Garı kent yaşantısının odağına yerleştirildi (Şekil 2). Bu planlamada demiryolu hattının güneyi gar işlevleri için ayrıldı ve yapıya ulaşım ve yaklaşım için açık alan düzenlemeleri yapıldı. Güneyden geçen Elmalı Caddesi ile gar arasındaki alan boş bırakıldı ve yapının cephesinin kapatılmaması sağlandı. Yapıya erişimi sağlayan ve özel araç-toplu taşıma sistemi için ayrılmış yol sistemi düzenlendi, açık otopark, yaya meydanı ve park düzenlemesi ile bir hazırlık mekanı tasarlandı.

Gar'ın kuzey yaklaşımı da benzer şekilde ele alındı, ancak buradaki kapasite küçük tutuldu. Böylece Gar, demiryolu hattının her iki yönüne de yerleşmiş olmasına karşın, 30.000 m² alan içinde ve başta öngörülenden çok daha küçük bir alana yerleştirilebildi, istimlak alanı minimumda tutuldu ve istimlak maliyetinde büyük tasarruf sağlandı.

Yeni Gar binası mevcut ve planlanan demiryolu hattını etkilemeyecek şekilde, hattın üstünden geçen ve hattın iki yanını birleştiren bir "köprü yapı" olarak tasarlandı. Köprü yapıya, kuzey ve güney yönlerindeki girişlerden erişiliyor ve hattın iki ucuna geçilebiliyor. Bu kurgu yapının kentli tarafından daha sık kullanılmasını teşvik ederken yapının cazibesini artırıyor ve peronlara hızla ve konforlu ulaşabilmeyi sağlıyor (Şekil 3).

Garın güney bölümü ana işlevleri barındırıyor. Ana giriş, Vip ve Cip girişleri ile TCDD hizmetleri için tali bir giriş bu blokta yer alıyor. Yapının yolcuyu karşılayan yüzü olan ana giriş holü 18 metre yüksekliği olan, ferah, etkileyici bir mekan diliyle tasarlandı. Bilet gişeleri, kafeterya/restoran, dükkanlar, banka ATM cihazları, emanet dolapları ve 1 no'lu peronun bekleme holleri bu blokta yer alan ana program elemanlarıyken, vip-cip girişleriyle bekleme salonları diğer birimlerdir. Vip için 1 no'lu perona doğrudan ulaşım olanağı da bulunuyor. Ana giriş holünden yürüyen merdivenler ve asansörler ile üst kotta yer alan yolcu platformuna, alt kottaki kapalı garaja ve yapılması planlanan metro istasyonuna ulaşılıyor.

Garın kuzey bloğu ise, güney bloğuna göre daha küçük bir alanı kapsıyor. Kuzeyden gelen yolcunun ihtiyacını görecek, az sayıda bilet gişesi ve bekleme holü bulunuyor. Yolcu yürüyen merdivenler ve asansörler vasıtasıyla üst kottaki yolcu platformuna ulaşılıyor. Gelecekte kuzeyden geçen konvansiyonel hatta durak yapılması istenirse, buna olanak verecek esneklikte düzenlenen blok, temelde kuzeyden yaklaşan yolcunun gar binasına hızla ulaşmasını sağlıyor. Yapının +4.55 kotu ara kat olarak tasarlanmış. TCDD ofisleri ve personeline ait mekanlar bu kotta, garın bir kolunda yer almaktadır. Yolcuların ikincil yoğunlukta kullanacağı mekanlar da bu kotta, garın diğer kolunda yer almaktadır. Acenta ve işletmelerin (oto kiralama, otel rezervasyonu, seyahat acentaları vb.) kullanacağı bürolar, banka, PTT, kargo, berber, kuaför,

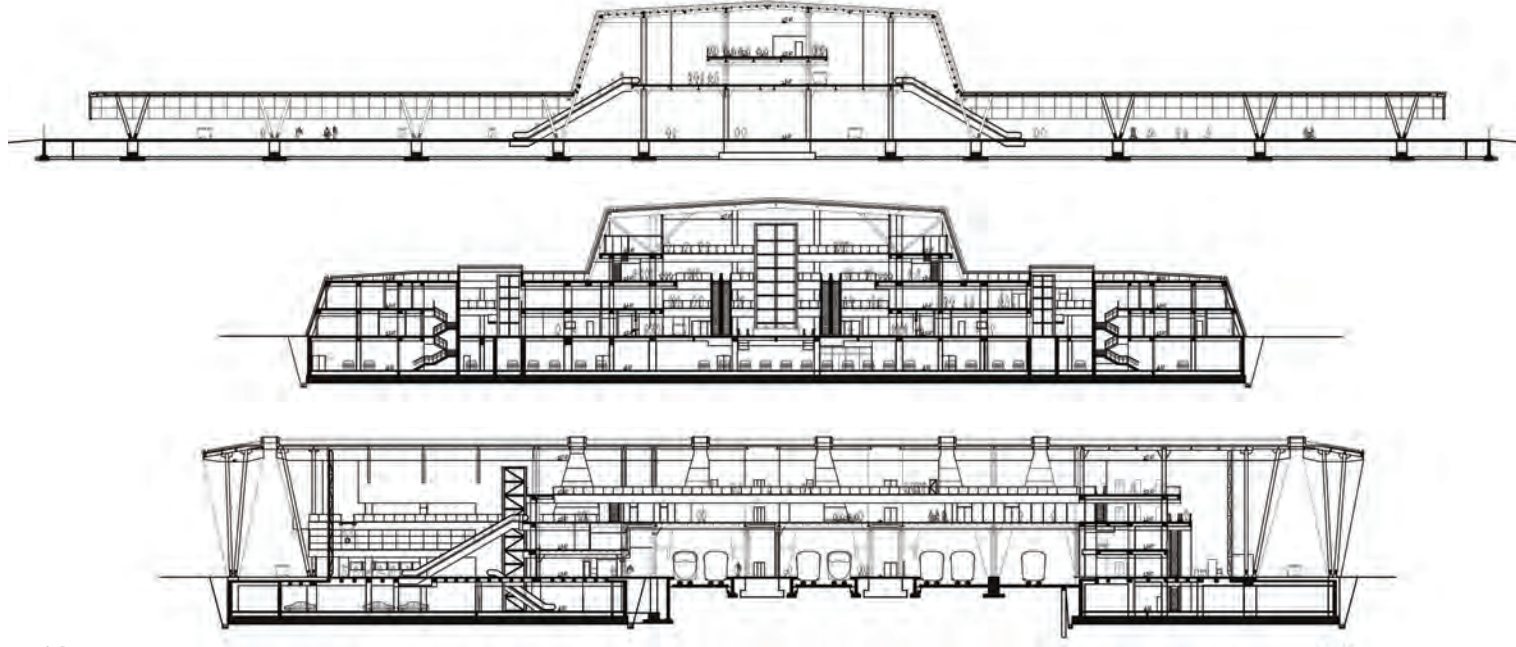
Şekil 3.

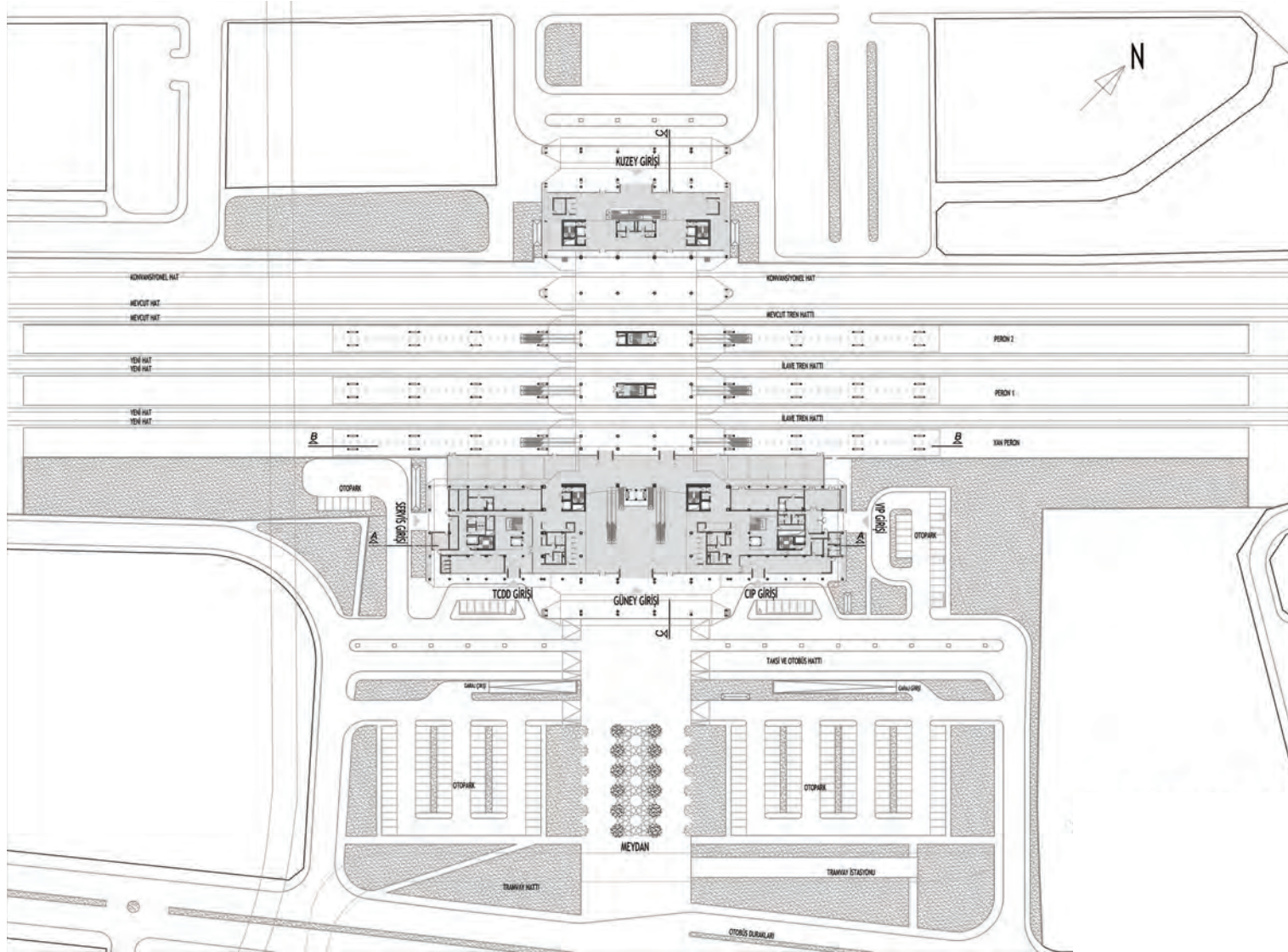
lostra, eczane, revir, internet salonu ve mescit, bu kotta yer alan işlevlerdir.

Gelen ve giden yolcunun beklediği, peronlara dağıldığı ve çeşitli ticari işlevleri yoğun bir şekilde kullandığı ana mekan +8.55 kotunda yer alan "yolcu platformu" kotudur. Yapının kuzey ve güney girişlerinden kolaylıkla ulaşılan bu kot, galerili, yüksek tavanlı ve kalabalık yolcu kitlesini barındıracak büyüklük ve konforda tasarlanmış. Peronlara dağılacak yolcunun bilet ve güvenlik kontrolleri bu mekanda yapılarak sadece biletli yolcu peronlara alınmaktadır. Yolcu platformu kotu, asansörler vasıtasıyla bodrum kata bağlanmış, böylece metroyu kullanacak yolcuların gara rahat ulaşımı sağlanmış.

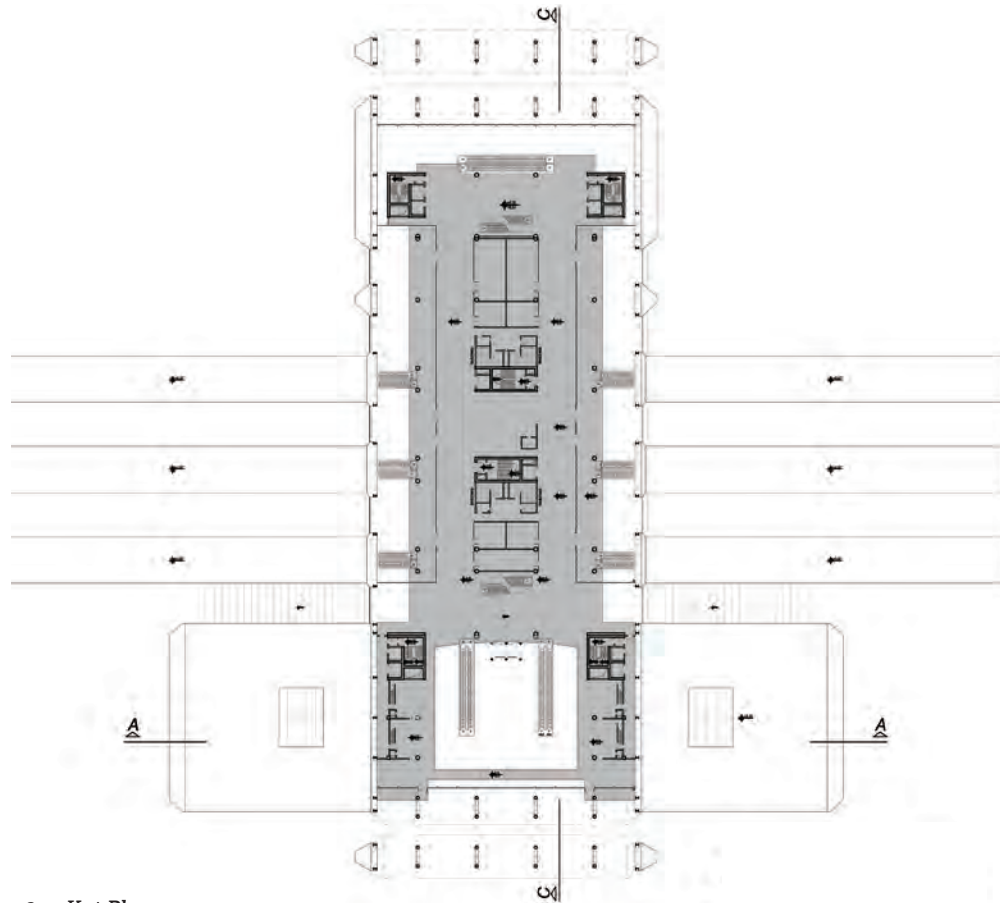

Kesitler

Zemin Kat Planı

+8.47 Kat Planı

Bodrum katta yer alan kapalı garaj, otomobil ile gelen yolcuya hizmet ediyor.

Yolcu platformunun üstündeki +12.55 kotu, ara bir kat olup, kafeterya, büfe vb. yeme-içme işlevlerine ayrılmış. Bu ara kat, platform katındaki işlevlerin uzantısı olarak tasarlanmıştır. Yapının genelinde işletme giderlerinin minimuma çekilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla özellikle personel sayısının az tutulmasını sağlayacak

mimari çözümlere gidilmiş. Yolcular gara (biri metro girişi olmak üzere) sadece üç noktadan girmektedir. Bu durum girişlerin kontrolünde önemli bir kolaylık sağlamaktadır. Peronlara geçiş de üç noktadan kontrol edilmektedir. Bunlardan bir tanesi giriş kotundaki 1 no'lu peron içindir. Diğer iki adedi ise yolcu platformu kotunda yer alır ve yolcu sayısının az olduğu saatlerde, tek noktaya indirilebilecek şekilde düzenlenmiştir.

Yapı Dili

Gar binaları tarihi kentlerin "giriş kapısı" sayılır. Demiryolu ulaşımının yaygın olduğu pek çok ülkede kent dokusu garların etrafında gelişmiştir. Amsterdam, Münih, Paris, Washington, Tokyo bunu iyi örnekleyen kentlerdir. Selçuklu YHT Tren Gari da Konya içinde kent merkezini tetikleyecek bir konuma sahiptir. Öneri, kent dokusu ile bütünleşerek kentsel yaşantının bir parçası olma hedefini taşıyor. Bu amaçla yapı kent ölçeğinde etki yaratacak bir büyüklükte ele alınmış Yüksek "kapı" formu ile (18 metre) kentsel doku içinde başat bir etki hedeflenmiş, "kapı"nın arkasında şeffaf ve davetkar bir yüzey yaratılmış, kullanıcının yapının içine çekilmesi ve yapı kullanımının zenginleşmesi amaçlanmıştır.

Peron saçakları başta olmak üzere, yapı formunu oluşturan program parçaları tek bir örtü elemanı altında toplanıyor. Yüksekten alçağa doğru yayılan örtü, tüm programı "semazenin etekleri" misali kaplayarak, yer ile ilişkililiyor. Tek malzemeden ve tek renkten oluşan bu form ile yalın ama heykelsi, ayakları yere basan, güçlü bir etki yaratılmak isteniyor.

Yapısal Sistem ve Malzemeler

Gar binasının inşası, demiryolu hattında seferler sürerken gerçekleştirildiği için taşıyıcı sistem -bodrum katlar ve güney bloğunun kolları dışında- çelik malzemeyle tasarlandı. Böylece yapı bileşenlerinin fabrika ortamında imal edilmesi ve alanda sadece montajının yapılması mümkün oldu. İnşaat süresince tren seferleri aksatılmadan gerçekleşebildi. Güney bloğunun kolları ise betonarme karkas sistemle imal edildi.

Yapının heykelsi formunu sağlamak amacıyla yapı kabuğunda tek malzeme olarak metal kenetli sac kullanılması önerildi. Ancak uygulamada idare bu malzeme yerine kompoze metal uyguladı. Renk olarak beyaz seçildi. Yapı malzemesi seçiminde bakım maliyeti uygun malzemeler tercih edildi. İç duvarlar da aynı prensiple ele alındı ve büyük ebatlı seramik plakalarla kaplandı.

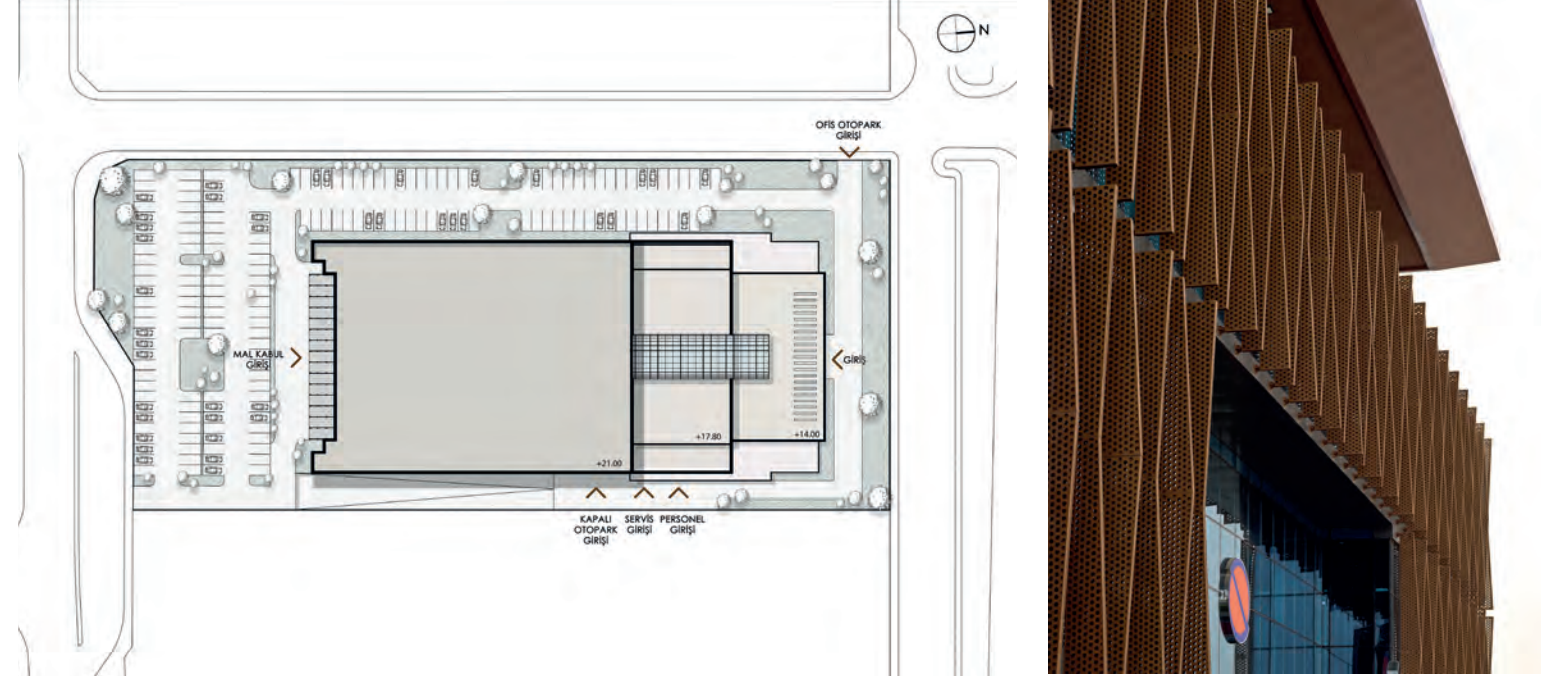
SELÇUK ECZA DEPOSU

Yeni nesil ecza deposu anlayışıyla Ser Mimarlık tarafından tasarlanan Selçuk Ecza Deposu, yenilikçi tasarımıyla ilaç lojistiğinde fonksiyonellik, şeffaflık ve çevreye duyarlılığı bir araya getiriyor.

Mimari Proje:	Ser Mimarlık
Tasarım Ekibi:	Serdar Ekizer (Yüksek Mimar), Canan Kaya (Mimar)
Statik Projesi:	Ömer Özer (İnşaat Mühendisi)
Mekanik Proje:	Tozoğlu Mühendislik
Elektrik Projesi:	Tozoğlu Mühendislik
İşveren:	Selçuk Ecza Deposu A.Ş.
Proje Yeri:	Selçuklu, Konya
İnşaat Tamamlanma Yılı:	2018
Proje Alanı:	25.750 m ²
Fotoğraflar:	Cemal Emden

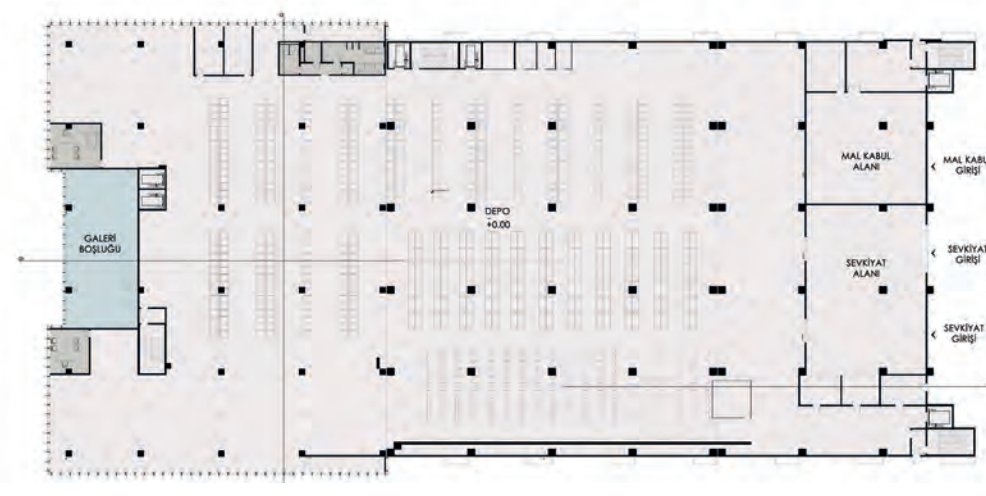
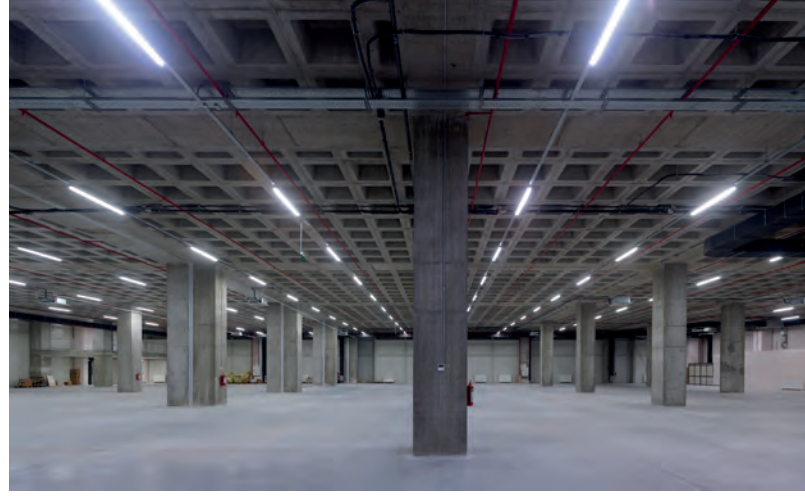

Selçuk Ecza Deposu projesi, firmanın yeni nesil ecza deposu anlayışını hayata geçirecek Türkiye'deki ilk yapısı. Çevreye ve kullanıcıya duyarlı, işlevsel ve anlamsal yanları olan bir çözümle ele alınmış. Otomasyon sistemi ile ilacın el değmeden ve soğuk zincir korunarak eczaneye ulaşması hedeflenmiş. Oluşturulan geniş açıklıklı ve yüksek hacimler sayesinde ve lojistik alt yapısı ile yapının uluslararası standartlarda bir depo olması sağlanmış.

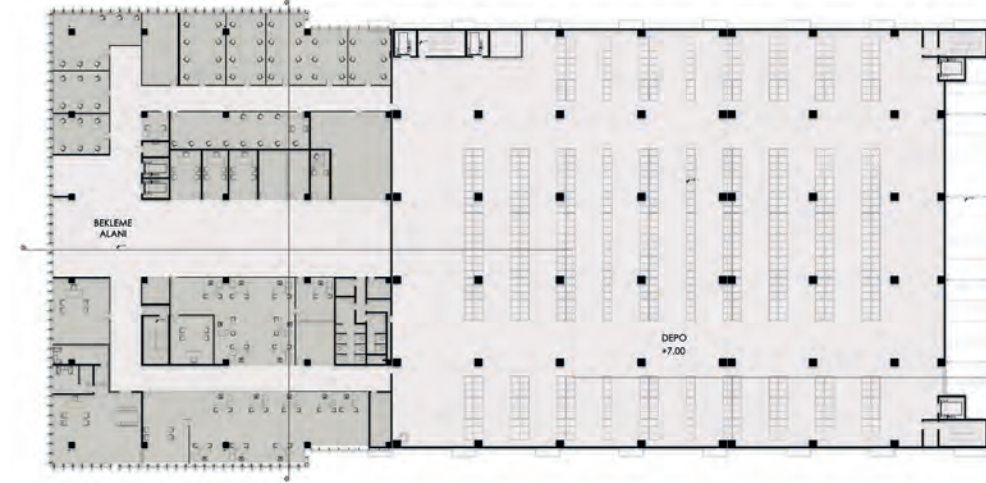

Vaziyet Planı

Zemin Kat Planı

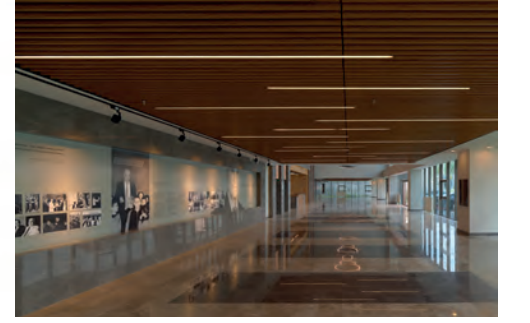
+7 Kot Kat Planı

AA Kesiti

BB Kesiti

Yapı; bodrum, zemin ve iki kattan oluşuyor. Bodrum kat, kapalı otopark ve teknik hacimler olarak planlanmış olup diğer tüm katlar ilaç stok deposu ve idari ofisler olarak kurgulanmış. Arsanın ön ve arka cephesindeki kot farkından dolayı; ofis girişi ana yoldan, açığa çıkan bodrum kattan yapılıyor. Giriş fuayesi, etkileyici bir karşılama mekanı olmanın ötesinde farklı etkinliklerin yapıldığı geniş bir alan olarak tasarlanmış. Stok, besleme, ve seviyatin aynı katta olduğu bir çözümle ele alınan kurguda depo girişleri de yapının arka cephesinden zeminle ilişkilendirilmiş.

Birinci katta ilaç stoklarına ek olarak ön cephede idari ofisler de yer alıyor. Esneklik ve şeffaflık kurgusu ile oluşturulan iç mekanlarda, kat yüksekliklerinin de fazla olması sayesinde aydınlık alanlar oluşturulmuş. Daha şeffaf alanlar oluşturmak için tasarlanan ışıklığın aydınlattığı ortak alan, ofislerin her birinin gün ışığından yararlanmasına imkan tanıyor Böylece tüm çalışanların açık iletişim kuracağı ve ortak paylaşım yapacağı bir ortam sağlanmış.

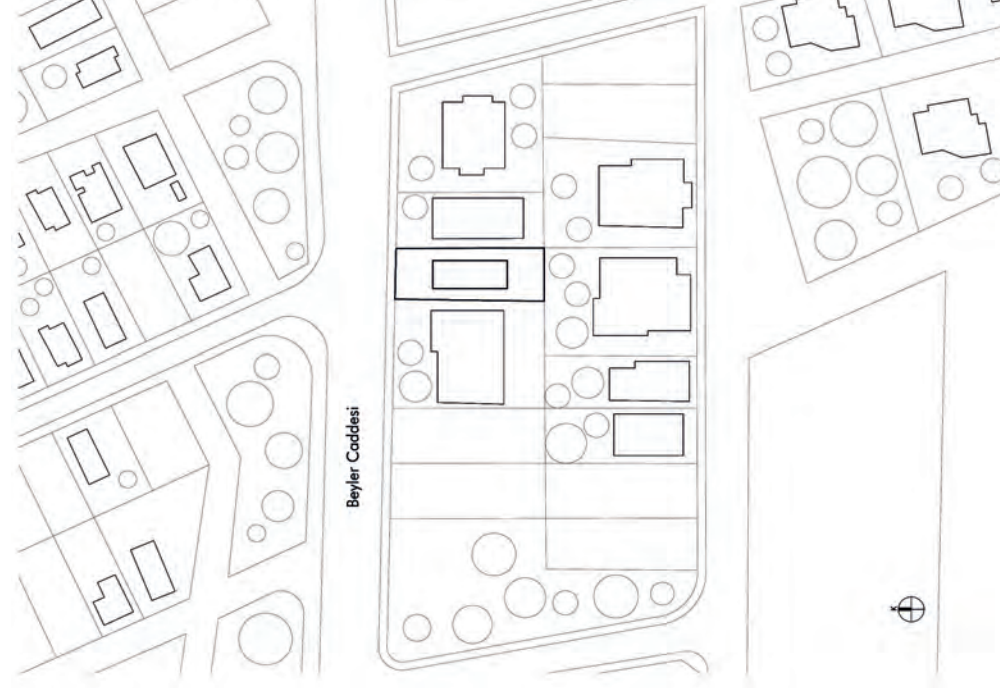
İkinci katta ise; çalışanlara yönelik sosyal alanlar planlanmıştır. Yemekhane ve konferans salonu gibi birimler ile geniş bir teras yer alıyor.

Tasarımda, yapıyı simgeleyen belirgin bir karakterin bulunması hedeflenmiş. Bu amaca ulaşmak üzere; dış cephede ve iç mekan kurgusunda birbirine yakın malzemeler kullanılmış, detaylarda modüler elemanlara yer verilerek yalın bir anlatım kazandırılmak istenmiş. Tüm detaylar kütleyi en yalın biçimde ifade edecek şekilde çalışılmış. Yüksek kat etkisini azaltıp daha yatay bir algı oluşturmak için düşey ve yatayda parçalı formlar oluşturulmuş. Kütle, fonksiyonların ilişkisi üzerinden şekillenmiş. Ofisler, yemekhane, konferans salonu gibi kullanım alanları ve stok depo birimleri sadece fonksiyon olarak değil, aynı zamanda cephe karakteristiği ile de birbirlerinden ayrışıyorlar. Yola cephele ofis blokları, metal mesh ve gerisindeki cam ile oluşturduğu yüzeyle daha görünür bir yüz oluştururken, arkadaki depo kısımlarının cephesinde ağır yüzeylerin ağırlığı fark ediliyor. Ön cephede kütle kademeli olarak geri çekilip son kattaki saçakla bütünleşirken, yan cephelerde aynı yatay etki son katın farklı malzeme ve kurgusuyla sağlanmış. Ön cephe, günün saatine ve hava durumuna göre değişen bir kompozisyon gösteriyor. Gece aydınlatması ile gece de çevresine katkı oluşturacak bir kimliğe bürünüyor.

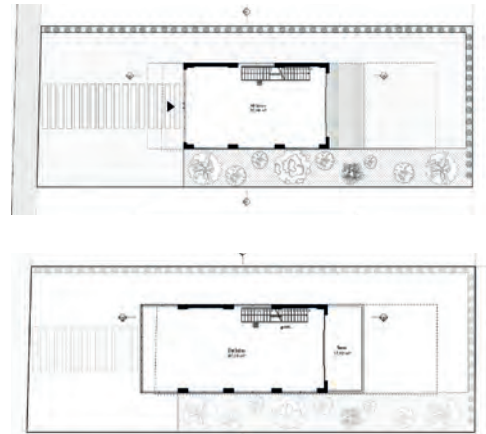
31/23

2023 Işıklar Tuğla Ödülleri'nde ödül grubunda yer alan, rggA Mimarlık tarafından ileride değişebilecek kiralama senaryolarına uygun şekilde tasarlanmış spekülâtif bir yatırım projesi olan 31/23, yan cephelerde tül perde gibi çalışan delikli ateş tuğlalarının kullanımıyla güçlü bir karakter sergiliyor.

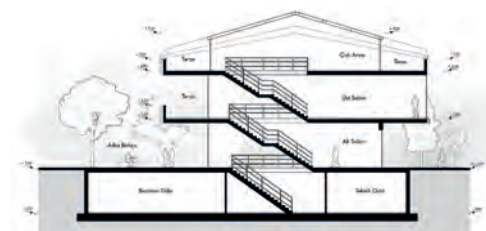
Mimari Proje:	rggA Mimarlık
Proje Müellifi:	R.Güneş Gökçek
Tasarım Ekibi:	Bora Yıldırım, Hazel İlkay, Mustafa Taşdemir, Osman Kuran, Adnan Tanfener
Statik Projesi:	Adnan Tanfener
Mekanik Proje:	Tibet Mumcu
Elektrik Projesi:	Mustafa Aksu
Peyzaj Projesi:	Hazel İlkay
Proje Yeri:	Çayyolu, Ankara
İnşaat Tamamlanma Yılı:	2016
Proje Alanı:	500 m ²
Grafik Anlatım:	Çiçek Su Yavuz
Fotoğraflar:	Duygu Tüntaş

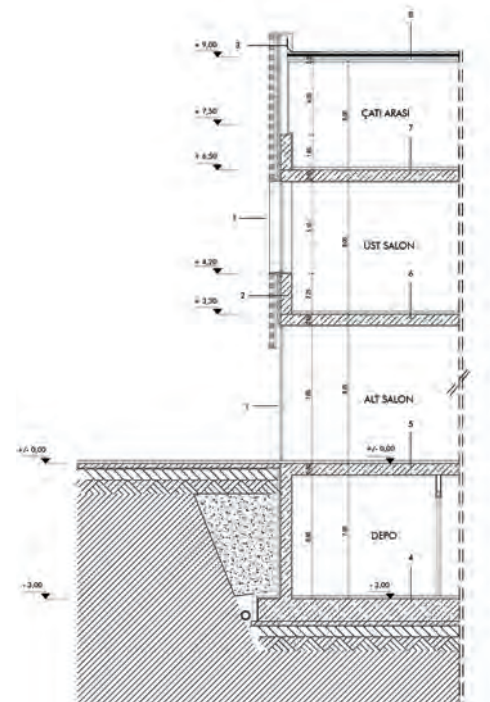
Vaziyet Planı

Zemin Kat Planı

Kesit

Sistem Kesiti

rggA Mimarlık tasarımı 31/23, Ankara'nın Çayyolu semtinde çeşitli fonksiyonlara izin veren esnek bir ticari yapı olarak mevcut konut ve konuttan dönüştürülen ticari yapıların arasında formu ve malzeme seçimiyle farklılaşıyor. Mekan kurgusu ile son derece esnek bir tasarıma sahip olan yapının, fonksiyonun ne olabileceğine çok da fazla odaklanmadan, planından tamamen soyutlanarak ele alınan cephe tasarımı ile basit ama etkili bir dil oluşturması hedeflenmiş.

İşveren talebi, ileride değişebilecek kiralama senaryolarına izin verecek şekilde tasarlanmış bir spekülâtif yatırım projesi olan yapıda arsanın fiziki ve mevcut imar kısıtlarından yola çıkarak yandaki 3 metrelik çekme mesafelerine dayanan tek bir açık mekan öngörülmüş. Bulvar cephesi zemin katın ticari değeri ve günümüz muhtemel ticari fonksiyonların dış mekanla kurabildiği güçlü ilişki göz önüne alınarak ön ve arka cephesi tamamen cam, önde ve arka bahçeyi birleştiren geçirgen bir salon yaratıldı. Dış-iç-dış şeklinde zemin katın tümünü kullanım alanına çeviren bu kurgu sayesinde, geniş konsol açıklıklar marifeti ile ön ve arka bahçenin üçer metrelik kısımları yarı korunumlu hale getirildi. Bu noktada, muhtemelen kontrolümüz dışında gelişecek ve belki zaman içinde değişecek kiralama senaryolarından zarar görmeyecek güçlü bir tektoniğe ihtiyaç duyulmuş. 3 metrelik çekme mesafeleri, bir komşusu ofis diğer taraftaki komşusu konut olan cepheler ile ilişkide, bir tür mahremiyet problemi ile karşı karşıyaydı.

Bu iki problemle başa çıkmak için yerden yükseltilmiş -adeta havada asılı duran- masif ve yan cephelerde tül perde gibi çalışan güçlü bir karakter hedeflenmiş. Bunun için mimarının kadim malzemesi kilden oluşan delikli ateş tuğlaları, harçsız bir şekilde tamamen mekanik olarak örgü şeklinde bir araya getirilerek yarı geçirgen yüzeyler oluşturuldu. Ortaya çıkan güçlü tektonik zemin katı tamamen özgürleş-tirdi. Bunun yanında geçirgen tuğla yüzeylerden süzülen iç mekan aydınlatmasının akşam saatlerinde de yapının yüzey tektonik etkisini devam etmesini sağladı.

2018 yılında tamamlanan yapı tasarlanırken, restoran, bar, kafe, showroom, eğitim yapısı, tek kullanımlı veya çok kullanımlı ofis gibi birçok ticari kullanımın senaryoları plan şemaları ve tefişler halinde etüt edilmişti. Yapı şu anda oto galerisi olarak kullanılıyor. Bu ilk kiracı için alınan tasarım kararlarının tümünün majör bir müdahaleye gerek kalmaksızın yeterli olduğu test edildi. Zaman içinde değişen senaryolarda da aynı başarıyı yakalanıp yakalanmayacağını göreceğiz.

Işıklar Tuğla 2023 Ödülleri'nde, *alışılmışın dışındayaratıcı ve yeni tasarım yaklaşımları geliştiren, ilginç geometrilerle fark yaratan, ayrıca geleneksel yapı malzemesinin güncel kullanımlarının araştırılması ve geliştirilmesi de göz önünde bulundurularak belirlenen ödül grubunda yer almıştır (*2023 Işıklar Tuğla Ödülleri jüri görüşü).

ANSAN ÜRETİM VE YÖNETİM MERKEZİ

Iglo Architects tasarımı Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi, fonksiyonelliği ve estetiği bir araya getirerek, modern endüstri yapıları için çağdaş bir tasarım anlayışı sunuyor.

Mimari Proje:	Iglo Architects
Tasarım Ekibi:	Zafer Karoğlu
Mimari Proje Ekibi:	Denizhan Mutlay, Sezer Ünal
İç Mekan Projesi:	Iglo Architects, Merve Demirel
İşveren:	Ansan Metal ve Plastik San. ve Tic. Ltd. Şti.
Ana Yüklenici:	Yıkılmaz İnşaat
Proje Yeri:	Deliklikaya OSB, İstanbul
İnşaat Tamamlanma Yılı:	2022
Proje Alanı:	25.000 m ²
Fotoğraflar:	Egemen Karakaya

Tasarım süreci, Mimar Zafer Karoğlu ve Mimar Esen Akyar Karoğlu ortaklığındaki Iglo Architects tarafından yürütülen Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi, Deliklikaya OSB içerisinde konumlanan, üretim, yönetim ve sosyal alanları bir araya getiren multifonksiyonel bir endüstri yapısı olarak tasarlanmıştır. Yaklaşık 25.000 m² inşaat alanına sahip proje, altı ana kata yayılan işlevleri ile çalışan deneyimini, üretim süreçlerini ve mekânsal kaliteyi ön planda tutan yenilikçi bir yaklaşımla ele alınmıştır.

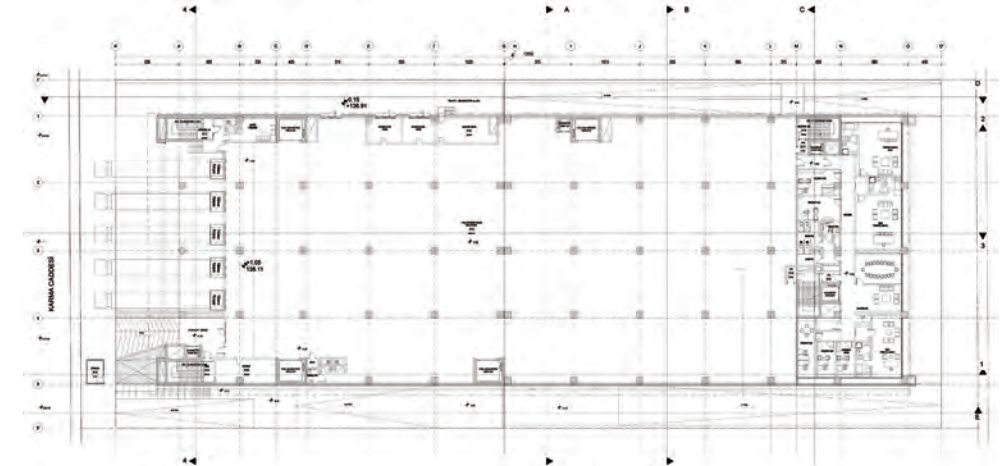
Günümüz endüstri yapılarında, yalnızca üretim süreçlerini değil, aynı zamanda çalışanların konforunu, verimliliğini ve sosyal etkileşimini destekleyen mekânsal organizasyonlar büyük önem taşıyor. Bu doğrultuda Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi, yalnızca bir üretim tesisi olarak değil, aynı zamanda etkileşim, temsil ve sosyal yaşamı destekleyen bir yapı olarak ele alınmıştır. Konferans salonları, showroomlar, ofisler, müşteri ağırlama mekânları ve sosyal alanlar, kullanıcılara dinamik ve işlevsel bir ortam sunacak şekilde kurgulanmıştır.

Arazinin sunduğu doğal kot farklılıkları, yapının organizasyonuna önemli bir avantaj sağlamış ve bu özellik, tasarım kararlarına yön vermiştir. Üretim alanlarının farklı katlara yayılması, kot farklarının doğru kullanımıyla desteklenmiştir; böylece her üretim katına doğrudan araç erişimi sağlanarak lojistik süreçler optimize edilmiştir. Bu sayede, yapı içinde yatay ve dikey sirkülasyon en verimli şekilde organize edilerek üretim süreçlerinin kesintisiz ve hızlı ilerlemesi hedeflenmiştir.

Çalışan konforu ve sosyal yaşamın desteklenmesi amacıyla yapı içerisinde teraslar, dinlenme alanları ve açık hava mekânları oluşturulmuş. Gün ışığı kullanımı, doğal havalandırma olanakları ve mekânsal ferahlık gibi kriterler gözetilerek, endüstriyel bir yapıdan beklenen fonksiyonel verimliliğin yanı sıra mekânsal niteliklerin artırılması hedeflenmiştir.

Mimari tasarım anlayışında, yalnızca işlevsellik değil, aynı zamanda estetik, hafiflik ve dinamizm ön planda tutulmuş. Cephe tasarımında arazinin fiziksel verileri dikkate alınarak, bölgedeki yaygın endüstri yapılarından ayrılan, hafif ve heykelsi bir kütle kompozisyonu geliştirilmiştir. Geleneksel yoğun ve hantal kütle etkilerinden kaçınılmış, bunun yerine daha zarif ve akışkan bir yapı dili benimsenerek, dünya standartlarında bir endüstri yapısı ortaya konmuş.

2021 yılının son çeyreğinde inşaatına başlanan ve 2023'te tamamlanan Ansan Üretim ve Yönetim Merkezi, yenilikçi tasarım anlayışı, güçlü fonksiyonel organizasyonu ve yüksek mekânsal kalitesi ile yalnızca bir üretim tesisi değil, çağdaş endüstri mimarisinin başarılı bir örneği olarak hayata geçirilmiştir.

Zemin Kat Planı

Kesit

ODAK ÜRGÜP: GEÇMİŞTEN GELECEĞE BİR KENT MERKEZİ DÖNÜŞÜMÜ

Ürgüp kent merkezinin tarihi ve kültürel mirasını koruyarak, sosyal ve ekonomik anlamda yeniden canlandırılmasını amaçlayan “Odak Ürgüp” fikir yarışması, yaratıcı tasarım önerileriyle bölgeye yeni bir kimlik kazandırmayı hedefliyordu. Eski otogar alanını merkeze kazandırmak isteyen Başkan Ali Ertuğrul Bul’un desteğiyle açılan yarışmaya 98 proje katıldı. Yarışmanın tüm projeleri <https://www.odakurgup.urgup.bel.tr/> sitesinden izlenebilir.

Şartname'den; Ürgüp, 1970'li yıllarda turizmin gelişmeye başladığından bu yana, sadece Nevşehir'in değil, Kayseri, Niğde, Adana, Kırşehir gibi Orta Anadolu kentlerinden gelen yerli grupları ağırlayan, yeme-içme ve eğlenme ihtiyacını karşılama potansiyeli olan bir merkez olmuştur. Bölge henüz Kapadokya adıyla anılmadan önce Ürgüp diye bilinirdi. Yurtdışı misafirlerin yoğun konakladığı ilk butik oteller Ürgüp'ün Esbelli yamacında hizmete girmişti. Bölgenin en zengin ve yoğun katılımlı pazarı halen Ürgüp'tedir. Eski Tekel Şarap Fabrikası'nın da Ürgüp'te oluşu (1942-2013) erken Cumhuriyet döneminde ilçenin, üzüme dayalı tarım faaliyetinin merkezi olmasını sağlamıştı.

Aradan geçen yıllarda ilçe giderek odak olma özelliğini kaybetti. Turizm sektöründe çalışan beyaz-mavi yakalı kesimin ağırlıkla burada yaşamasına ve Kapadokya Üniversitesi'nin

binlerce öğrencisine ev sahipliği yapmasına rağmen, Ürgüp'ün ve merkez alanın enerjisi de mekan kalitesi de giderek düştü. 2000'lerin başında merkeze yapılan ve Cumhuriyet Meydanı adıyla anılan 2 katlı çarşı yapısının, daha çok üst katları kullanıldı ama alt katları işletilemedi ve izbeleşti. Kentin merkez alanı olan bu meydan bugün, çevreleyen işletmelerin kamusal alanlara gelişigüzel taşmalar yapması, tabela düzensizliği ve yapılan uyumsuz müdahaleler yüzünden yakışıksız görüntü sergilemekle kalmıyor, mekansal bütünlük olarak da yetersiz kalıyor.

Odak Ürgüp yarışmasıyla Ürgüp merkezinin bir dönüşüm yaşayarak sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda geliştirilmesi ve yeni yaşam alanlarına kavuşması bekleniyor. Bu amaçla, merkezde kalan eski otogar alanının bırakıldığı kentsel boşluk, değerli fırsatlar ve potansiyeller barındırıyor. Bu alanla ilişkilenen ve 1960-90 arasında etaplar halinde

geliştirilen merkez çarşısının kurgusu ise bu potansiyeli doğuya ve güneye doğru geliştirmeye imkân tanıyor.

Büyük orta avlular etrafında dizili küçük dükkanlardan oluşan çarşı kurgusu, bugün “Kapadokya'nın Odağı” olma iddiasındaki bir kent meydanı için oldukça sakin ve mahzun bir görünüm sergiliyor. Mevcut çarşı gerek ölçeği gerekse mimari nitelikleri açısından bu haliyle bile güçlü bir mekan ve yer karakterine sahip olan rahat ve keyifli bir yaya dolaşımı potansiyeli taşımaktadır. Çarşının “Odak Ürgüp” için bir başka değeri ise, günümüzde önemi giderek artan “modern mimarlık mirası” kapsamında oluşudur. 1980'li yıllara tarihlenen çarşının iyileştirilerek korunmasında çok yönlü yararlar vardır. Ürgüp'ün merkezi, kent hafızasında yeri olan tarihi katmanlarından birini daha korumuş olarak zenginleşirken, ekonomik ömrü sona ermemiş yapıların yeniden işlevlendirilmesiyle de kültürel ve

Jüri Üyeleri

Danışman Jüri Üyeleri
Ali Ertuğrul Bul,
 Ürgüp Belediye Başkanı
Aslı Özbay, Mimar,
 Yarışma Koordinatörü
Aydan Balamir, Mimar,
 Nevşehir Bölge Koruma Kurulu Eski Üyesi
Avi Alkaş,
 Gayrimenkul Geliştirme Uzmanı
Celal Sezer, Mimar,
 Nevşehir İl Özel İdaresi
Dilek Şen Kantar, Mimar,
Halil İbrahim Ünser,
 Kapadokya Üniversitesi Genel Sekreteri
Bekir Ermin, Şehir Plancısı,
 Ürgüp Belediyesi İmar ve Şehircilik
 Müdürü

Asli Jüri Üyeleri
Mehmet Nazım Özer,
 Şehir Plancısı, Jüri Başkanı
Caner Bilgin, Mimar
Ramazan Avcı, Mimar
Mehmet Cemil Aktaş, Peyzaj Mimarı
Tuna Han Koç, Mimar

Yedek Jüri Üyeleri
Ali Dirik, Mimar
Ömer Faruk Yolveren, Şehir Plancısı
Serpil Öztekin Erdem, Peyzaj Mimarı

Raportörler
Meltem Özen, Mimar
Su Sarıhan, Mimar
Yıldız Yazıcı, İnşaat Mühendisi,

ekonomik sürdürülebilirliğe katkı sağlayacaktır. Odak Ürgüp'ün güncel hedefleri açısından, nitelikli müdahalelerle hem kullanıcının daha çekici ortamlara kavuşabileceği, hem de yerel esnafın kazancını yükseltebileceği bir dönüşüme ihtiyacı vardır.

Odak Ürgüp Yarışmasının amacı, eski otogar alanını odağına alan, Ürgüp merkez çarşısının geneline ilham verecek, sosyal, kültürel ve geleneksel içerikli yeni kullanımlarla nasıl bir odak alana dönüşebileceğinin yaratıcı önerilerini elde etmektir. Yarışmacılardan, otogar alanını içeren ada ölçeğinde düşünerek, detay önerilerini özellikle meydan düzenlemesi üzerinde yoğunlaştırmaları beklenmektedir. Önerilen fikrin, yalnızca otogar alanı ve meydan düzenlemesi için değil, aynı zamanda çevresindeki kentsel dokunun genel dönüşü-

münü tetikleyici bir potansiyele sahip olması beklenmektedir. Bu bağlamda, geliştirilecek önerilerin, çevredeki alanların da sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan yeniden canlandırılmasına katkı sağlayarak, Ürgüp merkez çarşısının bütünsel bir dönüşümüne öncülük etmesi beklenmektedir.

Jüri Değerlendirme Çalışmaları
 Dijital teslim beklenen yarışmaya toplam 98 proje gönderildi. Proje Son Teslim Tarihi olan 15 Kasım 2024 Cuma Saat 17:00'a kadar 89, 17:00 - 19:18 saatleri arasında 9 proje teslim edildi. Jüri, ülkedeki internet altyapısının dezavantajlı durumu ve teslim saatinin ek bir avantaj sağlamayacağı gerekçesiyle, projelerin tamamının değerlendirme sürecine dahil edilmesine oybirliği ile karar verdi. Teslim alınan projeler raporlar tarafından kontrol edilip dijital olarak jüri üyeleri ile paylaşıldı. Ön değerlendirme yapan jüri, 23 Kasım 2024 sabahı Ürgüp'te toplanarak çalışmalarına

yüz yüze devam etti. Yapılan elemeler sonucu ödül ve eşdeğer mansiyon grupları belirlendi. Jüri önerisi ile Ürgüp Belediyesi, üç projeye satın alma ödülü verilmesine karar verdi.

Sergi ve Kolokyum
 Yarışma kolokyumunu 21 Aralık 2024 Saat 13:00'de Ürgüp Turgut Özal Kültür Merkezi'nde yapıldı. Kolokyum, Ürgüp Belediyesi'nin dijital kanallarından da canlı yayınlandı. Kolokyumun ilk oturumunda ödül alan ekipler tasarımlarının sunumlarını yaptı. Ardından Ödül töreni ile kolokyum devam etti. Oturum Başkanı Hasan Özbay ve jüri üyelerinin katılımı ile hem yüz yüze hem dijital ortamdan gelen sorular yanıtladı ve kolokyum sonlandı. Katılan projelerden ilk iki turu geçenler basılı olarak Turgut Özal Kültür Merkezi'nde sergilendi, ödül alan projeler ayrıca Ürgüp Protokol Yolu üzerinde Belediye Tarafından düzenlenen panolar ile halkın incelemesine sunuldu.

1. ÖDÜL: 81 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:

Halil Baha Akyar - *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık*
 Utku Doğanay - *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık*
 Selinnur Demirel - *TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık*
 Aysu Fatma Kuştaş - *Gazi Üniversitesi, Mimarlık*
 Efekan Doğanay - *ODTÜ, Mimarlık*
 Halil İbrahim Doğanay - *Gazi Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama*

Yardımcılar:

Gülnur Reyhan Demirel - *Öğrenci, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Mimarlık*
 Ece Kavafoğlu - *Başkent Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı*
 Çağdaş Ata Eminağaoğlu - *ODTÜ, Mimarlık*

Danışman:

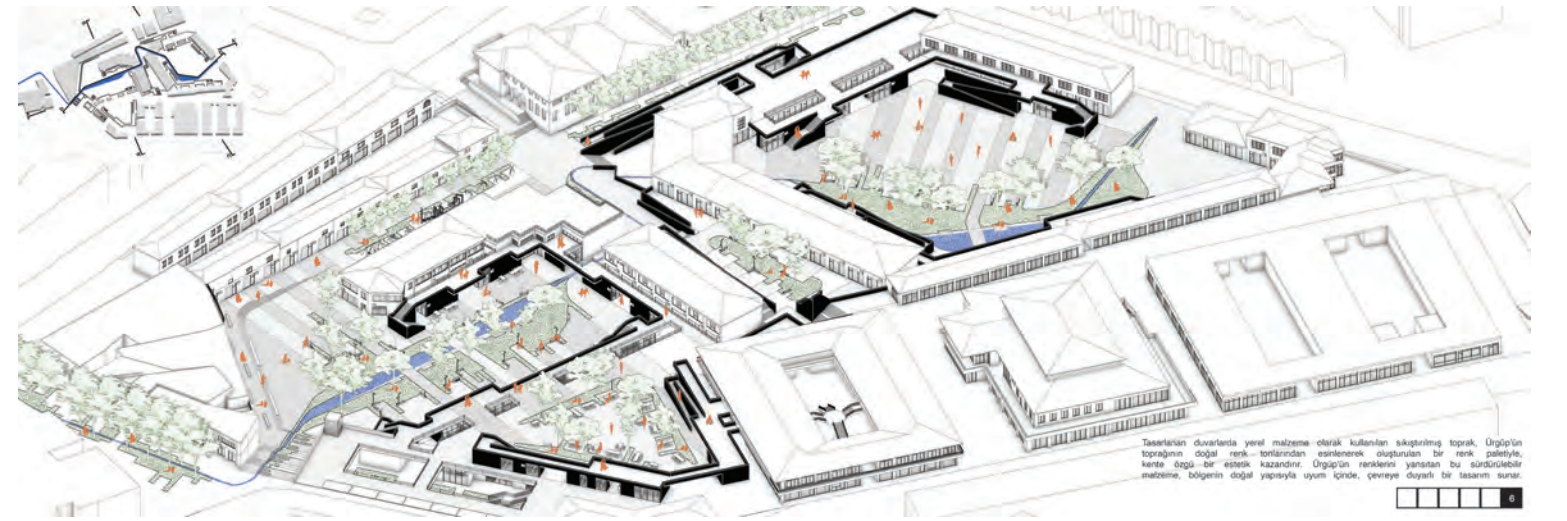
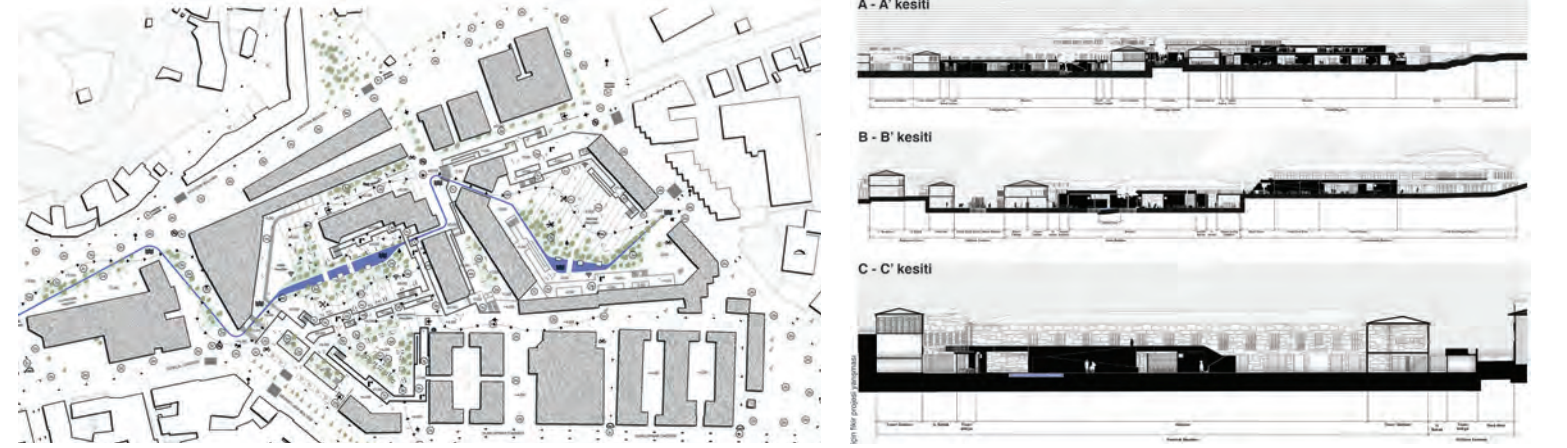
Muhammed Tarık Mermer - *İstanbul Kültür Ü. Mimarlık*

Jüri Raporundan

Odak alanının kuzey ve batısındaki mevcut yapıların, özellikle ölçeği bozan unsurlarının ayıkılarak Cumhuriyet Meydanı ile olan ilişkisini güçlendirecek şekilde yeniden düzenlenmesi, olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmiştir. Güneydeki üst avlu ile kuzeydeki alt avlu (Odak Alan) arasında bulunan mevcut iki katlı yapının üst katının kaldırılması, merkezi meydanın kuzey-güney doğrultusunda genişleyerek, iki kademeli bir kamusal alana dönüşmesine aracı olmuştur. Bu tasarım, ikonik bir tarihi unsur olan Temenni Tepesi'nin meydan üzerindeki

etkisini artırmıştır. Kanlıca Deresi'ni hatırlatan su elemanının, Cumhuriyet Meydanı'ndan başlayarak Damsa Çayı ile birleşene kadar doğudaki tüm çarşı avlularını birbirine bağlayan bir peyzaj ögesi olma fikri duyarlı bulunmuştur. Meydanlara eklenen yeni yapılar, bir yandan mevcut dükkanların servis alanlarını genişletmeye yararken, diğer yandan yereli referans alan mimari dili ile takdir edilmiştir. Ek yapıların, komşu mülk sahiplerinin talepleri doğrultusunda değiştirilerek uyarlanmaya, buna rağmen karakterini korumaya elverişli esnek tasarım yaklaşımı değerli bir mimari tavır olarak değerlendirilmiştir. Önerinin zayıf yanı

meydanların içine yerleştirilen yeni yapıların eski dükkanların vitrinlerini örtüyor oluşudur. Bu durum uygulama aşamasında bölge esnafıyla idari sorunlar yaşanacağını ve projenin çok iyi anlatılması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca yeni hacimlerin içine önerilen işlevler, alanın ihtiyacı olan ticari dinamizmi sağlama konusunda ikna edici değildir. Ne var ki mekanların içi başka türden işlevlerle de zenginleştirilebilir. Öneri yapılarla mevcut çeperler arasında oluşan pasajların darlığı ele alınması gereken bir başka sorun alanı olarak değerlendirilmiştir. Proje jüri tarafından oy birliğiyle birinci ödüle layık görülmüştür.

2. ÖDÜL: 46 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:
Furkan Şanlı - *İstanbul Kültür Üniversitesi,*
Mimarlık
Nagihan Damgacı - *İstanbul Teknik*
Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı

Yardımcılar:
Bilge Kardelen Bekiroğlu - *İstanbul Bilgi Üniversitesi, Mimarlık*
Özlem Çelik - *İstanbul Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık*
Müge Özkan - *İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık*

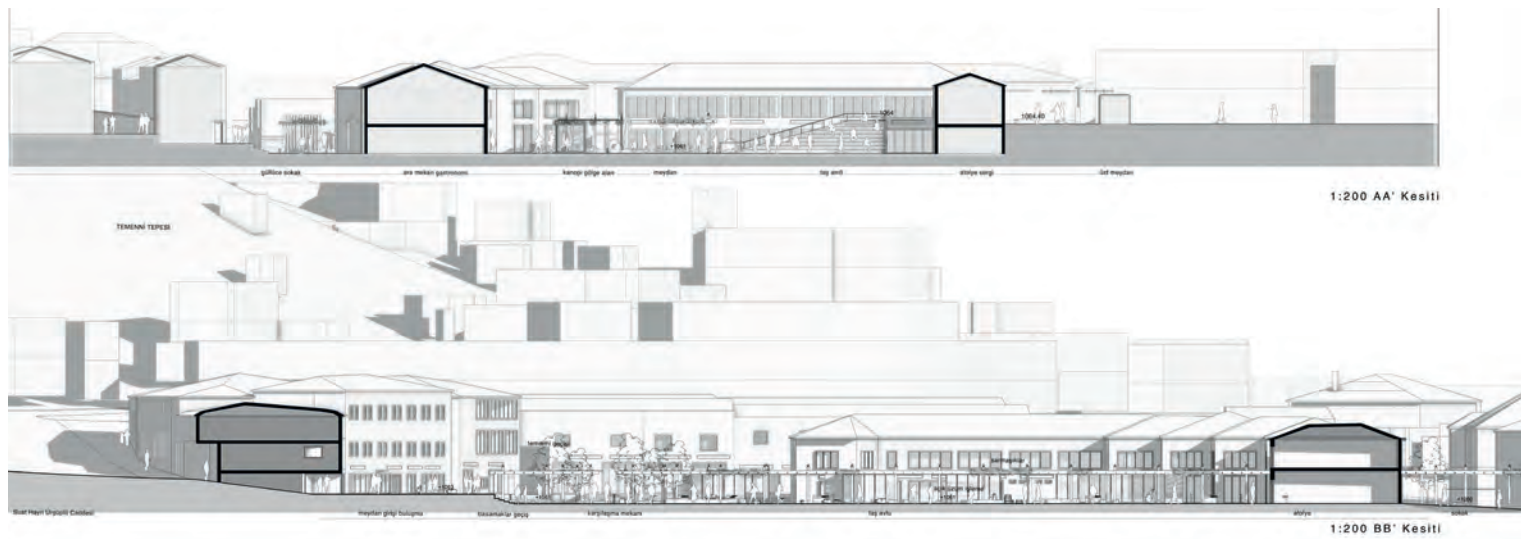
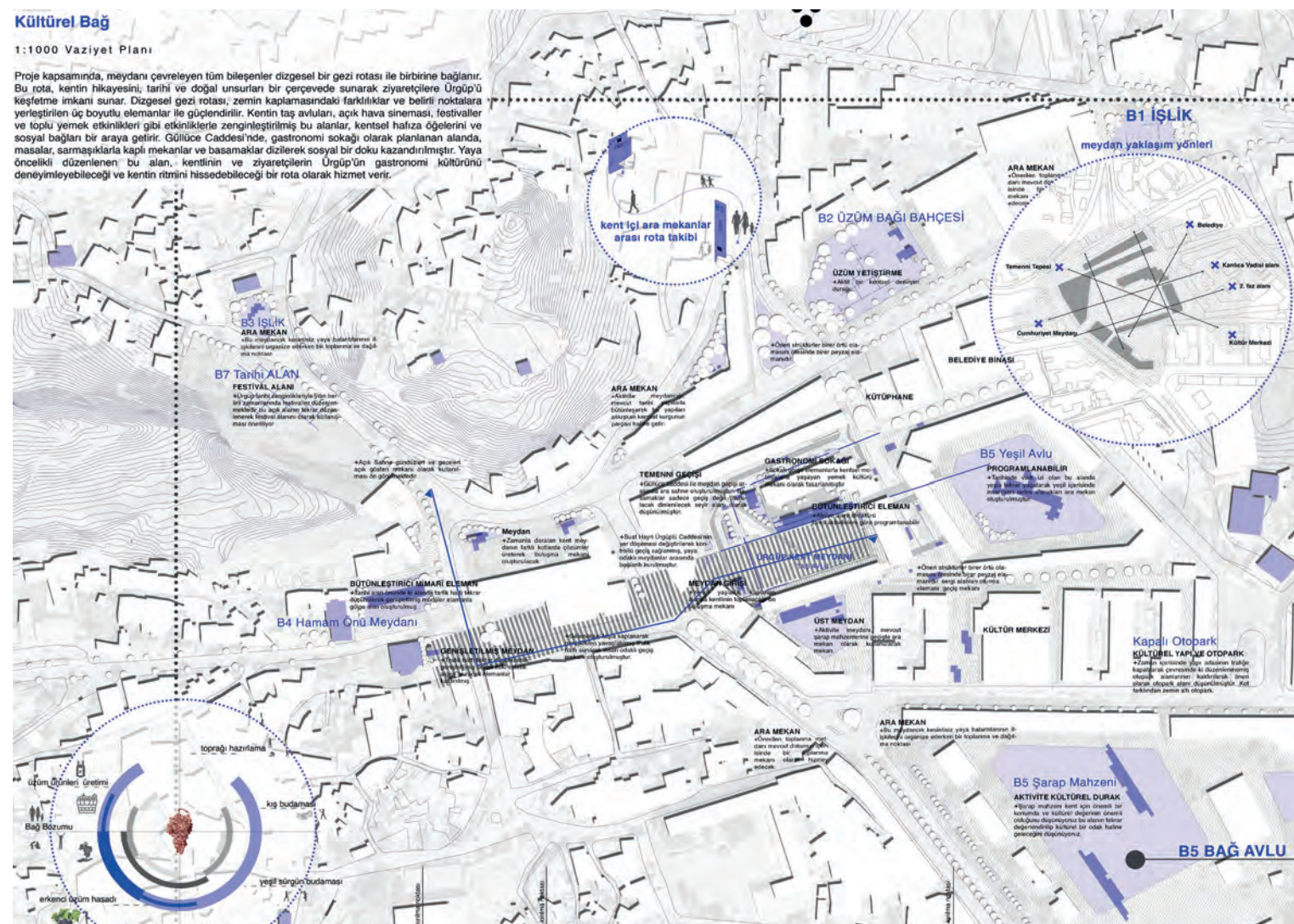

Jüri Raporundan

Projenin bağcılık kültürüne yaptığı vurgu ve bu temayla kentsel boşlukların birbiriyle ilişkilendirilerek işlevlendirilmesi değerli bulunmuştur. Önerinin güçlü yanı

Cumhuriyet Meydanı'nın güneyindeki trafik hattını (İstiklal Cd.) yavaşlatılmış döşeme tasarımı ile yaya ağırlıklı bir alana dönüştürerek Odak Alan ile Rum Hamamı arasındaki kentsel mekânda, Dutlu Camii

ve çevredeki geleneksel konutları öne çıkaracak şekilde yeni bir merkezi alan yaratmış oluşudur. Ne var ki yerleşimin en yoğun trafik arterlerinden biri olan İstiklal Caddesi'ne alternatif bir ulaşım senaryosu

düşünülmemiş olması öneriyi zayıflatmaktadır. Proje, senaryolarını mevcut yapıların tamamını korumak üzerine kurduğu için idare açısından kolaylaştırıcı bir dönüşüm projesidir. Odak Alanın içinde, döşeme kaplamasının güneydoğu köşesini yuka-

riya kaldırarak, üstünü Temenni Tepesi'ni izleme noktası haline getiren bir amfiye dönüştürmesi ve altının ticari mekân olarak kurgulanması takdir edilen bir pratik örnektir. Bu öneriyi yaparken meydan kaplaması tasarımının inceltilmemiş oluşu

eleştirilmiştir. Ayrıca mevcut yapılara dokunmamakla birlikte yapı cephelerine Güllüce Caddesi boyunca önerdiği iyileştirmeler projenin zayıf yönlerindendir. Proje jüri tarafından oy birliğiyle ikinci ödüle layık görülmüştür.

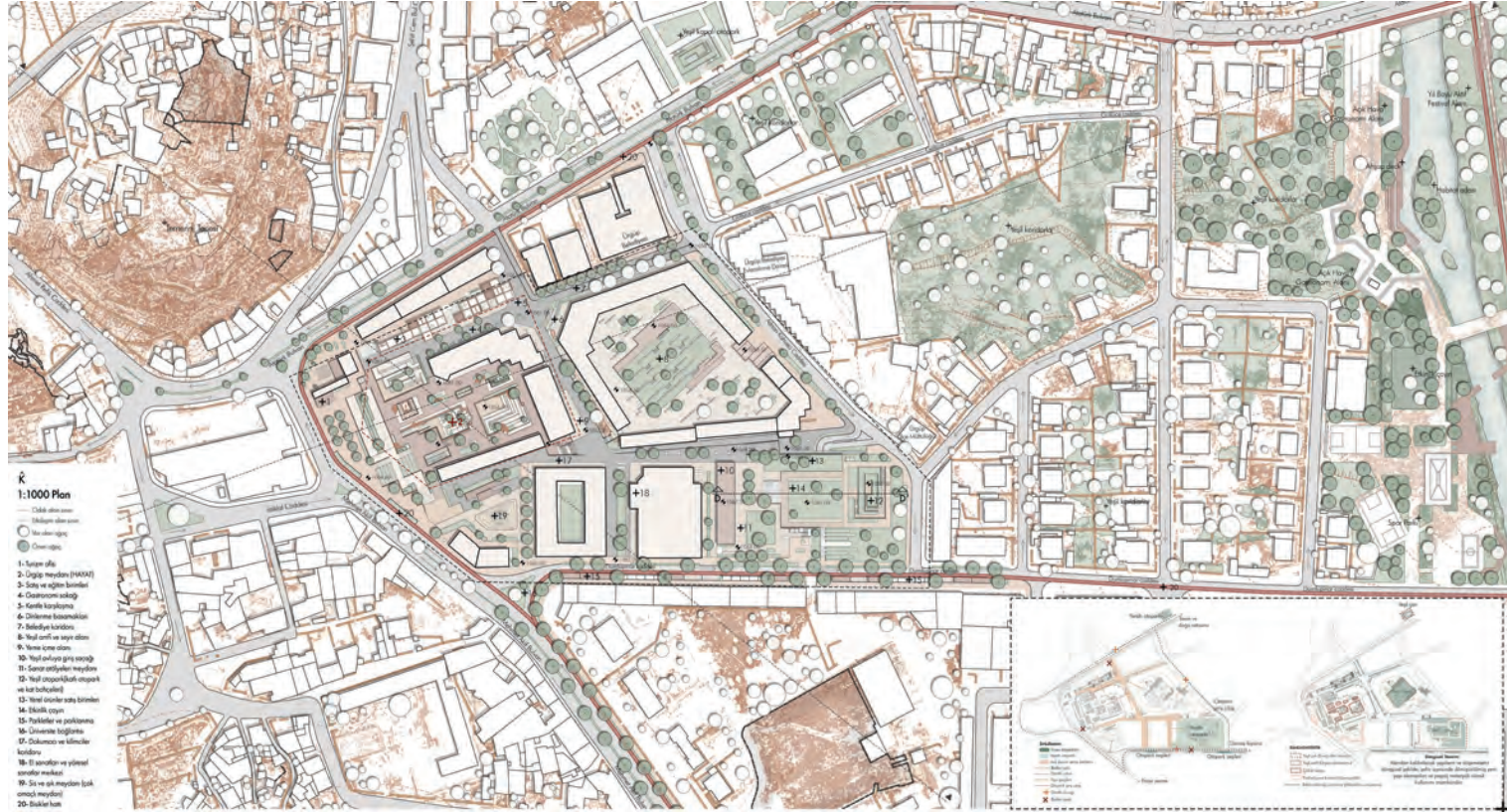
3. ÖDÜL: 1 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:

Hayriye Eşbah Tunçay - *Çukurova Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
Arda Coşan - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık*
Aybüke Yarbaskan - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
Nergis Şenkaya - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*

Yardımcılar:

Zeynep Ece Katipoğlu - *Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık*
Rümeysa Yapar - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
Meryem Gülbahar Okan - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
Simay Habiboğlu - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
Yağmur Solaz - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*

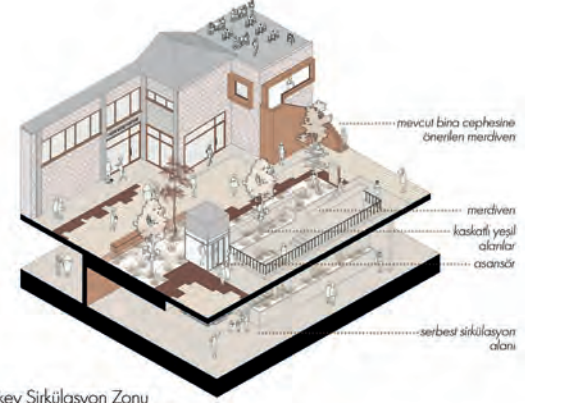
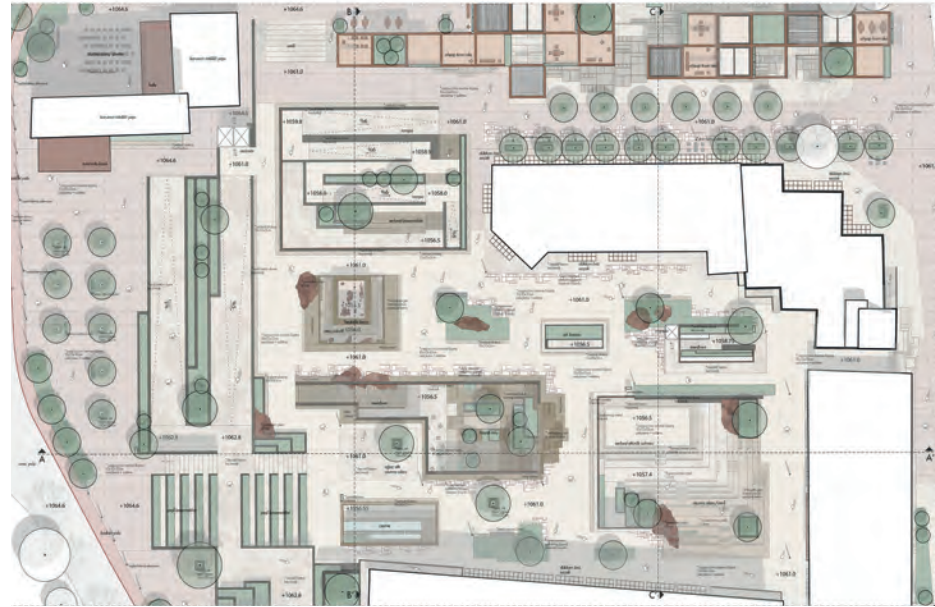
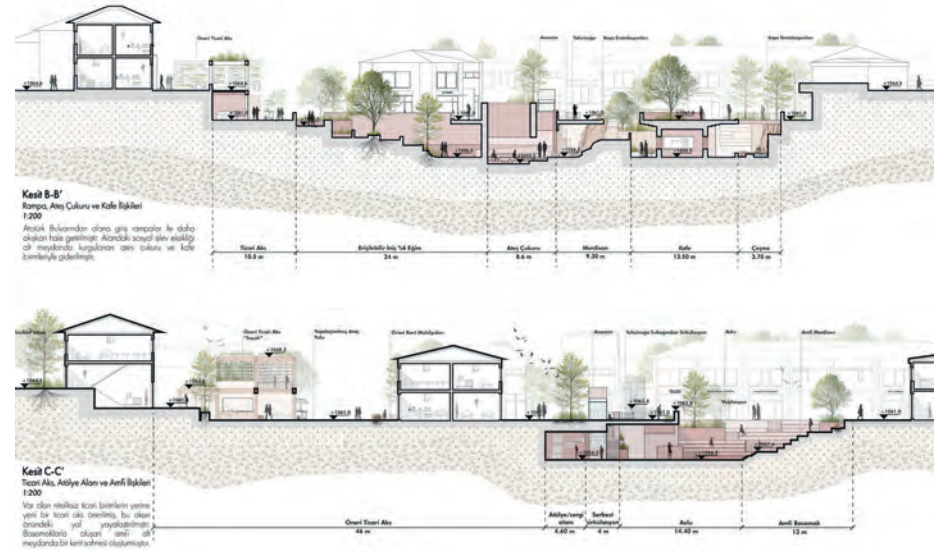
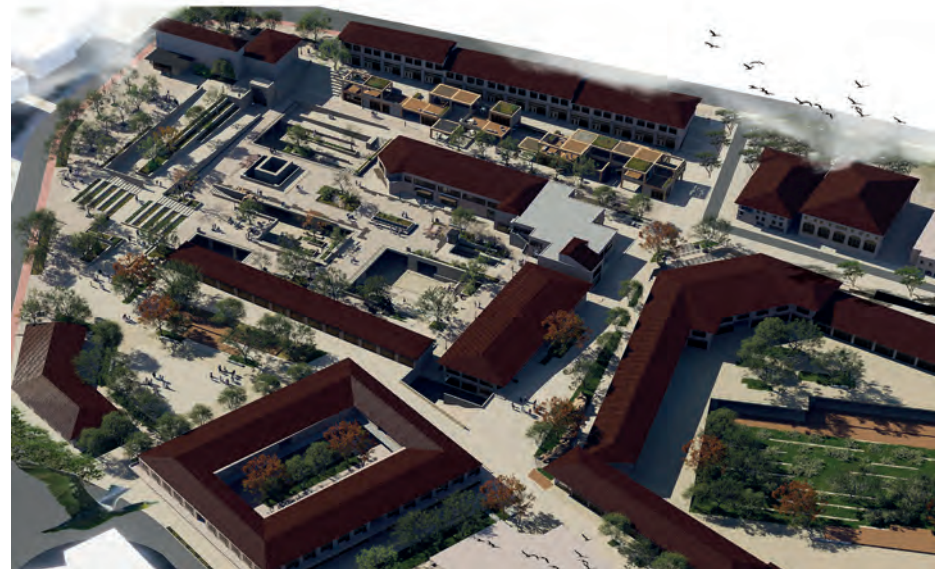

Jüri Raporundan

Ürgüp merkezini iyi incelediği ve birçok potansiyel alana dair öneriler geliştirdiği görülen projenin güçlü yanı Odak Alan içine önerdiği çok katmanlı "çökük bahçe" kurgusudur. Meydanın Kapadokya'dan ilham alan yer altı yaşama alanlarıyla zenginleştirilmesi önerisi, gölgelik nişleri meydanın altında oluşturu-

lan alternatif mekanlarda araması, bölgeye uygun bitki alternatifleri ile galerili iç bahçeler yaratması etkileyici bulunmuştur. Diğer yandan alt kotta oluşturulan yeni mekanlarda yeterli sayıda ticari üniteye yer vermemiş oluşu, fazla bulunan çok yakın ve iri iki rampa önerisi nedeniyle alanın verimli kullanımının önüne geçilmesi eleştirilmiştir. Güllüce

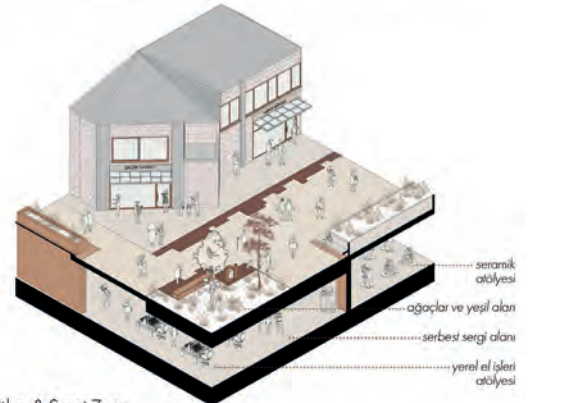
Caddesi'nin kuzeyindeki ve alanın batısındaki blokları tamamen yıkarak, yerlerine önerdiği yeni yapılaşmalar, mimari açıdan zayıf bulunmuştur. Kent merkezinin pek çok yerine öneriler geliştirilirken, mevcut binaların cephe iyileştirilmeleri için öneri getirilmemiş oluşu eksik bulunmuştur. Proje jüri tarafından oy çokluğuyla üçüncü ödüle layık görülmüştür.

Dikey Sirkülasyon Zonu

alt-üst kot meydan ve yeşil alan ilişkileri

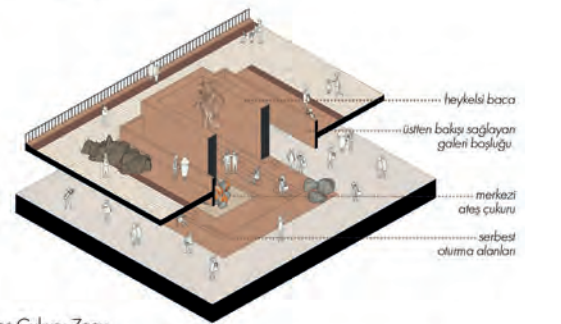
Dikey sirkülasyon zonları, farklı sirkülasyon elemanları ve katmanlı yeşil alanlar bir araya gelerek iki kat arasında süreklilik sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Bu mekansal süreklilik çözümlerine önerilen müdahalelerle desteklenmektedir.

Atölye & Sergi Zonu

alt kott mekan ve üst kot yeşil alan ilişkileri

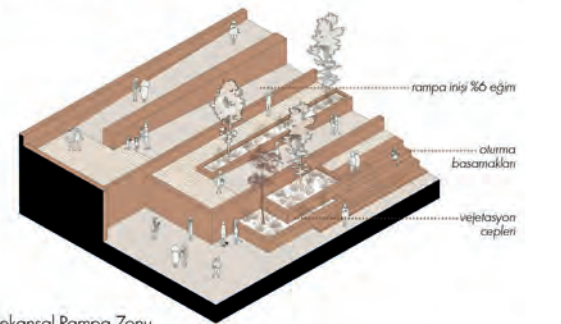
Alt kotta oluşturulan farklı kamusal alanlara sahip atölye mekanlarının kat yükseklikleri değişiminden yararlanarak meydan kotu katında daha fazla toprak derinliğine ihtiyaç duyan ağaç gibi farklı materyallerin yerleşimi mümkün kılınmıştır. Bu yüzden meydanadaki yeşil alanlar ve alt mekanlar birlikte kurgulanmaktadır.

Aleş Çukuru Zonu

merkezi işlev ve kottlar arası ilişkiler

Anadolu kültürünün ve bu coğrafyanın atış çarşısında benzer oluma eylemine mekan sağlamak için önerilen atış çukuru zonu alt kat ile üst meydan arasında bağları sağlayan heykelsi formlardan biri haline gelmektedir. Rampa ve baca duvarları arasında oluşan galeri boşluğundan kullanıcılar aşağıya gürbilmekte, zemindeki ve duvarlardaki yüzeyler bilgilendirme yüzeyleri olarak kullanılmaktadır.

Mekansal Rampa Zonu

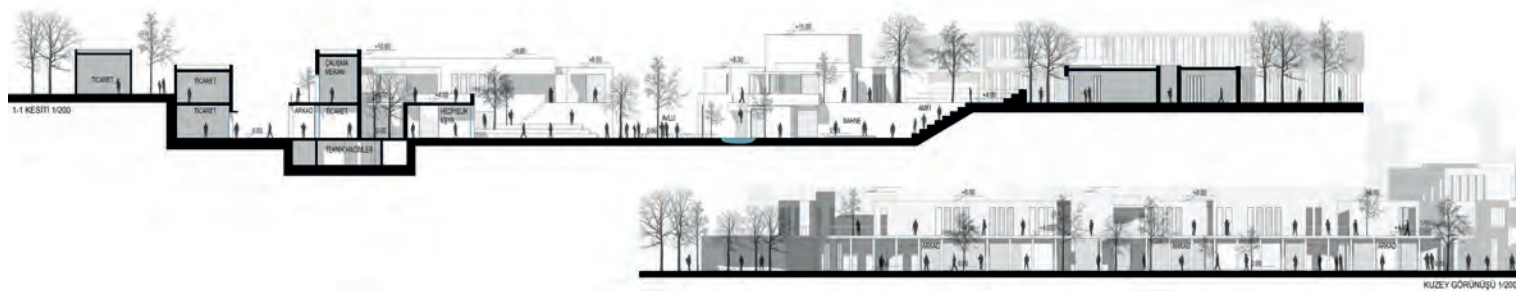
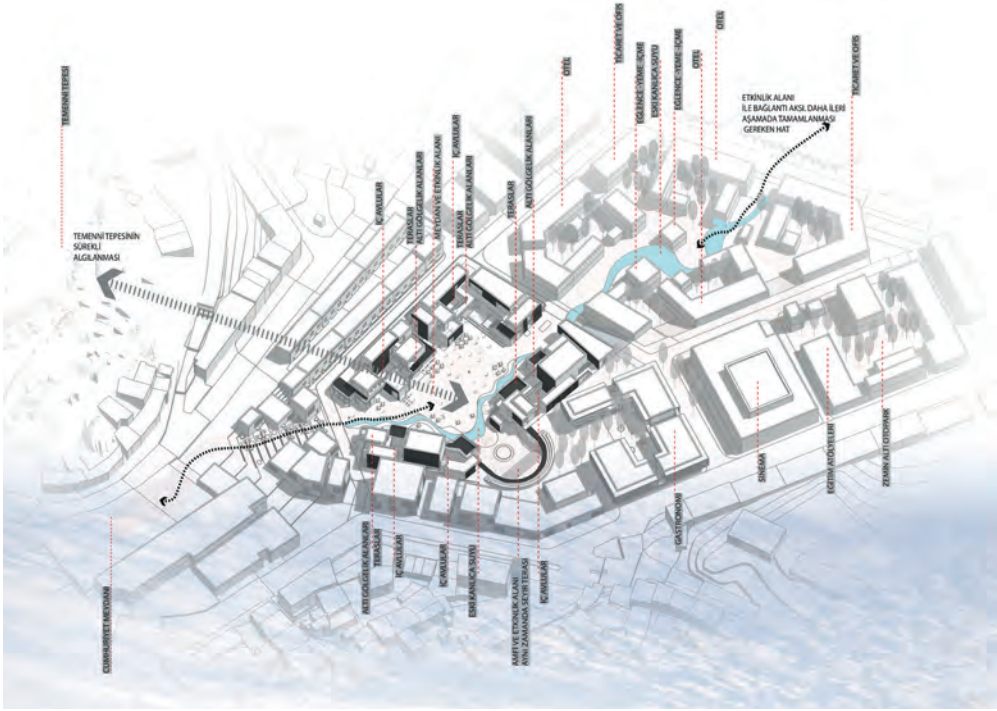
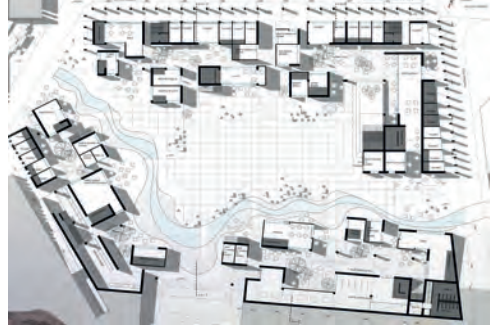
erişilebilir iniş, basamak ve yeşil alan ilişkileri

Alt katta iniş sağlayan rampa zonu, erişilebilir ve kapalıya bir sirkülasyon sunmasının yanı sıra bir mekansallık da oluşturarak alt katta inme eylemini katmanlı hale getirir. Kullanıcılar farklı zonlar ve yeşil alanlardan geçerek aşağıya inerler.

EŞDEĞER MANSİYON: 34 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:
İbrahim Eyüp - *Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık*
Hakan Deniz Özdemir - *Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık*
Olca Ovalı Eyüp - *Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık*

Yardımcılar:
Doç. Dr. Serhat Başdoğan - *Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık*

Jüri Raporundan

Odak alan çeperlerindeki mevcut yapıların tamamının yıkılmasının kent belleğinde yaratacağı dezavantajlı duruma rağmen yeni önerilen yapıların mekansal çeşitliliği olumlu bulunmuştur. Önerilen tasarımdaki kütle artikülasyonu meydan çeperlerindeki ticari etkinliğin çeşitlenme ve olası bir

dönüşüm senaryosuna adapte olabilmek potansiyelini desteklemektedir. Etkileşim alanı içerisindeki eski pazar yeri ile odak alanı, Kanlıca Deresi'nin yaratacağı potansiyel peyzaj koridoru ile birbirine bağlanması olumlu bulunmuştur. Cumhuriyet Meydanı ve Refik Başaran Meydanı'nı amfi ve kentsel basamaklar ile birbirine bağlayarak

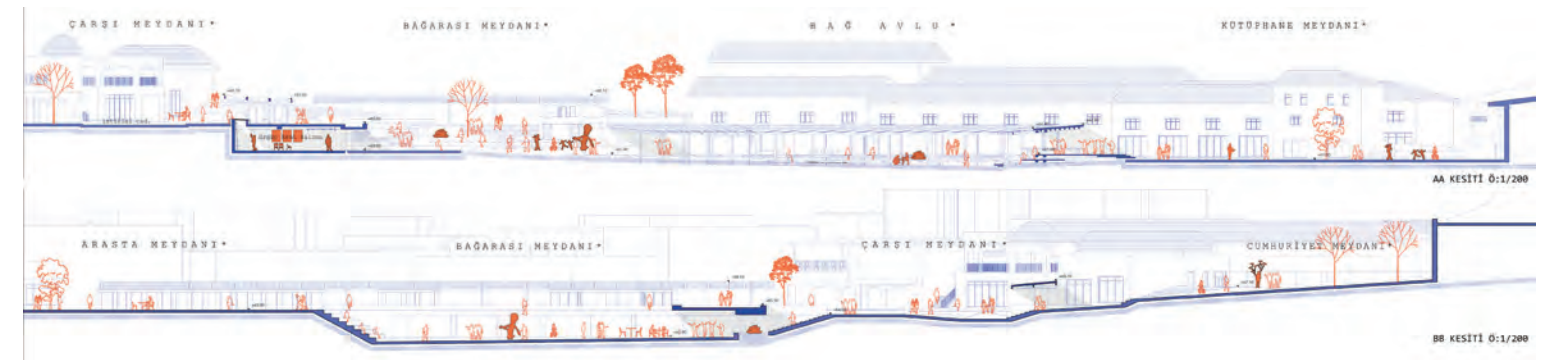
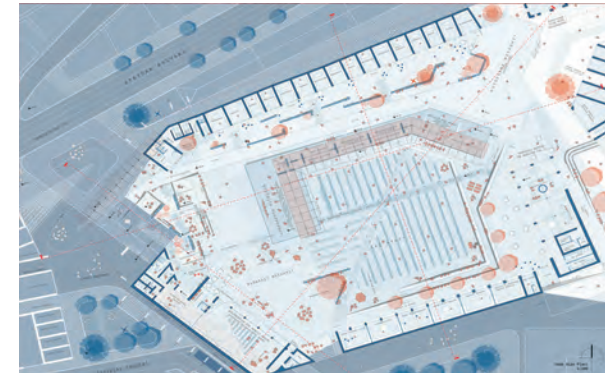
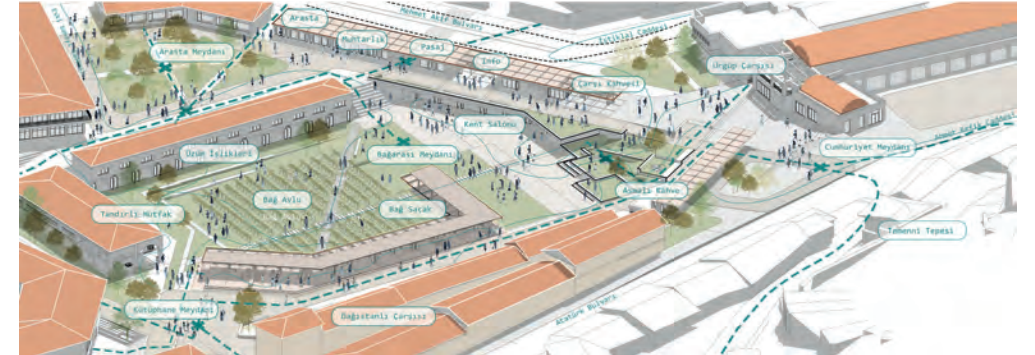
bütüncül bir kentsel mekan oluşturma çabası değerlidir. Öneri yapıların geliştirilme düzeyleri göz önüne alındığında, meydan ve açık alan tasarımlarının olgunlaştırılmaması eleştirilmiştir. Yarışmanın beklentisi doğrultusunda alternatif bir yaklaşım olarak görüldüğü için oy birliği ile Eşdeğer Mansiyon Ödülüne değer görülmüştür.

EŞDEĞER MANSİYON: 41 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:
Ece Kandemir Bağatır - *Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık*
Osman Can Bağatır - *Dokuz Eylül Üniversitesi, Mimarlık*

Jüri Raporundan

Yarışmanın beklentisine uygun olarak etkileşim alanının bütününe dikkate alarak geliştirilen önerinin, kentin geri kalanı ile kurduğu ilişki zayıf bulunmuştur. Yerel üretim ağını göz önüne alarak, odak alana getirdiği tematik yaklaşım olumlu bulunmasına rağmen, alanın kullanım alışkanlıklarını ve ihtiyaçlarını dikkate almaması eleştirilmiştir. Buna rağmen, önerilen tema ile uygun olarak her ölçekte tutarlı bir kurgu oluşturmada olumlu bulunmuştur. Odak alan çeperi ile kurduğu kesit ilişkisi aracılığı ile akıcı bir kentsel mekân kurma çabası değerli bulunmuştur. Odak alanın tam merkezinde "Bağ Avlusu" olarak düşünülen yumuşak zeminin, bir kent meydanının üretmesi beklenen yaşantıyı çeperlere sıkıştırması eleştirilmiştir. Buna rağmen çeperlerindeki yapıların zemin katlarındaki alternatifli plan kurgusu, projenin öne çıkan tarafı olarak görülmüştür. Yarışmanın beklentisi doğrultusunda alternatif bir yaklaşım olarak görüldüğü için oy çokluğu ile Eşdeğer Mansiyon Ödülüne değer görülmüştür.

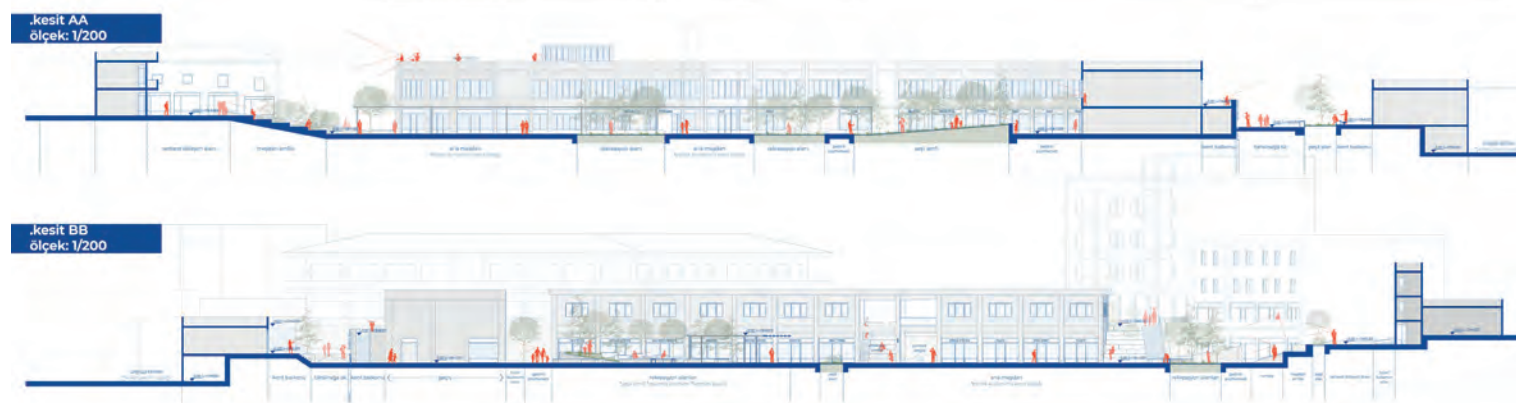
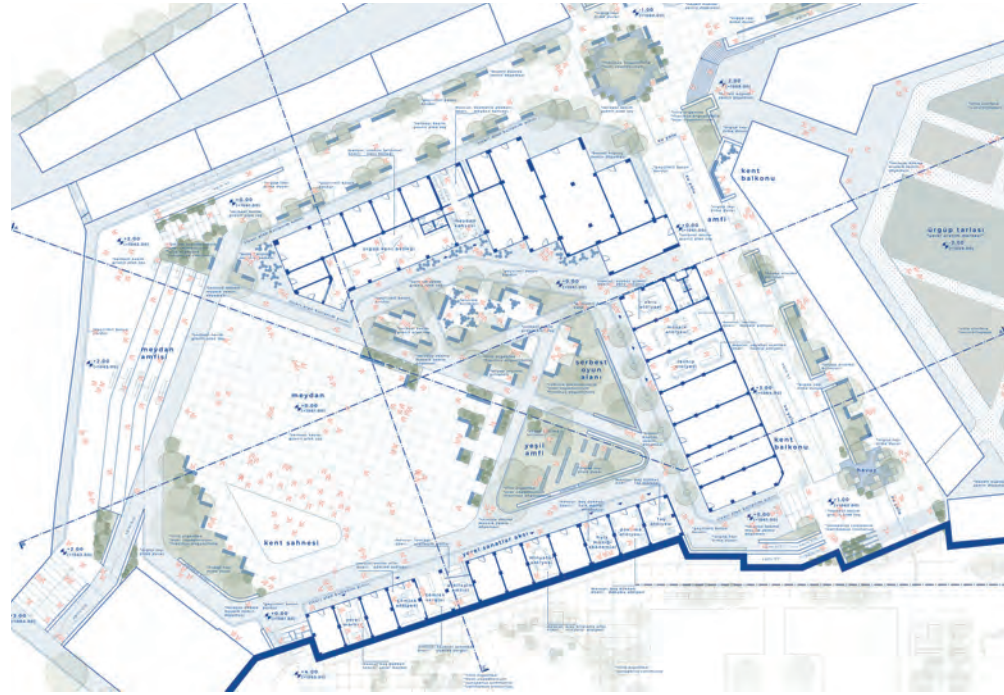
EŞDEĞER MANSİYON: 42 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:

Alp Buğra Nazar - İzmir Ekonomi
Üniversitesi, Mimarlık
Yağmur Sarıdede Nazar - İzmir Ekonomi
Üniversitesi, Mimarlık
Betül Aybüke Meral - Yaşar Üniversitesi,
Mimarlık

Jüri Raporundan

Mevcut hiçbir yapıyı yıkmadan yarışma alanının bütününe dair geliştirdiği açık alan kurgusu olumlu bulunmuştur. Önerilen müdahalenin açık alan ile sınırlı kalacak şekilde kurguladığı çözüm ekonomik ve rasyonel bulunmasına rağmen bu tavrın alanın olası potansiyellerini kısıtladığı düşünülmüştür. Açık alan tasarımındaki kurgusunu malzeme düzeyine indirememesi, yerelle ilişkisinin zayıf olması ve öneri çözümlerin şematik bir seviyede kalması eleştirilmiştir. Yarışmanın beklentisi doğrultusunda geliştirdiği bu yaklaşım sebebiyle oy birliği ile Eşdeğer Mansiyon Ödülüne değer görülmüştür.

SATIN ALMA: 8 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:

Lebriz Atan Karaatlı - İstanbul Teknik
Üniversitesi, Mimarlık
Sacit Arda Karaatlı - İstanbul Teknik
Üniversitesi, Mimarlık
Cihan Şehla - Yıldız Teknik Üniversitesi,
Şehir Planlama
Ecem Torun - İstanbul Teknik Üniversitesi,
Peyzaj Mimarlığı

Yardımcılar:

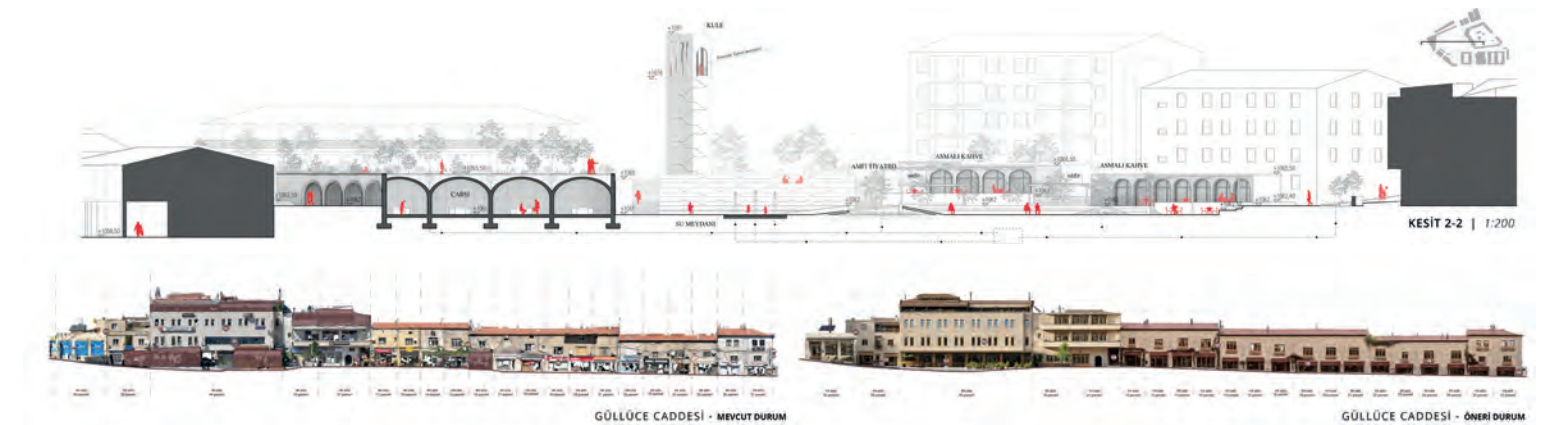
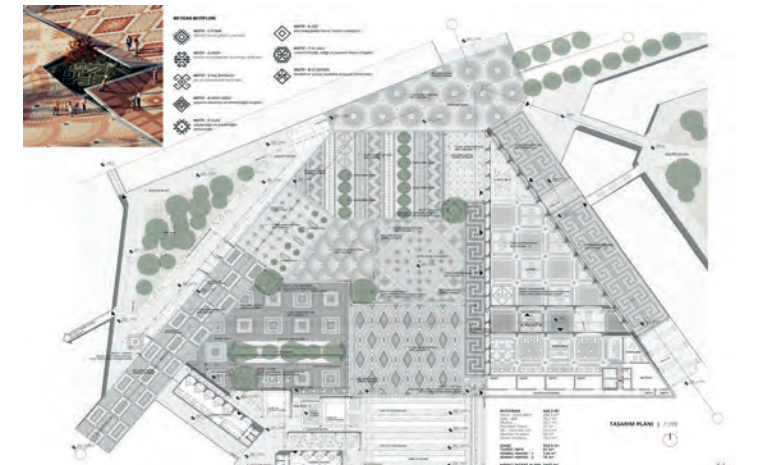
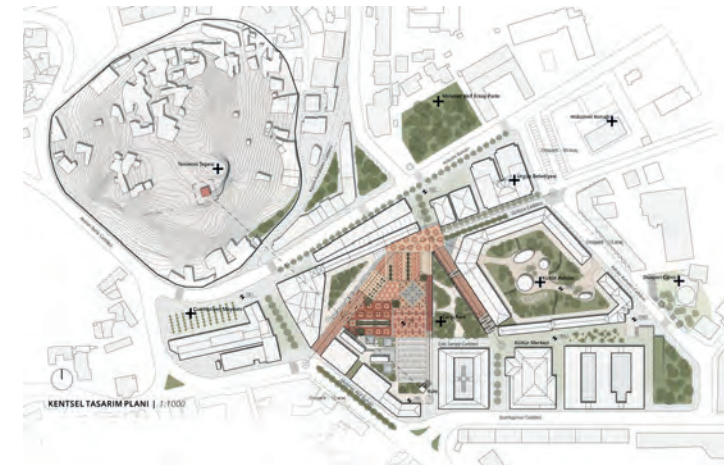
Ömer Akman - Yıldız Teknik Üniversitesi,
Mimarlık
Selin Bakkaloğlu - Öğrenci, Yıldız Teknik
Üniversitesi, Mimarlık

Jüri Raporundan

Yerelle ilişkisini dokuma zeminler üzerinden kurma fikri cesaretli ve özgün bulunmuştur. Geliştirilen tasarımın geleneksel motiflere dayandırılması ve bunları kentsel bir mekânın zeminine aktarımı takdir edilmiştir. Bununla birlikte raporda değinilen "Temenni Tepesini izleme fikrinin alan için yeterli bulunduğunun belirtilmesi ve önerilen zeminin "surete aldanmayan

hakikati arayan" niyetle üretildiği savı tartışılabilir bulunmuştur. Dokuma zemin fikrinin alternatifli kentsel kullanımları tetikleme potansiyelinin kullanılmadığı, yüzeysellikten mekansallaşmaya geçemediği ve ayrıca şartnamede vurgulanan özel mülkiyetin varlığına herhangi bir çözüm

getirmemesi eleştirilmiştir. Odak dışındaki etkileşim alanında yaptığı kentsel tasarım önerileri olumlu karşılanmasına rağmen odak alan içerisinde alanın kullanımını zenginleştirememiş olması olumsuz bulunmuş ve oy birliği ile satınalma ödülüne layık görülmüştür.

SATIN ALMA: 37 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:

Süleyman Can Çinkılıç - *Bartın Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
 Melih Yılmaz - *Yıldız Teknik Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama*
 Baha Yurttaş - *İstanbul Bilgi Üniversitesi, Mimarlık*
 Nergis Aşar - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
 Ekin Şeker - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*

Yardımcılar:

Serra Acartürk - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
 Yağmur Danışma - *İstanbul Teknik Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
 Burak Işık - *Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*
 Murat Kılıçoğlu - *Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı*

Jüri Raporundan

Coğrafyanın özgünlüğünü dikkate alarak geliştirdiği mekansal üretim tekniği başarılı bulunmuştur. Cumhuriyet Meydanı ile kurduğu ilişki ve bu bölgede geliştirdiği etkinlik meydanı olumludur. Etkinlik meydanının devamı olarak düşünülen ve üst fikirlerle beslenerek geliştirilen ara mekanlar, alanı parklaşmaya yöneltmiştir. Bu tavrın alanı parklaştırarak kentsel mekanı tekdüze ve alternatifsiz hale getirmesi eleştirilmiştir. Önerilen kurgunun mevcut yapı stoğu ile fiziksel ve programatik olarak nasıl ilişki kuracağı sorgulanmıştır. Yıkılmış yapı stoğu yerine önerdiği yeni yapıların yeteri kadar/umulan biçimde yerleşemediği düşünülmüştür. Üst ölçek okumalarında yaptığı çalışmalar başarılı bulunmuş ve oy birliği ile satın alma ödülüne layık görülmüştür.

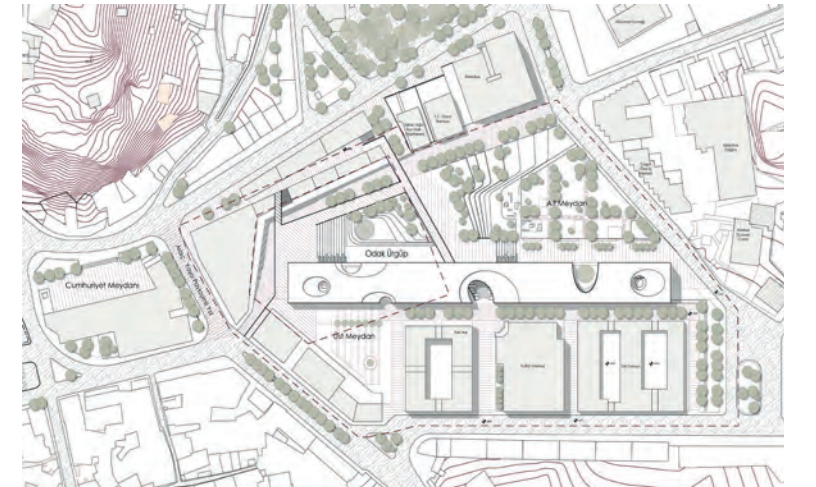
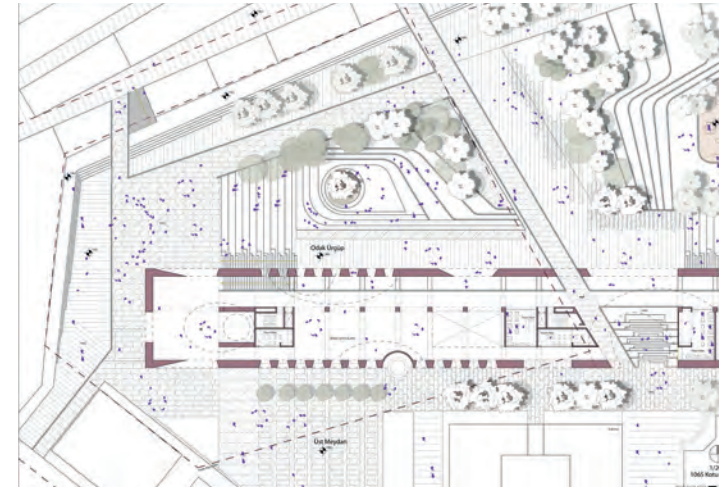
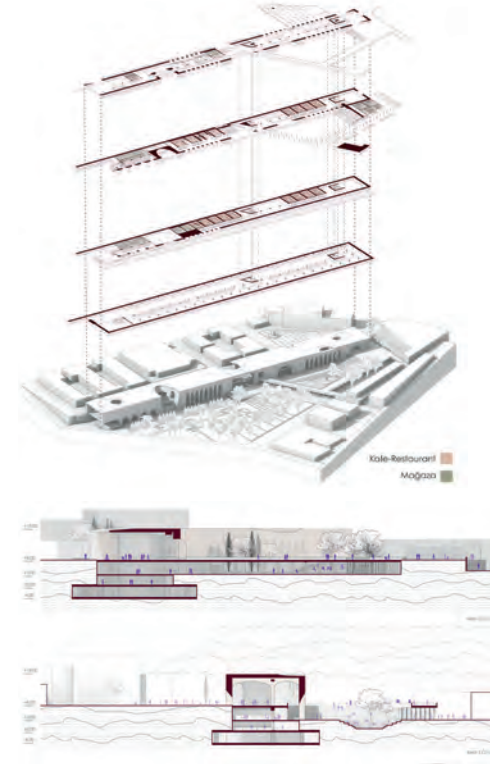
SATIN ALMA: 93 SIRA NUMARALI PROJE

Proje Ekibi:

Anıl Sıdar İldan - *ODTÜ, Mimarlık*
 Eren Başak - *ODTÜ, Mimarlık*

Yardımcılar:

Deniz Çevik, *ODTÜ, Mimarlık*

Jüri Raporundan

Raporda değinildiği üzere "Odak Ürgüp" yarışma alanı içerisinde hali hazırda yer alan yapıların bu alanı yeterince odak haline getirebilmesi için uygun bir hacmin ve niteliğin ortaya konamaması gibi bir belirsizlik barındırdığı" iddiası ve bu kabul ile beraber önerilen "kovuk" fikrinin yeni kentsel ve mimari

aralıklar üretme çabası olumlu bulunmuştur. Bunun yanında önerilen yapının mekânsal niteliği ve tektonik ifadesi güçlüdür. Önerilen kabuk yapı yüzeyi içinden eksiltmelerle boşluklar oluşturma stratejisinin yerel coğrafya ile ilişki ve buraya özgü olma hali özelinde alternatif bir öneri olduğu düşünülmüştür. Güçlü ve keskin çizgisel tanımın kuzey yö-

nünde tanımladığı Odak Ürgüp alanının alt meydan, üst meydan gibi alternatif kentsel açıklıklar sunmasının öneriyi zenginleştirdiği düşünülmüştür. Yarışma alanının güncel durumu ve ölçeği göz önünde bulundurulduğunda müdahalenin dozu, odak alan ve etki alanı bağlamında eleştirilmiş ve oy çokluğuyla satınalma ödülüne layık görülmüştür.

MODERN GEZİLER: KENDİNİ ARAYAN BİR YAZI DİZİSİ – 18

Yazı dizimizin on sekizincisinde Saadet Gündoğdu, bizi Kastamonu Göl Köy Enstitüsü yerleşkesinde bir geziye çıkarıyor. Günümüzde askeri bir yerleşke olarak kullanılan bu alanı ziyaret etmek için özel izin gerekiyor olması, yazıyı daha anlamlı ve değerli kılıyor. Samsun Üniversitesi Mimarlık Bölümü öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Saadet Gündoğdu'yu Covid-19 salgını döneminde Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda çevrimiçi olarak yürütmekte olduğum Koruma Projesi dersine konuk olarak davet etmiş, ve her bir öğrencinin bir köy enstitüsü yerleşkesinin mimari niteliklerini çalışacağı şekilde organize ettiğim bu derste kendisi ile birlikte Samsun'a görece yakın olan de Göl Köy Enstitüsü'nün mimari nitelikleri üzerine bir çalışma yürütebileceğimizi belirtmiştim. Böylece uzaktan da olsa incelemeye başladığımız bu konuda 2024 yılında, kaynakça bilgilerini en sonda bulabileceğiniz kapsamlı bir yayın yaptık. Saadet Gündoğdu'nun aşağıda anlattığı ve Göl Köy Enstitüsü Mezunlar Buluşması organizasyonu kapsamında yapılmış olan gezi, görülmesi zor olan bu modern miras yerleşkeyi bize tanıtırken aynı zamanda bize kullanıcıları tarafından sahiplenilen ve düzenli ziyaret edilen modern yerleşkelerin varlığını gösteriyor. Eski kullanıcıların bu ilgisinin öneminin altını çiziyor, tüm modern miras yapılarının eski kullanıcıları tarafından benzer şekilde hatırlanması ve ziyaret edilmesi dileklerini sizlerle paylaşıyorum.

Bölüm Editörü: Prof. Dr. FİGEN KIVILCIM ÇORAKBAŞ
Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

ZAMAN İÇİNDE ZAMAN: KASTAMONU ESKİ GÖL KÖY ENSTİTÜSÜ YERLEŞKESİ'NE YOLCULUK

Saadet Gündoğdu, Dr. Öğr. Üyesi,
Samsun Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım
Fakültesi Mimarlık Bölümü

Batı Karadeniz Bölgesi Kastamonu ilinde bulunan Göl Köy Enstitüsü, Erken Cumhuriyet döneminde açılan okullardan birisidir. Bu yerleşkenin mimarisi ve kültürel miras değerleri üzerine akademik çalışma yapmaya 2020 yılında çalışmaya başladım. 2023 yılına kadar yerleşkenin yerinde incelenmesi mümkün olmamıştır. Kastamonu'da sözlü görüşmeler yaptım, Gölköylüler Vakfı Fotoğraf Arşivi'ndeki eski fotoğrafları sentezledim, eski haritaları analiz ettim, Gamze Şensoy'un arşivinden faydalanaarak ve de mezunların anlatılarının yer aldığı kitapları da sentezleyerek yerleşkenin mekansal kurgusunu, mimarisini ve kültürel miras değerlerini kavrayarak analizler oluşturdum.

Covid-19 salgını sonrası Temmuz 2023'te Göl Köy'de düzenlenecek olan enstitü mezunları toplantısı (21. Göl Köylüler buluşması) ve alanın gezileceği haberi beni oldukça heyecanlandırmıştı. İlki 26 Haziran 1993'te düzenlenmiş olan mezunlar buluşması salgın sebebiyle 3 yıl boyunca yapılamamıştı. 2000 yılından itibaren Jandarma Eğitim Alay Komutanlığı

Resim 1. 21. Mezunlar Buluşması, 2 Temmuz 2023, Kastamonu Cumhuriyet Meydanı.

kullanımında olan yerleşkeyi ziyaret için daha önce birkaç sefer izin talebinde bulunmuş olsam da salgın koşulları ve güvenlik benzeri nedenlerden o zamana kadar alanı gezmek maalesef mümkün olmamıştı. Samsun'dan Kastamonu'ya olan modern geziler yolculuğumun sonunda yerleşkeyi görme ve Göl Köy Enstitüsü'nde eğitim almış olanlarla sohbet etme fırsatı yakalamış oldum.

Bu gezi ile Erken Cumhuriyet döneminde tasarlanmaya ve inşa edilmeye başlanmış bu eğitim yerleşkesinde özgün döneminden kalma yapıları ve günümüze ulaşamayan izleri, yerleşkeye zaman içinde eklenen yeni yapıları gözlemledim. Ayrıca mezunların anlatıları ve anıları ile enstitü hayatını, insanın mekan ile etkileşimini ve böylece enstitünün somut olmayan kültürel miras değerlerini de dinlemiş

oldum. Bu yazıyı yazmaktaki amacım hem yaşam kültürünü hem de mimari olarak yapıldığı dönemin modern bir eğitim örneği olan Göl Köy Enstitüsü izlenimlerimi sizlerle paylaşmaktır.

Alan gezisini anlatmadan önce sizlere kısaca hem Kastamonu'nun kısa bir tarihinden hem de Göl Köy Enstitüsü'nün kuruluşundan bahsetmek isterim. Osmanlı Devleti döneminde önemli bir kent dokusuna sahip olan ve konaklama noktası olarak merkez konumunda bulunan hanlar ve kervansarayların yer aldığı Kastamonu, günümüzde hem Osmanlı hem de Cumhuriyet döneminden mimari miras değerlerini barındıran bir kenttir. 18. yüzyıldan itibaren Osmanlı'da askeri eğitim alanında atılan yeni adımlarla reformlar başlamıştır. Anadolu'da önemli kentlerden biri olan Kastamonu Osmanlı son döneminden itibaren modern eğitim alanındaki yenilikleri uygulamıştır ve 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren eğitim konusunda ilklere imza atmış önemli bir merkezdir. Kastamonu'nun eğitimde öncü olduğu bu dönemlerin mimari izleri günümüze ulaşmıştır.

Cumhuriyet döneminde açılan okullardan biri olan Köy Enstitülerinin kurulacağı yerler hakkında yasada, kent ve kasabalardan uzak, geniş arazilerde ve de ziraata elverişli yerlerin seçilmesi (TBMM, 1940) kararı alınmış olması, Kastamonu'da kurulacak olan enstitünün Göl Köyünde kurulumunda etkin olmuştur. Onun da öncesinde 1938'de Kastamonu'da ilk olarak Gölköy Eğitim Kursu (Göl Eğitim Kursu), ardından 1940 yılında da Göl Köy Enstitüsü açılmıştır.

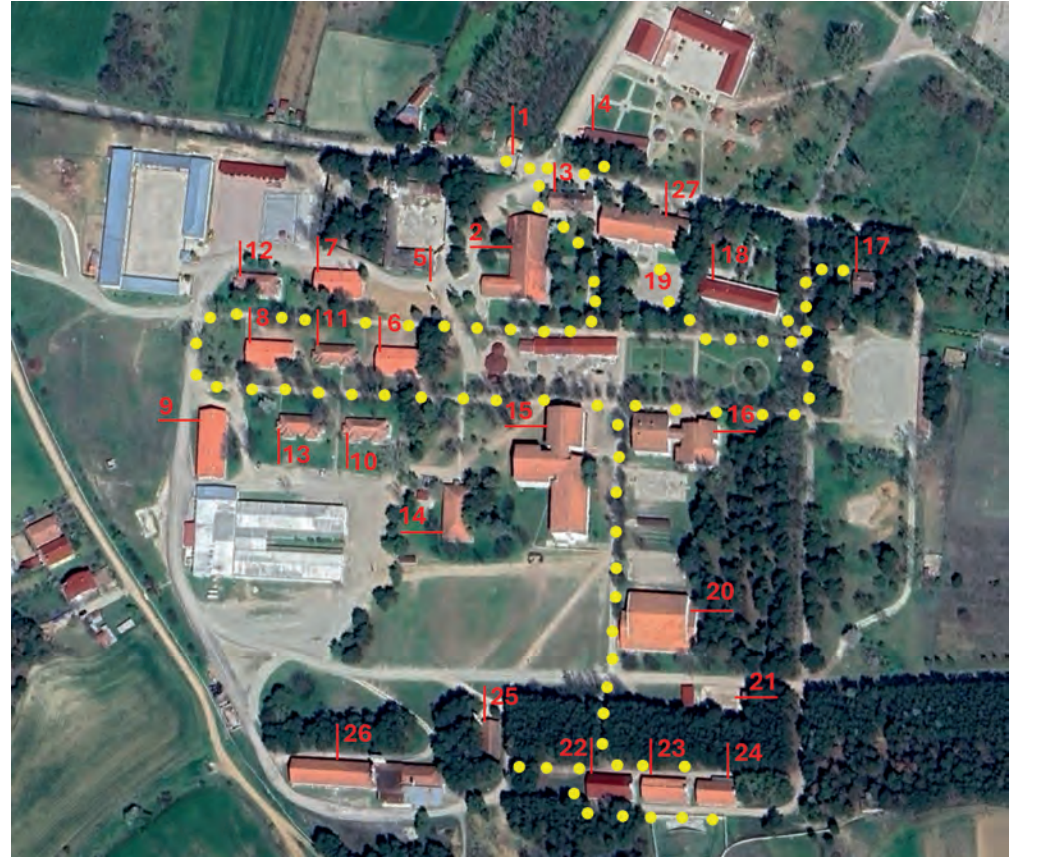
Köy enstitüleri, Türkiye'de 21 ayrı ilde çevresindeki illere hizmet etmek için kurulmuştur, Göl Köy Enstitüsü de bu yerleşkeler ağıının bir parçasıdır. Yerleşke bu bağlamda bölgesel bir değer taşımaktadır.

Göl Köy Enstitüsünün kuruluş hikayesini kısaca anlatmış oldum. Şimdi sıra geldi 21. Mezunlar Buluşması kapsamında yapılan teknik geziye...

Bir yaz sabahı, sonradan otele dönüştürülmüş geleneksel bir Anadolu konutunda uyanmanın huzuru, mezunlarla sohbet edebilecek ve yerleşkeyi görebilecek olmanın heyecanı ile başlamıştı. Buluşmaya yakın illerdeki Köy Enstitülerinden ve Kız Sanat okullarından mezun olanlar, Göl Köy Enstitüsünde okumuş olanlar, 1954'ten sonra da bu okullardan mezun olanlar ve bu okulda öğretmenlik yapmış olanlar çoğunlukla aileleriyle birlikte katılmışlardı. Kastamonu Cumhuriyet Meydanında başlayan gezide birbirini yıllardır görmeyen mezunların mutluluğu gözlerinden okunmaktaydı. Ben de 2020 yılında, Kastamonu'ya yerleşke hakkında bilgi toplamak için gittiğimde tanıştığım Göl Köy Enstitüsü mezunu, eski Milli Eğitim Müfettişi, Sayın Emin Arık Hoca'nın sayesinde mezunlarla tanışma ve sohbet etme fırsatını yakalamış oldum. Atatürk Anıtı'na çelenk su-

Resim 2. Gölköy Jandarma Alay Komutanlığı girişi.

Resim 3. Kastamonu Eski Göl Köy Enstitüsü yerleşkesindeki gezinin rotası ve yapı no. 'ları.

numunun ardından Kastamonu kent merkezinden 12 km mesafe uzaklıkta olan Eski Göl Köy Enstitüsüne yaklaşık 15 dakikalık bir yolculuktan sonra ulaştık. Mezunlar tarafından Jandarma Alay Komutanlığından alınmış giriş izni ile Göl Köy Enstitüsüne yolculuk başladı.

Daha önceden yapmış olduğum araştırmalar ve okuduğum yayınlarındaki anlatılar gezi sürecinde yerleşke kurgusunu anlamam için yol gösterici olmuştur.

Jandarma Alay Komutanlığı girişinde (1 no.'lu alan) yapılan kontrollerin ardından 2 no.'lu (eski yemekhane) ve 3 no.'lu (eski kütüphane) yapılarının önündeki avluda çaylar içildi, mezunların bir kısmı eğitim süreçlerine dair anılarını anlattıktan sonra gruplar halinde görevli Jandarma eşliğinde yerleşke gezisi başladı. Bu gezi sürecinde sadece 3 yapının içerisine girilmesine müsaade edildi. Resim 3'te tüm gezi rotalarını ve yapıları numaralarıyla birlikte aktarmaktayım.

Resim 4. Eski İlköğretim binası.

Yerleşkeye girdiğimiz yol aksı Enstitüyü kuzey ve güney olarak ikiye bölmektedir. Yerleşkenin ortasında geçen yolun kuzey bölümünden sadece 4 no.lu eski ilköğretim yapısı görülmüştür. Tek katlı, beşik çatılı yapının tüm doğruları değiştirilmiştir. Gezilen diğer tüm yapılar yolun güney bölümündedir.

Yerleşkede eğitimci kurs dönemi, köy enstitüsü dönemi ve 1954 sonrası dönemin yapıları topluluğunu görmekteyiz. Enstitü dönemine ait yapıların bir kısmı, Göl Köy Enstitüsü Projesi Ulusal Mimari Proje Yarışmasını kazanan Yüksek Mimar Asım Mutlu'nun ve Ahsen Yapanar'ın tasarımıdır. Bunun dışında 4 tane daha köy enstitüsü (Akçadağ, Beşikdüzü, Pa-

zarören ve Aksu) yarışmasını kazanmışlardır (Kıvılcım Çorakbaş, 2019). Asım Mutlu ve Ahsen Yapanar'ın tasarladıklarını gezimizde görme fırsatı elde ettik (Resim 3'teki 4, 17, 21, 22, 24, 23, 25, 26 no.lu yapılarıdır).

2000'lere kadar devam eden eğitim sürecinde alanda yer alan binalar, altyapı, sosyal tesisler, tarım alanları bir arada bir yerleşke oluşturmaktadır. Bu farklı eğitim süreçleri ve birlik-telikler mekân üretimi ve dönüşümünde etkin rol oynamıştır. Göl Köy Enstitüsü ile özdeşleşen, kaynaklarda anlatılan, tuğlanın kendileri tarafından üretilimi ve bunu başka enstitülere de öğretmeleri enstitüyü/yerleşkeyi özgünleş-tiren uygulamalardan biri yapmıştır.

Resim 5. Gölköy'de inşaat çalışmaları başlamadan önce çadırların kurulu olduğu meydan ve çadırlar (Bizim Ordugâh Balkır'ın arşivi) (Balkır, 2002).

Enstitünün kapatılmasından sonraki eğitim süreçlerinde yerleşkede yeni yapılar inşa edilmiş ve alan kullanımının jandarmaya devredilmesi ile bu dönemde inşa edilen yapıların bir bölümü özgün işlevine uygun kullanılmadığından, bir bölümü de bakımsızlıktan yapısal bozulmalara maruz kalmış, ihtiyaca yönelik olarak, özellikle kuzeyde eğitimci kursu döneminde yapılmış olan yapıların çoğu yıkılmış, yerine yeni yapılar yapılmıştır.

Yerleşkedeki yapıların dönemlerine göre şu şekilde sıralayabiliriz: Eğitimci kursu için inşa edilmiş (18 numaralı yapı), Enstitü döneminde yarışma projesiyle veya ihtiyaca yönelik olarak inşa edilmiş (2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 14, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26 numaralı) yapılar, 1954 sonrasında 2000'e kadar (Köy Enstitüleri sonrasında) (1954-55 eğitim öğretim döneminde Göl İlköğretim Okulu, 1975-76 Göl Öğretmen Lisesi, 1989-90 Göl Anadolu Öğretmen Lisesi) inşa edilmiş (10, 11, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 27 numaralı) yapılar (Gündoğdu ve Kıvılcım Çorakbaş, 2024).

Köy enstitülerinde eğitim, tarım eğitimiyle birlikte yürütülmüş, enstitüler ziraat yapılabilecek alanlarda inşa edilmişlerdir. Bu sebeple Göl Köy Enstitüsü de yeşil alanlar içerisinde güçlü bir peyzaja sahiptir. Bu sayede bölgede bir eğitim ekonomisinin oluşmasını sağlamış, üretimlerde yerel çözümlere de katkıda bulunmuştur.

Göl Köy Enstitüsü'ne ait eski fotoğraflarda sıklıkla çadırları görmekteyiz. Burada eğitime çadırlarla başlanmış ve Enstitünün ortasından geçen yolun kuzey tarafına yerleşilerek kurulan 28 tane çadır 7 ay boyunca kullanılmıştır (Balkır, 2002).

Geziye öncelikle oturduğumuz çay bahçesini tanımlayan 2 ve 3 no.lu yapılar ile başladık. Enstitü döneminde kütüphane olan 3 no.lu yapı günümüzde askerlerin televizyon izledikleri yer olarak kullanılmaktadır. Tek katlı, beşik çatılı yapının cephesinde bazı eklemeler, pencere doğrularında değişiklikler göze çarpmaktadır. İçine girdiğimizde ahşap tavan ve ahşap çıtalar yapının özgünlüğünü yansıtmaktadır. Bu yapı 2008 yılında mimari miras olarak tescillenmiştir. Enstitü döneminde mutfak ve yemekhane olan 2 no.lu yapı günü-

Resim 9, 10. Eski kütüphane binasına (3 no.lu) ait fotoğraflar.

Resim 11, 12. Sera bacası, arkasındaki taş yapı ve 10 no.lu yapıya ait fotoğraflar.

Resim 13, 14. Tek katlı taş yapılar (6, 7, 8, 9 no.lu).

müzde konferans salonu olarak kullanılmaktadır. L formuna sahip olan yapının ön cephe-sindeki bant pencere dizisi yapının yataylığını daha vurgulamaktadır. Büyük açıklığa sahip ana mekânda destek olarak ahşap payandalar kullanılmıştır. Ana mekan (konferans salonu-na) bitişiğindeki lineer mekânda ise ritmik düzende giden eğimli ahşap kirişler dikkat çekmektedir.

2 no.lu yapının güneyinden geçen yaya yolunun devamında sera bacası ile karşılaşmaktayız. Üzerinde 1956 tarihinde inşa edildiği yazan bacanın yanındaki sera alanının izleri zeminde okunmaktadır. Bu baca şeklen enstitüde simgesel bir görünüme sahiptir. Batıya doğru ilerlediğimizde 4 tane sıvasız taş yapı görmekteyiz. İnşa edildiğinde lojman ve sınıf olarak kullanılan yapılar günümüzde depo işlevi görmektedir. Taş duvarlarında cephe boyunca giden ahşap hatıllar okunmaktadır. Bu 4 yapıda 2001 yılında tescillenmiştir (6, 7, 8, 9 no.lu yapılar). Bu yapılar Asım Mutlu tarafından tasarlanıp inşa edilmiş olan bu yapılar kullanılan malzeme ile yerleşkedeki diğer yapı-lardan farklılaşmaktadır. Tek katlı beşik çatılı bu yapıların kütlelerinde geri çekilme yapılarak girişleri tanımlanmıştır. Taş yapıların arasında 4 tane de tek katlı, kırma çatılı, tuğla yığma (10, 11, 12, 13 no.lu yapılar) eskiden lojman ve sınıf olarak kullanılmış olan yapılar günümüzde lojman olarak kullanılmaktadır.

Batı tarafından doğu istikametine yöneldiğimizde tek katlı eski revir binasının (14 no.lu yapı) girişine uzanan yolla kesişmekteyiz. Kaynaklardaki anlatılarda Rifat Ilgaz ve ekibinin bu revirde yattığı belirtilmektedir. Doğuya doğru ilerlerken 1954 sonrası eğitim döneminde inşa edilmiş olan 15 ve 16 no.lu yapıları görmekteyiz. 15 no.lu yapı 2 katlı ışık ve laboratuvar bloğu şeklinde 2 binanın birleşimi, 16 no.lu yapı ise 3 katlı yeni yatakhane bloku 3 binanın birleşimi olarak tasarlanmıştır. Cephe tasarımları ve kütle oranları/hareketleriyle dönemin mimari üslubunu yansıtmaktadırlar. Yaya aksında doğuya doğru ilerlerken yol kenarındaki ağaç dizileri sizi yolun sonuna ve

Resim 6, 7, 8. Eski yemekhane binasına (2 no.lu) ait fotoğraflar.

Resim 15, 16. 16 no.lu yatakhane bloğu.

Resim 17, 18. 15 no.'lu ışık ve laboratuvar yapısı.

Resim 23. Yeni tören alanı (19 no.'lu) ve 1954'ten sonra inşa edilmiş 27 no.'lu derslikler bloğu.

Resim 24, 25. 20 no.'lu spor salonu.

Resim 19, 20. Eski Müdür Lojmanı olan 17 no.'lu yapıya ait fotoğraflar.

Resim 21, 22. 1940'tan günümüze ulaşmış olan 18 no.'lu eski idare binası.

ardından kuzeye dönerek bir orman dizisinin içerisinde 17 no.'lu yapıya ulaştırmaktadır. Yapı enstitü döneminde Asım Mutlu'nun tasarımına göre inşa edilmiştir. Günümüzde hala kullanılmakta ve tescilli olan yapı tomruktan yapılmış ağaç strüktüre sahip eski bir lojman-

dır. Ayrıca içerisinde, bu yörede sıkça kullanılan ocak ve gömme dolaplar bulunmaktadır. Odalarında ahşap süslemeli tavanlara sahiptir. 17 no.'lu yapıdan tekrar başladığımız yere dönüş yoluna geçtiğimizde batıda, yerleşkenin en eski yapısı ile karşılaşsınız. Yerleşkede Göl-

köy Eğitim Kursu döneminde inşa edilmiş yapılardan sadece eski 18 no.'lu yapı, 1940'tan günümüze ulaşmıştır. 2 katlı olan 18 no.'lu eski idare binasının 2. katında boylu boyunca bir teras bulunmaktadır. Mezunlar bu terasın köşesinde bir zil çanı olduğunu ve ona göre tene-

füslerini düzenlediklerini anlatıyorlar.

Eskiden park ve tören alanı olarak kullanılan, 27 no.'lu derslikler binasının güneyindeki açık alan (19 no.'lu) bayramlarda da kullanılmış, sonra ise yıkılmıştır, günümüzde ise bu alanın bir bölümüne tekabül eden Atatürk büst-lü yeni bir tören alanı düzenlenmiştir.

Askerler eşliğinde yapılan gezi başladığımız yerde sonlanmış olsa da enstitü döneminde Asım Mutlu tarafından tasarlanıp inşa edilmiş olan 6 tane daha eski atölye yapılarıyla hamam-çamaşırhanenin, günümüze ulaştığını biliyordum. Bu sebeple Komutandan yerleşkenin en güneyindeki (21, 22, 23, 24, 25, 26 no.'lu) yapıları da görmek istediğimi belirttim. 15 ve 16 no.'lu yapıların arasından güneye doğru ilerlerken öncelikle 1954 yılı sonrasındaki dönemde yapılan 20 no.'lu spor salonunun önünden geçersiniz. İçerisinde geniş bir açıklık oluşturmak amacıyla cephede sık bir tekrarlı açılı şekilde yerden beşik çatıya oradan mahyaya ve diğer cepheye kadar sürekli bir betonarme kirişin kesintisiz devam ettiğini görürsünüz. Ağaçların içerisinde biraz daha güneye devam ettiğinizde 22, 23, 24 no.'lu atölye birimlerini yan yana dizilmiş şekilde görürsünüz. Ve onların tam batısında 26 no.'lu uzun hamam-çamaşırhane binasını... Atölye yapılarının her birinde kısa kenarın tam ortasından birer baca çıkmaktadır. Bacalar ve geniş pencere açıklıklarıyla yapıldıkları dönemin oldukça modern mimari üsluplarını taşımaktadırlar.

Bu yerleşkede yapıların mimari dilleri farklılık gösterse de işlevsellik ve rasyonellik (akılcılık) yapıların tümünde görülen ve çağını yansıtan ortak bir tasarım yaklaşımıdır (Çakıcı ve Kıvılcım, 2013).

1954 sonrası yapılan binaların köy enstitüsü yapılarından gabari olarak büyük oldukları gözlemlenmektedir.

Köy enstitüleri 1954 yılında resmi olarak kapatılmış olsa da bundan sonra açılan okullarda enstitülerdeki işleyiş ve üretim şekillerinden etkilenildiği, mezunlarla yapılan sohbetler ve görüşmelerde bu ruhun (enstitü ruhunun) sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. Burada yetişen öğrenciler köy okullarına öğretmen olarak atandıkları için bu enstitü kültürünü

Resim 26, 27, 28. 3 tanesi günümüze ulaşmış olan eski atölye binaları.

köy okullarında öğrencilerine aktarmışlardır. Ayrıca yerleşkede günümüze değin işlevini sürdüren yapılar dönemin mimari kimliğini yansıtmaktadır. Erken Cumhuriyet döneminde inşa edilmeye başlanan, eğitim tarihi bakımında önemli yere sahip olan enstitüler için öncelikli olarak, köy enstitülerinin hepsini kapsayacak ortak kavramsal bir koruma anlayışı oluşturulması gereklidir.

NOTLAR VE REFERANSLAR:

Teşekkür: Sayın Emin Arık, Göl Köy mezunlarından Milli Eğitim Müfettişi, çalışma sürecinde bizleri bilgilendirdiği, bizlerle kaynaklarını paylaştığı ve bizleri Göl Köy Enstitüsü yerleşkesinin değeri bağlamında yüreklendirdiği için teşekkür ederiz.

- Balkır, S. E. 2002. Yeni Hızla Köye Doğru, Kastamonu Gölköylülük Vakfı Yayınları: 1, İstanbul.
- Çakıcı S., ve Kıvılcım, F. 2013. Hasanoğlan Köy Enstitüsü ve Yüksek Köy Enstitüsü Yerleşkesi'nin Tarihçesi ve Değerleri, Mimarlık Dergisi, Sayı 369, s.66-72.
- Gündoğdu S., ve Kıvılcım Çorakbaş, F. 2024. Formation and transformation of critical modern rural architecture: the case of the Göl Village Institute Campus in Kastamonu, Türkiye, Planning Perspectives, 39:6, 1241-1266, DOI: 10.1080/02665433.2024.2334823.
- Kıvılcım Çorakbaş, F. 2019. "Köy Enstitüleri", İnci Aslanoglu için Bir Mimarlık Tarihi Dizimi. Der. Elvan Altan ve Sevil Enginsoy Ekinci, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.

TÜRKİYE MODERN MİMARLIĞININ BİR TEMSİLCİSİ DAHA YOK OLUŞUN EŞİĞİNDE: FINDIKLI AKBANK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

docomomo_türkiye adına;

H. İLKE ALATLI, DR.
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

NEZİH R. AYSEL, PROF. DR.
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Tophane ile Kabataş arasında uzanan Meclis-i Mebusan Caddesi'nin, Taksim'le bağlantılı Meclis-i Mebusan Yokuşu ile bulunduğu köşede konumlanan ve modern Türk mimarlığının özgün örnekleri arasında yer alan Sedad Hakkı Eldem tasarımı Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü binası, 2016 yılından beri hayatta kalma mücadelesi içinde. 2010'dan bu yana dönüşüm baskısı altındaki bu önemli cadde üzerinde 1950'li yıllardan itibaren üretilmiş olan pek çok ofis binası Galataport projesinin etkisinde otel olarak yeniden işlevlendirilmekte. Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü binası da benzer bir dönüşüm maruz kalmak üzereyken, bugün belirsizlik içerisinde akıbetini bekliyor.

Ana caddeye hakim bir noktada konumlanan Fındıklı Akbank binası ayrı parsellerden oluşan bir yapı adasında yer almakta. Bina, adanın tamamı için projelendirilmek istense de bazı parsellerin satın alma süreçlerinde aksaklıklar nedeniyle proje modüller bir yapılar grubu olarak geliştirilir. Ana projeye yapılan ekler, sonradan ilave edildiği anlaşılabilecek ancak aynı zamanda dil birliğini koruyacak şekilde tasarlanır. Yapıda, dönemin uluslararası alanda yaygın bir yaklaşımı olan açık ofis prensibi doğrultusunda geniş toplu çalışma alanlarının oluşturulması hedeflenerek her katta 11 metre derinliğinde, cephe boyunca yaklaşık 26 metre genişliğe varan çalışma salonları yaratılır.

Betonarme karkas sistemin kullanıldığı binada, büyük salonu taşıyan strüktürel çözüme üçer metre aralıkla düzenlenmiş derin kolonlarla ulaşılır. Projede betonarme elemanların Marmara mermeri ile kaplanması ön görülse de Eldem'in ifadesiyle "malzemeye karşı çekimserlik nedeniyle" uygulamada suni taş kaplama kullanılır (Eldem, 1971). Taşıyıcı strüktürünün bir yansıması olan cephe aynı zamanda doğu yönüne bakan ofis mekanlarındaki güneş ışığı denetimini sağlamak amacıyla detaylandırılmıştır.

Binada uygulanan teknik donatılar dönemin ilk örneklerini oluşturmaları açısından dikkat

Resim 1. Fındıklı Akbank Genel Müdürlük Binasının yapıldığı ilk yıllar (Kaynak: İstanbul İmar AŞ kurumsal sitesi: <https://www.imar.istanbul/tr/proje/akbank-findikli-binası>).

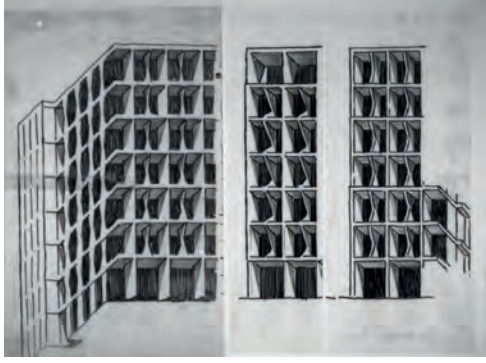
çekicidir. Büyük salonların tavanlarında ses yalıtımı için kullanılan akustik levhalar ve gömülü havalandırma sistemleri döneminin yeni teknolojilerindendir. Bina'nın gece görseiliği iç mekan tasarımının parçası olarak düşünülmüş, aydınlatma elemanları tavanda eşit aralıklarla ana cephe, tasarımındaki bu ilke doğrultusunda uzun yıllar Boğaz'ın gündüz kadar gece silüetine de katılır. Eldem'in Boğaziçi'ne açılan ve önündeki Fındıklı Parkı nedeniyle hiç kapanmayacak olan bu cepheyi oldukça önemsendiği literatürde

yer alan tasarım sürecine dair eskiz ve maket çalışmalarından anlaşılır. Bu anlamda, Eldem'in bir mimar olarak Boğaziçi ile kurduğu derin ilişki bağlamında değerlendirildiği söylenebilir.

Türkiye'de 1960'lar mimarlığının seçkin örnekleri arasında yer alan Akbank Genel Müdürlük Binası, tasarım ve uygulama süreçleriyle döneminin mimari yaklaşımlarını yansıtan önemli bir yapı olarak değerlendirilebilir. Bütüncül olarak tasarlanan özgün çalışma mekânı, strüktür ve cephe düzeninin uzun süreli etüt ve denemeler sonucunda geliştirildiği anlaşılan yapı bu bakımdan Sedad Hakkı Eldem'in yakın dönem üretimleri arasında özel bir yere sahiptir.

Yapının konumlandığı ve bugün yüksek ekonomik değer oluşturan Tophane-Kabataş aksının dönüşümü iki yüzyıl önceye uzanıyor. Osmanlı batılılaşmasının mekansal bir sembolü olarak Dolmabahçe Sarayının inşası, bu aksın saray ile Bab-ı Ali arasında bir protokol yolu kimliği kazanmasının başlangıcını oluşturur. Bu dönemde bazı temsil yapıları bu aks üzerinde inşa edilmiştir. 19. yüzyıl sonunda Galata rıhtımının inşası edilmesi ise bölgede uzun soluklu bir sanayi ve ticaret işlevinin başlangıcını tetikler. 20. yüzyıldaki köklü değişim 1955-58 yılları arasında Meclis-i Mebusan Caddesinin genişletilmesidir. Menderes dönemi imar faaliyetleri kentte yeni aksların açılarak otomobil kültürünün yaygınlaşmasının yanı sıra yeni ticaret alanlarının oluşumuna da vesile olur. Yine Sedad Hakkı Eldem tarafından tasarlanan Salıpazarı antrepolarının inşası da bu yıllarda gerçekleşir. Söz konusu müdahale sonrasında cadde birçok ticari kuruluşun yönetim merkezlerine ev sahipliği yapmaya başlar. Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü binası bu değişimin nitelikli temsilcileri arasında yerini alır. Boğaziçi geçişlerinin yapılmamasıyla merkezi iş alanlarının Maslak-Büyükdere aksına kayması sonucunda kent merkezinde kalan bu aks turizm alanına dönüşmeye başlar ve 2010'lardan itibaren oluşan ekonomik değer, en büyüğü Galataport olan pek çok dönüşüm projesinin de önünü açar.

Binayı bugün içerisinde bulunduğu duruma taşıyan süreçte bakıldığında değişen kentsel dinamiklerin ve ekonomik koşulların etkisi açıkça görülmekte: Akbank Genel Müdürlük binasının inşası 1968'de tamamlanır. İnşaata yüklenicisi Koşuyolu Mahallesi (1954), İBB Sarıcahanne Büyükşehir Belediye Binası (1961) ve Atatürk Kültür Merkezi (1967) gibi projelerin hayata geçmesini sağlamış olan İstanbul İmar Limited Şirketi'dir. 1990'lardan itibaren Büyükdere caddesi üzerinde yeni merkezi iş alanının gelişimiyle Akbank Genel Müdürlüğü burada inşa edilen yeni merkezine taşınır. Yapı, banka tarafından Aksigorta Genel Müdürlüğü olarak kullanılmaya devam eder. 2013 yılında yapının mülkiyeti el değiştirir. Aynı dönemde bir mimarlık ofisi tarafından yapının otel olarak işlevlendirildiği bir avan proje yayınlanır (GAD Architecture, 2014). Medyada yer alan temsillerden, projenin bir rekonstrüksiyon önerisi niteliğinde olduğu, yalnızca yapının kanonik kimliğinin belirleyicisi olan ön cephesinin biçimsel anlamda yeniden üretilmediği anlaşılır. Yapının özgün tasarımı ve mimari niteliklerinin tehdit altında olması uzmanları harekete geçirir ve 13.05.2016 tarihinde korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilir. Bu olumlu gelişme ne yazık ki yeterli olmaz. Kısa süre sonra ortaya çıkan politik gelişmeler neticesinde yapının mülkiyeti TMSF'ye geçer ve 2017'den günümüze uzayan belirsiz bekleyiş başlar. 2021'de binanın tamamen boşaltılması sonrasında başlayan güvenlik sorunları nedeniyle bina içerisindeki pek çok mimari eleman ve teknik donatı kontrolsüz bir yağmaya maruz kalır. Aralarında TMMOB Mimarlar Odası ile docomomo_türkiye'nin de bulunduğu ilgili kuruluşların ve sosyal medyadaki çok sayıda

Resim 2. Tasarım sürecinde Sedad Hakkı Eldem'in cephe eskizleri (Kaynak: MSGSU Rektörlüğü Fotoğraf Arşivi).

kullanıcının tepkisi sonrasında hem yapının hem çevre halkın güvenliğinin sağlanması için zemin katlardaki tüm doğramalar sökülerek açıklıklar tuğla duvar ile kapatılır. İlerleyen süreçte yapının cepheleri özgün cephe modülasyonunu temsil eden bir görsel içeren yan geçişgen bir reklam örtüsü ile kapatılsa da koruyucu niteliği olmayan bu uygulama yetersizdir. Bina günümüzde camları sökülmüş, dış etkenlere tamamen açık vaziyette kaderini beklemeye devam etmektedir.

Süreçte dikkat çekici bir nokta yapının 2016'daki tescilinden itibaren Koruma Bölge Kurulu'nun rölöve, restitüsyon ve onarım projelerini tekrar talep etmesine rağmen bu konuda bir gelişme olmamasıdır. Koruma Bölge Kurulu kararları incelendiğinde 2021'de yapıya tahribatın önlenmesi için Belediye tarafından güvenlik önlemleri alınması, tahribata yol açanlar hakkında işlem yapılması ve talep edilen projelerin hazırlanması istenmiş; 2023'te ise istenen projelerin iletilmediği belirtilerek kurul kararlarına uyma zorunluluğunu hatırlatmıştır.

Tescilli bir modern mimarlık mirası olan Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü binası çağdaş koruma anlayışı açısından değerlendirildiğinde, özgünlük ve bütünlüğünün tehdit altında olması dikkat çekmekte. 20. yüzyıl sonunda modern mirasın tasarım bütünlüğünü malzeme özgünlüğünün önüne koyan anlayış yerini günümüzde mirasın onu değerli kılan tüm nitelikleri, patinası ve katmanları ile bütüncül olarak korunması gerektiğini vurgulayan bakışa bırakmıştır (ICOMOS ISC20c, 2017). Koruma uygulamalarında mümkün olan en az müdahaleyi esas alan yaklaşım ise kültürel mirasın korunmasında yaygın olarak benimsenmektedir (ICOMOS Avustralya, 2013). Bu anlamda binanın özgün mimari elemanlarının kaybı ve dış etkenlere karşı savunmasız halde olması, ihtiyaç duyulan koruma müdahalesinin boyutlarını arttırmaktadır.

Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü binası Türkiye modern mimarlığının önemli bir dönemini temsil etmenin yanı sıra Beyoğlu'nda konumlandığı aksın gelişimini ve mekansal sürekliliği yansıtan nitelikli bir yapı olarak öne çıkmakta.

Resim 3. Fındıklı Akbank Genel Müdürlük Binasının bugünkü durumu (Yazarlar tarafından Ocak 2025'te çekilmiştir).

Yapının bugünkü durumu endişe verici olsa da nitelikli bir koruma sürecinin uygulanabilmesi için potansiyel barındırmaktadır. Hem mimarlık hem de koruma alanında sürdürülebilirlik ve döngüsellik konularını tartıştığımız günümüzde, yapının yeniden kullanılması, taşıdığı mimari, tarihi ve sosyal değerlerin geleceğe aktarılabilmesini sağlamanın yanı sıra, gerçekleştirilecek nitelikli bir koruma uygulamasının bu mirasa yaklaşım konusunda öğretici olması açısından da önemli bir eğitim değeri yaratmaktadır. Nitekim, geçişgen cephelere sahip modern mimarlık mirasının korunmasında tasarım özgünlüğü açısından önemli bir parametre olan gece görünümünün, Eldem'in Türkiye'de bir ilk olarak uyguladığı Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü binasının koruma süreçlerinde değerlendirilmesi büyük bir kazanım olacaktır. Bulunduğu kentsel mekânın önemli bir bileşeni olan yapının özgün tasarım değerlerini yitirmesinin önüne geçilmesi ve korunması için gerekli çalışmanın ivedilikle başlatılması önem taşımaktadır.

İçinde bulunduğu kültür aksına, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne bağlı bir sanat ve bilgi merkezi olarak katılmasının yolunun açılması için, yapının hikayesinde rol alan tüm aktörler ve yetkililerin çaba göstermesini temenni ederiz.

REFERANSLAR:

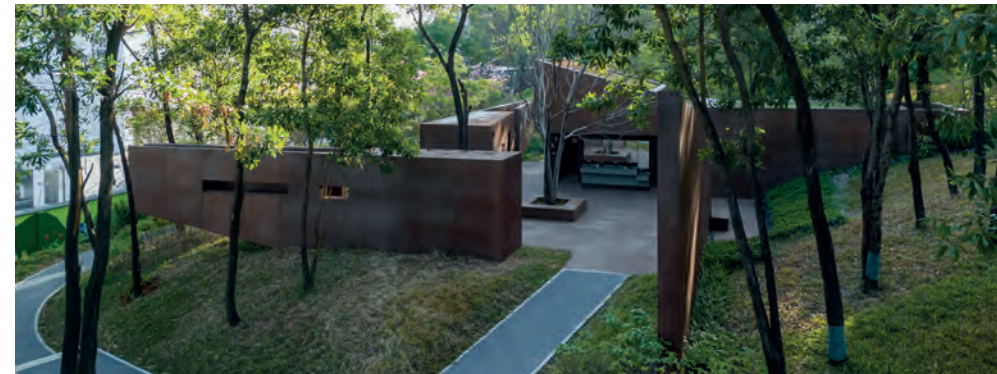
- Aysel, N. (2022) "Bellek Yitimi: Sedad Hakkı Eldem'in İkonik Ofis Binası, Fındıklı Akbank Genel Müdürlüğü", Mimarlık, (423), s.66.
- Bilgin, İ. (t.y.). "Modül Zirhi", Yapı. (Erişim Tarihi: 25.01.2025) <https://yapidergisi.com/modul-zirhi-2/>
- Eldem, S.H. (1971) "Akbank Genel Müdürlük Binası", Arkitekt, (343), ss. 112-114
- GAD Architecture. (2014). Fındıklı Hotel. (Erişim Tarihi: 17.01.2025) <https://www.gadarchitecture.com/projects/findikli-hotel>
- ICOMOS ISC20c (2017) Yirminci Yüzyıl Mirasının Korunmasına Yaklaşımlar: Madrid - New Delhi Belgesi.
- ICOMOS Avustralya (2013) Burra Tüzüğü: Avustralya ICOMOS Kültürel Öne Sahip Yerler Tüzüğü.
- Tanju, B. (2009) "Sedad Hakkı Eldem: Bir Katalog Denemesi", Sedad Hakkı Eldem II: Retrospektif, (ed.) B. Tanju, U. Tanyeli, Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi, İstanbul, ss.29-285.

QIAOCHENGBEI PARK ZİYARETÇİ MERKEZİ

ATELIER XI tarafından ormanla kaplı bir yamaçta tasarlanan Qiaochengbei Park Ziyaretçi Merkezi, kentsel ve doğal alanları uyumlu bir şekilde buluşturarak sürdürülebilirlik ve estetik arasında denge sağlıyor.

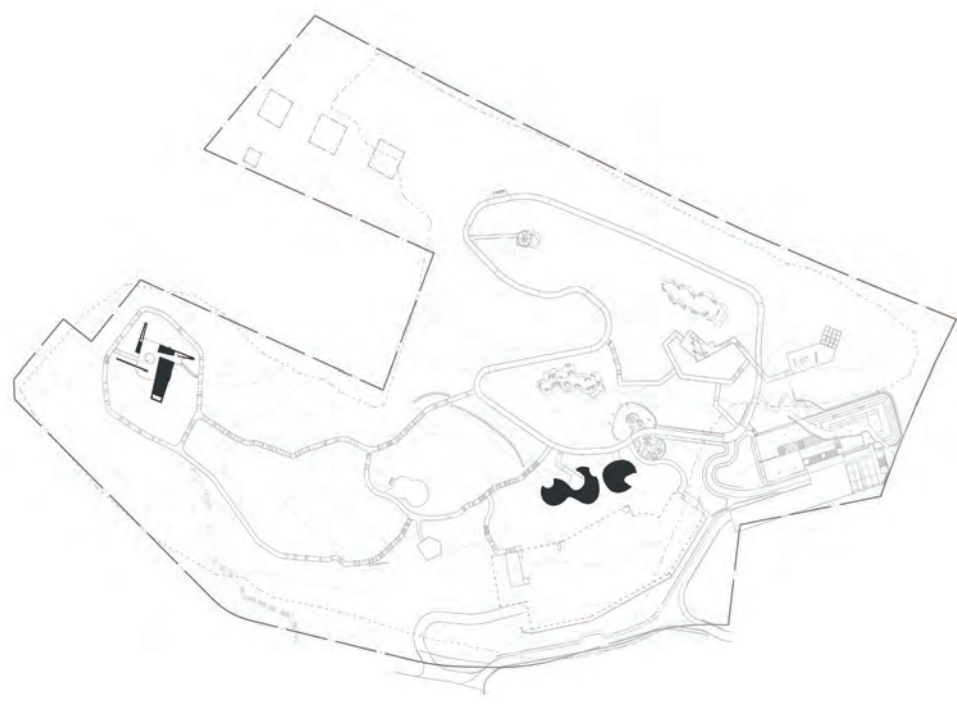
ÇEVİRİ: GÜLCE HALICI

Proje Adı: Qiaochengbei Park Ziyaretçi Merkezi
Proje Yeri: Shenzhen, Çin
Tasarım: ATELIER XI
Proje Ekibi: Chen Xi, Zhu Zhu, Ye Fangnan, Huang Zhenfeng, Weng Cekai, Chen Shu, He Mengning, Zhang Jingxiang
Tipoloji: Kamusal Yapı
Proje Alanı: 311 m²
Fotoğraflar: Zhang Chao

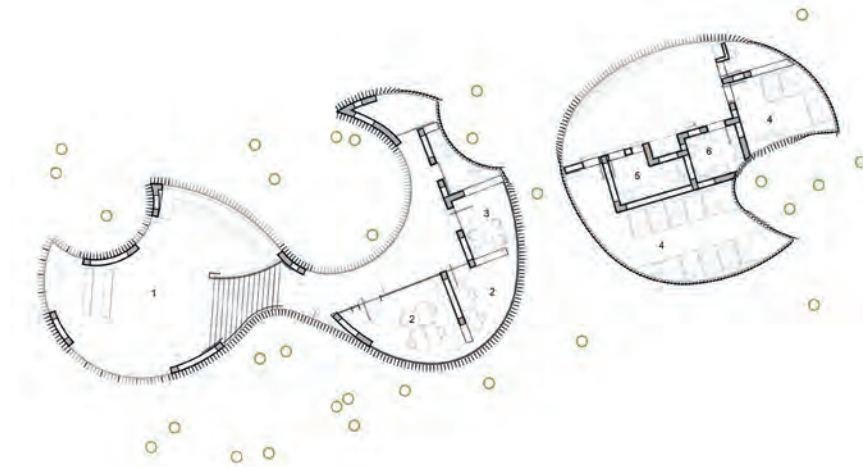

Shenzhen'in merkezi bir bölgesinde, yoğun kentsel gelişimin ortasında bozulmamış ormanlarla kaplı bir yamaçta yer alan Qiaochengbei Park Ziyaretçi Merkezi, doğanın korunması ve kamu hizmetlerinin bölgeye entegrasyonu arasında bir denge kurmayı amaçlıyor.

Projede ormanın el değmemiş doğasını koruyarak temel kamu tesislerini parka entegre etmek için özgün bir yaklaşım benimsenmiş. Ağaçların tümü korunarak, iki hizmet binası stratejik olarak yerleştirilip inşa sürecinde sahaya zarar verilmemesi hedeflenmiş.

Vaziyet Planı

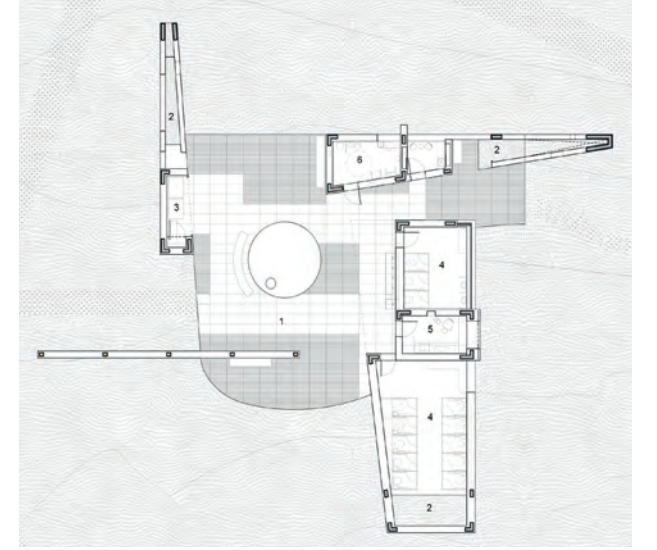
Doğu Binası Kat Planı

Doğu binası, ağaçları merkez alan eğrisel bir formda tasarlanmıştır. Yapı, kıvrımlı şekli sayesinde ağaç gövdeleri ve çalılar arasında zarifçe süzülüyor. Batı binası ise zemine gömülerek yerleştirilmiş bir dizi trapez yapıdan oluşuyor ve bu yapılar, ormanın doğal ritmiyle benzer bir frekansa sahip hale geliyor.

Yeni yapılar ve doğa arasındaki uyumu artırmak için, yapı malzemesi olarak zarif yaşlanma estetiğiyle bilinen ve atmosferik korozyona dayanıklı bir corten çelik türü seçilmiş. Başlangıçta ormandaki ağaç gövdelerinin rengine benzeyen bir ton taşıyan çelik, za-

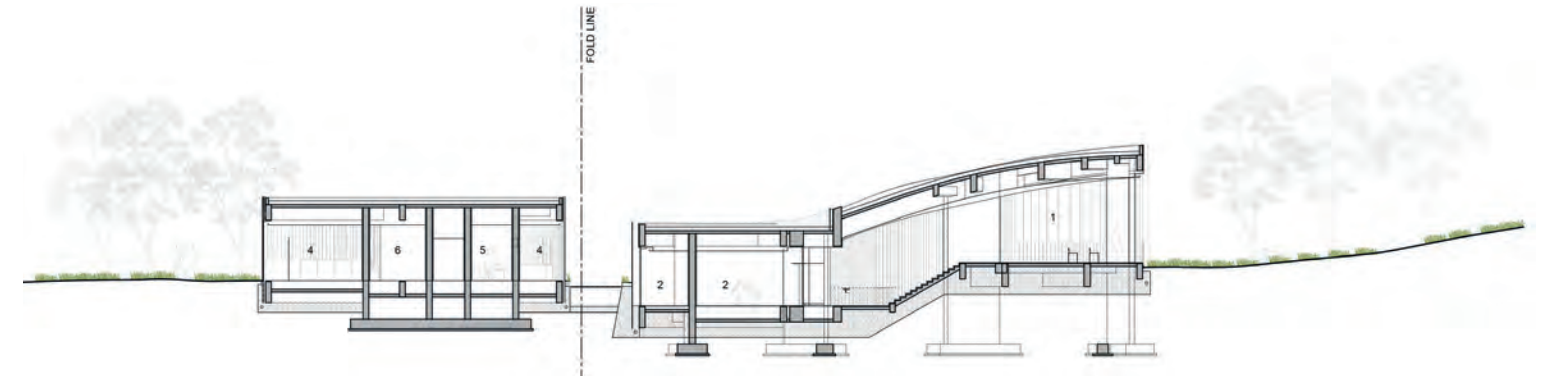
manla koruyucu bir pas tabakası oluşturarak hem estetik hem de işlevsellik sağlıyor. Sıcak ve nemli iklimle uygun olarak, cephelerde geniş gölge sağlayan dikey panjurlar ve delikli metal parçalar kullanılmış. Tasarım, yapay iklimlendirmeye duyulan ihtiyacı azaltan pasif bir çevresel strateji sunuyor. Ofis ve bakım odaları dışında, tüm kamusal alanlar doğal havalandırma sistemiyle çalışıyor.

Binalar, kazı alanını minimumda tutmak için hafif eğimli araziye yerleştirilmiş. Kısmen toprağa gömülü yapılar, enerji verimliliği sağlarken yeşil çatılar ise geometrik ke-

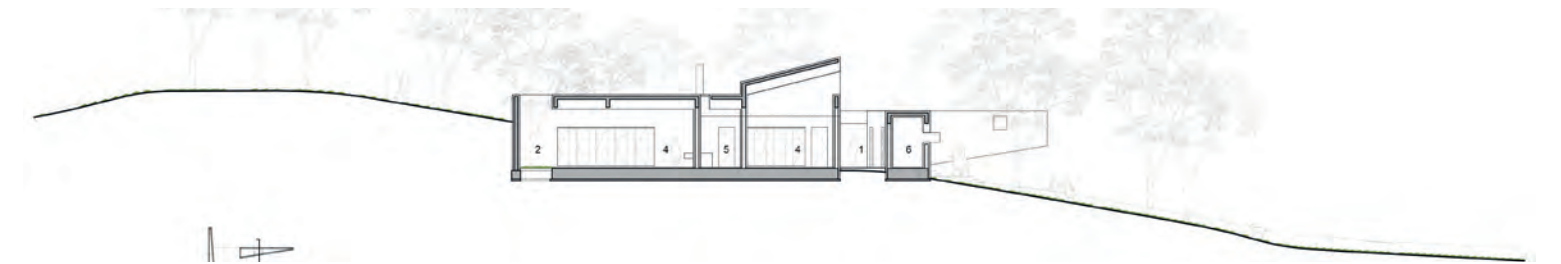

Batı Binası Kat Planı

narları yumuşatarak yağmur için yüzey akış katsayılarını ve binanın soğutma yüklerini düşürüyor. Geleneksel olarak "servis alanları" olarak tanımlanan tuvaletler, otomatlar, içme suyu istasyonları, emzirme odaları ve temizlik personeli için dinlenme alanları; ziyaretçi merkezinde, kapalı kamusal alanın önemli bir parçası haline getirilmiş. Bu yaklaşım, parkın ziyaretçi tesislerini küçük bir köy gibi kavramsallaştırırken, yapı parçalarının ziyaretçilerin hem ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri hem de doğayla iç içe dinlenebilecekleri mekanlar olarak işlev görmesini sağlıyor.

Doğu Binası Kesiti

Batı Binası Kesit

HAMBURG

İLHAN KURAL

Hamburg, Almanya'nın en büyük, Rotterdam ve Antwerp'ten sonra Avrupa'nın üçüncü büyük limanı. Hamburg'a gitmeden önce, kentin Kuzey Denizi üzerinde bir liman olduğunu zannederdim; aslında Hamburg, Kuzey Denizi'ne 110 kilometre içeride, Elbe Nehri üzerinde kurulmuş bir liman kenti. Bu bana çok şaşırtıcı geldi.

Hamburg büyük bir şehir, her tarafını 3 günde tanıyabilmek olası değil. Ancak bizim kaldığımız Hammerbrook semti hem Hafen City'e, hem limana, hem de Speicherstadt bölgesine çok yakın olduğu için buraları daha detaylı görmek ve incelemek mümkün oldu. Tabii bu arada Hamburg'a asıl gelmek isteyişimin nedeni olan Elbphilharmonie Konser Salonu Kompleksi'ni de unutmamak gerekir (Resim 1)!

Kente formunu veren Elbe Nehri, Polonya sınırına yakın Krkonose Dağı'nın zirvesinden doğup, Hamburg'u parçalara ayırdıktan sonra Kuzey Denizi'ne dökülüyor; nitekim bu nedenle Hamburg'un kanallarında 2500'den fazla köprü bulunuyor.

Speicherstadt, Hamburg'un en karakteristik bölgesi ve kent merkezinde kapladığı 260.000 m²'lik alanı ile dünyanın en büyük antrepo kompleksini içeriyor. Burası Elbe Nehri'nin kanalları üzerine 1883-1920 arasında inşa edilmiş bir Serbest Ticaret Bölgesi. Kanalların her iki tarafında, çınar kazıklar üzerine oturtulmuş,

Resim 1. Hamburg kent planı.

çıplak tuğla ile Neo Gotik üslubunda inşa edilmiş görkemli depo yapıları yer alıyor. Tüm alan 2015 yılında Dünya Mirası Listesi'ne alınmış (Resim 2, 3, 4, 5).

1871 yılında, o zamana kadar bağımsız bir şehir devleti olarak varlığını sürdüren Hamburg,

Alman İmparatorluğu'na katıldı ve 1881'e kadar kendi vergilendirme ve gümrük bağımsızlığını devam ettirdi. Bu tarihten sonra kent, sadece Elbe Nehri kıyısındaki liman, ithalat vergisi ve gümrüklerinden muaf kaldı. 1883'te şimdi ki yerinde inşasına başlanan antrepo tesisleri 1927'de tamamlandı. 2013'te Speicherstadt'ın

Resim 2. Speicherstadt Bölgesi.

Resim 3. Speicherstadt Bölgesi.

Resim 5. Speicherstadt Bölgesi, kanallardan kesit.

Resim 4. Speicherstadt Bölgesi.

Resim 7. Güncel mimaride tuğlanın ustalıklı kullanımı.

Serbest Ticaret Bölgesi tanımı sonlandırılınca, bölgenin ticari niteliği de sona ermiş oldu. Günümüzde, restore edilmiş olan bu yapıların bir kısmı müze amaçlı kullanılıyor; geri kalanı ise depolama işlevlerini sürdürüyor. Speicherstadt halen Hafen City'nin parçası olarak turist çekmeye devam ediyor. Aslında bu bölge tümüyle, yapılardaki mimari dil bütünlüğü ve güçlü yapı-su ilişkisi ile, hem görsel, hemde mekansal olarak gezene haz veren bir alan...

Resim 6. Tipik bir denizlik, Alman detaycılığının bir örneği.

Resim 8. Eski kent, Rathausmarkt Meydanı.

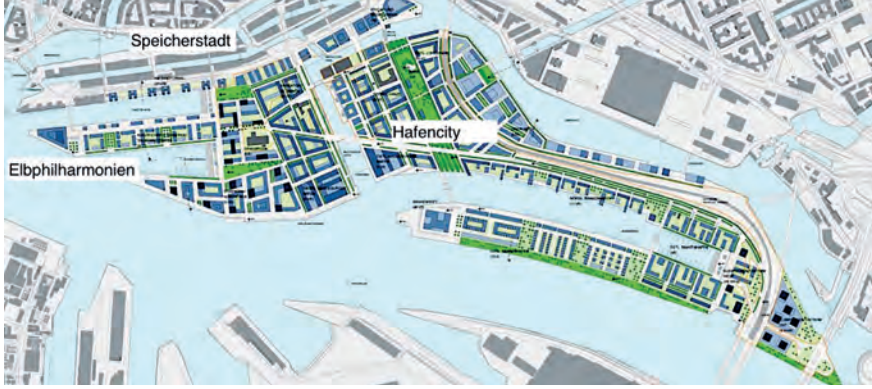
Resim 9. Alsterarkaden çarşı arkadı.

Resim 10. Chilehaus ofis yapısı.

Resim 11. Chilehaus yaya geçişi ve orta avlu.

Resim 12. Hafen City yerleşim planı.

Resim 13. Hafen City, havadan.

Resim 14. Hafen City, promenad.

Resim 15. Hafen City, promenad.

yok olan eski Belediye Binası'nın yerine 1897'de inşa edilen bu neo-Rönesans yapı ve önündeki Rathausmarkt Meydanı'ndan bir köprü ile Kleine Alster su yolunu aşır. Çarşı sokaklarına daldıyorsunuz. Kanal boyuna bakan ve 1842'de inşa edilen Alsterarkaden, adından da anlaşılacağı gibi İtalyan mimarisi tesirinde inşa edilmiş

bir arkad (Resim 9). Yine eski kent merkezinde önemli bir yapı Chilehaus. 1922'de yapılan ve dışavurumcu izler taşıyan bu tuğla yapı, tek bir inşaat adası üstüne oturan, 6.000 m²'lik dev bir ofis yapısı. Bu yapı da Dünya Mirası Listesinde yer alıyor ve günümüzde de ofis işlevini sürdürüyor (Resim 10, 11).

Hafen City, Elbe Nehri üzerinde planlanmış yeni bir kentsel gelişim bölgesi; burası kuzeyinde Hamburg kent merkezi ve Speicherstadt, güneyinde ise Elbe Nehri ile sınırlanmış bir alan. 157 hektarlık bir büyüklüğe sahip olan Hafen City, barındırdığı işyerleri, konut alanları, eğitim, kültür, dinlence, turizm ve alışveriş

Resim 16. Hafen City.

Resim 17. Hafen City.

Resim 18. Hafen City kanal boyu yeni yerleşim.

Resim 19. Niederhafen Nehri promenadı.

Resim 20. Elbphilharmonie, promenad'dan görünüş.

Resim 21. Elbphilharmonie rıhtımdan görünüş.

riş imkanları yanı sıra sürdürülebilir niteliği, sosyal karışımı demografisi, yüksek standarttaki kamusal alan planlamaları ile başarılı bir su kıyısı yerleşimi (Resim 12, 13). Tüm alan nehir taşkınlarına karşı 8-9 metre yükseltilmiş. Eskiden liman kullanımlarına ayrılmış olan kıyı şeridinde, güncel kullanımda da liman imgesini devam ettirmek için yapay tepecikler oluşturulmuş.

Hafen City, 2,5 milyon m² inşaat alanı, 16.000 kullanıcısı, yarattığı 45.000 yeni iş imkanı ile tamamlandığında günde 80.000 kişinin ziyaret etmesinin beklendiği bir proje. Tümöyle inşaatlar çok kaliteli. Yapım sürecinde ihaleler en düşük fiyata değil, yapım kalitesi ve getirdiği concept göz önüne alınarak en uygun teklife verilmiş. Projeler, kentin sürdürülebilirlik stratejisine uyumlu olması gözetilerek, yarışmalarla elde edilmiş; ay-

rıca yarışmaların da ihaleyi alan yüklenici firma tarafından düzenlenmesi koşulu konmuş. Konut ve iş yapıları, parkları, çocuk oyun alanları, kanal boyu gezi yolları, ticari kullanımları, cafe ve restoranları ile keyifli bir yaşamı vaadeden bir yerleşim modeli Hafen City (Resim 14, 15, 16, 17, 18).

Rıhtım boyunca uzanan gezinti yolu (Niederhafen Nehri Promenadı), Zaha Hadid Ofisi'nin

Resim 22. Hamburg silüetinden esinti.

Resim 23. Hans Scharoun, Berlin Philharmonie çatı formu.

Resim 24. Birinci Kauserspeicher, 1872.

Resim 25. İkinci Kauserspeicher, 1963.

tasarımı. Nehrin taşmasına karşı geliştirilen koruma strajesine uygun tasarlanan gezi yolunda firmanın karakteristik yumuşak hatlı eğrilerinden oluşan amfiteatr benimsenmiş basamaklar ve peyzaj düzenlemeleri, promenadın yoğun kul-

Resim 26. Eski yapının cephesinin korunması.

Resim 27. Elbphilharmonie plaza katı.

Yapının mimarları, Elbphilharmonie'nin çatı formunu tasarlarlarken, Hamburg eski kentinde mevcut kiliselerin oluşturduğu silüete gönderme yaparak bu silüetten esinlendiklerini ifade ediyorlar. Ancak Elbphilharmonie'nin çatı formu ilginç bir şekilde Hans Scharoun'un Berliner Philharmonie konser salonunun çatısını da andırıyor (Resim 22, 23)!

Bugünkü yapının olduğu yerde 1872 yılında ilk Kaiserspeicher (Kaiser Antrepo) yapıldı, 2. Dünya Savaşı'nda yıkılan deponun yerine 1963'te yenisi inşa edildi (Resim 24, 25). Hafen City Planlamasının kültürel ayağının en önemli ögesi olan Elbphilharmonie'nin antrepoun yerine yapılması kesinleşince, yeni yapı, mevcut antrepoun tuğla fasadını koruyarak mevcut yapının üstüne yükseldi. 2007 yılında temeli atılan konser salonu kompleksi, 2017'de kullanıma açıldı (Resim 26).

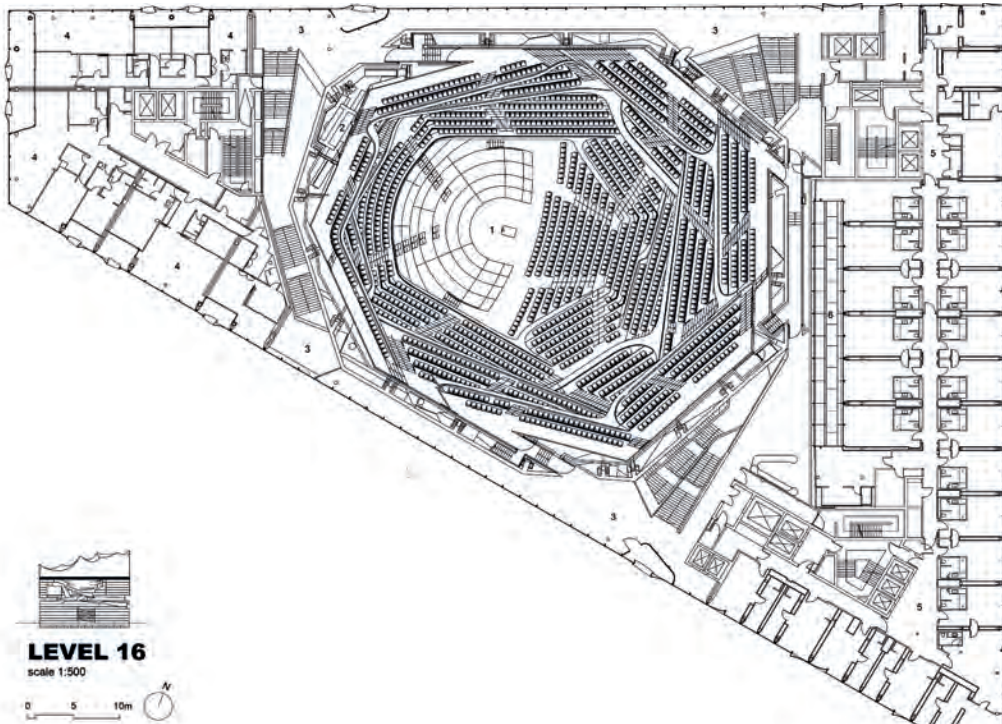
Elbphilharmonie'nin içinde Ana Salon (2.100 seyirci), Resital Salonu (550), eğitim amaçlı salonlar, müzik prova ve çalışma odalarının yanı sıra, fuayeler, kafeler, restoran ve barlar yer alıyor. Yapının 9-20 katları arası 244 odalı bir otel olarak kullanılıyor. Otelin lobisine 8. kattaki Plaza'dan ulaşılıyor. Plaza, eski yapının çatı kotunda yer alan ve halkın ulaşımına açık bir kat. Bu katta, yapının çevresinde açık bırakılan terastan Hamburg Limanı ve Hafen City'yi izlemek mümkün (Resim 27, 28). Yapının üst katlarında 45 adet lüks konut ünitesi yer alıyor (Resim 29).

Resim 34. Kesit perspektif.

Resim 30. Ana fuayeye çıkan yürüyen merdiven.

Resim 29. Elbphilharmonie 16. kat planı.

Resim 32. Ana salon.

Resim 31. Ana fuaye.

Konser salonuna, yapının giriş kotundan başlayıp Plaza kotuna kadar yükselen bir yürüyen merdiven sistemi ile ulaşılıyor (Resim 30). Buradan asansör veya görkemli merdivenlerle üst fuayelere ve onlara bağlı balkonlara ulaşıyorsunuz (Resim 31). Ana

Resim 33. Ana salon.

Resim 35. Hamburg hava terminali giriş holü.

salon, çeşitli kotlardan ulaşılan ve sahneyi çevreleyen balkonlardan oluşuyor. Salonun formu neredeyse yuvarlağa yakın (Resim 32, 33). Akustik olağanüstü. Gittiğimiz konserde farklı balkon kotlarında tekil olarak müzisyenlerin yaptığı sololar-ki buna insan sesi de dahil- sahne kotundaki performansa yakın bir mükemmellikte algılandı. Bu salona yakın mükemmel akustığı bir de Hans Scharoun'un Berliner Philharmonie konser salonunda hissediyorsunuz.

Yapının içinde iken mimarının akıcı şiirselliğini ve yaratılan karmaşık mekan düzenlemesini hissediyorsunuz ama tasarımın kompleksitesini kesitte çok daha iyi görmek mümkün (Resim 34). Dışarıdan algılanan sade kübik formun içine bu derecede yoğun bir programın, bu derecede ustalıkla sığdırılabilmesi, şüphesiz iyi tasarımcıların gerçekleştirebileceği bir olgu; ancak böylesi bir projenin aslında çok yoğun bir işgücü ve disiplinler arası bir işbirliği ile gerçekleşebileceğini de bir kere daha anlıyorsunuz.

Hamburg'dan ayrılırken, Ankara Sheraton Otel'i ve Karum İş Merkezi kompleksini de tasarlayan Meinhard von Gerkan ofisi tarafından projelendirilen Hamburg Hava Terminal Binasından hareket ettik. 1986'da yapılan terminal binasının özellikle uzay makaslı çatı sistemi çok ustalıkla tasarlanmış. Bu tesadüf de bizim için güzel bir ayrılış sürprizi oldu...

Serbest Mimar Magazine - Issue 55

CONTENT SUMMARY

We again meet you with a very different and chock full content in our 55th issue.

Our “Desktop” Section presents some samples of Project designs which has just been completed or still in progress. You can find the projects of ŞANALarc, FREA Mimarlık, Evrenol Architects, and NOMAA Studio in this issue.

In “SMDs” section you will find out news about the recent activities conducted by SMDF.

“Picture on our Collar” section is constituted of articles written by Akin Atauz and Faruk Soydemir about Aydan Bulca Erim and Haldun Ertekin we have lost recently.

In the pages of “New” section, you will find out the design of Selçuklu High Speed Train Station prepared by TH & İDİL Mimarlık, Selçuk Pharmacy Warehouse designed by Ser Mimarlık, 31/23 designed by rggA Mimarlık and Ansan Production and Management Center designed by Iglo Architects.

In “Competition” section, the design project awarded with the first prize in Design Idea Competition of Odak about Ürgüp City Center.

In the 18th article of the “Visit to Modern Architecture Pieces” series section the editor of which is Ph. D. Figen Kıvılcım Çorakbaşı, you can find “Visit to Former Göl Köy Institute Campus in Kastamonu” article written by Saadet Gündoğdu.

In “(Not Able to) Protect the Modern” section you can read the article written by H. İlke Alatlı and Nezih R. Aysel with the title of “Another Representative of Turkish Modern Architecture on the Brink of Extinction: Findıklı Akbank Headquarters”.

This issue's File pages are dedicated to Hasan Özbay's article titled “After the Earthquake of February 6, 2023” and Aslı Özbay's interview with Bünyamin Derman, Dilek Derman, Tansel Korkmaz, and Hasan Alaybey Üstünbaş titled “An Extraordinary Planning and Design Adventure after an Extraordinary Disaster: Strategic Approaches for the New Life of Antakya”.

In the “From the World” section, you can review the Qiaochengbei Park Visitor Center project designed by Atelier XI.

You can find İlhan Kural's article titled “Hamburg” on our “We were there” pages.

Журнал «Свободный архитектор» - 55-й выпуск

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

55-й номер нашего журнала встречает вас интересным и насыщенным содержанием.

Раздел «Рабочий стол» содержит подборку проектов, которые еще не завершены или находятся в процессе реализации. ŞANALarc, FREA Mimarlık, Evrenol Architects, NOMAA Studio.

В разделе «SMDs» вы найдете новости о последних мероприятиях, организованных турецкой SMDF.

Раздел «Нагрудное Фото» состоит из мемориальных статей, написанных Акыном Атаузом (Akin Atauz), Фаруком Сойдемир (Faruk Soydemir) для Айдана Булча Эрима (Aydan Bulca Erim, Haldun Ertekin), который недавно покинул наш бренный мир.

На страницах рубрики «Новое» представлены проекты станции Selçuklu YHT, разработанный компанией TH & İDİL Architecture, фарамакологический склад Selçuk Ecza Deposu, разработанный Ser Architecture, проект 31/23, разработанный rggA Architecture, и производственно-управленческий центр Ансан, разработанный Iglo Architects.

В разделе «Конкурс» представлены проекты-победители конкурса идейных проектов центра города Одак Ургуп (Odak Ürgüp).

В 18-й статье серии «Экскурсии по современным архитектурным объектам» под редакцией профессора, доктора Фиген Кывылчим Чоракбаш, содержится работа Саадет Гюндогду «Время во времени: Путешествие по кампусу института деревни Кастамону Эски Гель».

В разделе «Защита (неспособность защиты) современного» опубликована статья Х. Ильке Алатли (H. İlke Alatlı) и Незиха Р. Айселя (Nezih R. Aysel) «Еще один памятник современной архитектуры в Турции на грани исчезновения»: Головной офис Фындыклы Акбанк (Findıklı Akbank)».

Страницы раздела «Dosya/Досье» данного номера журнала посвящены статье Хасана Озбая (Hasan Özbay) «После землетрясения 6 февраля 2023 года» и интервью Асли Озбая (Aslı Özbay) с Бюньямино Дерманом, Дилеком Дерманом, Танселем Коркмазом, Хасаном Алайбеем Устюнбашем (Bünyamin Derman, Dilek Derman, Tansel Korkmaz, Hasan Alaybey Üstünbaş) «Необычное планирование и проектирование после чрезвычайного бедствия: стратегические подходы для новой жизни Антиохии».

В разделе «Из мира» вы можете ознакомиться с проектом туристического центра парка Qiaochengbei, разработанным Atelier XI.

А на страницах рубрики «Мы тоже были там», вы можете ознакомиться со статьей «Гамбург», вышедшим из под пера Ильхана Курала (İlhan Kural).

55 مجلة المهندس المعماري الحر - العدد

ملخص المحتوى

مجلة المهندس المعماري الحر – العدد ٥٥

ملخص المحتوى

يقابلكم العدد الخامس والخمسون من مجلتنا بمحتواه الشيق والغني.

يحتوي قسم “سطح المكتب” على مجموعة مختارة من المشاريع غير المكتملة أو التي لا تزال قيد التنفيذ. في هذا العدد، شانالارك ŞANALarc، وفريا للهندسة المعمارية FREA، وإفرينول للهندسة المعمارية Evrenol، ونوما NOMAA. يمكنك الاطلاع على مشاريع الاستوديو Studio.

في قسم «SMDs»، ستجدون أخباراً من آخر الأحداث التي تنظمها SMDF.

يتكون قسم “صورة الباقة” من مقالات تأبينية كتبها كل من أكين أتاوز وفاروق سويدمير عن أيدان بولجا إريم الذي وافته المنية في الأشهر الأخيرة.

Architecture TH & İDİL، ومستودع سلجوق للمواد الصيدلانية Selçuk Ecza Deposu الذي صممه شركة سير للهندسة المعمارية Ser Architecture، و ٣٢/١٣ من تصميم rggA Architecture ومركز أنسان Ansan للإنتاج والإدارة الذي صممه شركة stcetihrA.

يتضمن قسم “المسابقة” المشاريع الفائزة في مسابقة مشروع الفكرة لمركز مدينة أوداك أورغوب Odak Ürgüp.

البروفيسور الدكتور في المقال الثامن عشر من سلسلة “رحلات إلى الأعمال المعمارية الحديثة” التي يحررها فيغن كليفيلم تشوراكباش، كتب سعدت غوندوغدو “وقت في الوقت المناسب: رحلة إلى الحرم الجامعي لمعهد قرية كاستامونو إسكي غول في قرية كاستامونو” بقلم سعدت غوندوغدو.

في قسم “الحفاظ على (لا) الحداثة”، يمكنك قراءة المقال المعنون “ممثل آخر للعمارة التركية الحديثة على حافة الانقراض: المديرية العامة لبنك فنديكلي أكبانك Findıklı Akbank”.

خُصصت صفحات ملف هذا العدد لمقالة حسن أوزباي بعنوان “ما بعد زلزال ٦ فبراير/شباط ٢٠٢٣” ومقابلة أصلي أوزباي مع كل من بنيامين دerman ودليك دerman وتانسيل كوركماز وحسن عليباي أوستونباش بعنوان “مغامرة تخطيط وتصميم استثنائية بعد كارثة استثنائية: مقاربات استراتيجية لحياة أنطاكية الجديدة”.

في قسم “من العالم”، يمكنك الاطلاع على مشروع مركز زوار حديقة تشياوتشنغبي الذي صممه أتيليه IX.

ويمكنكم الاطلاع أيضاً على مقال إلهان كورال بعنوان “هامبورغ” على صفحات “كنا هناك”.